МҮГӘДДӘС КИТАБ ҺЕКАЈӘЛӘРИ

БУ КИТАБ МӘХСУСДУР

МҮГӘДДӘС КИТАБ
ҺЕКАЈӘЛӘРИ

© 1978, 2004
WATCH TOWER BIBLE AND TRACT SOCIETY
OF PENNSYLVANIA
My Book of Bible Stories
Бүтүн һүгуглар горунур

© 2007
Wachtturm Bibel- und Traktat-Gesellschaft der Zeugen Jehovas, e.V.
Selters/Taunus
Мүгәддәс Китаб һекајәләри
Alle Rechte vorbehalten

Бу китабда кәтирилән Мүгәддәс Китаб ајәләри садәләшдирилиб. Кичик јашлы ушагларын баша дүшмәси үчүн онлар садә дилдә јазылмышдыр. Һәр бир һекајәнин сонунда кәтирилән ајәләр онун Мүгәддәс Китаба әсасландығыны көстәрир.

2007–чи илдә чап едилиб.
Көнүллү ианәләрлә тә'мин едилән бу нәшр, Мүгәддәс Китаб
үзрә үмумдүнја маарифләндирмә ишинин бир һиссәсидир.

Ибраничә Мүгәддәс Јазылардан (Әһди-Әтиг) ситат кәтирилән ајәләр азәрбајчанча «Мүгәддәс Китаб»дан, Јунанча Мүгәддәс Јазылардан (Әһди-Чәдид) ситат кәтирилән ајәләр исә 1996-чы илдә чап олунмуш азәрбајчанча «Инчил» китабындан көтүрүлмүшдүр. Дикәр мәнбәләр: *КМ* — түркчә «Китабы Мукаддес»; *И-93* — «Инчил», 1993; *ЈД* — ситат инкилисчә «Мүгәддәс Јазыларын Јени Дүнја Тәрчүмәси»ндән тәрчүмә олунуб.

My Book of Bible Stories
Azerbaijani (Cyrillic) (*Smy*-AJ)

Made in Germany   Алманијада һазырланыб
Druck und Verlag: Wachtturm-Gesellschaft, Selters/Taunus

МҮГӘДДӘС КИТАБ ҺЕКАЈӘЛӘРИ

БУ, КЕРЧӘК һадисәләрдән бәһс едән бир китабдыр. Бу һекајәләр, дүнјанын ән бөјүк китабы олан Мүгәддәс Китабдан көтүрүлмүшдүр. Аллаһын јаратмаға башладығы күндән бизим заманәјәдәк баш верән дүнја һадисәләри бурада өз әксини тапыр. Һәмин һекајәләрдә, Аллаһын һәтта кәләчәкдә едәчәји ишләриндән дә сөһбәт ачылыр.

Сиз бу китабын васитәсилә Мүгәддәс Китаб һаггында үмуми мә'лумат алачаг, Мүгәддәс Китабда бәһс едилән инсанлар вә онларын ишләри барәсиндә охујачагсыныз. Һәмчинин, бу китабда Аллаһын инсанлара бәхш етдији мөһтәшәм бир үмид һаггында данышылыр. Бу үмидин сајәсиндә биз јер үзүндә олачаг Чәннәтдә әбәди јашаја биләрик.

Китабда 116 һекајә вар. Онлар сәккиз һиссәјә бөлүнмүшдүр. Һәр һиссәнин әввәлиндә, бәһс едиләчәк һадисәләр һаггында гысача мә'лумат верилир. Һекајәләр һадисәләрин тарихдә баш вердији гајдада нәгл олунур. Сиз бурадан, һадисәләрин бир-биринә бағлы сурәтдә нечә чәрәјан етдијини өјрәнәчәксиниз.

Һекајәләр садә дилдә јазылыб. Ушаглар, сиз онлары сәрбәст охуја биләчәксиниз. Валидејнләр, сиз дә ушагларыныза бу китабы дөнә-дөнә охујаркән, бунун онлара нә гәдәр севинч кәтирдијинин шаһиди олачагсыныз. Бу китабдан һәм кәнчләр, һәм дә бөјүкләр өзләри үчүн чохлу мараглы шејләр тапачаглар.

Һәр һекајәнин сонунда Мүгәддәс Китаб ајәләри кәтирилир. Һекајәләрин әсасландығы бу Мүгәддәс Китаб парчаларыны охумаг јахшы оларды. Һәмчинин, һәр һекајәни охујуб гуртарандан сонра, чалышын 116-чы һекајәдән сонра чап едилән суаллара да чаваб верәсиниз.

МҮНДӘРИЧАТ

ҺИССӘ 1 ЈАРАДЫЛЫШДАН ДАШГЫНАДӘК

1 Аллаһ јаратмаға башлајыр
2 Көзәл бағ
3 Илк киши вә гадын
4 Онлар евләриндән говулурлар
5 Һәјат чәтинләшир
6 Јахшы оғул вә пис оғул
7 Ҹәсарәтли инсан
8 Јер үзүндәки нәһәнкләр
9 Нуһ кәми тикир
10 Бөјүк Дашгын

ҺИССӘ 2 ДАШГЫНДАН МИСИР ГУРТУЛУШУНАДӘК

11 Илк көј гуршағы
12 Инсанлар бөјүк гүллә тикир
13 Аллаһын досту Ибраһим
14 Аллаһ Ибраһимин иманыны сынајыр
15 Лутун арвады керијә бахыр
16 Исһаг јахшы бир гызла евләнир
17 Бир-биринә бәнзәмәјән әкизләр
18 Јагуб Харана кәлир
19 Јагубун бөјүк аиләси
20 Динаја бәдбәхтлик үз верир
21 Гардашлары Јусифи севмирләр
22 Јусифи зиндана салырлар
23 Фир′онун јухулары
24 Јусиф гардашларыны сынаға чәкир
25 Јагубун аиләси Мисирә көчүр
26 Әјјуб Аллаһа садиг галыр
27 Мисирдә пис падшаһ һөкмранлыг едир
28 Көрпә Муса сағ галыр
29 Муса Мисирдән гачыр
30 Јанан кол
31 Муса вә Һарун фир′онун һүзурунда
32 Он бәла
33 Исраиллиләр Гырмызы дәнизи кечир

ҺИССӘ 3 МИСИР ГУРТУЛУШУНДАН ИСРАИЛИН ИЛК ПАДШАҺЫНАДӘК

34 Аллаһ халгына көјдән јемәк верир
35 Јеһова халгына ганунлар верир
36 Гызыл дана
37 Ибадәт чадыры

38 Он ики кәшфиjjатчы
39 Һарунун әсасы чичәк ачыр
40 Муса әсаны гаjаjа вурур
41 Тунч илан
42 Данышан ешшәк
43 Јешуа башчы олур
44 Рахав кәшфиjjатчылары кизләдир
45 Халг Иордан чаjындан кечир
46 Јерихо шәһәринин диварлары
47 Исраилдә оғру вар
48 Ағыллы кивеонлулар
49 Күнәш даjаныр
50 Ики чәсур гадын
51 Рут вә Наоми
52 Кидеон вә 300 дөjүшчүсү
53 Ифтаһын вә'ди
54 Ән күчлү адам
55 Аллаһа хидмәт едән балача оғлан

ҺИССӘ 4 ИСРАИЛИН БИРИНЧИ ПАДШАҺЫНДАН БАБИЛ ӘСАРӘТИНӘДӘК

56 Шаул Исраилин биринчи падшаһы олур
57 Аллаһ Давуду сечир
58 Давуд вә Голjат
59 Давуд гачмаға мәчбур олур
60 Авигаил вә Давуд
61 Давуд падшаһ олур
62 Давудун аиләсиндә бәдбәхтлик баш верир
63 Мүдрик падшаһ Сүлеjман
64 Сүлеjман мә'бәд тикир
65 Падшаһлыг бөлүнүр
66 Падшаһ арвады залым Изевел
67 Јеһошафат Јеһоваjа күвәнир
68 Дирилмиш ики оғлан
69 Балача гыз ағасына көмәк едир
70 Јунус вә бөjүк балыг
71 Аллаһ Чәннәт вә'д едир
72 Аллаһ Хизгиjа падшаһа көмәк едир
73 Исраилин сонунчу jахшы падшаһы
74 Мәрд адам
75 Дөрд кәнч Бабилдә
76 Јерусәлим виран едилир

ҺИССӘ 5 БАБИЛ ӘСАРӘТИНДӘН ЈЕРУСӘЛИМ ДИВАРЛАРЫНЫН БӘРПАСЫНАДӘК

77 Онлар һеjкәлә баш әjмирләр
78 Диварда jазы
79 Даниел ширләр гуjусунда
80 Аллаһын халгы Бабили тәрк едир
81 Халг Аллаһын көмәjинә күвәнир
82 Мордокаj вә Естер
83 Јерусәлимин диварлары

ҺИССӘ 6 ИСАНЫН ДОҒУЛМАСЫНДАН ӨЛҮМҮНӘДӘК

84 Мәләк Мәрјәмин јанына кәлир
85 Иса төвләдә доғулур
86 Улдуз јол көстәрир
87 Балача Иса мә′бәддә
88 Јәһја Исаны вәфтиз едир
89 Иса мә′бәди тәмизләјир
90 Гују башында гадынла сөһбәт
91 Иса дағда өјрәдир
92 Иса өлүләри дирилдир
93 Иса чамааты дојурур
94 Иса ушаглары севир
95 Иса һекајәләрлә өјрәдир
96 Иса хәстәләри сағалдыр
97 Иса Јерусәлимә падшаһ кими кирир
98 Зејтун дағында
99 Үст мәртәбәдәки отагда
100 Иса Кетсамани бағында
101 Исаны өлдүрүрләр

ҺИССӘ 7 ИСАНЫН ДИРИЛМӘСИНДӘН ПАВЕЛИН ҺӘБСИНӘДӘК

102 Иса сағдыр
103 Иса бағлы отаға кирир
104 Иса көјә гајыдыр
105 Јерусәлимдә көзләјәркән
106 Һәбсханадан азад едилирләр
107 Стефаны даша басырлар
108 Дәмәшгә кедән јолда
109 Петер Корнелиусун јанына кәлир
110 Павелин јени көмәкчиси Тимотеј
111 Јухулајан оғлан
112 Кәми гәзаја уғрајыр
113 Павел Ромада

ҺИССӘ 8 МҮГӘДДӘС КИТАБДА ЈАЗЫЛАНЛАР ЈЕРИНӘ ЈЕТИР

114 Нәһајәт пислијә сон гојулачаг
115 Јер үзүндә јени Чәннәт
116 Әбәди јашамаг үчүн нә етмәлијик?

«Мүгәддәс Китаб һекајәләри»
нәшрини өјрәнмәк үчүн суаллар

Суаллар 116-чы һекајәдән сонракы сәһифәдән башлајыр.

ҺИССӘ 1

Јарадылышдан Дашгынадәк

Көј вә јер нечә јараныб? Күнәш, Ај, улдузлар вә јер үзүндә олан башга шејләр һарадан мејдана кәлиб? Мүгәддәс Китаб бу суаллара доғру ҹаваб верир: бүтүн бунлары јарадан Аллаһдыр. Беләликлә, китабымыз Мүгәддәс Јазыларын јарадылыш һаггында олан һекајәләри илә башлајыр.

Бу китабдан өјрәнәҹәјик ки, Аллаһ илк нөвбәдә Өзү кими көзәкөрүнмәз руһани шәхсијјәтләр јаратмышдыр. Бунлар мәләкләрдир. Јери исә Аллаһ инсанлар үчүн јаратмышдыр. Буна көрә дә О, Адәм вә Һәвва адлы илк киши вә гадыны јарадыб, онлары көзәл бир бағда јерләшдирди. Амма онлар Аллаһын сөзүндән чыхдылар вә јашамаг һүгугларыны итирдиләр.

Адәмин јарадылмасындан бөјүк Дашгына гәдәр 1 656 ил кечмишдир. Бу вахт әрзиндә чохлу пис шәхсијјәтләр јашајырды. Көјдә көзәкөрүнмәз руһани варлыглар, јә’ни Шејтан вә онун пис мәләкләри јашајырдылар. Јер үзүндә исә Габил вә бир чох пис адамларла јанашы, гејри-ади күҹә малик олан варлыглар вар иди. Бүтүн бунлара бахмајараг, јер үзүндә Һабил, Ханок вә Нуһ кими јахшы инсанлар да өмүр сүрүрдү. БИРИНҸИ ҺИССӘДӘ бу инсанлардан вә һадисәләрдән бәһс едиләҹәк.

АЛЛАҺ ЈАРАТМАҒА БАШЛАЈЫР 1

ДҮНЈАДА олан бүтүн јахшы шејләр Аллаһдандыр. О, Күнәши јарадыб ки, күндүзләр бизә ишыг сачсын. Ајы вә улдузлары исә кечәләр чох гаранлыг олмасын дејә јарадыб. Аллаһ Јери дә бизим үчүн јарадыб.

Амма Күнәш, Ај, улдузлар вә Јер Аллаһын јаратдығы илк шејләр дејилди. Билирсән Аллаһын илк јаратдығы нә иди? Аллаһ әввәлчә Өзүнә бәнзәр шәхсијјәтләр јаратды. Аллаһы көрә билмәдијимиз кими, бу шәхсијјәтләри дә көрә билмирик. Мүгәддәс Китабда онлар мәләкләр адланыр. Аллаһ мәләкләри, Онунла бәрабәр көјдә јашамаг үчүн јаратды.

Аллаһын јаратдығы илк мәләк башгаларындан хүсусилә фәргләнирди. О, ән биринчи мәләк олдуғу үчүн, санки Аллаһын илки иди. Буна көрә дә, Мүгәддәс Китабда Аллаһын Оғлу адланыр. О, Атасы илә бәрабәр чалышырды. Бу мәләк, бүтүн башга шејләри јаратмагда Аллаһа көмәк едирди. О, Күнәш, Ај, улдузлар вә һәмчинин Јер күрәсини јаратмагда Аллаһа көмәк етмишди.

О вахтлар Јер нечә иди? Башланғычда орада һеч ким јашамырды: јерин үзү бүсбүтүн су илә өртүлү иди. Амма Аллаһ истәјирди ки, Јердә инсанлар јашасын. Буна көрә дә, О, Јери бизим үчүн һазырламаға башлады. Аллаһ нә етди?

Илк нөвбәдә Јерә ишыг лазым иди. Бунун үчүн Аллаһ Күнәшин шүаларыны јер үзүнә јөнәлтди. Бунун нәтичәсиндә кечә вә күндүз јаранды. Бундан сонра Аллаһ гуруну судан ајырды.

Әввәлчә гуруда һеч нә јох иди. О, шәкилдә көрдүјүн кими иди. Орада нә күлләр, нә ағачлар, нә дә һејванлар вар иди. Суларда бирчә дәнә дә олсун балыг јох иди. Һејванларын вә инсанларын јашаја билмәләри үчүн Аллаһ һәлә чох ишләр көрмәли иди.

Јеремја 10:12; Колослулара 1:15-17; Јарадылыш 1:1-10.

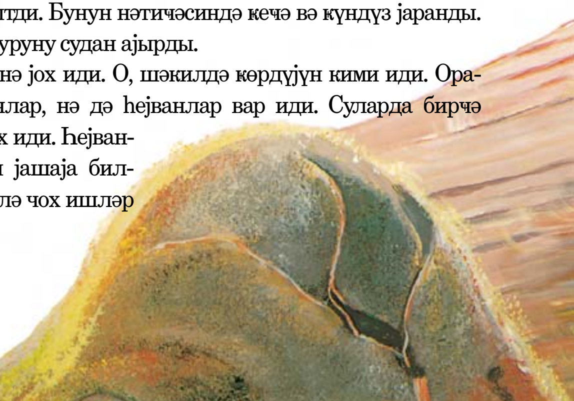

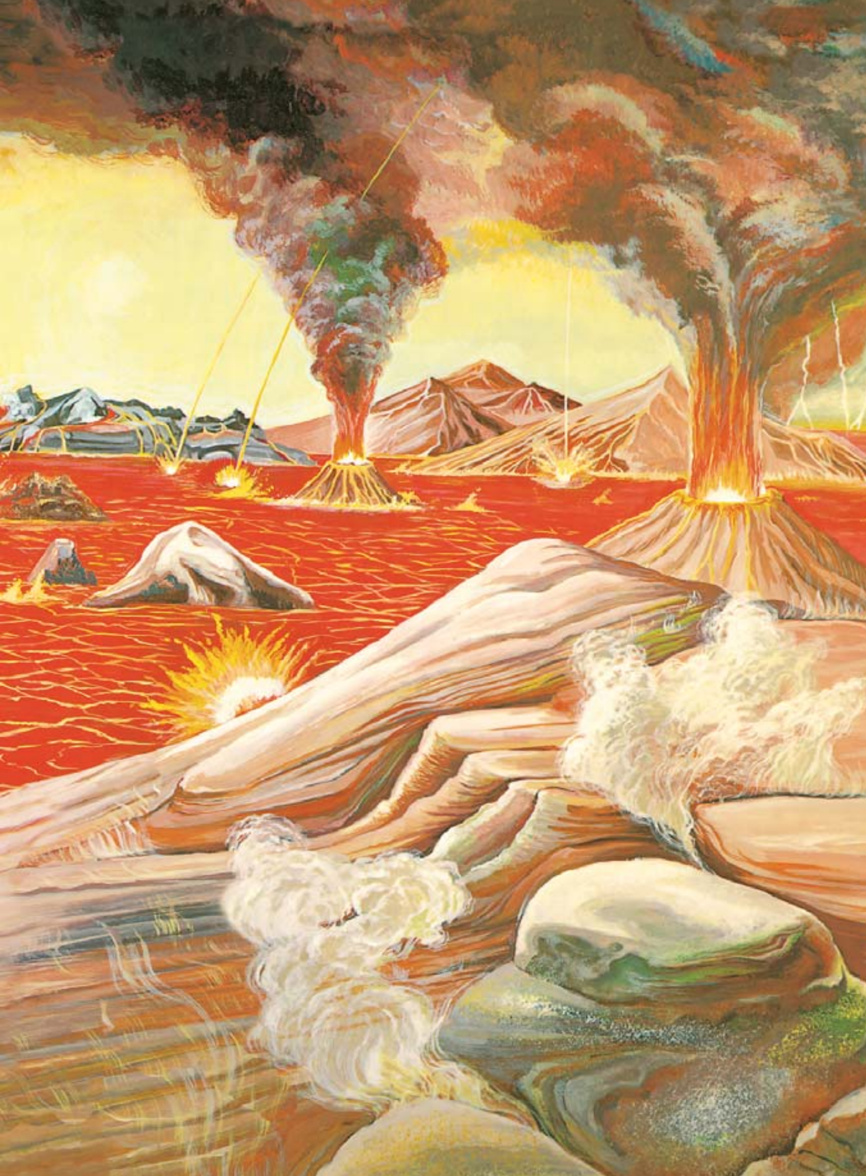

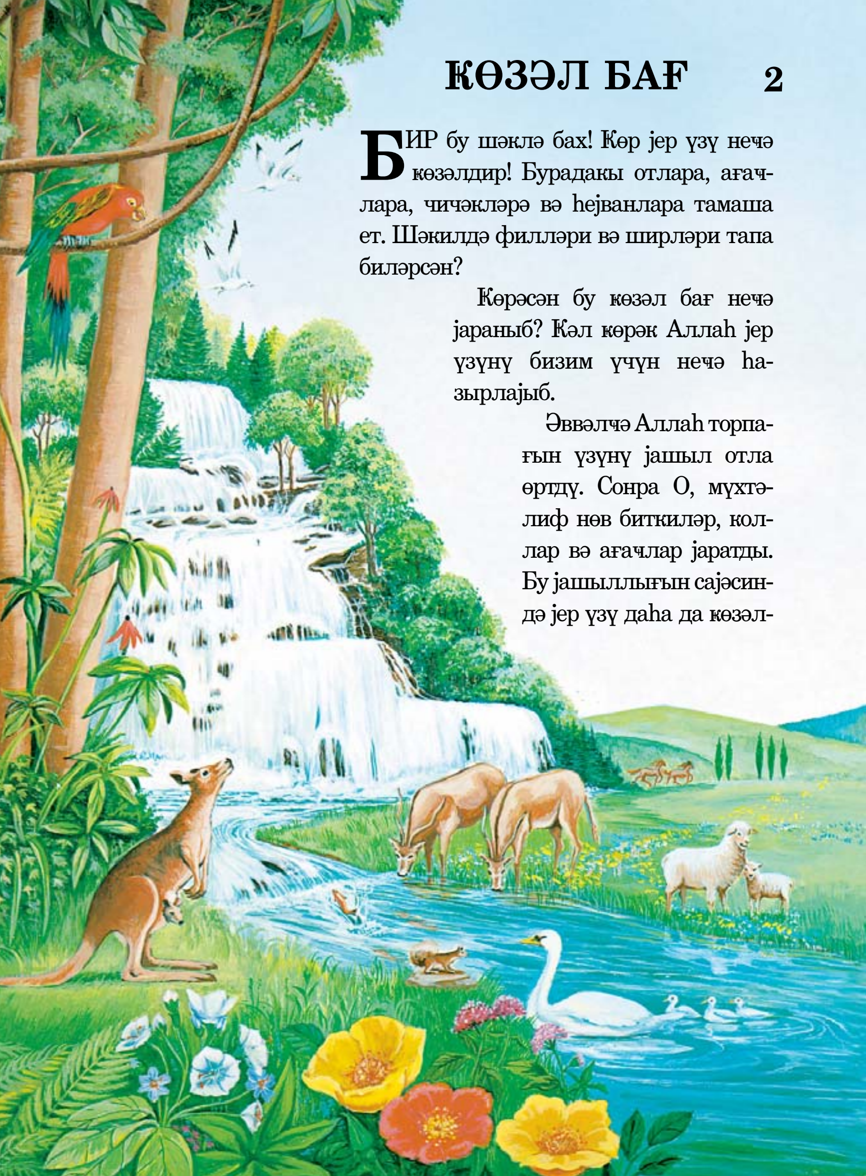

КӨЗӘЛ БАҒ 2

БИР бу шәклә бах! Көр јер үзү нечә көзәлдир! Бурадакы отлара, ағачлара, чичәкләрә вә һејванлара тамаша ет. Шәкилдә филләри вә ширләри тапа биләрсән?

Көрәсән бу көзәл бағ нечә јараныб? Кәл көрәк Аллаһ јер үзүнү бизим үчүн нечә һазырлајыб.

Әввәлчә Аллаһ торпағын үзүнү јашыл отла өртдү. Сонра О, мүхтәлиф нөв биткиләр, коллар вә ағачлар јаратды. Бу јашыллығын сајәсиндә јер үзү даһа да көзәл-

ләшди. Амма бу биткиләрин башга фајдасы да вар иди. Онларын чохунда дадлы мејвә вә тәрәвәз јетиширди.

Бир мүддәт кечәндән сонра, Аллаh суда үзән балыглары вә көјдә учан гушлары јаратды. О, һәм дә итләри, пишикләри, атлары, бир сөзлә бүтүн јекә вә балача һејванлары јаратды. Бәс сән евинизин јахынлығында һансы һејванлары көрүрсән? Аллаhын бүтүн бунлары бизим үчүн јаратдығына севинирик, елә дејилми?

Даһа сонра, Аллаh јерин бир һиссәсиндә хүсуси һазырлыг көрмәјә башлады. О, бу јерин адыны Еден бағы гојду. О бағда һәр шеј гәшәнк вә мүкәммәл иди. Аллаh истәјирди ки, бүтүн јер үзү, јаратдығы бу бағ кими гәшәнк олсун.

Бу бағын шәклинә бир дә бах. Аллаh бу бағда нәјинсә чатышмадығыны көрдү. Билирсән нәјин? Кәл көрәк.

Јарадылыш 1:11-25; 2:8, 9.

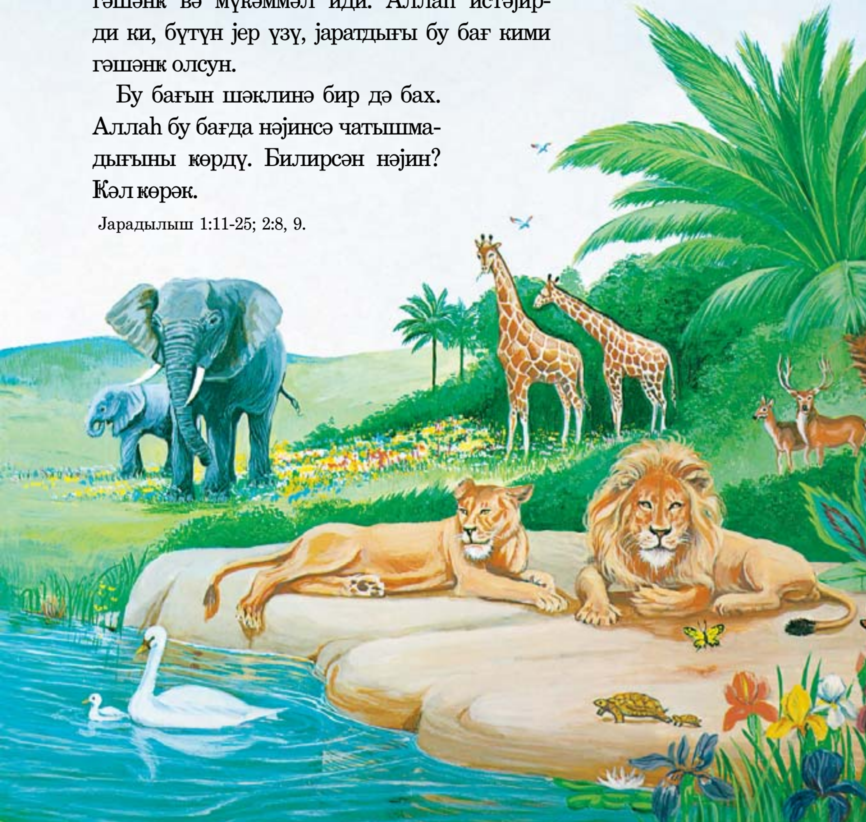

ИЛК КИШИ ВƏ ГАДЫН 3

БУ ШЭКИЛ əввəлкиндəн нə илə фəрглəнир? Бəли, бурада инсанлары көрүрүк. Онлар илк киши вə гадындыр. Бəс онлары ким јарадыб? Əлбəттə, Аллаһ. Сəн Онун адыны билирсəн? Аллаһын ады Јеһовадыр. Кишинин ады Адəм, гадынынкы исə Һəввадыр.

Јеһова Аллаһ Адəми белə јаратды: О, јердəн бир гəдəр торпаг көтүрдү вə ондан камил инсан бəдəни дүзəлтди. Сонра Аллаһ онун бурнуна үфүрдү вə Адəм јашамаға башлады.

Јеһова Аллаһ Адəмə бир иш тапшырды. О, бүтүн һејванлара ад вермəли иди. Көрүнүр, һејванларын һамысына ујғун ад сечмəк үчүн Адəм онлары узун мүддəт мүшаһидə етмишди. О, һејванлара ад верəркəн бир шејə диггəт јетирмəјə башлады. Билирсəн нəјə?

Һејванларын һамысы чүт јашајырды. Бағда ата фил вə ана фил, ата шир вə ана шир варды. Амма Адəмə бəнзəјəни јох иди. Бунун

үчүн, Јеһова Адәми дәрин јухуја верди, сонра онун габырғаларындан бирини көтүрдү. Јеһова һәмин габырғадан бир гадын дүзәлтди вә о, Адәмин арвады олду.

Адәм нечә дә хошбәхт иди! Һәвванын да нә гәдәр хошбәхт олдуғуну тәсәввүр ет. Ахы Јеһова она да көзәл бағда јашамаға ичазә верди! Инди онларын ушаглары ола биләрди вә онлар бирликдә хошбәхт јашаја биләрдиләр.

Јеһова истәјирди ки, Адәмлә Һәвва әбәди јашасын вә бүтүн јер үзүнү Еден бағы кими көзәл етсинләр. Јәгин Адәмлә Һәвва бу һагда дүшүнәндә чох севинирдиләр. Сән дә бүтүн дүнјаны көзәл бир бағ һалына салмаг истәмәздинми? Лакин Адәмлә Һәвванын севинчи чох чәкмәди. Кәл бунун сәбәбини өјрәнәк.

Јешаја 42:8 *(КМ)*; Јарадылыш 1:26-31; 2:7-25.

ОНЛАР ЕВЛӘРИНДӘН ГОВУЛУРЛАР

БАХ көр нә баш верир? Адәм вә Һәвва көзәл Еден бағындан говулурлар. Һеч билирсән нәјә көрә?

Она көрә ки, онлар чох пис иш көрүбләр. Буна көрә дә Јеһова онлары чәзаландырыр. Билирсән Адәмлә Һәвва нә едибләр?

Онлар Аллаһын сөзүнә гулаг асмадылар. Аллаһ онлара демишди ки, бағдакы бир ағачдан башга, бүтүн ағачларын мејвәсиндән јејә биләрләр. Әкәр Адәмлә Һәвва һәмин ағачын мејвәсиндән јесәјдиләр, өләчәкдиләр. О ағач Аллаһын иди. Биз билирик ки, башгасынын шејләрини көтүрмәк олмаз, дүз дејил? Кәл көрәк онлар нә етдиләр.

Бир күн Һәвва бағда тәк оланда, бир илан онунла данышмаға башлајыр. О, Һәвваја дејир ки, гадаған олунмуш ағачдакы мејвәдән јесин. Јеһова иланлары јараданда онлара данышыг габилијјәти вермәмишди. Демәли, иланын јеринә ким исә башгасы данышырды. Бәс о ким иди?

Јох, о, Адәм дејилди. О, јер јаранмаздан чох-чох әввәл Јеһованын јаратдығы руһани шәхсијјәтләрдән бири иди. Бу руһани варлыглар мәләкләрдир вә биз онлары көрә билмирик. Онлардан бири чох гүрурланды вә Аллаһ кими һөкмдар олмаг фикринә дүшдү. О, һәтта истәди ки, инсанлар Јеһова Аллаһа јох, она итаәт етсинләр. Иланы данышдыран да елә һәмин мәләк иди.

Бу мәләк Һәвваны јолдан чыхара билди. О, Һәвваны инандырды ки, әкәр мејвәдән јесә, Аллаһ кими олачаг. Һәвва онун сөзләринә инаныб мејвәдән једи вә Адәмә дә верди. Онлар Аллаһын сөзүндән чыхдыглары үчүн, евләриндән, көзәл бағдан говулдулар.

Лакин елә бир күн кәләчәк ки, бүтүн јер үзү Еден бағы кими көзәл олачаг. Сән дә бу ишдә иштирак едә биләрсән. Бир аздан бу һагда өјрәнәчәјик. Һәләлик исә кәл көрәк Адәмлә Һәвванын башына сонра нә кәлир.

Јарадылыш 2:16, 17; 3:1-13, 24; Вәһј 12:9.

ҺӘЈАТ ЧӘТИНЛӘШИР 5

ЕДЕН бағындан говулдугдан сонра Адәмлә Һәвванын чәтинликләри башлајыр. Инди онлар јемәк тапмаг үчүн чох ишләмәлидирләр. Көзәл мејвә ағачлары әвәзинә, онлары әтрафда тиканлар вә алаг отлары әһатә едир. Бах, Аллаһа гулаг асмајанда вә Онунла достлуғу итирәндә белә олур!

Ән писи одур ки, онлар јаваш-јаваш гочалыб өлмәли идиләр. Јадындадыр, Аллаһ онлары хәбәрдар етмишди ки, гадаған едилмиш ағачын мејвәсиндән јесәләр, өләчәкләр. Бу мејвәни јемәк онлара өлүм

кәтирди. Аллаһын сөзүндән чыхмагла онлар нечә дә ағылсыз иш көрдүләр!

Еден бағындан говуландан сонра Адәмлә Һәвванын ушаглары олду. Бу исә о демәк иди ки, артыг ушаглар да гочалыб өлмәли идиләр.

Әкәр Адәмлә Һәвва Јеһованын сөзүнә гулаг ассајдылар, ушаглары илә бирликдә јер үзүндә әбәдијјән хошбәхт јашаја биләрдиләр. Онда һеч ким нә гочалар, нә хәстәләнәр, нә дә өләрди.

Аллаһ инсанларын әбәди вә хошбәхт јашамасыны истәјир вә сөз верир ки, бу мүтләг белә дә олачаг. О заман јер үзү көзәлләшәчәк вә инсанлар сағлам јашајачаг. Бүтүн инсанлар бирбири илә вә Аллаһла әсл дост олачаглар.

Һәвва исә Аллаһла достлуғуну итирди. Буна көрә дә ушағыны әзабла доғду. О, чох ағрылар чәкмәли олду. Көрүрсән, Јеһованын сөзүндән чыхмаг она нә гәдәр дәрд кәтирди?!

Адәмлә Һәвванын чохлу оғул вә гызлары олду. Онлар биринчи оғулларынын адыны Габил, икинчисининкини исә Һабил гојдулар. Бәс онларла нә баш вердијини билирсәнми?

Јарадылыш 3:16-23; 4:1, 2; Вәһј 21:3, 4.

ЈАХШЫ ОҒУЛ ВӘ ПИС ОҒУЛ 6

ИНДИ исә Габил илә Һабилә бах. Онларын икиси дә артыг бөјүјүбләр. Габил әкинчидир. О, тахыл, мејвә-тәрәвәз јетишдирир.

Һабил исә чобандыр. О, гојун-гузу отарыр. Гузулар јаваш-јаваш бөјүјүрләр. Һабилин артыг бөјүк бир сүрүсү вар.

Бир күн Габил вә Һабил Аллаһа һәдијјә кәтирмәк истәјирләр. Габил бечәрдији бәһрәләрдән, Һабил исә сүрүсүндә олан ән јахшы гојунлардан бирини Аллаһа гурбан кәтирир. Јеһова Һабилдән вә онун кәтирдији һәдијјәдән чох разы галыр. Лакин Габили вә онун һәдијјәсини гәбул етмир. Билирсән нәјә көрә?

Она көрә јох ки, Һабилин һәдијјәси Габилинкиндән јахшыдыр.

Садәҹә, Һабил јахшы инсандыр. О, Јеһованы вә гардашыны севир. Габил исә писдир, гардашыны севмир.

Бунун үчүн Аллаһ Габилә мәсләһәт верир ки, гардашына олан мүнасибәтини дәјишсин. Амма Габил Аллаһа гулаг асмыр. Аллаһ Һабили даһа чох бәјәндији үчүн Габил чох гәзәбләнир. О, Һабилә 'кәл чөлә чыхаг' дејир. Орада тәк оларкән, Габил гардашы Һабили вуруб өлдүрүр. Габил нечә дә пис иш көрүр!

Һабил өлсә дә, Аллаһ ону унутмајыб. О, јахшы инсан иди вә Јеһова белә инсанлары һеч вахт јадындан чыхартмыр. Буна көрә дә, елә бир вахт кәләҹәк ки, Јеһова Аллаһ Һабили һәјата гајтараҹаг. Бундан сонра Һабил һеч вахт өлмәјәҹәк. О, бурада, јер үзүндә әбәди јашајаҹаг. Һабил кими инсанларла таныш олмаг нечә дә көзәл олаҹаг!

Лакин Аллаһын Габил кими пис инсанлардан хошу кәлмир. Габил гардашыны өлдүрдүјүнә көрә, Аллаһ ону аиләсиндән ајырыб, узаглара көндәрмәклә ҹәзаландырды. Габил башга әразијә јашамаға кедәркән, өзү илә бачыларындан бирини көтүрдү вә онунла евләнди.

Сонра онларын ушаглары олду. Адәмлә Һәвванын галан ушаглары евләндиләр, онларын да өвладлары олду. Бир мүддәтдән сонра јер үзүндә инсанларын сајы чохалды. Кәл онларын бә'зиләри һагда өјрәнәк.

Јарадылыш 4:2-26; 1 Јәһја 3:11, 12; Јәһја 11:25.

ЧӘСАРӘТЛИ ИНСАН

ЈЕР ҮЗҮНДӘ инсанлар артмаға башлады. Онларын чоху Габил кими пис ишләр көрүрдүләр. Лакин бир адам һамыдан фәргләнирди. Бу адам Ханок иди. Ханок чәсарәтли инсан иди. Ону әһатә едән адамлар чох пис ишләрлә мәшғул олсалар да, Ханок Аллаһа хидмәт едирди.

Билирсән нәјә көрә инсанлар о заман бу гәдәр пис ишләр көрүрдүләр? Кәл бир аз дүшүнәк. Адәмлә Һәвванын Аллаһын сөзүндән чыхыб, гадаған едилмиш мејвәдән јемәләринә ким сәбәбкар олду? Дүздүр, пис мәләк. Мүгәддәс Китаб ону Шејтан адландырыр. О чалышыр ки, һамы пис олсун.

Јеһова Аллаһ бир дәфә Ханока тапшырыг верди. Ханок инсанлара белә бир хәбәр чатдырмалы иди: ‘Елә бир күн кәләчәк ки, Аллаһ бүтүн пис инсанлары мәһв едәчәк’. Бу хәбәр чамаатын хошуна кәлмәди. Јәгин, инсанлар буну ешидәндә чох гәзәбләндиләр. Ола билсин, һәтта Ханоку өлдүрмәк ис-

тэдиләр. Бах елә буна көрә дә, Ханок чәсарәтли олмалы иди. Ахы о, инсанлара Аллаһын көрәчәји ишләр барәсиндә данышырды.

Аллаһ гојмады ки, Ханок белә пис адамларын арасында узун мүддәт јашасын. О, чәми 365 ил јашады. Бәс нә үчүн «чәми 365 ил», мәкәр бу аздыр? О вахт инсанлар даһа күчлү идиләр вә даһа чох јашајырдылар. Мәсәлән, Ханокун оғлу Метушелаһ 969 ил јашамышды!

Һә, Ханок өләндән сонра инсанлар даһа да picләширләр. Мүгәддәс Китабда јазылдығы кими, ‘онларын фикир вә нијјәтләри һәр заман пис иди’ вә ‘дүнја зоракылыгла долмушду’.

Билирсән, о вахтлар јер үзүндә нә үчүн бу гәдәр пислик вар иди? Она көрә ки, Шејтан инсанлара јени бир јолла пис ишләр көрдүрүрдү. Нөвбәти фәсилдә бу һагда даһа әтрафлы өјрәнәчәјик.

Јарадылыш 5:21-24, 27;
6:5, 11-13;
Ибраниләрә 11:5;
Јәһуда 14, 15.

ЈЕР ҮЗҮНДӘКИ НӘҺӘНКЛӘР 8

БОЈУ тавана чатан бир адам сәнә јахынлашсајды, нә фикирләшәрдин? Јәгин дејәрдин: «Бу әсл нәһәнкдир ки!» Вахтилә јер үзүндә һәгигәтән дә беләә инсанлар јашајыблар. Мүгәддәс Китабда дејилир ки, онларын аталары көјдә јашајан мәләкләр иди. Ахы бу нечә ола биләрди?

Јадындадырса, пис мәләк Шејтан пис ишләр төрәдирди. О, һәтта чалышырды ки, Аллаһын мәләкләри дә пис олсун. Вахт кечдикчә, бу мәләкләрдән бә'зиләри Шејтана гулаг асмаға башладылар. Көјдә Аллаһын онлара тапшырдығы иши артыг јеринә јетирмәк истәмәдиләр. Бу пис мәләкләр јерә кәлиб инсан чилдинә кирдиләр. Билирсән нәјә көрә?

Мүгәддәс Китабда јазылыб ки, бу мәләкләр јердә көзәл гадынлары көрүб онларла јашамаг арзусуна дүшдүләр. Бунун үчүн онлар јерә кәлиб һәмин гадынларла евләндиләр. Мүгәддәс Китабда дејилир ки, бу дүзкүн дејил, чүнки Аллаһ мәләкләри көјдә јашамаг үчүн јаратмышдыр.

Гадынларын һәмин мәләкләрдән ушаглары олду. Амма бу ушаглар ади ушаглар кими дејилдиләр. Дүздүр, тәзә доғуланда о гәдәр фәргләнмәсәләр дә, бөјүдүкчә бојлары узаныр вә даһа да күчләнирдиләр. Нәтичәдә онлар нәһәнкләрә чеврилирдиләр.

Онлар пис адам идиләр. Ири вә күчлү олдуглары үчүн инсанлары инчидирдиләр. Бу нәһәнкләр чалышырдылар ки, һамы онлар кими пис олсун.

Ханок артыг өлмүшдү, амма јер үзүндә бир јахшы инсан да вар иди. Онун ады Нуһ иди. О һәмишә Аллаһын истәдијини јеринә јетирирди.

Бир дәфә Аллаһ Нуһа деди ки, бүтүн пис инсанлары мәһв етмәјин вахты чатыб. Амма Аллаһ Нуһу, онун аиләсини вә бир чох һејванлары хилас етмәк истәјирди. Кәл көрәк Аллаһ буну нечә етди.

Јарадылыш 6:1-8; Јәһуда 6.

НУҺ КӘМИ ТИКИР

НУҺУН арвады вә үч оғлу варды. Оғулларынын ады Сам, Һам вә Јафәс иди. Онларын үчү дә евли иди. Нуһун аиләси сәккиз нәфәрдән ибарәт иди.

Бир күн Аллаһ Нуһа гејри-ади бир тапшырыг верир. О бујурур ки, Нуһ бөјүк бир кәми тиксин. Аллаһ дејир: 'Кәминин үч мәртәбәси олсун' вә 'онун ичиндә отаглар дүзәлт'. Отаглар Нуһ вә онун аиләсинин јашамасы үчүн, һәмчинин һејванлары вә әрзағы сахламаг үчүн лазым иди.

Аллаһ Нуһа һәм дә тапшырыр ки, кәмини јахшы-јахшы дүзәлтсин. Кәми су бурахмамалы иди. Аллаһ дејир: 'Мән јер үзүнә дашгын көндәрәчәјәм ки, бүтүн дүнја мәһв олсун. Кәмидә олмајан һәр кәс өләчәк'.

Нуһ вә оғуллары Јеһоваја гулаг асыб кәмини тикмәјә башладылар. Башга адамлар исә онлара күлүр вә пис ишләрлә мәшғул олмаға давам едирдиләр. Нуһ Аллаһын нә едәчәји һагда данышаркән һеч ким она инанмырды.

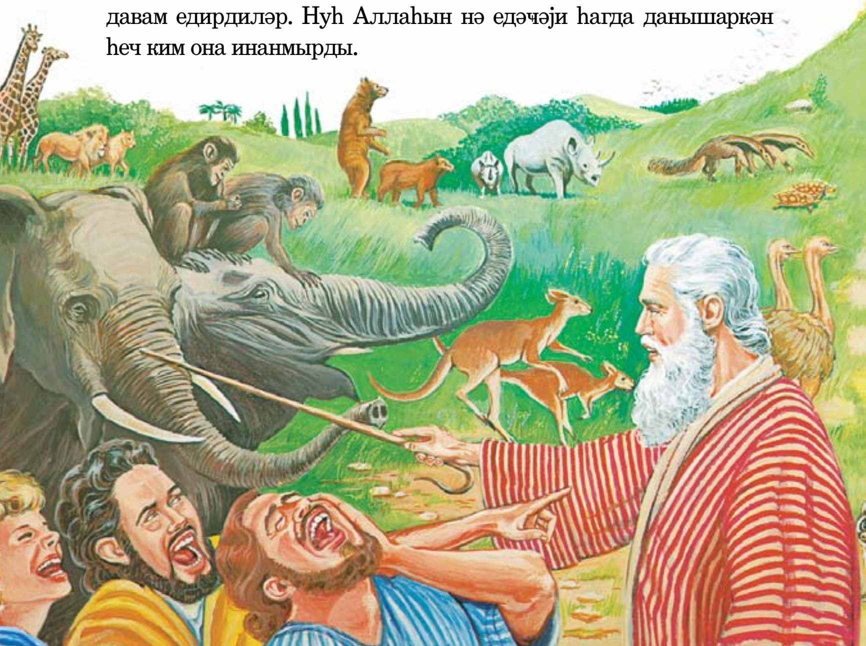

Кәми бөјүк олдуғундан, ону тикмәјә чох вахт сәрф олунур. Илләр кечир, нәһајәт кәми һазыр олур. О, бөјүк вә узун гутуја бәнзәјирди. Инди Аллаһ Нуһа һејванлары кәмијә көтүрмәји бујурур. Аллаһ дејир ки, бә’зи һејванларын еркәк вә дишисиндән бир чүт, бә’зиләриндән исә једди чүт көтүрсүн. О, Нуһа мүхтәлиф нөв гушлардан да кәмијә көтүрмәји әмр едир. Нуһ һәр шеји Аллаһын дедији кими едир.

Бундан сонра Нуһ аиләси илә бирликдә кәмијә минир вә Аллаһ гапыны өртүр. О аиләси илә ичәридә көзләјир. Өзүнү онларла бәрабәр кәмидә тәсәввүр ет. Аллаһын дедији дашгын доғруданмы баш верәчәк?

Јарадылыш 6:9-22; 7:1-9.

БӨЈҮК ДАШГЫН

КӘМИДӘ олмајанлар әввәлки кими өз ишләри илә мәшғул идиләр. Онлар Дашгынын олачағына һәлә дә инанмырдылар. Јәгин, инди Нуһа әввәлкиндән дә чох күлүрдүләр. Амма бир аздан күлмәји кәсдиләр.

Гәфләтән шиддәтли јағыш јағмаға башлајыр. Бир лејсан вар иди ки, кәл көрәсән! Нуһ һаглы имиш! Амма киминсә кәмијә минмәси артыг кеч иди. Јеһова гапыны мөһкәм бағламышды.

Бир аздан дүзәнликләри су басыр. Сел ағачлары көкүндән гопарыр, јекә дашлары јуварлајыр. Сәс-күјдән гулаг батырды. Инсанлар горхудан тәпәләрә чыхмаға башлајырлар. Јәгин онлар «каш ки, гапы ачыг оланда Нуһа гулаг асыб биз

дә кәмијә минәјдик» дејә дүшүнүрдүләр. Амма артыг иш ишдән кечмишди!

Су кет-кедә галхырды. Гырх күн-гырх кечә јағыш дајанмадан јағды. Су артыг дағлара чатмышды, бир аздан һәттаән уча дағлар сујун алтында галды. Һәр шеј Аллаһын дедији кими олду. Кәмидә олмајан бүтүн инсанлар вә һејванлар мәһв олдулар. Амма кәмидә оланлар сағ-саламат галдылар.

Нуһ вә оғуллары кәмини чох јахшы тикмишдиләр. Она көрә дә су ону асанлыгла јердән галдырды вә о, суларын үзәриндә үзмәјә башлады. Нәһајәт, јағыш кәсди, күнәш ишыг сачды. Нечә дә гејри-ади мәнзәрә иди! Һәр јер су илә өртүлмүшдү. Сујун үзәриндә кәмидән башга һеч нә көрүнмүрдү.

Артыг нәһәнкләр дә јох иди. Онлар инсанлара бир даһа әзијјәт верә билмәздиләр, чүнки һамысы аналары вә јердә

галан пис инсанларла бәрабәр өлдүләр. Бәс нәһәнкләрин аталары илә нә баш верди?

Нәһәнкләрин аталары бизим кими ади инсан дејилди. Онлар јерә инсан кими јашамаға кәлән мәләкләр иди. Буна көрә дә Дашгын заманы инсанларла бәрабәр өлмәдиләр. Онлар инсан бәдәнләрини тәрк едиб, јенидән мәләк чилдиндә көјә гајытдылар. Амма Аллаһ онлары нә Өзүнүн, нә дә јахшы мәләкләринин јанына бурахмады. Бу сәбәбдән онлар Шејтанын мәләкләри олдулар. Мүгәддәс Китаб онлары чин адландырыр.

Аллаһ јер үзүнә күләк көндәрди вә сулар азалмаға башлады. Беш ајдан сонра кәми бир дағын үзәриндә дајанды. Хејли вахт кечди, кәмидәкиләр пәнҹәрәдән бојланараг дағларын зирвәләрини кәрдүләр. Сулар кет-кедә азалырды.

Сонра Нуһ кәмидән бир гарға бурахыр. Гарға бир мүддәт учуб гонмаға јахшы јер тапа билмәдији үчүн кери гајыдыр. Бу бир нечә дәфә тәкрар олунур вә гарға һәр дәфә кәмијә гајыдыр.

Нуһ, сујун јердән чәкилдијини өјрәнмәк үчүн бу дәфә кәмидән бир көјәрчин бурахыр. Көјәрчин дә гонмаға јер тапмыр вә кери гајыдыр. Нуһ ону икинчи дәфә көндәрәндә о, димдијиндә зејтун јарпағы кәтирир. Бундан Нуһ билир ки, сулар артыг чәкилиб. О, көјәрчини үчүнҹү дәфә көндәрир. Бу дәфә о гуру јер тапыр вә артыг гајытмыр.

Инди Аллаһ Нуһа белә дејир: ‘Аиләни, һејванлары да көтүрүб кәмидән чых’. Онлар бир илдән артыг иди ки, кәмидә идиләр. Тәсәввүр етмәк олар онлар кәмидән сағ-саламат чыхдыгларына нә гәдәр севинирдиләр.

Јарадылыш 7:10-24; 8:1-17; 1 Петер 3:19, 20.

Дашгындан Мисир гуртулушунадәк

Дашгындан јалныз сәккиз нәфәр хилас олур, бир мүддәтдән сонра исә јер үзүндә адамларын сајы бир нечә минә чатыр. Дашгындан 352 ил сонра Ибраһим доғулур. Бу һиссәдә Аллаһын Ибраһимә Исһаг адлы оғлу олачағы вә'динин нечә јеринә јетдијини өјрәнәчәјик. Һәмчинин Исһагын ики оғлундан биринин — Јагубун, Аллаһ тәрәфиндән сечилдијини көрәчәјик.

Јагубун аиләси бөјүк иди. Онун 12 оғлу вә бир нечә гызы варды. Јагубун 10 оғлу кичик гардашлары Јусифә нифрәт етдикләри үчүн ону Мисирә гул кими сатырлар. Сонрадан Јусиф Мисирин нүфузлу рәһбәрләриндән бири олур. Күчлү ачлыг оланда, о, гардашларынын дәјишиб-дәјишмәдијини өјрәнмәк мәгсәдилә онлары сынајыр. Сонда Јагубун бүтүн аиләси, јә'ни исраиллиләр Мисирә көчүр. Бүтүн бунлар Ибраһимин доғулмасындан 290 ил сонра баш верир.

Нөвбәти 215 ил әрзиндә исраиллиләр Мисирдә јашајырлар. Јусиф өләндән сонра мисирлиләр онлары гул едирләр. Вахт кечир вә Муса доғулур. Аллаһ онун васитәсилә исраиллиләри Мисирдән азад едир. Үмумиликдә ИКИНЧИ ҺИССӘДӘ 857 иллик дөвр әһатә олунур.

ИЛК КӨЈ ГУРШАҒЫ

БИЛИРСӘН Нуһ аиләси илә кәмидән чыхан кими илк нөвбәдә нә етди? О, Аллаһа гурбан, јә’ни һәдијјә кәтирди. Бунунла, Нуһ Аллаһа миннәтдар олдуғуну көстәрди. Ахы Аллаһ онун аиләсини бөјүк дашгындан хилас едиб. Бунлары ашағыдакы шәкилдә көрә биләрсән.

Нечә фикирләширсән, Јеһова бу гурбандан разы галдымы? Бәли галды, һәтта Нуһа дүнјаны бир даһа су илә мәһв етмәјәчәјини дә сөз верди.

Бир аздан сулар тамамилә чәкилир вә Нуһ аиләси илә јени һәјата башлајыр. Аллаһ онлара хејир-дуа вериб дејир: ‘Төрәјиб чохалын вә јер үзүнү долдурун’.

Амма сонралар, инсанлар бөјүк дашгын һагда ешидәндә онун јенидән баш верәчәјиндән горха биләрдиләр. Буна көрә дә дашгынын бир даһа олмајачағына әмин олсунлар дејә, Аллаһ онлара бир әламәт верир. Билирсән, бу әламәт нә иди? Бу, көј гуршағы иди.

Көј гуршағыны инди дә јағышдан сонра күнәш чыханда көрмәк олар. Онун чүрбәчүр, гәшәнк рәнкләри вар. Һеч көј гуршағы көрмүсән? Ону шәкилдә дә көрә биләрсән.

Аллаһ дејир: ‘Сөз верирәм ки, бир даһа инсанлары вә һејванлары дашгынла мәһв етмәјәчәм. Будур, булудда Өз көј гуршағымы гојурам. О, көјдә чыхан заман, ону көрәчәјәм вә вә’дим јадыма дүшәчәк’.

Демәли, көј гуршағыны көрәндә јадына нә дүшмәлидир? Бәли, Аллаһ сөз вериб ки, дүнјаны бир даһа бөјүк дашгынла мәһв етмәјәчәк. Јарадылыш 8:18-22; 9:9-17.

ИНСАНЛАР БӨЈҮК ГҮЛЛӘ ТИКИР

УЗУН илләр кечир. Нуһун чохлу нәвәләри доғулур. Онлар да боја-баша чатыр вә өвладлара саһиб олурлар. Тезликлә, јер үзүндә инсанларын сајы артыр.

Бунлардан бири Нуһун нәтичәси Нәмруд иди. Нәмруд пис адам иди. О, һејван овлајыр, инсанлары өлдүрүрдү. Нәмруд инсанлара рәһбәрлик етмәк истәдији үчүн өзүнү падшаһ етмишди. Аллаһ ону севмирди.

О заман һамы бир дилдә данышырды. Нәмруд инсанлары идарә етмәк үчүн онлары бир јерә јығмаг истәјирди. Билирсән, о нә етди? О әмр етди ки, инсанлар ичәрисиндә бөјүк гүллә олан бир шәһәр тиксинләр. Шәкилдә онларын кәрпич кәсдикләрини көрә биләрсән.

Бу тикинти Јеһова Аллаһа хош дејилди. Аллаһ истәјирди ки, инсанлар бүтүн јер үзүнә јајылсын. Онлар исә дедиләр: 'Кәлин, өзүмүзә бир шәһәр вә башы көјләрә чатан бир гүллә тикиб мәшһурлашаг!' Инсанлар Аллаһы дејил, өзләрини иззәтләндирмәк истәјирдиләр.

Буна көрә дә, Аллаһ гүлләнин тикинтисини дајандырды. Билирсән буну нечә етди? О, гәфләтән инсанларын дилини дәјишди вә онлар мүхтәлиф дилләрдә данышмаға башладылар. Бәнналар артыг бир-бирләрини баша дүшә билмирдиләр. Бах, елә буна көрә дә, бу шәһәри Бабил адландырдылар. Бабил «гарышыглыг» демәкдир.

Инсанлар Бабили тәрк едиб јер үзүнә дағылышдылар; ејни дилдә данышанлар биркә јашамаға башладылар.

Јарадылыш 10:1, 8-10; 11:1-9.

АЛЛАҺЫН ДОСТУ ИБРАҺИМ 13

ДАШГЫНДАН сонра инсанларын мәскунлашдығы јерләрдән бири Ур адланырды. Ур көзәл евләри олан варлы бир шәһәр иди. Амма орадакы инсанлар јаланчы аллаһлара ибадәт едирдиләр. Бабилдәки инсанлар да ејни чүр давранырдылар. Ур вә Бабилин чамааты Јеһоваја хидмәт едән Нуһ вә оғлу Сам кими дејилдиләр.

Садиг Нуһ Дашгындан 350 ил сонра өлүр. Бундан чәми ики ил сонра, шәкилдә көрдүјүн инсан доғулур. Аллаһ бу инсаны чох севирди. Онун ады Ибраһим иди. О, аиләси илә бирликдә Ур шәһәриндә јашајырды.

Бир күн Јеһова Ибраһимә дејир: ‘Ур шәһәрини вә гоһумларыны тәрк ет вә көстәрәчәјим јерә кет’. Ибраһим Ур шәһәриндәки раһат һәјатыны гојуб Аллаһын дедијинә әмәл етдими? Бәли, етди. О, Аллаһа һәмишә гулаг асдығы үчүн һамы ону Аллаһын досту кими таныјырды.

Ибраһим Урдан чыхаркән гоһумларындан бир нечәси — атасы Тераһ, гардашы оғлу Лут вә әлбәттә ки, арвады Сара да онунла кедир. Бир мүддәтдән сонра онлар Харана кәлирләр. Тераһ орада өлүр. Инди онлар Урдан чох-чох узагдадырлар.

Бир аздан Ибраһим вә онун аиләси Хараны тәрк едиб, Кән’ан торпағына кәлирләр. Јеһова дејир: ‘Сәнин өвладларына верәчәјим торпаг будур’. Ибраһим орада мәскән салыб чадырларда јашајыр.

Аллаһ Ибраһимә көмәк едирди, буна көрә дә онун бөјүк гојун сүрүләри вә башга һејванлары вар иди. Онун јүзләрлә гуллугчусу да вар иди. Анчаг Ибраһимлә Саранын ушаглары јох иди.

Ибраһимин 99 јашы оланда Аллаһ она дејир: ‘Сөз верирәм ки, сән бир чох милләтләрин атасы олачагсан’. Бу нечә ола биләрди, ахы Ибраһимлә Сара дүнјаја ушаг кәтирмәк үчүн чох гоча идиләр?!

Јарадылыш 11:27-32; 12:1-7; 17:1-8, 15-17; 18:9-19.

АЛЛАҺ ИБРАҺИМИН ИМАНЫНЫ СЫНАЈЫР

ИБРАҺИМИН нә етдијини көрүрсәнми? Онун әлиндә бычаг вар вә дејәсән, оғлуну кәсмәјә һазырлашыр. Ахы Ибраһим нәјә көрә буну етмәк истәјир? Әввәла, кәл көрәк Ибраһимлә Саранын оғуллары нечә олду.

Јадындадыр, Аллаһ сөз вермишди ки, онларын бир оғлу олачаг. Илк бахышдан бу гејри-мүмкүн көрүнүрдү, чүнки Ибраһимлә Сара чох гоча идиләр. Буна бахмајараг, Ибраһим Аллаһын һәр шејә гадир олдуғуна инанырды. Кәл көрәк нә баш верир.

Аллаһын вә’д етдији вахтдан бир ил кечир. Артыг Ибраһимин 100, Саранын исә 90 јашы вар. Онларын Исһаг адлы бир оғуллары доғулур. Аллаһ һәгигәтән дә, вердији вә’ди јеринә јетирир!

Исһаг боја-баша чатанда, Јеһова Ибраһими сәсләјиб дејир: ‘Јеканә оғлун Исһагы көтүр вә көстәрәчәјим дағa кет. Орада оғлуну мәнә гурбан кәтир’. Әслиндә Аллаһ истәмирди ки, Ибраһим Исһагы өлдүрсүн. О, Ибраһимин иманыны сынајырды.

Бу сөзләр Ибраһими нечә дә кәдәрләндирир, ахы о, оғлуну чох севирди. Јадындадырса, Аллаһ сөз вермишди ки, Ибраһимин ушаглары Кән’ан торпағында јашајачаглар. Бәс әкәр Исһаг өләрсә, бу нечә ола биләр? Ибраһим буну баша дүшмәсә дә, Аллаһын дедикләринә әмәл едир.

Ибраһим дағa галхыр, Исһагын әл-голуну бағлајыр вә ону дүзәлтдији гурбанкаһын үзәринә гојур. Сонра оғлуну кәсмәк үчүн бычағы әлинә алыр. Елә бу ан Аллаһын мәләји дејир: ‘Ибраһим, Ибраһим!’ Ибраһим чаваб верир: ‘Бәли!’

Аллаһ дејир: ‘Ушаға әл галдырма вә она бир шеј етмә. Инди билдим ки, сән Мәнә иман едирсән, чүнки өз јеканә оғлуну Мәндән әсиркәмәдин’.

Ибраһимин Аллаһа нечә дә бөјүк иманы варды! О, инанырды ки, Јеһова һәр шеј едә биләр вә әмин иди ки, Исһаг өлсә белә,

Аллаһ ону дирилдә биләр. Аллаһ бир гоч көндәрир вә Ибраһим коллара илишмиш о гочу оғлунун әвәзинә гурбан кәтирир.

Јарадылыш 21:1-7; 22:1-18.

ЛУТУН АРВАДЫ КЕРИЈӘ БАХЫР

ЛУТ вә аиләси Ибраһимлә бирликдә Кән'ан торпағында јашајырды. Бир күн Ибраһим Лута дејир: 'Бүтүн һејванларымыз үчүн бурада кифајәт гәдәр јер јохдур. Нә олар, кәл ајрылаг. Сән сағa кетсән, мән сола кедәрәм'.

Лут торпағы көздән кечирир. О, бол сују вә һејванлары үчүн јахшы отлаглары олан көзәл бир јер көрүр. Бу, Иордан дүзәнлијидир. Лут аиләси вә һејванлары илә бирликдә ораја көчүр, ахырда исә Содом адлы шәһәрдә јашамаға башлајыр.

Содомун сакинләри олдугча пис идиләр. Лут исә јахшы инсан иди вә гоншуларынын пис олмасы ону чох кәдәрләндирирди. Бу, Аллаһы да кәдәрләндирирди. Бир күн О, Содому вә гоншулугда јерләшән

Һоморра шәһәрини пислијинә көрә мәһв етмәк гәрарына кәлир. Буна көрә дә, Луту хәбәрдар етмәк үчүн јанына ики мәләк көндәрир.

Мәләкләр Лута дејирләр: ‘Тәләс! Арвадыны вә ики гызыны да көтүрүб шәһәрдән чых!’ Лут вә аиләси бир гәдәр јаваш тәрпәндикләри үчүн, мәләкләр әлләриндән тутуб, онлары шәһәрдән кәнара чыхармалы олурлар. Сонра мәләкләрдән бири дејир: ‘Гачын, чанынызы гуртарын! Архаја бахмајын! Тәпәләрә гачын ки, сағ галасыныз’.

Лут вә гызлары сөзә әмәл едиб Содомдан гачырлар. Онлар бир ан белә дајанмыр вә архаја бахмырлар. Амма Лутун арвады мәләкләрә гулаг асмыр. Содомдан бир гәдәр араландыгдан сонра ајаг сахлајыб, һәсрәтлә керијә бахыр. Бу заман о, дуз һејкәлә чеврилир. Шәкилдә ону көрүрсән?

Бу һадисәдән биз дә чох шеј өјрәнә биләрик. Аллаһ Онун сөзүнә әмәл едән инсанлары хилас едир, сөзүндән чыханлар исә мәһв олурлар.

Јарадылыш 13:5-13; 18:20-33; 19:1-29; Лука 17:28-32; 2 Петер 2:6-8.

ИСҺАГ ЈАХШЫ БИР ГЫЗЛА ЕВЛӘНИР

БИЛИРСӘН шәкилдәки гыз кимдир? Бу Ривгадыр. Ону гаршыламаға чыхан киши исә Исһагдыр. Ривга онун арвады олачаг. Ҝәл, онларын евләнмә әһвалатыны өјрәнәк.

Исһагын атасы Ибраһим истәјирди ки, оғлу јахшы бир гызла евләнсин. О, оғлу Исһагын јаланчы аллаһлара ибадәт едән Кәнʼан гызларын-

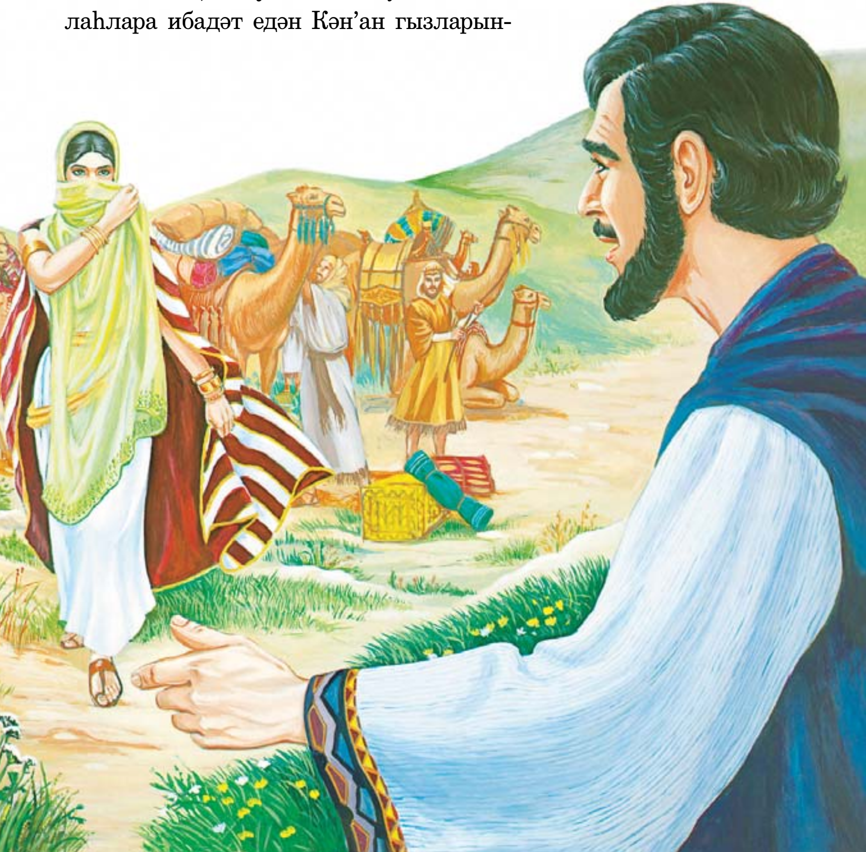

дан арвад алмасыны истәмирди. Бунун үчүн Ибраһим нөкәрини чағырыб дејир: ‘Истәјирәм ки, Харанда јашајан гоһумларымкилә кедәсән вә орадан оғлум Исһага бир арвад аласан’.

Нөкәр дәрһал һазырлыг көрүр вә он дәвә көтүрүб узун сәфәрә чыхыр. Бир мүддәтдән сонра Ибраһимин гоһумларынын јашадығы јерә кәлиб бир су гујусунун јанында дајаныр. Ахшамчағы оранын гызлары су чәкмәк үчүн гујуја кәлирләр. Нөкәр буну көрәндә Јеһоваја дуа едир: ‘Елә ет ки, мәнә вә дәвәләримә су чәкәчәк гыз Исһага сечдијин арвад олсун’.

Бир аздан Ривга су чәкмәк үчүн гујуја јахынлашыр. Буну көрән нөкәр ондан су истәјир. Ривга она су верир. Сонра исә кедиб дәвәләрин һамысы үчүн су чәкир. Бу чох ағыр ишдир, чүнки дәвә чох су ичир.

Ривга ишини гуртардыгдан сонра нөкәр ондан атасынын адыны сорушур вә евләриндә кечәләмәк үчүн јер олуб-олмадығы илә марагланыр. Гыз дејир: ‘Атамын ады Бетуелдир. Евимиздә галмаға јеримиз дә вар’. Нөкәр билир ки, Бетуел Ибраһимин гардашы Нахорун оғлудур. Буна көрә дә диз чөкүб Јеһоваја миннәтдарлығыны билдирир. Ахы Јеһова ону дүз ағасынын гоһумларыкилә кәтирмишди.

Һәмин кечә нөкәр кәлишинин сәбәбини Бетуелә вә Ривганын гардашы Лавана сөјләјир. Онларын һәр икиси Ривганын Исһага әрә кетмәсинә разылыг верирләр. Бәс бу һагда Ривганын фикрини сорушанда, о нә дејир? О да разылығыны билдирир. Беләликлә онлар нөвбәти күн дәвәләрә миниб керијә, Кән’ан торпағына јола дүшүрләр.

Онлар евләринә чатанда артыг ахшам дүшмүшдү. Ривга чөллүкдә кәзән бир кишини көрүр. Бу Исһагдыр. Анасы Саранын өлүмүндән үч ил кечсә дә, о һәлә дә кәдәр ичиндә иди. Амма Ривганы көрәндә чох шадланыр. Исһаг ону дәрин мәһәббәтлә севир вә јенидән хошбәхт олур.

Јарадылыш 24:1-67.

БИР-БИРИНӘ БӘНЗӘМӘЈӘН ӘКИЗЛӘР

ШӘКИЛДӘКИ ики оғлан бир-бириндән чох фәргләнир, елә дејилми? Билирсән онларын ады нәдир? Ох атан оғлан Есав, гојунлара бахан исә Јагубдур.

Есав вә Јагуб Исһагла Ривганын әкиз оғуллары иди. Аталары Исһаг Есавы чох севирди, чүнки о јахшы овчу иди вә евә јемәк кәтирирди. Ривга исә Јагубу даһа чох севирди, чүнки о, сакит вә сөзәбахан ушаг иди.

Бабалары Ибраһим һәлә сағ иди. Ибраһим Јеһова һаггында нәвәләринә данышырды. Бу, Јагубун чох хошуна кәлирди. Ибраһим 175 јашында өлүр. Онда әкизләрин 15 јашы вар иди.

Есавын 40 јашы оланда о, ики кәнʼанлы гызла евләнир. Бу, Исһагла Ривганы чох кәдәрләндирир, чүнки һәмин гызлар Јеһоваја ибадәт етмирдиләр.

Бир күн, Есав гардашы Јагуба бәрк гәзәбләнир. Билирсән бу нечә олмушду? Исһагын бөјүк оғлуна хејир-дуа вермәсинин вахты кәлиб чатмышды. Есав Јагубдан бөјүк олдуғу үчүн әмин иди ки, хејир-дуаны о алачаг. Амма бир аз әввәл о өзү бу үстүнлүјү Јагуба вермишди. Һәмчинин оғланлар доғуланда Аллаһ демишди ки, хејир-дуаны Јагуб алачаг. Белә дә олур. Исһаг хејир-дуаны оғлу Јагуба верир.

Есав буну биләндә Јагуба ачығы тутур. О елә гәзәбләнир ки, һәтта Јагубу өлдүрәчәјини сөјләјир. Ривга буну ешидәндә чох нараһат олур. Буна көрә дә әри Исһага белә дејир: ‘Јагуб да бу кән’анлы гызлардан бирини алса, үрәјим партлајар’.

Исһаг оғлу Јагубу чағырыб она белә дејир: ‘Кән’анлыларын гызларындан өзүнә арвад алма. Јахшысы будур, Харана, бабан Бетуелин евинә кет. Дајын Лаванын гызларындан бирини ал’.

Јагуб атасынын сөзүнә гулаг асыб, гоһумларынын јашадығы узаг Харана јола дүшүр.

Јарадылыш 25:5-11, 20-34; 26:34, 35; 27:1-46; 28:1-5; Ибраниләрә 12:16, 17.

ЈАГУБ ХАРАНА КӘЛИР

БИЛИРСӘН Јагуб кимләрлә сөһбәт едир? Хејли јол кетдикдән сонра Јагуб онларла бир гујунун јанында растлашыр. Бу адамлар гојун отарырлар. Јагуб онлардан сорушур:

— Сиз һарадансыныз?

— Харанданыг, — дејә онлар чаваб верирләр.

— Бәс Лаваны таныјырсыз?

— Һә, таныјырыг. Будур, онун гызы Рәһилә гојун сүрүсү илә кәлир.

Бәс сән Рәһиләни көрүрсән?

Јагуб дајысы Лаванын гојунларыны кәтирән Рәһиләни көрән кими кедиб гујунун ағзындакы дашы јуварлајыр ки, гојунлар су ичсин. Сонра исә Рәһиләни өпүр вә она бибиси оғлу олдуғуну сөјләјир. Гыз чох севинир вә евә гачыб һәр шеји атасы Лавана данышыр.

Лаван Јагубун онларда галачағына шад олур. Онун Рәһилә илә евләнмәк

истәдијини ешидәндә исә даһа чох севинир. Амма Јагуба дејир ки, бунун үчүн тарласында једди ил ишләмәлидир. Јагуб Рәһиләни о гәдәр севир ки, буна разы олур. Амма тој күнү билирсән нә баш верир?

Лаван Јагуба Рәһиләнин әвәзинә бөјүк гызы Леаны верир. Јагуб Лавана даһа једди ил ишләмәјә разы олдугдан сонра Рәһиләни дә она верир. О вахтлар Аллаһ кишиләрин бир нечә арвад алмасына јол верирди. Амма Мүгәддәс Китабын көстәрдији кими, инди кишинин бир арвады олмалыдыр.

Јарадылыш 29:1-30.

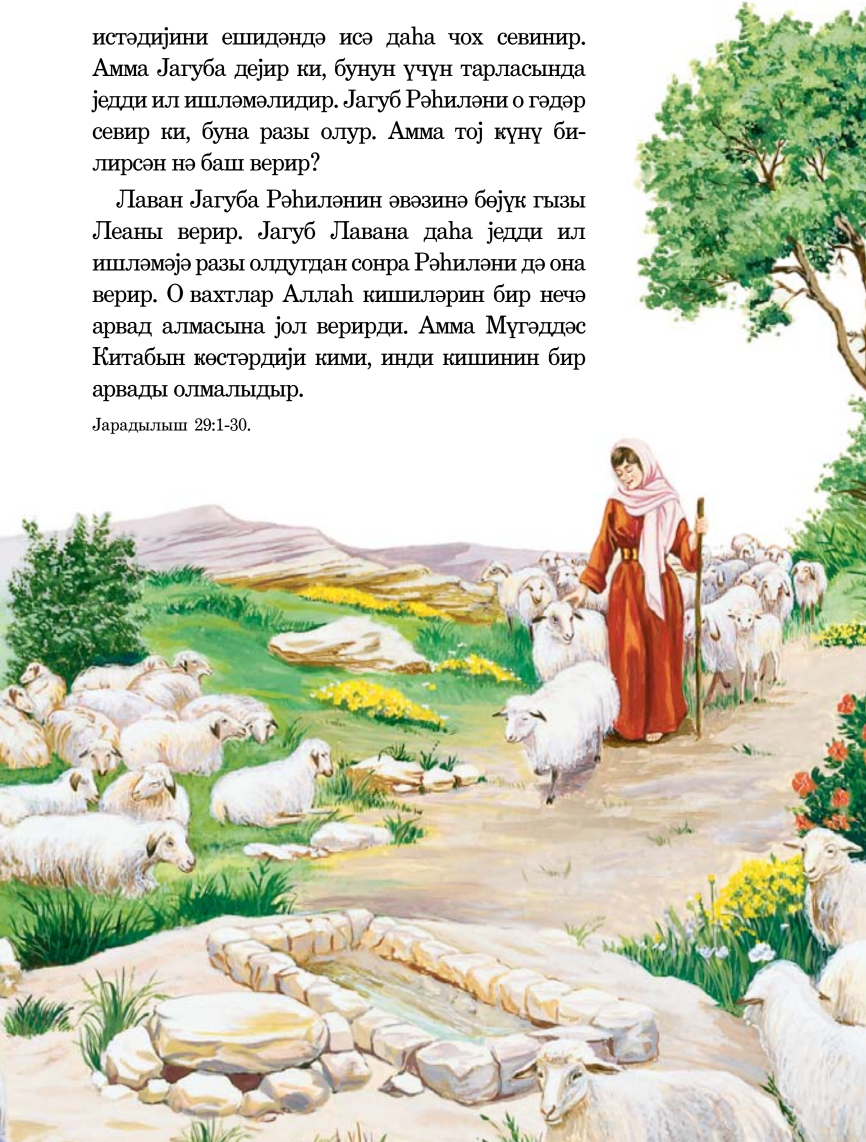

ЈАГУБУН БӨЈҮК АИЛӘСИ

БИР бу бөјүк аиләјә бах. Бунлар Јагубун 12 оғлудур. Онун гызлары да вар. Һеч бу ушагларын адыны билирсән? Кәл онлардан бә'зиләринин адларыны өјрәнәк.

Рувен, Шимеон, Леви вә Јәһуданы Леа доғду. Рәһилә ушаг доға билмәдији үчүн чох кәдәрләнирди. Бунун үчүн дә гуллугчусу Билһаны Јагуба верди. Билһанын Дан вә Нафтали адлы ики оғлу олду. Сонра Леа да өз гуллугчусу Зилпаны Јагуба верди вә Зилпанын Гад вә Ашер адлы оғуллары олду. Леанын даһа ики оғлу олду. Онларын адлары Иссакар вә Зевулун иди.

Нәһајәт, Рәһиләнин дә бир оғлу олур. Онун адыны Јусиф гојур. О сонрадан чох нүфузлу бир инсан олур. Бир гәдәр сонра Јусиф һаггында даһа чох өјрәнәчәјик. Рәһиләнин атасы Лаванла јашадығы дөврдә Јагубун 11 оғлу олур.

Јагубун гызлары да вар иди, амма Мүгәддәс Китабда онлардан јалныз биринин ады чәкилир. Онун ады Динадыр.

Вахт кечир вә Јагуб Лавандан ајрылыб, Кән'ан торпағына гајытмаг гәрарына кәлир. О, бөјүк аиләсини, чохсајлы гојун вә малгара сүрүләрини јығыб узун сәфәрә чыхыр.

Онлар Кән'ан торпағына гајытдыгдан бир гәдәр сонра Рәһиләнин бир оғлу да олур. Бу, јолда баш верир. Рәһилә чох ағры чәкир вә доғуш вахты өлүр. Көрпә исә сағ галыр. Јагуб онун адыны Бенјамин гојур.

Биз Јагубун 12 оғлунун адыны јадда сахламалыјыг, чүнки бүтүн Исраил халгы онлардан төрәјиб. Исраилин 12 гәбиләси Јагубун 10 оғлунун вә Јусифин ики оғлунун адыны дашыјыр. Бабалары Исһаг бу оғланлар доғуландан һәлә чох илләр сонра да јашады. Онун бир белә нәвәси олдуғуна нечә севиндијини тәсәввүр едә биләрик. Инди кәл көрәк онун нәвәси Динанын башына һансы һадисә кәлир. Јарадылыш 29:32-35; 30:1-26; 35:16-19; 37:35.

ДИНАЈА БӘДБӘХТЛИК ҮЗ ВЕРИР

КӨРҮРСӘН Дина һара кәлир? О, Кән’ан торпағында јашајан гызларын јанына кәлир. Сәнчә, атасы Јагуб буну билсәјди, онун хошуна кәләрдими? Буна чаваб вермәк үчүн кәл Ибраһимлә Исһагын кән’анлы гадынлар һаггында нә дүшүндүкләрини хатырлајаг.

Ибраһим оғлу Исһагын кән’анлы гызла евләнмәсини истәјирдими? Әлбәттә, јох. Бәс Исһагла Ривга нечә? Оғуллары Јагубун кән’анлы гыз алмасыны истәјирдиләрми? Хејр. Һеч билирсән нәјә көрә?

Она көрә ки, кән’анлылар јаланчы аллаһлара ибадәт едирдиләр. Кән’анлылардан нә јахшы әр, нә јахшы арвад, нә дә јахын дост чыхарды. Беләликлә, әмин ола биләрик ки, Јагуб гызы Динанын кән’анлы гызларла достлуг етмәсинә разы олмазды.

Амма Дина өз башына бәла ачыр. Шәкилдә Динаја бахан кән’анлы кишини көрүрсәнми? Онун ады Шекемдир. Бир күн Дина гызларын јанына кәләндә Шекем Динаны апарыр вә өзү илә јатмаға мәчбур едир. Бу, чох пис ишдир, чүнки јалныз евли киши вә гадын бир јердә јата биләрләр. Шекемин Динаја етдији бу пис һәрәкәт даһа чох бәлалара сәбәб олур.

Динанын гардашларына бу һадисә чох пис тә’сир едир. Онлардан икиси — Шимеон вә Леви о гәдәр гәзәбләнир ки, гылынчларыны көтүрүб, көзләнилмәдән шәһәрә дахил олурлар. Гызын гардашлары Шекеми вә бүтүн кишиләри өлдүрүрләр. Оғулларынын бу чүр пис һәрәкәтинә Јагубун бәрк гәзәби тутур.

Бәс бүтүн бу бәлалар нәдән башланыр? Динанын Аллаһын ганунларына әмәл етмәјән инсанларла достлуг етмәсиндән. Биз белә инсанларла дост олмаг истәмирик, елә дејилми?

Јарадылыш 34:1-31.

ГАРДАШЛАРЫ ЈУСИФИ СЕВМИРЛӘР

ШӘКИЛДӘКИ оғланын нечә гәмкин вә үмидсиз олдуғуну көрүрсән? Бу Јусифдир. Индичә гардашлары ону Мисирә кедән адамлара сатдылар. Јусифи орада гул едәҹәкләр. Нәјә көрә гардашлары Јусифлә белә пис даврандылар? Пахыллыгдан.

Аталары Јагуб Јусифи чох, лап чох севдији үчүн она көзәл узун палтар тикдирмишди. Јусифин 10 гардашы исә аталарынын ону бу гәдәр чох севдијини көрәндә пахыллыг едиб, она даһа да пис көзлә бахырдылар. Јусифи севмәмәкләринин бир сәбәби дә вар иди.

Јусиф ики јуху көрмүшдү. Һәр ики јухуда гардашлары она баш әјирдиләр. Јусиф онлара јухуларыны данышанда, гардашларынын нифрәти даһа да артыр.

Бир дәфә Јусифин бөјүк гардашлары чөлдә аталарынын гојун сүрүсүнү отарырдылар. Јагуб оғлу Јусифә дејир ки, кедиб онлара баш чәксин. Јусифин кәлдијини көрәндә гардашлардан бир нечәси дејир: ‘Кәлин ону өлдүрәк!’ Анчаг бөјүк гардашлары Рувен дејир: ‘Амандыр, буну етмәјин!’ Гардашлар исә онун сөзүнә гулаг асмырлар. Јусифи тутуб бир бош гујуја атырлар. Сонра отуруб Јусифлә нә едәҹәкләрини көтүр-гој едирләр.

Бу вахт орадан исмаилли тачирләр кечирди. Јәһуда гардашларына дејир: ‘Кәлин ону исмаиллиләрә сатаг’. Онлар белә дә едирләр. Јусифи 20 күмүшә сатырлар. Бу нечә дә алчаг вә пис һәрәкәтдир!

Бәс инди аталары Јагуба нә дејәчәкләр? Онлар бир кечи кәсир вә Јусифин гәшәнк палтарыны бир нечә дәфә кечинин ганына батырырлар. Сонра да палтары аталарына апарыб дејирләр: ‘Бах нә тапмышыг! Көр оғлун Јусифин палтарыдыр ја јох?’

Јагуб оғлунун палтарыны көрән кими таныјыр. ‘Дејәсән, оғлуму вәһши һејван парчалајыб’ дејә ағлајыр. Елә Јусифин гардашлары да аталарынын бу чүр фикирләшмәсини истәјирдиләр. Јагуб бәрк кәдәрләнир. О бир нечә күн һөнкүр-һөнкүр ағлајыр. Амма Јусиф өлмәјиб. Кәл көрәк онун башына нәләр кәлир.

Јарадылыш 37:1-35.

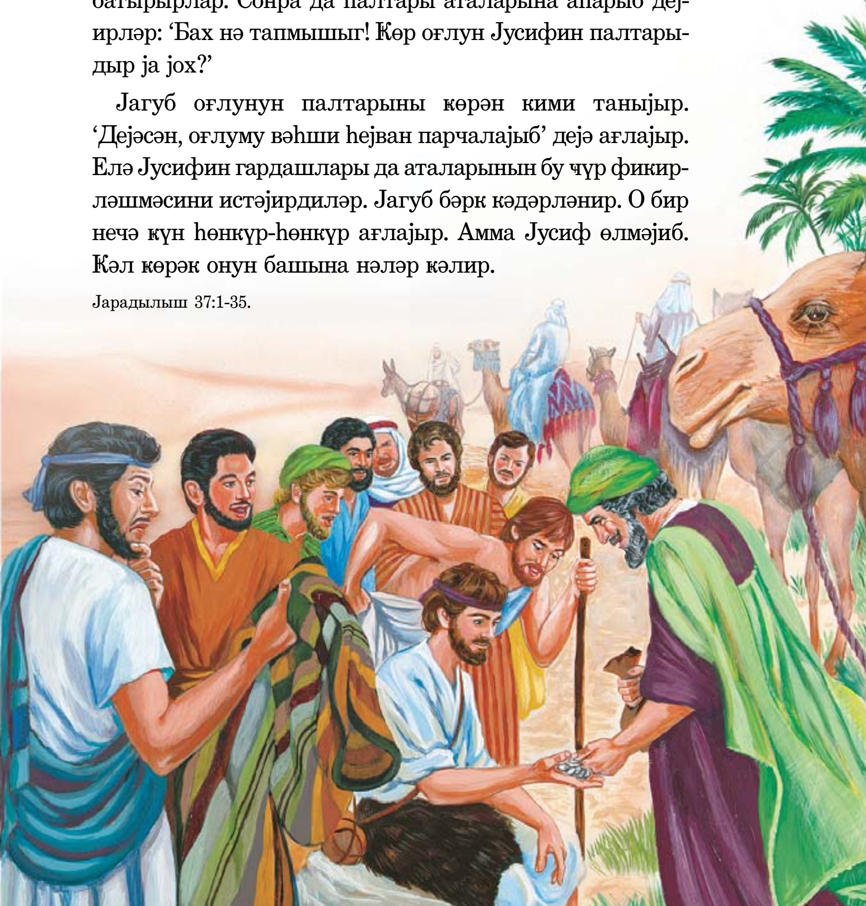

ЈУСИФИ ЗИНДАНА САЛЫРЛАР 22

МИСИРӘ кәтириләндә Јусифин чәми 17 јашы варды. Ону Потифар адлы бир кишијә сатырлар. Потифар Мисирин падшаһына хидмәт едирди. Мисирдә падшаһлара фир'он дејирдиләр.

Јусиф ағасы Потифарын евиндә чанла-башла гуллуг едирди. О бөјүјәндә Потифар ону бүтүн евинә нәзарәтчи тә'јин едир. Бәс нәјә көрә инди о, зиндандадыр? Бунун сәбәбкары Потифарын арвадыдыр.

Јусиф бөјүдүкчә јарашыглы бир оғлан олур. Потифарын арвадынын она көзү дүшүр вә онунла јатмаг истәјир. Амма Јусиф билир ки, бу күнаһдыр, она көрә дә бу пис ишә разы олмур. Потифарын арвады чох гәзәбләнир вә әри евә кәләндә она јалан данышыб дејир: 'Бу тәрбијәсиз Јусиф мәнимлә јатмаг истәјирди!' Потифар арвадынын сөзләринә инаныр. Јусифә бәрк гәзәби тутур вә ону зиндана салдырыр.

Бир мүддәтдән сонра зинданын баш нәзарәтчиси Јусифин јахшы адам олдуғуну көрүр вә мәһбусларын үстүндә нәзарәти она тапшырыр. Күнләрин бир күнү фир'онун өз сагисинә, јә'ни шәраб сүзәнинә вә чөрәкчисинә ачығы тутур. Фир'онун әмри илә онлары зиндана салырлар. Бир кечә онларын һәр икиси гәрибә јуху көрүр, анчаг һеч бири онун мә'насыны анламыр. Нөвбәти күн Јусиф дејир: 'Јухунузу мәнә данышын'. Онлар данышанда, Јусиф Аллаһын көмәји илә бу јухуларын мә'насыны онлара изаһ едир.

Јусиф сагијә дејир: 'Үч күндән сонра зиндандан азад едиләчәксән вә јенидән фир'онун сагиси олачагсан'. Сонра хаһиш едир: 'Бурадан чыханда мәним һаггымда фир'она даныш вә көмәк ет ки, мән дә бу зиндандан чыхым'. Чөрәкчијә исә белә дејир: 'Үч күндән сонра фир'он сәнин бојнуну вурдурачаг'.

Үч күндән сонра һәр шеј Јусифин дедији кими олур. Фир'он чөрәкчинин бојнуну вурдурур. Саги исә зиндандан бурахылыр вә јенидән падшаһа хидмәт едир. Амма саги Јусифи тамам унудур вә фир'она онун һаггында һеч нә данышмыр. Јусиф зинданда галыр.

Јарадылыш 39:1-23; 40:1-23.

ФИР’ОНУН ЈУХУЛАРЫ 23

ИКИ ИЛ кечир. Јусиф һәлә дә зиндандадыр. О, сагинин јадына дүшмүр. Бир кечә фир’он ики гәрибә јуху көрүр вә мә’наларыны анламадығындан нараһат олур. Јатмыш фир’ону көрүрсән? Сәһәри күн фир’он мүдрик адамларыны чағырыб јухуларыны онлара данышыр. Амма онлар фир’онун јухуларынын мә’насыны ача билмирләр.

Ахыр ки, Јусиф сагинин јадына дүшүр. О, фир’она дејир: ‘Мән зинданда оланда, орада јухулары јоза билән бир адам варды’. Фир’он, Јусифи дәрһал зиндандан кәтирмәји әмр едир.

Фир’он јухуларыны Јусифә данышыр: ‘Јухуда једди көк, бәсләнмиш инәк көрдүм. Сонра исә једди арыг вә зәиф инәк көрдүм. Арыг инәкләр көк инәкләри једиләр’.

‘Икинчи јухуда бир саплагда јетишмиш једди бөјүк вә долу сүнбүл көрдүм. Сонра

једди чылыз вә јанмыш сүнбүл көрдүм. Бу чылыз сүнбүлләр једди долу сүнбүлү уддулар’.

Јусиф фир’она дејир: ‘Һәр ики јухунун мә’насы ејнидир. Једди көк инәк вә једди долу сүнбүл једди илдир. Једди арыг инәк вә једди чылыз сүнбүл дә једди или билдирир. Мисирдә једди ил әрзаг боллуғу олачаг. Сонра исә једди ил ачлыг олачаг’.

Јусиф сөзүнә давам едир: ‘Мүдрик бир адам сеч вә ону једди боллуг или әрзиндә мәһсул јығмаг ишинә башчы тә’јин ет ки, чамаат сонракы једди илдә ачындан гырылмасын’.

Бу фикир фир’онун хошуна кәлир. Мәһсулу јығыб анбарлара топламаг ишинә Јусифи тә’јин едир. Мисирдә фир’ондан сонра ән нүфузлу адам Јусиф олур.

Сәккиз ил кечир. Ачлыг заманы Јусиф бир нечә адамын шәһәрә кәлдијини көрүр. Билирсән онлар кимдир? Дүздүр, Јусифин 10 гардашы! Аталары Јагуб онлары Мисирә көндәрир, чүнки Кән’анда јемәјә һеч нә галмамышды. Јусиф гардашларыны танıјыр, амма онлар ону танымырлар. Билирсән нәјә көрә? Чүнки Јусиф артыг бөјүмүшдү вә башга чүр палтар кејинирди.

Бу заман Јусиф ушаглыгда көрдүјү јухуну хатырлајыр. Јадындадыр, јухусунда гардашларынын кәлиб она баш әјдикләрини көрмүшдү. Инди Јусиф анлајыр ки, ону Мисирә көндәрән Аллаһ имиш вә О, буну јахшы нијјәтлә етмишдир. Сәнчә, Јусиф бундан сонра нә едир? Кәл өјрәнәк.

Јарадылыш 41:1-57; 42:1-8; 50:20.

ЈУСИФ ГАРДАШЛАРЫНЫ СЫНАҒА ЧӘКИР

ЈУСИФ гардашларынын һәлә дә виҹдансыз вә мәрһәмәтсиз олуб-олмадыгларыны билмәк истәјир. Буна көрә дејир: ‘Сиз ҹасуссунуз. Бураја өлкәнин зәиф јерләрини өјрәнмәк үчүн кәлмисиниз’.

Онлар ҹаваб верирләр: ‘Јох, биз ҹасус дејилик, тәмиз адамларыг. Биз 12 гардаш идик. Гардашымызын бири өлүб, ән кичији исә атамызла евдә галды’.

Јусиф өзүнү елә апарыр ки, куја онлара инанмыр. О, Шимеону зиндана салдырыр, башгаларына исә әрзаг көтүрүб, евә кетмәји әмр едир вә дејир: ‘Бураја јенидән гајыданда мүтләг кичик гардашынызы да өзүнүзлә кәтирин’.

Гардашлар Кән’ана гајытдыгда һәр шеји аталары Јагуба нәгл едирләр. Јагуб чох кәдәрләнир. Оағлајараг дејир: ‘Јусиф јох, инди Шимеон да јохдур. Гојмарам ки, кичик оғлум Бинјамини дә апарасыныз’. Анчаг јемәјә бир шејләри галмајанда Јагуб мәчбур олур вә Бинјаминин дә гардашлары илә Мисирә кетмәсинә ичазә верир.

Будур, Јусиф гардашларынын кәлдијини көрүр. О, кичик гардашы Бинјаминин кәлишинә чох шаддыр. Әлбәттә, онларын һеч бири бу нүфузлу адамын Јусиф олдуғуну билмир. Инди Јусиф 10 гардашыны сынаға чәкмәјин әсл вахты олдуғуну көрүр.

Јусиф нөкәрләринә гардашларынын чувалларыны әрзагла долдурмағы әмр едир. Сонра өз күмүш касасыны онлардан хәлвәт Бинјаминин чувалына гојдурур. Гардашлар бир гәдәр јол кетдикдән сонра Јусиф нөкәрләрини онларын далынча көндәрир. Нөкәрләр онлара чатыб дејирләр: ‘Нәјә көрә ағамызын күмүш касасыны оғурламысыныз?’

Гардашларын һамысы бир ағыздан дејир: ‘Биз онун касасыны оғурламамышыг. Әкәр һансымыздаса о касаны тапсаныз, гој о адам өлдүрүлсүн’.

Беләчә нөкәрләр бүтүн чуваллары ахтарыр вә шәкилдә көрдүјүн кими, касаны Бинјаминин чувалындан тапырлар. Нөкәрләр дејир: ‘Сиз евинизә гајыда биләрсиниз, анчаг Бинјамин бизимлә кетмәлидир’. Көрәк инди гардашлар нә едәчәк?

Онларын һамысы Бинјаминлә бәрабәр Јусифин евинә гајыдырлар. Јусиф гардашларына дејир: ‘Сиз һамыныз евинизә кедә биләрсиниз, амма Бинјамин бурада галыб мәним гулум олачаг’.

Буну ешидән Јәһуда ирәли чыхыб дејир: ‘Әкәр мән евә бу ушагсыз гајытсам, атам өләр, чүнки ону чох севир. Она көрә дә, хаһиш едирәм, бурада мәни гул кими сахла, амма ичазә вер ушаг кетсин’.

Инди Јусиф гардашларынын доғрудан да дәјишдијини көрүр. Артыг онлар әввәлки кими вичдансыз вә мәрһәмәтсиз дејилләр. Кәл көрәк Јусиф даһа сонра нә едәчәк. Јарадылыш 42:9-38; 43:1-34; 44:1-34.

ЈАГУБУН АИЛӘСИ МИСИРӘ КӨЧҮР

ЈУСИФ артыг өзүнү сахлаја билмир. О, нөкәрләринә отагдан чыхмағы әмр едир. Гардашлары илә тәк галанда һөнкүр-һөнкүр ағлајыр. Тәсәввүр едә биләрик гардашлары буна нә гәдәр тәәччүбләнирләр, ахы онлар Јусифин нәјә көрә ағладығыны билмирләр. Нәһајәт, о дејир: ‘Мән Јусифәм. Атам һәлә сағдырмы?’

Јусифин гардашлары өзләрини итирдикләриндән чаваб верә билмирләр. Онлары горху бүрүјүр. Јусиф исә онлара дејир: ‘Горхмајын, јахын кәлин. Мән, Мисирә сатдығыныз гардашыныз Јусифәм’.

Јусиф меһрибанчасына сөзүнә давам едир: ‘Мәни бураја сатдығыныз үчүн өзүнүзү күнаһландырмајын. Аллаһ инсанларын һәјатыны горумаг үчүн мәни Мисирә көндәрди. Фир’он мәни бүтүн өлкәнин башчысы етди. Инди исә атамын јанына тәләсин вә һәр шеји она сөјләјин. Она дејин, кәлиб бурада јашасын’.

Сонра о, гардашларынын бојнуна сарылыб онлары өпүр. Фир’он Јусифин гардашларынын кәлишиндән хәбәр тутанда она дејир: ‘Онлара арабалар вер. Гој, кедиб атаны вә өз аиләләрини бураја кәтирсинләр. Мән онлара Мисирин ән јахшы торпағыны верәрәм’.

Онлар белә дә едирләр. Шәкилдә Јусифин атасы илә нечә көрүшдүјүнә баха биләрсән. Онлар индичә аиләликлә Мисирә кәлибләр.

Кән’анда јашадыглары мүддәтдә Јагубун аиләси чох бөјүјүб. Јагуб ушаглары вә нәвәләри илә бирликдә Мисирә көчдү. Онун аиләсинин сајы 70 нәфәр иди. Бундан башга, онун аиләсиндә гадынлар вә күман ки, чохлу гуллугчулар да варды. Онларын һамысы Мисирдә мәскән салырлар. Аллаһ Јагубун адыны дәјишиб Исраил гојмушду. Буна көрә дә онлар исраилли адланырлар. Исраиллиләр Аллаһын халгы олур. Бу һагда сәнинлә даһа әтрафлы өјрәнәчәјик.

Јарадылыш 45:1-28; 46:1-27.

ӘЈЈУБ АЛЛАҺА САДИГ ГАЛЫР

БУ ХӘСТӘ адама јазығын кәлир? Онун ады Әјјубдур, јанындакы гадын исә арвадыдыр. Һеч билирсән о, Әјјуба нә дејир? ‘Аллаһа ләʼнәт ет вә өл!’ Кәл көрәк, ону бу сөзләри демәјә мәҹбур едән нәдир вә нәјә көрә Әјјуб бу гәдәр әзијјәт чәкир.

Әјјуб Јеһова Аллаһа садиг вә итаәткар бир инсан иди. О, Кәнʼанын јахынлығында јерләшән Уз дијарында јашајырды. Јеһова Әјјубу чох севирди. Башга бир шәхсијјәт исә ону севмирди. Билирсән, о кимдир?

О, Шејтан Иблисдир. Бу пис мәләк Јеһоваја нифрәт едир. О, Адәмлә Һәвваны Јеһовадан узаглашдыра билдији үчүн дүшүндү ки, бүтүн инсанлары јолдан чыхара биләҹәк. Бәс сәнчә, о буну баҹардымы? Јох! Бу китабдан таныдығымыз садиг киши вә гадынлар һаггында дүшүн! Онлардан нечәсинин адыны чәкә биләрсән?

Јагуб вә Јусифин өлүмүндән сонра јер үзүндә Јеһоваја ән садиг инсан Әјјуб иди. Јеһова истәјирди ки, Шејтан бир шеји јахшы јадында сахласын: о һамыны јолдан чыхара билмәјәҹәк. Буна көрә дә она деди: ‘Бир Әјјуба нәзәр сал. Көр о Мәнә нә гәдәр садигдир!’

Шејтан еʼтираз едәрәк деди: ‘Һә, Әјјуб садигдир, чүнки Сән она бәрәкәт верирсән вә онун һәр шеји вар. Амма бүтүн варыны әлиндән алсан, о Сәнә мүтләг ләʼнәт едәҹәк’.

Јеһова исә белә деди: ‘Бујур! Нәји варса, әлиндән ал! Үрәјин ис-

тәдиҹи һәр шеји Әјјуба ет! Сонра көрәрик, о Мәни лә’нәтләјир, ја јох! Амма ону өлдүрмә!’

Шејтан әввәлчә Әјјубун бүтүн мал-гарасыны вә дәвәләрини оғурладыр, гојунларыны исә өлдүрүр. Сонра туфан көндәриб онун 7 оғлуну вә 3 гызыны өлдүрүр. Бундан сонра, Шејтан Әјјубу дәһшәтли хәстәлијә дучар едир. Јазыг Әјјуб чох әзијјәт чәкмәли олур. Бах елә буна көрә дә арвады она дејир: ‘Аллаһа лә’нәт ет вә өл!’ Амма Әјјуб белә шеји һеч ағлына да кәтирмир. Бундан башга, Әјјубун үч јаланчы досту кәлиб она дејир ки, куја пис адам олдуғу үчүн бу бәлалара дүшүб. Амма Әјјуб јенә дә садиг галыр.

Әјјубун садиглији Јеһованы чох севиндирирди. Сонда, шәкилдә көрдүјүн кими, Аллаһ Әјјуба чохлу хејир-дуа верди. Әјјуб ағыр хәстәлијиндән сағалды. Онун јенидән он гәшәнк ушағы вә әввәлкиндән ики гат артыг мал-гарасы, дәвәси вә гојуну олду.

Сән дә Јеһоваја Әјјуб кими һәмишә садиг галачагсанмы? Әкәр садиг галсан, Аллаһ сәнә дә хејир-дуа верәҹәк. Бүтүн дүнја Еден бағы кими көзәл оланда, сән дә әбәди јашајачагсан. Әјјуб 1:1-22; 2:1-13; 42:10-17.

МИСИРДӘ ПИС ПАДШАҺ ҺӨКМРАНЛЫГ ЕДИР

ШӘКИЛДӘ көрдүјүн кими, әлләриндә гамчы олан кишиләр халгы зорла ишләдирләр. Бах, кишиләрдән бири гулу дөјүр. Бу гуллар Јагубун нәсли олан исраиллиләрдир. Онларын үстүндә ағалыг едәнләр исә мисирлиләрдир. Мисирлиләр исраиллиләри өзләринә гул едибләр. Бу нечә олду?

Узун илләр әрзиндә Јагубун бөјүк аиләси Мисирдә сүлһ ичиндә јашајырды. Фир’ондан сонра Мисирдә ән һөрмәтли адам сајылан Јусиф онларын гајғысына галырды. Инди Јусиф өлмүшдү. Мисири исраиллиләрдән хошу кәлмәјән јени фир’он идарә едирди.

Бу пис фир’он исраиллиләри гул етди. Онларын үзәринә амансыз вә гәддар нәзарәтчиләр гојду. Бу нәзарәтчиләр исраиллиләри

фир’он үчүн шәһәр тикмәјә мәҹбур едирдиләр. Исраиллиләрин иши һәддиндән артыг ағыр иди. Бунунла белә, онлар чохалыб артырдылар. Буну көрән мисирлиләр горхуја дүшдүләр, исраиллиләрин чохалыб онлардан күчлү олачағындан еһтијат етмәјә башладылар.

Билирсәнми фир’он буна көрә нә етди? О, доғуш заманы исраилли аналара көмәк едән гадынлары чағырыб онлара әмр етди: ‘Сиз доғулан һәр бир оғлан ушағыны өлдүрмәлисиниз’. Амма онлар јахшы адам олдугларындан ушаглары өлдүрмүрдүләр.

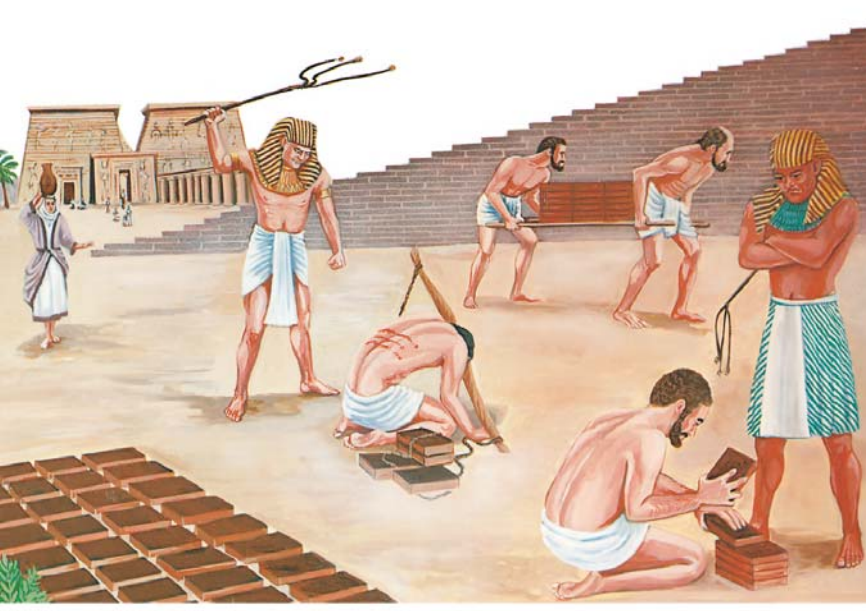

Буну көрән фир’он бүтүн халгына әмр едир: ‘Исраиллиләрин оғлан ушагларыны өлдүрүн! Гыз ушагларына исә дәјмәјин’. Сәнчә, бу гәддар әмр дејилми? Кәл көрәк оғлан ушагларындан бири нечә сағ галыр.

Чыхыш 1:6-22.

КӨРПӘ МУСА САҒ ГАЛЫР 28

ШӘКИЛДӘ гызын бармағындан тутуб ағлајан көрпәни көрүрсән? Бу Мусадыр. Билирсән бу гәшәнк гыз кимдир? О, фир'онун гызы, Мисир шаһзадәсидир.

Мусанын анасы истәмир ки, мисирлиләр онун ушағыны өлдүрсүнләр, буна көрә дә ону үч ај кизләдир. Амма о билир ки, Мусаны әввәл-ахыр тапачаглар. Кәл көрәк анасы ону хилас етмәк үчүн нә едир.

О, бир сәбәт көтүрүр вә су кечирмәсин дејә, ону јахшыча бәркидир. Сонра балача Мусаны онун ичинә гојуб, сәбәти Нил чајынын гырағында битән гамышларын арасына бурахыр. Гызы Мәрјәмә исә тапшырыр ки, јахынлыгда дуруб нә баш верәчәјинә бахсын.

Бир аздан фир'онун гызы Нил чајына чиммәјә кәлир. Бирдән гамышларын арасындакы сәбәт онун көзүнә саташыр. О, кәнизләриндән бирини чағырыб дејир: 'Кет, о сәбәти мәнә кәтир'. Билирсән шаһзадә сәбәти ачанда кими көрүр? Балача, гәшәнк Мусаны. Шаһзадә көрпәнин ағладығыны көрәндә она јазығы кәлир. О истәмир ки, ушағы өлдүрсүнләр.

Мәрјәм тез онлара јахынлашыр. Ону шәкилдә көрә биләрсән. О, фир'онун гызындан сорушур: 'Истәјирсиз, бу ушағы әмиздирмәк үчүн кедиб исраилли бир гадын кәтирим?'

— Һә, кет, дејә шаһзадә чаваб верир.

Мәрјәм чәлд гачыб, һадисәни анасына данышыр. Мусанын анасы кәләндә шаһзадә она дејир: 'Бу көрпәни көтүр вә мәним үчүн әмиздир, сәнә бунун һаггыны верәрәм'.

Беләликлә, Мусаја өз анасы бахыр. Ушаг бир гәдәр бөјүдүкдән сонра, анасы ону фир'онун гызына верир, о да Мусаны оғуллуға көтүрүр. Бах беләчә Муса фир'онун евиндә боја-баша чатыр.

Чыхыш 2:1-10.

МУСА МИСИРДӘН ГАЧЫР

БАХ, Муса Мисирдән гачыр. Бәс онун далынча дүшән әскәрләри көрүрсән? Билирсән онлар Мусаны нәјә көрә өлдүрмәк истәјирләр? Кәл бахаг.

Муса Мисирин һөкмдары фир'онун евиндә бөјүјүр вә чох ағыллы, танынмыш адам олур. О, мисирли олмадығыны вә ата-анасынын исраилли гул олдуғуну билир.

Мусанын 40 јашы оланда о, халгынын нечә јашадығыны көрмәк гәрарына кәлир. Мисирлиләрин онларла нечә даврандығыны көрәндә ону дәһшәт бүрүјүр. О, бир мисирлинин исраиллини дөјдүјүнүн шаһиди олур. Әтрафда һеч кимин олмадығыны көрән Муса мисирлини вуруб өлдүрүр вә ону гума басдырыр.

Нөвбәти күн Муса јенидән халгына баш чәкмәјә кедир. О елә фикирләшир ки, халгыны көләликдән азад едә биләчәк. Анчаг онларын јашадығы јерә кәләндә ики исраиллинин бир-бири илә далашдығыны көрүр. Муса һагсыз олана јахынлашыб дејир: 'Гардашыны нијә дөјүрсән?'

О адам дејир: 'Сәни үстүмүзә башчы вә һаким ким гојуб? Јохса мисирлини өлдүрдүјүн кими мәни дә өлдүрмәк фикриндәсән?'

Муса горхуја дүшүр. О баша дүшүр ки, чамаат артыг мисирлини өлдүрмәсиндән хәбәр тутуб. Фир'он бу һадисәни ешидәндә Мусаны өлдүрмәк үчүн далынча адамлар көндәрир. Елә буна көрә дә Муса Мисирдән гачмалы олур.

Муса Мисири тәрк едиб узаг Мидјан торпағына кәлир. Орада Јетро адлы киши вә онун аиләси илә таныш олур. Бир мүддәтдән сонра Јетронун Сиппора адлы гызы илә евләнир. Муса чобанлыг едир вә Јетронун сүрүсүнү отарыр. О, Мидјан торпағында 40 ил јашајыр. Артыг онун 80 јашы вар. Бир күн гојун отаран заман Мусанын һәјатыны бүсбүтүн дәјишән гәрибә бир һадисә баш верир. Кәл сәһифәни чевириб, бу гәрибә һадисә һаггында өјрәнәк.

Чыхыш 2:11-25; Һәвариләрин ишләри 7:22-29.

ЈАНАН КОЛ 30

МУСА гојунларыны отара-отара кәлиб Хорев дағына чыхыр. Орада јанан бир кол көрүр. Колдан алов чыхса да кол өзү јанмырды.

«Гәрибәдир, кедим бу мәнзәрәјә јахындан бахым», дејә Муса дүшүнүр. Јахынлашанда колдан бир сәс кәлир: ‘Јахын кәлмә! Чарыгларыны чыхарт, чүнки дурдуғун торпаг мүгәддәсдир’. Бу сөзләри Мусаја мәләк васитәсилә дејән Аллаһдыр, буна көрә дә Муса үзүнү өртүр.

Сонра Аллаһ дејир: ‘Мисирдәки халгымын әзијјәтини көрдүм. Онлары азад етмәк истәјирәм. Мисирдән онлары məhз сән чыхарачагсан’. Јеһова халгыны көзәл Кән’ан торпағына кәтирмәк нијјәтиндә иди.

Анчаг Муса дејир: ‘Мән кимәм ки?! Буну нечә едә биләрәм? Тутаг ки, мән кетдим. Исраиллиләр мәнә дејәчәкләр: Сәни ким көндәриб? Онда онлара нә дејим?’

Аллаһ чаваб верир: ‘Онлара беләдејәрсән: Ибраһимин Аллаһы, Исһагын Аллаһы вә Јагубун Аллаһы ЈЕҺОВА мәни сизин јаныныза көндәрди’. Даһа сонра Јеһова әла-

вә един: ‘Бу мәним әбәди адымдыр’.

Муса дејир: ‘Тутаг ки, онлара дедим: ‘Мәни Јеһова Аллаһ көндәриб’, бәс онлар инанмасалар, онда нечә?’

Аллаһ сорушур: ‘Әлиндәки нәдир?’

Муса чаваб верир: ‘Әса’.

Онда Аллаһ дејир: ‘Ону јерә ат’. Муса әсаны јерә атан кими әса илана чеврилир. Сонра Јеһова Мусаја даһа бир мө’чүзә көстәрир. О дејир: ‘Әлини синәнә гој’. Муса елә дә един. Голуну синәсиндән галдыранда көрүр ки, әлини ағ јаралар басыб. Бу, чүзам хәстәлијидир. Даһа сонра Јеһова Мусаја үчүнчү мө’чүзәни көстәрмәк үчүн дә күч верир. Нәһајәт, О дејир: ‘Бу мө’чүзәләри көстәрәндә исраиллиләр биләчәкләр ки, сәни Мән көндәрмишәм’.

Бундан сонра Муса евә гајыдыб Јетроја дејир: ‘Хаһиш едирәм, Мисирә гоһумларымын јанына кетмәјә мәнә ичазә вер’. Муса Јетро илә сағоллашыб Мисирә јола дүшүр.

Чыхыш 3:1-22; 4:1-20.

МУСА ВƏҺАРУН ФИР’ОНУН ҺҮЗУРУНДА

МУСА Мисирə гајыдандан сонра гардашы Һаруна Аллаһын она көстəрдији мө’чүзəлəр һаггында данышыр. Муса илə Һарун бу мө’чүзəлəри исраиллилəрə көстəрəндə, халг Јеһованын онлара көмəк етдијинə инаныр.

Будур, Муса вə Һарун фир’онла данышмаға кəлирлəр вə она дејирлəр: ‘Исраилин Аллаһы Јеһова белə дејир: Халгымы бурах, гој кедиб үч күн сəһрада Мəнə ибадəт етсин!’ Амма фир’он онлара чаваб верир: ‘Мəн Јеһованы танымырам! Исраили дə бурахмырам!’

Јеһоваја ибадəт етмəк үчүн исраиллилəр ишлəринə ара вермəли идилəр. Фир’он буна бəрк гəзəблəнир. Буна көрə дə онларын ишини даһа да ағырлашдырыр. Мисирлилəрин онларла бу гəдəр амансыз давраңдыглары үчүн халг Мусаны күнаһландырмаға башлајыр. Муса јаман кəдəрлəнир. Амма Аллаһ она дејир: ‘Нараһат олма, елə едəчəјəм ки, фир’он мəчбур олуб халгымы бурахачаг’.

Муса илə Һарун јенидəн фир’онун јанына кедирлəр. Бу дəфə она мө’чүзə көстəрирлəр. Һарун əсасыны јерə атыр вə əса бөјүк илана чеврилир. Фир’онун сеһрбазлары да əсаларыны јерə атанда онлар да илана чеврилирлəр. Амма бир бах! Һарунун иланы сеһрбазларын иланларыны удур. Буна бахмајараг, фир’он јенə дə Исраил халгыны бурахмыр.

Артыг фир’онун дəрсини вермəјин вахты чатыб. Билирсəн Јеһова буну нечə едир? О, Мисирин үзəринə 10 бəла көндəрир.

Бир нечə бəладан сонра фир’он Мусаны чағырыб белə дејир: ‘Бу бəлалара сон гој, халгыны бурахырам’. Амма бəлалар битəндə фир’он сөзүндəн дөнүр. Исраили һеч јерə кетмəјə гојмур. Нəһајəт, онунчу бəладан сонра фир’он исраиллилəри бурахыр.

Билирсəн бу 10 бəла һансылардыр? Сəһифəни чевир вə кəл онлар һаггында өјрəнəк.

Чыхыш 4:27-31; 5:1-23; 6:1-13, 26-30; 7:1-13.

ОН БӘЛА

КӘЛ бурадакы шәкилләрә бахаг. Онлар Јеһованын Мисирин үзәринә көндәрдији бәлалары тәсвир едир. Бах, биринҹи шәкилдә Һарун әлиндәки әсаны Нил чајына вурур вә су гана дөнүр. Орадакы балыгларын һамысы өлүр вә чајдан пис иј кәлмәјә башлајыр.

Сонра Јеһова мө'ҹүзә едир вә Нил чајында олан бүтүн гурбағалар саһилә чыхыр. Онлар һәр јерә — собалара, газанлара, чарпајылара кирирләр. Гурбағалар өләндә мисирлиләр онлары топа-топа јығырлар вә торпағы үфунәт бүрүјүр.

Сонра Һарун әсаны јерә вурур вә јердән галхан тоз мығмығаја дөнүр. Мығмыға ганадлы ҹүҹүдүр, о дишләјәндә бәрк инҹидир. Бу, Аллаһын Мисирә көндәрдији үчүнҹү бәла иди.

Галан ҹәзалар исә исраиллиләрә дејил, анҹаг мисирлиләрә зәрәр вурур. Дөрдүнҹү бәла мисирлиләрин евләринә долан мозалан, јә'ни ири милчәк јығынлары иди. Бешинҹи бәла заманы мисирлиләрин чөлдәки малгарасы, гојун-кечиси, үмумијјәтлә бүтүн һејванлары гырылыр.

Даһа сонра Муса илә Һарун бир гәдәр күл көтүрүб һаваја совурурлар. Бу

заман инсанларын вә һејванларын бәдәниндә иринли чибанлар чыхыр. Бу алтынҹы бәла иди.

Бундан сонра Муса әлини ҝөјә галдырыр вә Јеһова ҝөјдән јерә илдырым вә долу ҝөндәрир. Бу, Мисирдә јаған ән дәһшәтли долу иди.

Сәккизинҹи бәлада Јеһова Мисирә чәјирткә дәстәләрини ҝөндәрир. Мисирлиләр өмүрләриндә бу гәдәр чәјирткә ҝөрмәмишдиләр. Долудан сонра галан һәр шеји чәјирткәләр јејир.

Доггузунҹу бәла заманы үч ҝүн әрзиндә бүтүн өлкә зүлмәтә гәрг олур. Исраиллиләрин јашадығы әрази исә ишыглы галыр.

Нәһајәт, Аллаһ әмр едир ки, исраиллиләр гузу вә ја чәпиш кәсиб ганыны гапыларынын чәрчивәсинә сүртсүнләр. Сонра Аллаһын мәләји Мисирин үзәриндән кечир. Мәләк, гапысына ган јахылмыш евләрдә јашајанлара дәјмир. Амма гапысына ган јахылмамыш евләрдәки инсанларын илк оғулларыны вә һејванларын илк балаларыны өлдүрүр. Бах беләҹә онунҹу бәла да гуртарыр.

Сонунҹу ҹәзадан сонра фир’он исраиллиләри бурахыр. Аллаһын халгы јола һазырлашыр вә һәмин ҝеҹә Мисир торпағындан чыхыр.

Чыхыш 7-12-ҹи фәсилләр.

ИСРАИЛЛИЛӘР ГЫРМЫЗЫ ДӘНИЗИ КЕЧИР

ШӘКИЛДӘ тәсвир олунанлара бах. Будур, Муса әлиндәки әсаны Гырмызы дәнизә узадыр. Онун јанында дуранлар исраиллиләрдир. Дәниздә боғуланлар исә фир’он вә ордусудур. Ҝәл ҝөрәк онлар бураја нечә ҝәлиб чыхыблар.

Өјрәндијимиз кими, онунҹу бәладан сонра фир’он исраиллиләрә Мисирдән чыхмағы әмр едир. Өлкәни 600 000 киши, о ҹүмләдән бир чох гадын вә ушаг тәрк едир. Јеһова Аллаһа иман ҝәтирән бир чох башга инсанлар да исраиллиләрлә бәрабәр Мисирдән чыхырлар. Онларын һамысы мал-гарасыны өзләри илә ҝөтүрүр.

Өлкәни тәрк етмәздән әввәл исраиллиләр мисирлиләрдән кејим, гызыл вә күмүш әшјалар истәјирләр. Мисирлиләр сонунҹу бәладан о гәдәр горхмушдулар ки, исраиллиләрин истәдикләри һәр шеји онлара верирләр.

Бир нечә күндән сонра исраиллиләр Гырмызы дәнизә чатыр вә орада бир гәдәр динҹәлмәк гәрарына кәлирләр. Бу вахт, фир’он вә мә’мурлары исраиллиләри бурахдыгларына пешман олуб дејирләр: ‘Бир көр нә етдик! Гулларымызы өз әлимизлә бурахдыг!’

Фир’он јенә дә фикрини дәјишиб дәрһал дөјүш арабаларыны вә ордусуну һазырлајыр. Өзүнүн 600 сечмә дөјүш арабасындан әлавә,

Мисирдәки бүтүн дөјүш арабаларыны да јығыб исраиллиләрин далынҹа дүшүр.

Исраиллиләр фир’ону вә онун ордусуну көрәндә тәшвишә дүшүрләр. Гачыб кизләнмәјә бир јер јохдур. Бир тәрәфдә Гырмызы дәниз, о бири тәрәфдә исә мисирлиләр! Амма Јеһова Өз халгы илә онларын арасына булуд гојур. Мисирлиләр исраиллиләри көрә билмәдикләри үчүн онлара һүҹум едә билмирләр.

Бу заман Јеһова Мусаја дејир ки, әсасыны Гырмызы дәнизә узатсын. Муса әсаны узатдыгда Јеһова күҹлү шәрг күләји әсдирир. Дәнизин сулары араланыр вә һәр ики тәрәфдә дивар кими дурур.

Исраиллиләр дәнизин ортасындакы гуру јердән кечирләр. Милјонларла инсанын һејванлары илә дәнизин о бири саһилинә кечмәсинә бир нечә саат лазым иди. Нәһајәт, мисирлиләр исраиллиләри көрүрләр. «Гулларымыз гачыр!» дејәрәк, онларын ардынҹа дәнизә ҹумурлар.

Бу заман Аллаһ исраиллиләрин көмәјинә кәлир. Мисирлиләрин дөјүш арабаларынын тәкәрләри чыхыр. Онлар бәрк горхур вә ‘Аллаһ Јеһова исраиллиләрә көрә бизә гаршы дөјүшүр. Кәлин гачаг!’ дејә гышгырмаға башлајырлар. Амма артыг кечдир.

Бах елә бу вахт Јеһова Мусаја әсаны Гырмызы дәнизә узатмағы әмр едир. Муса Аллаһын дедији кими едәндә, сулар керијә, мисирлиләрин вә дөјүш арабаларынын үстүнә гајыдыр. Бүтүн орду исраиллиләрин далынҹа дәнизә кирдији үчүн, бир нәфәр мисирли белә сағ галмыр!

Аллаһын халгы хилас олдуғуна нечә дә шаддыр! Кишиләр Јеһоваја миннәтдарлыг маһнысы охујурлар: ‘Јеһова бөјүк гәләбә чалды. О, атлары вә дөјүшчүләри дәниздә батырды’. Мусанын баҹысы Мәрјәм вә бүтүн гадынлар дәфләрини көтүрүб, севинҹлә рәгс едәрәк һәмин маһныны охујурлар: ‘Јеһова бөјүк гәләбә чалды. О, атлары вә дөјүшчүләри дәниздә батырды’.

Чыхыш 12-15-чи фәсилләр.

Мисир гуртулушундан Исраилин илк падшаһынадәк

Муса исраиллиләри Мисирдән Сина дағына ҝәтирир. Орада Аллаһ халгына Өз ганунларыны верир. Сонра Муса Кән’ан торпағыны нәзәрдән кечирмәк үчүн 12 кәшфиjjатчы ҝөндәрир. Онлардан 10 нәфәри о диjар һаггында пис мә’лумат ҝәтирир. Бу мә’луматдан сонра халг Мисирә гаjытмаг истәjир. Исраиллиләр имансыз олдуглары үчүн Аллаһ онлары ҹәзаландырыр. Онлар 40 ил сәһрада долашмалы олурлар.

Јеһова халгыны Кән’ан торпағына апармаг үчүн Јешуаны башчы тә’јин едир. Торпағы әлә кечирмәк үчүн Јеһова халгына мө’ҹүзәләр васитәсилә көмәк едир. Мәсәлән, Иордан чаjынын сулары даjаныр, Јерихо шәһәринин диварлары учур, бүтүн ҝүнү ҝүнәш батмыр. Исраиллиләр алты илдән сонра торпағы кән’анлылардан алырлар.

Исраили Јешуадан башлаjараг 356 ил әрзиндә һакимләр идарә етмишди. Биз онлардан бир чохлары — Бараг, Ҝидеон, Ифтаһ, Шимшон вә Шамуел һаггында охуjаҹағыг. Бу һиссәдә һәмчинин бир чох гадынлар — Рахав, Девора, Јаел, Рут, Наоми вә Делила һаггында да өjрәнәҹәjик. Үмумиликдә, ҮЧҮНҸҮ ҺИССӘ 396 или әһатә едир.

АЛЛАҺ ХАЛГЫНА ҜӨЈДӘН ЈЕМӘК ВЕРИР

ДЕЈӘ биләрсән, шәкилдә көрдүјүн адамлар јердән нә јығыр? Онларын јығдығы аґ лопалар гара бәнзәјир. Амма бу гар дејил, јемәли бир шејдир.

Артыг бир ајдыр ки, исраиллиләр Мисири тәрк едибләр. Инди онлар сәһрададырлар. Сәһрада һеч нә битмәдији үчүн халг дејинир: ‘Каш Јеһова бизи Мисирдә өлдүрәјди. Һеч олмаса орада үрәјимиз истәјәни јејирдик’.

Јеһова буна ҹаваб олараг: ‘Мән сизә көјдән јемәк јағдыраҹағам’ дејир вә елә дә едир. Нөвбәти күн ҹамаат јердә аґ лопалар көрәндә бир-бириндән сорушур: ‘Бу нәдир?’

Муса дејир: ‘Бу, Јеһова Аллаһын сизә вердији јемәкдир’. Халг буну МАННА адландырыр. Манна баллы көкәнин дадыны верирди.

Муса халга дејир: ‘Һәр кәс јејәҹәји гәдәр јығсын’. Онлар һәр сәһәр белә дә едирләр, чүнки күнәш јери гыздыранда манна әријирди.

Муса һәмчинин дејир: ‘Бу јемәкдән сәһәрә гәдәр һеч кимин евиндә галмасын’. Амма бә’зиләри она гулаг асмадығындан, билирсән нә баш верирди? Нөвбәти күнә галан маннаја гурд дүшүр вә о ијләнирди.

Јеһова халга дејир ки, һәфтәнин алтынҹы күнү икигат артыг манна јығсынлар, чүнки једдинҹи күн көјдән манна јағдырмајаҹаг. Једдинҹи күнә галан маннаја нә гурд дүшүрдү, нә дә ијләнирди. Бу да бир мө’ҹүзә иди.

Исраил халгы сәһрада олдуғу илләр әрзиндә Јеһова онлара манна верирди. Чыхыш 16:1-36; Сајлар 11:7-9; Јешуа 5:10-12.

35 ЈЕҺОВА ХАЛГЫНА ГАНУНЛАР ВЕРИР

ИСРАИЛЛИЛӘР Мисири тәрк едәндән тәхминән ики ај сонра Сина дағына ҝәлирләр. Бу дағ һәм дә Хорев адланыр. Јеһова јанан колун ичиндән Муса илә мәһз бу дағда данышмышды. Исраиллиләр дүшәркә салыб, бир мүддәт бурада галырлар.

Муса дağа галхыр, бу заман халг ашағыда галыб ону ҝөзләјир. Јеһова Аллаһ истәјир ки, исраиллиләр Онун халгы олуб, Она итаәт етсинләр. Аллаһ бу истәјини дағда Мусаја билдирир. Муса гајыданда Јеһованын дедикләрини халга чатдырыр. Исраиллиләр дә Јеһованын халгы олмаг истәдикләри үчүн, бир ағыздан Она итаәт етмәјә һазыр олдугларыны билдирирләр.

Инди Јеһова гејри-ади бир шеј едир. Дағын башы түстүләнир вә ҝөјдә ҝүчлү шимшәк чахыр. О, халга дејир: ‘Мән сизи Мисирдән чыхаран Аллаһыныз Јеһовајам’. Сонра әмр едир: ‘Сиз мәндән башга һеч бир аллаһа ибадәт етмәмәлисиниз’.

Аллаһ исраиллиләрә даһа доггуз әмр вә ја ганун верир. Халг ваһимәјә дүшүр. Онлар Мусаја дејирләр: ‘Бизимлә сән даныш, чүнки Аллаһ бизимлә данышса, горхуруг өләрик’.

Даһа сонра Јеһова Мусаја дејир: ‘Дağа, јаныма галх. Сәнә ики даш лөвһә верәҹәјәм. Истәјирәм ки, халгым бурада јаздығым ганунлара риајәт етсин’. Беләликлә, Муса јенидән дağа галхыр вә гырх ҝүн гырх ҝечә орада галыр.

Аллаһ, халгына дедији 10 әмри Өз әли илә даш лөвһәләрин үзәринә јазыб Мусаја верир. Бундан башга, халгына дикәр ганунлар да верир. Муса бу ганунлары јазыр.

Он әмр адланан ганунлар чох вачибдир. Амма Аллаһын исраиллиләрә вердији дикәр ганунлар да аз әһәмијјәтли дејил. Бу ганунлардан бири белә сәсләнир: ‘Аллаһын Јеһованы бүтүн үрәјинлә, бүтүн дүшүнҹәнлә, бүтүн ҹанынла вә бүтүн гүввәнлә сев’. Дикәри исә беләдир: ‘Инсанлары өзүн кими сев’. Аллаһын Оғлу Иса Мәсиһ демишдир ки, бу ики ганун Аллаһын Өз халгына вердији ән бөјүк ганундур. Даһа сонра Аллаһын Оғлу вә онун тә’лимләри һаггында әтрафлы өјрәнәҹәјик.

Чыхыш 19:1-25; 20:1-21; 24:12-18; 31:18;
Ганунун тәкрары 6:4-6; Левилиләр 19:18; Матта 22:36-40.

ГЫЗЫЛ ДАНА

AJ АМАН! Көр чамаат нә едир! Онлар данаја ситајиш едирләр! Ахы нәјә көрә?!

Хејли вахт кечир, Муса дағдан енмир. Буну көрән халг гәра-ра алыр: ‘Мусанын башына нә кәлдијини билмирик. Кәлин өзүмүзә бир аллаһ дүзәлдәк ки, бизи бурадан чыхарсын’.

Мусанын гардашы Һарун разылашыр: ‘Јахшы, гызыл сырға-ларынызы чыхарыб мәнә кәтирин’. Халг гызыллары кәтирир. Һарун да онлары әридиб гызыл дана дүзәлдир. Чамаат дејир:

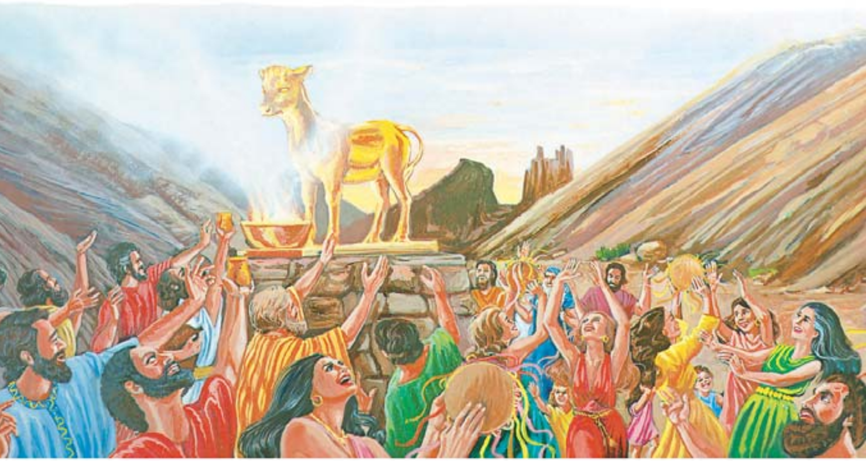

‘Бизи Мисирдән чыхаран аллаһымыз будур!’ Сонра исраил-лиләр бөјүк бајрам гуруб, гызыл данаја ситајиш едирләр.

Јеһова буну көрәндә бәрк гәзәбләнир вә Мусаја дејир: ‘Тәләс, дүш ашағы. Чамаат бөјүк күнаһ едир. Онлар Мәним ганунлары-мы јаман тез унутдулар, инди дә гызыл данаја ситајиш едирләр’.

Муса тәләсик дағдан енир. Јахынлашанда нә көрсә јахшыдыр?! Ҹамаат гызыл дананын әтрафында маһны охујуб рәгс едир! Муса елә бәрк гәзәбләнир ки, әлиндәки даш лөвһәләри јерә вурур. Лөвһәләр чилик-чилик олур. Сонра гызыл дананы одда әридиб јох едир.

Доғрудан да, халг бөјүк күнаһ едиб. Муса ки-

шиләрдән бә’зиләринә гылынҹларыны көтүрмәји әмр едир: ‘Гызыл данаја ситајиш едәнләрин һамысы өлмәлидир!’ Һәмин кишиләр 3 000 адам өлдүрүрләр. Сәнҹә, бу һадисә јалан аллаһлара дејил, јалныз вә јалныз Јеһова Аллаһа ибадәт етмәјин дүзкүн олдуғуну көстәрмирми?

Чыхыш 32:1-35.

ИБАДӘТ ЧАДЫРЫ

БИЛИРСӘН шәкилдәки нәдир? Бу, Јеһоваја ибадәт етмәк үчүн хүсуси чадырдыр. О, һәмчинин мүгәддәс мәскән ад-

ланыр. Ону Мисирдән чыхандан бир ил сонра дүзәлдирләр. Билирсән ону ким дүзәлтдириб?

Әлбәттә, Јеһова Аллаһ! Муса Сина дағында оларкән Јеһова она бу чадыры нечә дүзәлтмәји баша салмышды. Муса чадыры елә дүзәлтмәли иди ки, ону сөкүб јығмаг асан олсун. Бу һалда чадырын һиссәләрини бир јердән башга јерә апарыб, орада гурмаг оларды. Буна көрә дә исраиллиләр сәһрада долашаркән кетдикләри һәр јерә ону өзләри илә апарырдылар.

Әкәр чадырын ахырындакы балача отаға бахсан, орада бир сандыг көрәрсән. Бу әһд сандығыдыр. Онун үстүндә һәр ики тәрәфдән гызылдан дүзәлдилмиш мәләк вә ја керув вар. Муса ики даш лөвһәни сындырдығы үчүн Аллаһ 10 әмри јени даш лөвһәләрә јазыб она вермишди. Бу лөвһәләр вә бир габ манна әһд сандығында сахланылырды. Јадында галыб, манна нәдир?

Јеһова Мусанын гардашы Һаруну баш каһин тә'јин етмишдир. Һарун Јеһоваја ибадәт етмәк үчүн халга јол көстәрмәли иди. Онун оғуллары да каһин идиләр.

Инди чадырын бөјүк отағына бахаг. О, балача отагдан ики дәфә бөјүкдүр. Орада үстүндән түстү галхан гутуну көрүрсән? Бу, гурбанкаһдыр. Каһинләр онун үстүндә хош әтирли бухур јандырырдылар. Орада једди чыраглы чырагдан да көрә биләрсән. Отагдакы үчүнчү әшја исә масадыр. Онун үстүнә 12 чөрәк гојулуб.

Чадырын һәјәтиндә бөјүк бир су ләјәни варды. Каһинләр орада әл-ајагларыны јујурдулар. Һәјәтдә бөјүк гурбанкаһ да варды. Кәсилән һејванлары орада Јеһоваја јандырма гурбаны кими тәгдим едирдиләр. Чадыр дүз дүшәркәнин ортасында иди, исраиллиләр исә онун әтрафында өз чадырларында јашајырдылар.

Чыхыш 25:8-40; 26:1-37; 27:1-8; 28:1; 30:1-10, 17-21; 34:1, 2; Ибраниләрә 9:1-5.

ОН ИКИ КӘШФИЈЈАТЧЫ

БУ АДАМЛАРЫН кәтирдији мејвәләри көрүрсән? Үзүм салхымы о гәдәр бөјүкдүр ки, ону ики киши чијинләриндә кәтирмәли олуб. Нара, әнҹирә бир бах. Билирсән онлар бу мејвәләри һарадан кәтирибләр? Кән’ан торпағындан. Јадындадырса, бир вахтлар Ибраһим, Исһаг вә Јагуб да Кән’анда јашамыш-

лар. Амма ачлыг заманы Јагуб өз аиләсилә Мисирә көчмүшдү. Инди, тәхминән 216 ил сонра, Муса исраиллиләри Кән’ана апармаға һазырлашыр. Будур, онлар сәһрада Гадеш адланан јерә кәлибләр.

Кән’анын сакинләри пис адамдырлар. Буна көрә дә Муса ораја 12 кәшфијјатчы көндәриб онлара дејир: ‘Өјрәнин көрүн орада нә гәдәр адам јашајыр. Онлар күчлүдүрләр, ја јох. Көрүн о торпагда бир шеј битирми. Оранын мејвәсиндән кәтирмәји дә унутмајын’.

Кәшфијјатчылар Гадешә гајыданда Мусаја дејирләр: ‘Доғрудан да, көзәл јерләрдир!’ Буну тәсдиг етмәк үчүн онлар кәтирдикләри мејвәләри Мусаја көстәрирләр. Амма кәшфијјатчылардан он нәфәри дејир: ‘Орада јашајанлар јекә вә күчлүдүрләр. О торпағы алмаға кетсәк, мүтләг өләчәјик’.

Исраиллиләр буну ешидәндә горхуја дүшүб дејирләр: ‘Мисирдә, ја да елә бу сәһрада өлсәјдик даһа јахшы оларды. Биз дөјүшдә өләчәјик, арвад-ушагларымызы исә әсир апарачаглар. Кәлин Мусанын јеринә өзүмүзә јени башчы сечәк вә Мисирә гајыдаг!’

Амма кәшфијјатчыларын икиси Јеһоваја е’тибар едир вә халгы сакитләшдирмәјә чалышыр. Онларын ады Јешуа вә Калевдир. Онлар халга дејирләр: ‘Горхмајын! Јеһова бизимләдир. О торпағы асанлыгла алачағыг’. Амма халг гулаг асмыр вә һәтта Јешуа илә Калеви өлдүрмәк истәјир.

Јеһова буна бәрк гәзәбләниб Мусаја дејир: ‘20 јашындан јухары олан һеч бир адам Кән’ан торпағына кирмәјәчәк. Онлар Мәним Мисирдә вә сәһрада етдијим мө’чүзәләри көрә-көрә јенә дә Мәнә е’тибар етмирләр. Елә бу сәбәбдән онлардан ахырынчысы өләнәдәк, 40 ил сәһрада долашачаглар. Јалныз Јешуа илә Калев Кән’ан торпағына кирәчәк’.

Сајлар 13:1-33; 14:1-38.

ҺАРУНУН ӘСАСЫ ЧИЧӘК АЧЫР 39

ӘСАНЫН үстүндәки чичәкләри вә јетишмиш бадамлары көрүрсән? Бу әса Һарунундур. Чичәкләрлә бадамлар исә бир кечәнин ичиндә битиб! Кәл бунун сәбәбини өјрәнәк.

Исраиллиләр хејли вахтдыр ки, сәһрада долашырлар. Онлардан бә'зиләри Мусанын башчы, Һарунун исә баш каһин олмасына е'тираз едир. Гораһ, Датан, Авирам вә 250 нәфәр ичма башчысы да беләдүшүнүр. Онлар јығышыб Мусаја дејирләр: 'Өзүнү биздән нә үчүн үстүн тутурсан?'

Муса Гораһла онун тәрәфдарларына дејир: 'Сабаһ һәрәниз бир бухурдан көтүрүб ичәрисинә бухур гојун вә Јеһованын чадырына кәлин. Јеһованын кими сечдијини орада көрәчәксиниз'.

Сәһәри күн Гораһ 250 нәфәр тәрәфдары илә бирликдә ибадәт чадырынын габағына кәлир. Бир чох исраилли дә онларын тәрәфини тутдуғуну көстәрмәк үчүн Гораһ, Датан вә Авирамын јашадыглары чадырлара кедир. Јеһованын буна бәрк гәзәби тутур. Муса халга дејир: 'Бу пис адамларын чадырларындан кәнара чәкилин. Онларын һеч бир шејинә әл вурмајын'. Халг сөзә әмәл едиб Гораһ, Датан вә Авирамын чадырындан чәкилир.

Сонра Муса дејир: 'Инди Јеһованын кими сечдијини биләчәксиниз: јер ағзыны ачыб бу пис адамлары удачаг'.

Муса сөзүнү гуртармамыш јер јарылыр. Гораһын чадыры вә һәр шеји, о ҹүмләдән Датан, Авирам вә онларла оланларын һамысы јерин алтына кедир. Халг онларын чығыртысыны ешидәндә гышгырмаға башлајыр: 'Гачын! Јохса јер бизи дә удар!'

Гораһ вә 250 нәфәр тәрәфдары һәлә дә чадырын јанындадырлар. Аллаһ көјдән алов көндәрир вә онларын һамысы јаныр. Сонра Јеһова Һарунун оғлу Елеазара дејир ки, өлән адамларын бухурданларыны јығсын вә онлардан гурбанкаһы өртмәк үчүн дәмир дам дүзәлтсин. Бу дам Исраил халгына хәбәрдарлыг

әламәти олмалы иди: Һарун вә онун оғулларындан башга һеч кәс Јеһоваја каһин кими хидмәт едә билмәзди.

Јеһова халга ајдын көстәрмәк истәјир ки, мәһз Һаруну вә оғулларыны каһин сечиб. Буна көрә дә Мусаја дејир: ‘Гој Исраил гәбиләләринин башчылары өз әсаларыны кәтирсин. Леви гәбиләсиндән исә гој Һарун әсасыны кәтирсин. Әсалары чадырдакы әһд сандығынын гаршысына гој. Каһин сечдијим адамын әсасы чичәк ачачаг’.

Муса нөвбәти күн чадыра кирәндә, билирсән нә көрүр? Һарунун әсасы чичәкләниб вә үстүндә бадамлар јетишиб! Инди баша дүшдүн нәјә көрә Һарунун әсасы чичәк ачмышды?

Сајлар 16:1-49; 17:1-11; 26:10.

МУСА ӘСАНЫ ГАЈАЈА ВУРУР 40

ИЛЛӘР өтүр. 10 ил, 20 ил, 30 ил, 39 ил кечир. Исраиллиләр һәлә дә сәһрада долашырлар. Бүтүн бу илләр әрзиндә Јеһова халгынын гејдинә галыб. Онлары манна илә гидаландырыб. Онлара күндүзләр булудла, кечәләр исә аловла јол көстәриб. Бу илләр әрзиндә онларын нә палтарлары јыртылды, нә дә ајаглары шишди.

Мисири тәрк етдикләри күндән дүз 39 ил кечиб. Инди 40-чы илин биринчи ајыдыр. Исраиллиләр јенидән Гадешдә дүшәркә салырлар. Тәхминән 40 ил әввәл 12 кәшфијјатчы Кән’ан торпағына елә бурадан јола дүшмүшдү. Мусанын бачысы Мәрјәм дә бурада өлүр. Гадешдә исраиллиләр јенидән башларына бәла ачырлар.

Халг ичмәјә су тапмыр. Онлар Мусаја шикајәтләнирләр: ‘Өлсәјдик бундан јахшы оларды. Нәјә көрә бизи Мисирдән чыхарыб һеч бир шеј битмәјән бу дәһшәтли јерә кәтирдин? Бурада нә буғда, нә әнчир, нә үзүм, нә дә нар вар. Һеч ичмәјә су да јохдур!’

Муса илә Һарун дуа етмәк үчүн чадыра кедирләр. Орада Јеһова Мусаја дејир: ‘Халгы бир јерә јығыб көзләри гаршысында әсаны галдыр вә гајаја сөјлә. О заман гајадан бүтүн инсанлар вә һејванлар үчүн бол су чыхачаг’.

Беләликлә, Муса бүтүн халгы бир јерә топлајыб дејир: ‘Еј Аллаһа е’тибар етмәјәнләр, бир гулаг асын! Бу гајадан сизә сују Һарунла мән чыхармалыјам?’ Сонра Муса әсасыны гајаја ики дәфә вурур вә гајадан чохлу су чыхыр. Һәм чамаат, һәм дә һејванлары судан дојунча ичирләр.

Лакин Јеһованын Муса илә Һаруна гәзәби тутур. Билирсән нәјә көрә? Чүнки Муса вә Һарун дејирләр ки, куја сују гајадан *онлар* чыхарырлар. Әслиндә исә буну едән Јеһова Аллаһдыр. Муса илә Һарун һәгигәти демәдикләри үчүн, Јеһова онлары чәзаландырачағыны сөјләјир: ‘Халгымы Кәнʼана сиз апармајачагсыныз’.

Тезликлә исраиллиләр Гадеши тәрк едиб, Һор дағына кәлирләр. Һарун бу дағын башында өлүр. Өләндә онун 123 јашы вар иди. Исраиллиләр чох кәдәрләнирләр вә Һарун үчүн 30 күн јас тутурлар. Онун өлүмүндән сонра оғлу Елеазар Исраил халгынын баш каһини олур.

Сајлар 20:1-13, 22-29; Ганунун тәкрары 29:5; Неһемја 9:21.

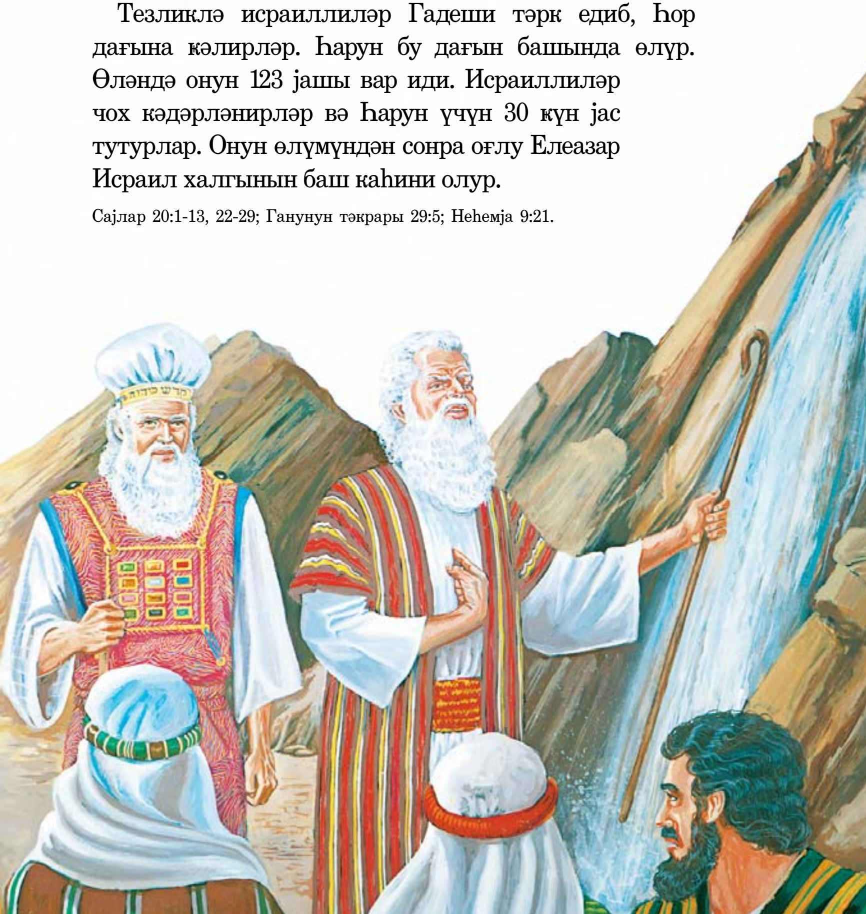

ТУНҸ ИЛАН

ДИРӘКДӘКИ илан әсл илана охшајыр, елә дејилми? Амма о, әсл илан дејил. О, тунҹдан дүзәлдилиб. Јеһова Мусаја тапшырыб ки, бу иланы дирәјә доласын вә адамлар она бахыб сағ галсынлар. Јердә сүрүнәнләр исә әсл иланлардыр. Онлар ҹамааты санҹырлар. Билирсән нәјә көрә?

Бу һадисә исраиллиләрин Аллаһа вә Мусаја гаршы јенидән дејинмәләри учбатындан баш вериб. Онлар килејләнирләр: ‘Нәјә көрә бизи Мисирдән чыхарыб бу сәһраја кәтирдиниз? Өлмәк үчүнмү? Бурада нә јемәк, нә дә су вар. Бу маннаны да јемәкдән лап безмишик’.

Әслиндә манна чох дадлы јемәкдир. Јеһова ону халга мөʼҹүзә илә верир. Онлара сују да мөʼҹүзә илә верир. Анҹаг халг Аллаһын гајғысына көрә миннәтдар дејил. Бу сәбәбдән, Јеһова онлары ҹәзаландырмаг үчүн зәһәрли иланлар көндәрир. Иланлар онлары санҹыр вә хејли адам өлүр.

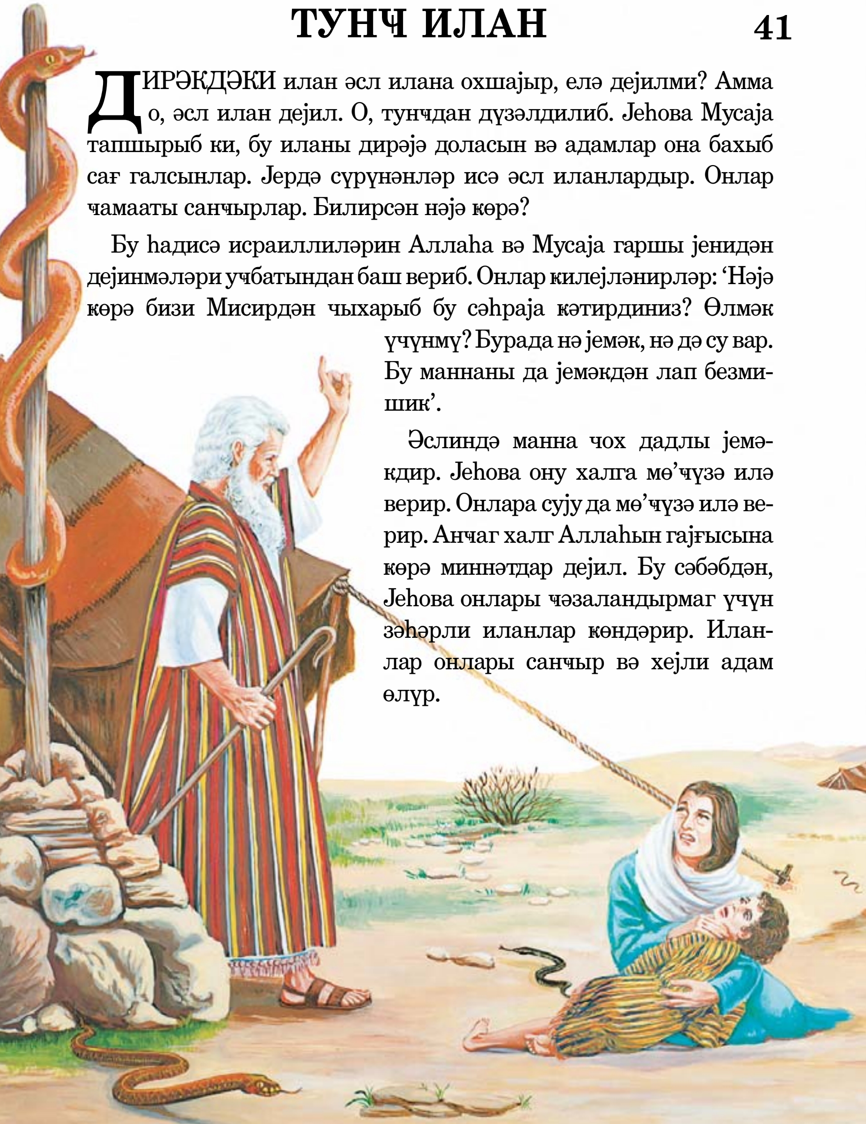

Нәһајәт, халг Мусаја јахынлашыб дејир: 'Биз күнаһ етмишик, Јеһоваја вә сәнә гаршы дејинмишик. Нә олар, дуа ет ки, Јеһова бизи бу иланларын әлиндән гуртарсын'.

Муса халг үчүн Аллаһа јалварыр. Илан санҹмыш адамларын сағ галмасы үчүн Јеһова Мусаја бир тунҹ илан дүзәлдиб, дирәјә доламағы әмр едир. Муса Аллаһын дедији кими едир. Санҹылмыш адамлар тунҹ илана бахан кими сағалырлар.

Бурадан өзүмүз үчүн јахшы ибрәт дәрси көтүрә биләрик. Һәр биримиз бир нөв санҹылмыш исраиллиләрин вәзијјәтиндәјик. Билирсән нә үчүн? Чүнки илк киши илә гадын — Адәмлә Һәвва Јеһовадан үз дөндәрдиләр. Биз дә онларын өвладлары олдуғумуз үчүн хәстәләнир, гочалыр вә әввәл-ахыр өлүрүк. Лакин бизим әбәди јашамағымыз үчүн Јеһова Аллаһ бир тәдбир көрүб.

Јеһова, Оғлу Иса Мәсиһи јер үзүнә көндәрди. Чохлары Исаны пис адам һесаб едиб ону дирәјә мыхладылар. Амма Јеһова Исаны бизим хиласымыз үчүн көндәрмишди. Әкәр биз ондан нүмунә көтүрүб онун ардынча кетсәк, әбәди һәјата наил олачағыг. Бу һагда сонракы фәсилләрдән даһа әтрафлы өјрәнәҹәјик.

Сајлар 21:4-9; Јәһја 3:14, 15.

ДАНЫШАН ЕШШӘК

ҺЕЧ ЕШИТМИСӘН ки, ешшәк данышсын? Јәгин дејәҹәксән: «Јох, ахы һејванлар данышa билмир». Амма Мүгәддәс Китабда данышан бир ешшәк һаггында јазылыб. Кәл көрәк бу һадисә нечә баш вермишди.

Исраиллиләр артыг Кәнʼан торпағына кирмәјә һазырдырлар. Бу хәбәр Моав дијарынын падшаһы Балага чатанда о, горхуја дүшүр. Буна көрә дә Исраили ләʼнәтләмәк үчүн Билам адлы һијләкәр бир кишинин далынча адам көндәрир. Балаг Билама чохлу пул сөз верир. Билам да ешшәјинә миниб Балагын јанына јола дүшүр.

Јеһова Аллаһ истәмир ки, Билам исраиллиләри ләʼнәтләсин. Буна көрә дә, Биламын јолуну кәсмәк үчүн әлиндә узун гылынчы олан бир мәләк көндәрир. Билам мәләји көрмүр, ешшәк исә көрүр. Ешшәк кери дөнмәк үчүн ора-бура вурнухур, ахырда исә әлдән дүшүб јерә узаныр. Билам бәрк гәзәбләндијиндән ешшәји чубугла дөјмәјә башлајыр.

Бу заман Јеһова елә едир ки, Биламын ешшәји дилә кәлиб ондан сорушур: ‘Сәнә нә етдим ки, мәни дөјүрсән?’

Билам дејир: ‘Мәни әлә салырсан? Гылынҹым олсајды сәни өлдүрәрдим!’

Ешшәк дејир: ‘Индијәдәк белә бир шеј етмишәм?’

Билам ҹаваб верир: ‘Јох’.

Бах елә бу вахт Јеһова Биламын көзләрини ачыр вә о, јолуну кәсән гылынҹлы мәләји көрүр. Мәләк дејир: ‘Ешшәјини нијә дөјүрсән? Јолуну кәсмишәм ки, кедиб Исраили лә’нәтләмәјәсән. Ешшәјин јолдан дөнмәсәјди, сәни өлдүрәрдим, ешшәјинә исә тохунмаздым’.

Билам дејир: ‘Күнаһ етдим. Билмирдим ки, сән јолум үстә дајанмысан’. Мәләк Биламы бурахыр, Билам да Балагын јанына кедир. О, Исраили лә’нәтләмәјә чалышса да, Јеһова елә едир ки, о, дүз үч дәфә халга хејир-дуа вермәли олур.

Сајлар 21:21-35; 22:1-40; 23:1-30; 24:1-25.

ЈЕШУА БАШЧЫ ОЛУР

МУСА исраиллиләрлә Кән’ан торпағына кетмәк истәјир. Буна көрә дә хаһиш едир: ‘Јеһова, нә олар, гој Иордан чајынын о тајына кечим вә көзәл торпағы көрүм’. Амма Јеһова дејир: ‘Бәсдир, бу барәдә бир дә Мәнимлә данышма!’ Билирсән Јеһова нә үчүн belә дејир?

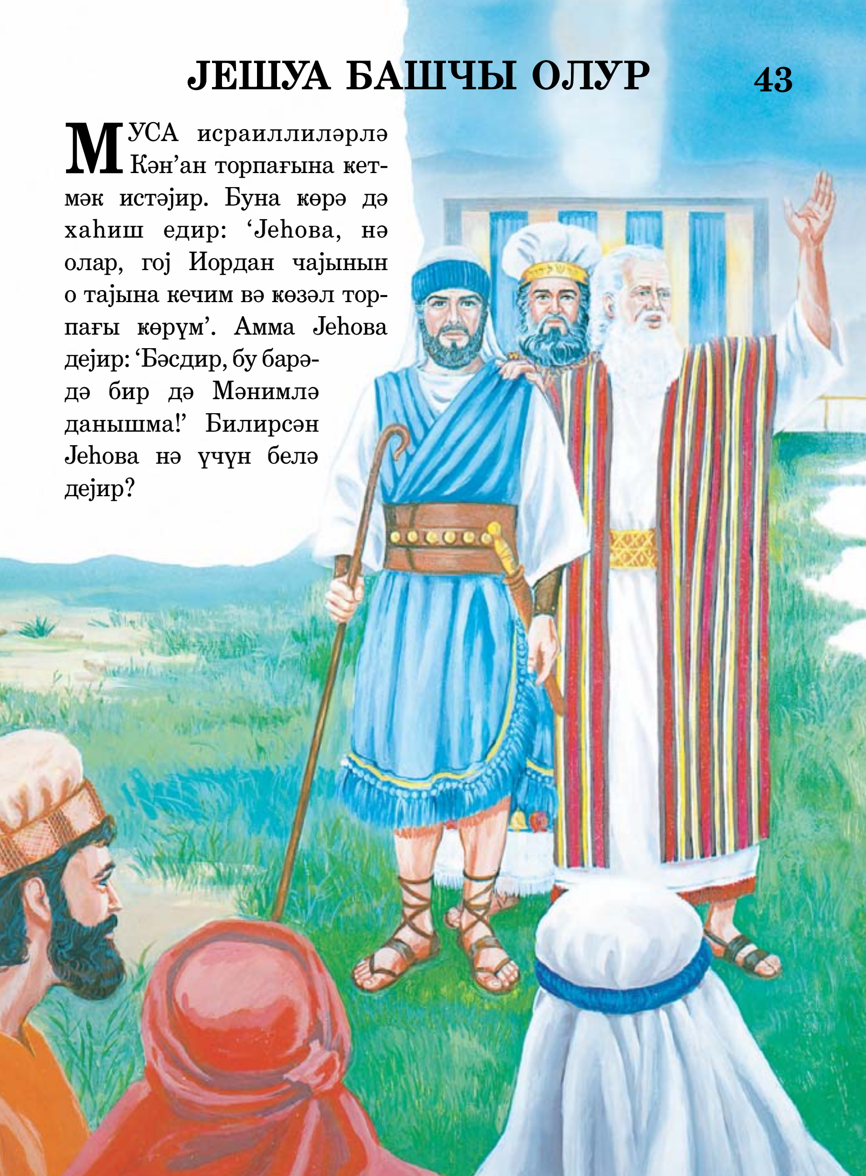

Буна сәбәб гајанын јанында баш вермиш һадисәдир. Јадындадыр, Муса илә Һарун Јеһованы орада иззәтләндирмәмишдиләр. Онлар сују гајадан чыхарданын Јеһова олдуғуну халга демәдиләр. Бах елә буна көрә Јеһова деди ки, онлар Кән'ан торпағына кирмәјәчәкләр.

Һарунун өлүмүндән бир нечә ај сонра Јеһова Мусаја дејир: 'Јешуаны каһин Елеазарын вә халгын гаршысына кәтир. Орада онлара Јешуаны башчы тә'јин етдијими сөјлә'. Шәкилдә көрдүјүн кими, Муса Јеһованын дедијинә әмәл едир.

Сонра Јеһова Јешуаја дејир: 'Мөһкәм ол, горхма. Исраил халгыны вә'д етдијим Кән'ан торпағына сән апарачагсан. Мән сәнинлә олачағам'.

Даһа сонра Јеһова Мусаја дејир ки, Моав торпағындакы Нево дағына чыхсын. Орадан Муса Иордан чајынын о тајыны вә көзәл Кән'ан торпағыны көрүр. Јеһова дејир: 'Бу, Ибраһимин, Исһагын вә Јагубун өвладларына вә'д етдијим торпагдыр. Бу торпағы сәнә көстәрдим, амма ораја кетмәјә сәнә ичазә вермирәм'.

Муса Нево дағында өлүр. Онун 120 јашы варды. О, тагәтдән дүшмәмишди, көзләри дә һәлә зәифләмәмишди. Халг Мусанын өлүмүнә чох кәдәрләниб ағлајыр. Амма Јешуанын башчы олдуғуна чох севинир.

Сајлар 27:12-23;
Ганунун тәкрары 3:23-29;
31:1-8, 14-23;
32:45-52; 34:1-12.

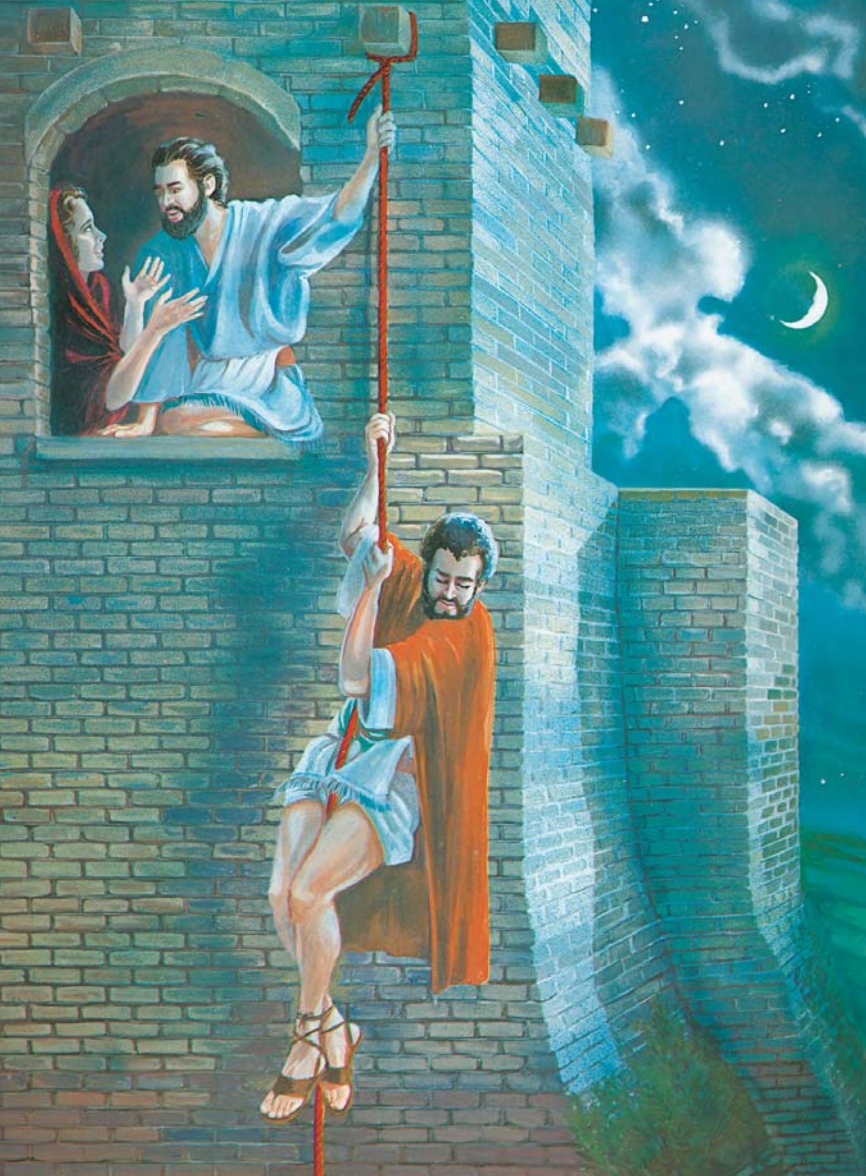

РАХАВ КӘШФИЈЈАТЧЫЛАРЫ КИЗЛӘДИР

БУ АДАМЛАР чәтинлијә дүшүбләр. Әкәр гачыб чанларыны гуртармасалар, онлары өлдүрәчәкләр. Бу кишиләр исраилли кәшфијјатчылардыр, онлара көмәк едән гадын исә Рахавдыр. Рахав Јерихо шәһәринин гала диварындакы евдә јашајыр. Кәл көрәк бу кишиләр нә үчүн чәтинлијә дүшүбләр.

Исраил халгы Кән'ан торпағына кирмәк үчүн Иордан чајыны кечмәјә һазырлашыр. Амма буну етмәздән әввәл Јешуа ики нәфәр кәшфијјатчыја тапшырыг верир: 'Кедин, о торпағы вә Јерихо шәһәрини көздән кечирин'.

Кәшфијјатчылар Јерихо шәһәринә чатанда Рахавын евинә кәлирләр. Амма бир нәфәр бу шәһәрин падшаһына чатдырыр: 'Торпағымызы көздән кечирмәк үчүн бу кечә бураја ики исраилли кәлиб'. Падшаһ буну ешидән кими, Рахавын јанына адам көндәриб әмр едир: 'Евиндә олан адамлары чыхарт!' Рахав исә онлары евинин дамында кизләдиб падшаһын адамларына дејир: 'Һә, евимә адамлар кәлмишдиләр, амма һарадан олдугларыны билмирәм. Онлар һава гараланда, шәһәрин дарвазалары бағланмаздан әввәл чыхыб кетдиләр. Тәләссәниз, онлара чата биләрсиниз'. Падшаһын адамлары да онларын далынча дүшүрләр.

Бу адамлары јола саландан сонра Рахав дама чыхыб кәшфијјатчылара дејир: 'Мән билирәм ки, Јеһова бу торпағы сизә верәчәк. Мисирдән чыхдығыныз заман Онун Гырмызы дәнизин суларыны нечә гурутдуғуну, Сихон вә Ог падшаһларыны өлдүрдүјүнүзү ешитмишик. Сизә етдијим јахшылыға көрә сөз верин ки, сиз дә мәнә јахшылыг едәчәксиниз. Атамы вә анамы, гардашларымы вә бачыларымы хилас едәчәксиниз'.

Кәшфијјатчылар разы олурлар. Амма хилас олмаг үчүн Рахав да нә исә етмәлидир. Онлар Рахава тапшырырлар: 'Бу гырмызы ипи көтүр вә пәнчәрәнә бағла, гој бүтүн гоһумларын сәнин евинә јығылсынлар. Биз дә Јерихону алмаға гајыданда, бу ипи сәнин пәнчәрәндә көрүб аилә үзвләриндән һеч бирини өлдүрмәјәчәјик'. Кәшфијјатчылар Јешуанын јанына гајыдыб һәр шеји она данышырлар. Јешуа 2:1-24; Ибраниләрә 11:31.

ХАЛГ ИОРДАН ЧАЈЫНДАН КЕЧИР

БАХ! Исраиллиләр Иордан чајындан кечирләр! Бәс чајын сују һаны? Адәтән илин бу вахты чохлу јағыш јағыр, буна көрә дә, чәми бир нечә дәгигә әввәл чај ашыб-дашырды. Амма инди судан әсәр-әламәт јохдур. Будур, исраиллиләр Гырмызы дәниздән кечдикләри кими, инди дә чајын гуру һиссәси илә кечирләр! Бәс чајын сују һара чәкилиб? Кәл бахаг.

Иордан чајыны кечмәк вахты кәләндә Јеһова Јешуаја бујурур ки, халга беләдесин: ‘Каһинләр әһд сандығыны көтүрмәли вә гаршынызда кетмәлидирләр. Онларын ајаглары Иордан чајына дәјән кими чајын сулары дајаначаг’.

Беләликлә, каһинләр әһд сандығыны көтүрүб халгын гаршысында кедирләр. Онлар Иордан чајына јахынлашырлар. Чај чох ити ахыр вә дәриндир. Амма каһинләрин ајаглары суја дәјән кими сулар дајаныр! Бу бир мө’чүзәдир. Јеһова сулары јухары ахарындан дајандырыб,

она көрә дә чајын сују кәсилиб.

Әһд сандығыны дашыјан каһинләр гурумуш чајын дүз ортасына доғру кедирләр. Онлары шәкилдә көрүрсән? Каһинләр орада дајанаркән бүтүн халг Иордан чајынын гуру һиссәси илә кечир.

Һамы чајы кечдикдән сонра Јеһова Јешуаја тапшырыр ки, 12 нәфәр күчлү адам сечиб онлара десин: ‘Чаја, каһинләрин әһд сандығы илә дурдуғу јерә кедин. Орадан 12 даш көтүрүб, бу кечә галачағыныз јердә гојун. Кәләчәкдә өвладларыныз бу дашларын нә олдуғуну сорушанда онлара дејәрсиз ки, Јеһованын әһд сандығы Иорданы кечәндә чајын сулары кәсилмишди. Дашлар сизә бу мөʼчүзәни хатырладачаг’. Јешуа каһинләрин дурдуғу јерә дә 12 даш гојур.

Нәһајәт, Јешуа әһд сандығыны дашыјан каһинләрә дејир: ‘Иордан чајындан чыхын’. Онлар чајдан чыхан кими су јенидән ахмаға башлајыр.

Јешуа 3:1-17; 4:1-18.

ЈЕРИХО ШӘҺӘРИНИН ДИВАРЛАРЫ

ЈЕРИХОНУН диварлары нәјә көрә учур? Елә бил ораја бомба дүшүб. Амма о вахтлар нәинки бомба, һеч түфәнк дә јох иди. Кәл көрәк бу мөʼҹүзә нечә баш вериб.

Гулаг ас көр Јеһова Јешуаја нә дејир: ‘Сән вә дөјүшчүләрин шәһәрин әтрафына доланмалысыз. Буну алты күн әрзиндә, күндә

бир дәфә един. Әһд сандығыны да өзүнүзлә дашыјын. Једди каһин сандығын гаршысында кетмәли вә шејпурларыны чалмалыдыр'.

'Једдинчи күн исә шәһәрин әтрафына *једди* дәфә доланын. Сонра шејпурларынызы дајанмадан чалын вә гој һәр кәс кур сәслә гышгырсын. Онда диварлар учачаг!'

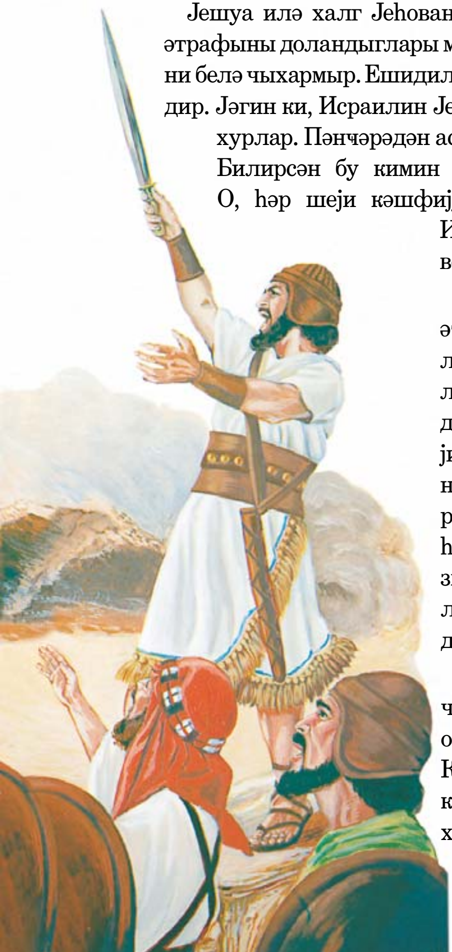

Јешуа илә халг Јеһованын дедији кими един. Шәһәрин әтрафыны доландыглары мүддәтдә һамы сусур, һеч кәс сәсини белә чыхармыр. Ешидилән јалныз шејпур вә ајаг сәсләридир. Јәгин ки, Исраилин Јериходакы дүшмәнләри бәрк горхурлар. Пәнчәрәдән асылмыш гырмызы ипи көрүрсән? Билирсән бу кимин пәнчәрәсидир? Бәли, Рахавын. О, һәр шеји кәшфијјатчыларын дедији кими едиб. Инди дә аиләси илә бирликдә баш верәнләрә евиндән бахыр.

Нәһајәт, једдинчи күн шәһәрин әтрафына једди дәфә доландыгдан сонра шејпурлар чалыныр, дөјүшчүләр гышгырыр, диварлар да учур. Јешуа дејир: 'Шәһәрдәкиләрин һамысыны өлдүрүн, шәһәри исә јандырын. Һеч нәјә һејфиниз кәлмәсин, һәр шеји јандырын. Јалныз гызыл, күмүш, тунч вә дәмир әшјалары сахлајын вә Јеһованын чадырынын хәзинәсинә верин'.

Јешуа һәмин ики кәшфијјатчыја дејир: 'Рахавын евинә кедин, ону вә аиләсини бураја кәтирин'. Кәшфијјатчыларын сөз вердији кими, Рахав аиләсилә бирликдә хилас олур.

Јешуа 6:1-25.

ИСРАИЛДӘ ОҒРУ ВАР

КӨР бу адам өз чадырында нә басдырыр?! Көзәл палтар, гызыл күлчәси вә бир нечә күмүш пул! О бунлары Јерихо шәһәриндән көтүрүб. Бәс јадындадыр, Јериходакы бүтүн әшјаларла нә етмәк лазым иди?

Онлары мәһв етмәк, гызыл-күмүшү исә Јеһованын чадырынын хәзинәсинә вермәк лазым иди. Демәли, бу адамлар Аллаһын сөзүндән чыхыблар. Онлар Аллаһа мәхсус олан шејләри оғурлајыблар. Бу кишинин ады Акан, јанында дуранлар исә аиләсинин үзвләридир. Кәл көрәк сонра нә баш верир.

Акан бу шејләри оғурладыгдан бир гәдәр сонра Јешуа Ај шәһәринә гаршы дөјүшмәјә адамлар көндәрир. Амма онлар дөјүшдә мәғлуб олурлар. Бә’зиләри өлүр, галанлары исә гачырлар. Јешуа чох кәдәрләнир. О, үзүстә јерә јыхылыб Јеһоваја дуа едир: ‘Нә үчүн јол вердин ки, башымыза белә бир иш кәлсин?’

Јеһова она чаваб верир: ‘Галх! Исраил күнаһ ишләдиб. Онлар Мәним чадырыма верилмәли вә мәһв едилмәли олан шејләрдән көтүрүбләр.

Көзәл бир палтар оғурлајыб кизләдибләр. Бу шејләри вә оғруну мәһв етмәјинчә сизә хејир-дуа вермәјәчәјәм'. Јеһова Јешуаја сөз верир ки, пис адамын ким олдуғуну она көстәрәчәк.

Јешуа бүтүн халгы бир јерә топлајыр. Јеһова онларын арасындан оғру Акана ишарә едир. Акан дејир: 'Күнаһымы бојнума алырам. Көзәл бир палтар, гызыл күлчәси вә бир нечә күмүш пул көрдүм. Истәдим ки, онлар мәним олсун, она көрә дә көтүрдүм. Онлары чадырымын ичәрисиндә басдырмышам'.

Бүтүн бу шејләри тапыб Јешуаја кәтирирләр. Јешуа Акана дејир: 'Бизи нә үчүн бәлаја салдын? Инди Јеһова сәни бәлаја салачаг!' О, бу сөзләри дејән кими, бүтүн халг Аканы вә онун аиләсини дашгалаг едир. Бәс сән бу һадисәдән нә өјрәндин? Бәли, һеч вахт башгасына мәхсус олан шејләри көтүрмәк олмаз!

Бундан сонра Исраил јенидән Ај шәһәринә һүчум едир. Бу дәфә Јеһова Аллаһ халгына көмәк едир вә онлар гәләбә чалырлар. Јешуа 7:1-26; 8:1-29.

АҒЫЛЛЫ КИВЕОНЛУЛАР

КӘН’АН торпағындакы халгларын чоху Исраилә гаршы дөјүшмәјә һазырлашыр. Онлар гәләбә чалачагларыны дүшүнүрләр. Лакин јахынлыгда јерләшән Кивеон шәһәринин сакинләри белә дүшүнмүр. Онлар Аллаһын исраиллиләрә көмәк етдијинә инаныр вә Аллаһа гаршы дөјүшмәк истәмирләр. Билирсән кивеонлулар нә едирләр?

Онлар өзләрини еле көстәрирләр ки, куја чох узаг јердә јашајырлар. Буна көрә дә көһнә палтар вә чырыг чарыглар кејинир, ешшәкләри көһнә торбаларла јүкләјиб бир гәдәр кифләнмиш гуру чөрәк көтүрүрләр. Сонра Јешуанын јанына кәлиб она белә дејирләр: ‘Биз бөјүк Аллаһыныз Јеһова һаггында ешидиб узаг бир дијардан кәлмишик. Онун Мисирдә сизин үчүн нәләр етдијиндән хәбәримиз вар. Буна көрә дә, рәһбәрләримиз бизә јол үчүн бир гәдәр әрзаг вериб тапшырдылар ки, јаныныза

кәлиб белә дејәк: «Биз сизин гулунузуг. Сөз верин ки, бизә гаршы мүһарибә етмәјәчәксиниз». Көрдүјүнүз кими, узун јол кәлдијимиздән палтарларымыз көһнәлиб, чөрәјимиз дә киф атыб'.

Јешуа вә Исраилин дикәр рәһбәрләри кивеонлулара инаныб сөз верирләр ки, онлара гаршы дөјүшмәјәчәкләр. Анчаг үч күндән сонра онларын гоншулугда јашадыгларыны өјрәнирләр.

Јешуа онлардан сорушур: 'Нәјә көрә бизи алдадыб узаг дијардан кәлдијинизи сөјләдиниз?'

Кивеонлулар чаваб верир: 'Аллаһыныз Јеһованын бүтүн Кән'ан торпагларыны сизә верәчәјини ешитмишик. Она көрә дә горхдуг ки, бизи дә өлдүрәрсиз'. Халг сөзүнүн үстүндә дуруб кивеонлулары өлдүрмүр. Бунун әвәзинә, онлары өзүнә гул едир.

Јерусәлим падшаһы кивеонлуларын Исраил халгы илә сүлһ бағладығындан хәбәр тутуб бәрк гәзәбләнир. Буна көрә дә дөрд гоншу падшаһа дејир: 'Кәлин, Кивеона гаршы дөјүшдә мәнә көмәк един'. Бу беш падшаһ бирләшиб белә дә едирләр. Кивеон Исраиллә сүлһ бағладығы үчүн һәмин падшаһлар она гаршы мүһарибә едирләр. Сәнчә, кивеонлулар ағыллы иш көрүбләр? Кәл өјрәнәк.

Јешуа 9:1-27; 10:1-5.

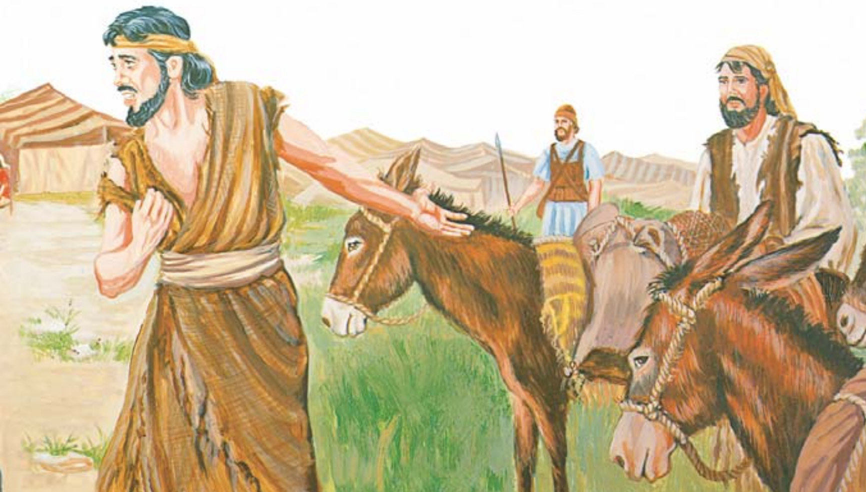

КҮНӘШ ДАЈАНЫР

ЈЕШУАЈА бах. О дејир: ‘Дајан, еј күнәш!’ Күнәш доғрудан да дајаныр вә бүтүн күнү көјүн үзүндә дурур. Буну едән Јеһова Аллаһдыр! Кәл көрәк Јешуаја күнәш ишығы нәјә көрә лазымдыр.

Кән’ан торпағындакы беш пис падшаһ кивеонлулара гаршы дөјүшмәјә чыханда, кивеонлулар Јешуанын јанына адам көндәриб көмәк истәјирләр: ‘Тез јанымыза кәл! Бизи гуртар! Дағлыгда јашајан бүтүн падшаһлар сәнин гулларынла дөјүшмәјә кәлибләр’.

Јешуа вә онун бүтүн дөјүшчүләри дәрһал јола дүшүрләр. Бүтүн кечәни јол кедиб Кивеона чатырлар. Падшаһларын әскәрләри онлары көрәндә горхуја дүшүб гачырлар. Јеһова көјдән ири долу дәнәләри јағдырыр. Долунун зәрбәсиндән өләнләр исраилли дөјүшчүләрин өлдүрдүјүндән даһа чох олур.

Јешуа көрүр ки, күнәш батмаг үзрәдир. Гаранлыг дүшән кими дүшмән әскәрләринин чоху гачачаг. Буна көрә о, Јеһоваја јалварыр вә сонра дејир: ‘Дајан, еј күнәш!’ Күнәш көјдә дајандығы мүддәтдә исраиллиләр дөјүшү гәләбә илә сона чатдырырлар.

Кән’анда һәлә дә Аллаһын халгына нифрәт едән чохлу пис падшаһ вар. Јешуаја вә онун ордусуна Кән’андакы 31 падшаһы мәһв етмәк үчүн алты илә гәдәр вахт лазым олур. Бу иши јеринә јетирәндән сонра, Јешуа Кән’ан торпағыны һәлә әразиси олмајан гәбиләләрин арасында бөлүшдүрүр.

Илләр өтүр вә Јешуа 110 јашында вәфат едир. Јешуа вә онун достлары сағ икән халг Јеһоваја итаәт едир. Амма бу јахшы инсанлар өләндән сонра Исраил халгы пис ишләр көрмәјә башлајыр вә бәлалара дүчар олур. Бу заман халг доғрудан да Аллаһын көмәјинә еһтијач дујур.

Јешуа 10:6-15; 12:7-24; 14:1-5; Һакимләр 2:8-13.

ИКИ ҸӘСУР ГАДЫН

ИСРАИЛ халгы чәтинлијә дүшәндә Јеһоваја јалварыр. Јеһова Аллаһ да ҹәсур башчылар тә’јин етмәклә онлара көмәк едир. Бу башчылар Мүгәддәс Китабда һакимләр адланыр. Јешуа биринчи һаким иди, ондан сонра олан һакимләрдән бә’зиләри исә бунлардыр: Отниел, Еһуд вә Шамгар. Исраилә көмәк едәнләр арасында Девора вә Јаел адлы ики гадын да варды.

Девора пејғәмбәрдир. Јеһова кәләҹәкдә олаҹаг һадисәләр һаггында она хәбәр верир, о да Јеһованын дедикләрини халга чатдырыр. Девора һәмчинин һакимдир. Бу гадын адәтән хурма ағаҹы алтында отурур, халг да онун јанына кәлиб чәтинликләрини һәлл етмәк үчүн ондан көмәк истәјир.

Инди Кән’анын падшаһы Јавиндир. Онун 900 дөјүш арабасы вар. Јавинин чох күчлү ордусу вар вә о, бир чох исраиллини өзүнә нөкәр едиб. Орду башчысынын ады Сисрадыр.

Девора бир күн һаким Барагын далынча адам көндәриб бу сөзләри она чатдырыр: ‘Јеһова беләдејир: «Он мин нәфәр адам көтүр вә онлары Тавор дағына апар. Сисраны сизә тәслим едәчәјәм. Онун вә бүтүн ордусунун үзәриндә гәләбә чалачагсыныз»’.

Бараг Девораја дејир: ‘Сән мәнимлә кетсән, мән дә кедәчәјәм’. Девора разылашыр, амма ону хәбәрдар едир: ‘Гәләбәни сән газанмајачагсан. Јеһова Сисраны бир гадынын әлинә верәчәк’. Кәл көрәк бу сөзләр нечә јеринә јетир.

Бараг дөјүшчүләри илә Тавор дағындан ениб Сисранын ордусунун гаршысына чыхыр. Гәфләтән Јеһова Аллаһ јахынлыгдакы чајын сујуну күчләндирир вә дүшмән әскәрләриндән бир чохлары боғулур. Сисра исә дөјүш арабасындан дүшүб гачыр.

Бир мүддәтдән сонра Сисра кәлиб Јаел адлы бир гадынын чадырына чатыр. Јаел ону чадырына дә’вәт едиб она сүд верир. Сисра јорғун олдуғундан бир аздан бәрк јухуја кедир. Әлинә фүрсәт дүшдүјүнү көрән Јаел чадыр пајасы илә бу пис адамын башыны јерә санчыр. Бир аздан Бараг кәлир вә Јаел она өлмүш Сисраны көстәрир. Көрүрсән, һәр шеј Деворанын дедији кими олду.

Нәһајәт, падшаһ Јавини дә өлдүрүрләр. Исраиллиләр бир мүддәт сүлһ ичиндә јашајырлар.

Һакимләр 2:14-22; 4:1-24; 5:1-31.

РУТ ВӘ НАОМИ

МҮГӘДДӘС ЈАЗЫЛАРДА «Рут» адлы бир китаб вар. Бу китабда бир аилә һаггында бәһс едилир. О вахтлар Исраили һакимләр идарә едирди. Чаван гадын Рут, Аллаһын халгы олан исраиллиләрдән дејил. О, Моав торпағындандыр. Јашлы гадын исә Наомидир. О, Рута Јеһованы танымаға көмәк едир. Рут һәгиги Аллаһ Јеһова һаггында өјрәндикчә Ону үрәкдән севмәјә башлајыр.

Наоми исраиллидир. Исраилдә гытлыг оланда о, әри вә ики оғлу илә Моав торпағына көчмүшдү. Орада онун әри вәфат едир. Сонра оғуллары Моав гызлары илә евләнир. Кәлинләринин ады Рут вә Орпадыр. Амма 10 илдән сонра оғуллары да өлүр. Наоми вә кәлинләри буна чох кәдәрләнирләр. Бәс инди Наоми нә етсин?

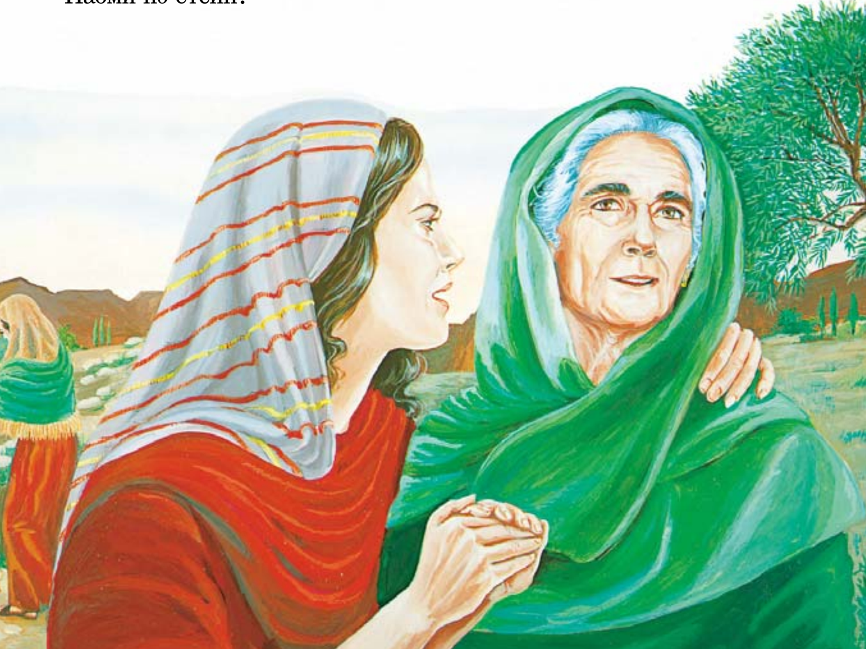

Бир күн Наоми өз халгынын јанына гајытмаг гәрарына кәлир. Рут илә Орпа гајынаналары илә галмаг истәдикләри үчүн онунла бәрабәр јола дүшүрләр. Амма бир гәдәр кетдикдән сонра Наоми онлара дејир: ‘Евинизә гајыдын вә ананызла јашајын’.

Наоми онлары өпүб видалашыр. Кәлинләри Наомини чох севдикләри үчүн ағлајыб дејирләр: ‘Јох, сәнинлә бәрабәр халгынын јанына кедәҹәјик’. Амма Наоми дејир: ‘Мәним гызларым, сиз гајытмалысыныз. Евинизә кетсәниз даһа јахшы олар’. Орпа евләринә гајыдыр, Рут исә гајытмаг истәмир.

Наоми она дејир: ‘Орпа гајытды. Сән дә кет’. Рут ҹаваб верир: ‘Мәни сәндән ајрылмаға мәҹбур етмә! Гој сәнинлә кедим. Һара кетсән ора кедәҹәјәм, һарада јашасан мән дә орада јашајаҹағам. Халгын мәним халгым, Аллаһын мәним Аллаһым олаҹаг. Сән һарада өлсән, мән дә орада өләҹәјәм, сәни һарада басдырсалар, бил ки, мәни дә орада басдыраҹаглар’. Рут белә дејәндә Наоми ону даһа дилә тутмур.

Беләликлә бу ики гадын кәлиб Исраилдә јашајырлар. Инди арпа бичинидир. Рут зәмидә ишләмәјә башлајыр. Боаз адлы бир киши она зәмисиндә башаг јығмаға иҹазә верир. Билирсән Боазын анасы кимдир? Јерихолу Рахав.

Бир күн Боаз Рута дејир: ‘Сәнин һаггында һәр шеји вә Наомијә етдијин јахшылыглары ешитмишәм. Билирәм ки, ата-ананы вә өз дијарыны гојуб, танымадығын халг арасында јашамаға кәлмисән. Гој Јеһова Аллаһ сәнә бунун әвәзини версин!’

Рут ҹаваб верир: ‘Ағам, мәнә гаршы чох хејирхаһсан. Белә хош рәфтарын мәни үрәкләндирди’. Рут Боазын чох хошуна кәлир вә бир гәдәр вахтдан сонра онлар евләнирләр. Наоми буна нечә дә севинир! Рутла Боазын Овед адлы оғуллары доғуланда исә онун севинҹи даһа да артыр. Овед Давудун бабасы олур. Бир нечә һекајәдән сонра Давуд һаггында даһа чох өјрәнәҹәјик.

«Рут» китабы.

КИДЕОН ВӘ 300 ДӨЈҮШЧҮСҮ 52

ШӘКИЛДӘ кимләри көрүрсән? Бу адамлар Исраил дөјүшчүләридир. Онлар әјилиб су ичирләр. Онларын јанында дајанан, һаким Кидеондур. О, дөјүшчүләрин сују нечә ичмәләринә тамаша едир.

Бах көр, дөјүшчүләр сују нечә ичирләр. Онлардан бә’зиләри су ичмәк үчүн үзү үстә әјилиб, бири исә овчунда ичир вә әтрафа көз

кәздирир. Бу чох вачибдир, чүнки Јеһова Аллаһ Кидеона әмр едиб ки, су ичәркән әтрафда баш верәнләри мүшаһидә едән дөјүшчүләри сечсин, галанлары исә евә гајытсын. Инди кәл Јеһованын нә үчүн belә дедијини өјрәнәк.

Исраиллиләр Јеһованын сөзүнә бахмадыгларына көрә јенидән чәтинлијә дүшүбләр. Мидјан әһалиси Исраил халгыны инчидир. Халг мидјанлыларын әлиндән Јеһоваја фәрјад едәндә Аллаһ онларын көмәјинә чатыр.

Јеһова Кидеона орду топламағы әмр едир. Кидеон да 32 000 дөјүшчү топлајыр. Амма дүшмән ордусу 135 000 нәфәрдән ибарәтдир. Буна бахмајараг, Јеһова Кидеона дејир: ‘Дөјүшчүләринин сајы чохдур’. Аллаһ нә үчүн белә дејир?

Исраил дөјүшдә галиб кәләрсә, гәләбәни өз күчү илә газандығыны дүшүнә биләр. Халг елә фикирләшәр ки, Јеһова Аллаһын көмәјинә еһтијачы јохдур. Бу сәбәбдән, Јеһова Кидеона белә дејир: ‘Ким горхурса, гој евинә кетсин’. Кидеон бу әмри дөјүшчүләрә чатдыранда онлардан 22 000 нәфәри евинә гајыдыр. Бу о демәкдир ки, Кидеон, дүшмәнин 135 минлик ордусуна гаршы 10 000 нәфәр адамла чыхмалы олачаг.

Көр Јеһова нә дејир: ‘Дөјүшчүләрин сајы јенә дә чохдур’. О, Кидеона дејир ки, адамлары чајдан су ичәркән онлара фикир версин. Үзү үстә чөкүб су ичәнләри евә көндәрсин. ‘Сизә гәләбәни су ичәркән әтрафына бахан 300 дөјүшчү илә верәчәјәм’, дејә Јеһова сөз верир.

Дөјүш вахты кәлиб чатыр. Кидеон 300 дөјүшчүсүнү үч група ајырыр. Һәр дөјүшчүјә шејпур вә ичәрисиндә мәш’әл олан долча верир. Кечә јарысы онларын һамысы дүшмән дүшәркәсинин әтрафына јығылыр. Кидеонун әмринә әсасән һамысы бирдән шејпурларыны чалараг долчаларыны сындырыб: ‘Јеһованын вә Кидеонун гылынчы!’ дејә чығырырлар. Сәсә ојанмыш дүшмән әскәрләри арасына чахнашма дүшүр вә һамысы гачыр. Исраил гәләбә газаныр.

Һакимләр 6-8-чи фәсилләр.

ИФТАҺЫН ВӘ’ДИ

ҺЕЧ елә олубму ки, сөз вериб сонрадан она әмәл етмәјә чәтинлик чәкәсән? Шәкилдә көрдүјүн адам белә вәзијјәтә дүшдүјү үчүн бу гәдәр кәдәрлидир. О, Исраилин икид һакими Ифтаһдыр.

Ифтаһ Исраил халгынын Јеһовадан үз дөндәрдији дөврдә јашајыр. Халг јенидән пис ишләр көрмәјә башлајыб. Јеһова да јол верир ки, Аммон халгы онлары инчитсин. Исраиллиләр Јеһоваја јалварырлар: ‘Сәнә гаршы күнаһ етдик. Амандыр, бизи гуртар!’

Исраиллиләр пис әмәлләринә көрә чох пешман олуб, јенидән Јеһоваја ибадәт едирләр. Јеһова да онлара көмәк едир.

Халг, залым аммонлулара гаршы дөјүшмәк үчүн Ифтаһы сечир. Ифтаһ чох истәјир ки, Јеһова она бу дөјүшдә көмәк етсин. Буна көрә дә Аллаһа вә’д едир: ‘Аммонлулар үзәриндә гәләбәни мәнә версән, сөз верирәм, дөјүшдән гајыданда евимдән гаршыма биринчи ким чыхса, ону Сәнә верәчәјәм’.

Јеһова Ифтаһын вә’дини ешидир вә гәләбә чалмагда она көмәк едир. Ифтаһ евә гајыданда һеч билирсән ону гаршыламаға биринчи ким чыхыр? Көзүнүн ағы-гарасы, јеканә övлады! Ифтаһ дејир: ‘Вај, гызым! Сән нә етдин?! Белими әјдин! Амма Јеһо-

ваја сөз вермишәм, артыг сөзүмдән дөнә билмәрәм'.

Ифтаһын гызы атасынын вә'дини билдикдә әввәлҹә бир гәдәр кәдәрләнир, чүнки атасындан вә достларындан ајрылмалы олачаг. О, өмрү боју Шило шәһәриндә Јеһованын ибадәт чадырында хидмәт едәҹәк. Гыз атасына дејир: 'Јеһова Аллаһа сөз вермисәнсә, мүтләг она әмәл етмәлисән'.

Беләликлә Ифтаһын гызы Шилоја кедир вә өмрүнүн галан һиссәсини Јеһованын ибадәт чадырында хидмәт едир. Исраил гызлары һәр илин дөрд күнүнү она баш чәкир вә онунла шән вахт кечирирләр. Ифтаһын гызы Јеһоваја үрәкдән хидмәт етдији үчүн халг ону чох севир.

Һакимләр 10:6-18; 11:1-40.

ӘН ҜҮЧЛҮ АДАМ

БИЛИРСӘН јер үзүндә ән ҝүчлү адам ким олуб? Исраилин һакими Шимшон. Она ҝүчү Јеһова Аллаһ верирди. Шимшон һәлә доғулмамыш Јеһова онун анасына демишди: ‘Бир оғлун олачаг. О, Исраили филиштлиләрдән азад едәчәк’.

Филиштлиләр Кән’анда јашајан пис халгдыр. Онларын чохлу әскәри вар вә исраиллиләри јаман инчидирләр. Бир дәфә Шимшон филиштлиләрин јашадығы јерә ҝедәндә, ири бир аслан нә’рә чәкәрәк гаршысына чыхыр. Шимшон әлләрилә асланы өлдүрүр. О һәмчинин јүзләрлә пис филиштлини дә өлдүрүр.

Бир гәдәр сонра Шимшон Делила адлы бир гадына ашиг олур. Филиштлиләрин башчылары Делилаја сөз верир ки, Шимшонун

belə күчлү олмасынын сәбәбини өјрәнәрсә, һәр бири она мин јүз күмүш пул верәчәк. Делиланын бу пуллара тамаһы дүшүр. О, Шимшонун вә Аллаһын халгынын һәгиги досту дејил. Буна көрә дә Шимшону һәр күн дилә тутур ки, белә күчлү олмасынын сиррини она ачсын.

Нәһајәт, Делила Шимшонун күчүнүн сиррини өјрәнир. Шимшон она дејир: ‘Сачыма һеч вахт үлкүч дәјмәјиб. Доғулдуғум күндән Аллаһ мәни Өзүнә хүсуси хидмәтчи — Нәзири сечиб. Әкәр башым гырхылса бүтүн гүввәми итирәрәм’.

Делила буну биләндә Шимшону дизләринин үстүндә јухуја верир. Сонра бир адам чағырыб Шимшонун сачыны гырхдырыр. Шимшон ојананда артыг күчүнүн итдијини һисс едир. Филиштлиләр тез кәлиб ону тутур, көзләрини кор едир вә өзләринә гул едирләр.

Бир күн филиштлиләр аллаһлары Дагонун шәрәфинә бөјүк зијафәт дүзәлдирләр. Шимшону да гонаглары әјләндирмәк үчүн зиндандан чыхарырлар. Зинданда олдуғу мүддәтдә Шимшонун сачы артыг узанмышды. О, әлиндән тутан оғлана дејир: ‘Гој бинаны сахлајан дирәкләрә тохунум’. Сонра Јеһоваја дуа едиб Ондан күч истәјир вә учадан гышгырыр: ‘Гој мән дә филиштлиләрлә бир өлүм!’ Шимшон вар күчү илә дирәкләри итәләјир. Зијафәтдә 3 000 филиштли вар иди. Бина учур, пис адамларын һамысы да онун алтында галыб өлүр.

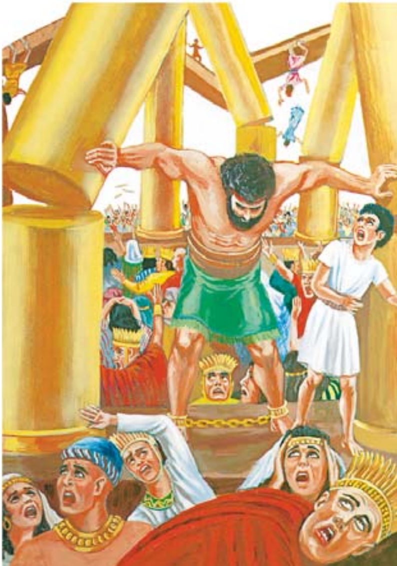

Һакимләр 13-16-чы фәсилләр.

АЛЛАҺА ХИДМӘТ ЕДӘН БАЛАЧА ОҒЛАН

КӨР нә гәшәнк ушагдыр! Онун ады Шамуелдир. Ушағын башына сығал чәкән киши исә Исраилин баш каһини Елидир. Шамуели Елинин јанына атасы Елгана вә анасы Ханна кәтириб.

Шамуелин тәхминән дөрд-беш јашы олар. Амма о, Ели вә башга каһинләрлә бәрабәр Јеһованын ибадәт чадырында јашајачаг. Сән соруша биләрсән: ахы нәјә көрә Елгана илә Ханна белә балача ушағы Јеһоваја хидмәт етмәк үчүн ибадәт чадырына кәтирибләр? Кәл бахаг.

Бу һадисәдән бир нечә ил әввәл Ханна чох гәмкин иди. О чох истәјирди ки, ушағы олсун, амма олмурду. Бир күн Ханна Јеһованын ибадәт чадырында оларкән дуа едир: ‘Аһ, Јеһова, мәни унутма! Мәнә бир оғул версән, сөз верирәм ки, өмрү боју хидмәт етмәк үчүн ону Сәнә верәчәјәм’.

Јеһова Ханнанын дуасына чаваб верир. Бир нечә ајдан сонра онун бир оғлу олур вә адыны Шамуел гојурлар. Ханна оғлуну чох севир вә көрпәликдән она Јеһова Аллаһ һаггында данышыр. Бир күн Ханна әринә дејир: ‘Шамуел бир аз бөјүјүб сүддән кәсиләндә ону Јеһоваја хидмәт етмәк үчүн ибадәт чадырына апарачағам’.

Шәкилдә көрдүјүн кими, Елгана илә Ханна белә дә едирләр. Шамуел дә чох шаддыр ки, Јеһоваја ибадәт чадырында хидмәт едәчәк. Ахы о, Јеһова Аллаһы лап көрпәликдән таныјыр. Ханна илә Елгана һәм ибадәт етмәк, һәм дә балача оғулларына баш чәкмәк үчүн һәр ил Јеһованын чадырына кәлирләр. Ханна һәр дәфә кәләндә тикдији јени палтары Шамуелә кәтирир.

Илләр өтүр, Шамуел Јеһованын ибадәт чадырында хидмәт етмәјә давам едир. Һәм Јеһова, һәм дә халг ону чох севир. Анчаг баш каһин Елинин оғуллары Хофни илә Пинхас јарамаз адамлар иди. Пис әмәлләрлә мәшғул олмалары аз имиш

кими, башгаларыны да Јеһова Аллаһа итаәтсиз олмаға тәһрик едирләр. Ели онлары каһинликдән чыхармалыдыр, амма буну етмир.

Кәнч Шамуел јол вермир ки, ибадәт чадырында едилән пис әмәлләр онун Јеһоваја хидмәтинә сон гојсун. О вахтлар чох аз адам Аллаһы севирди, буна көрә дә чохдан иди ки, О һеч кимлә данышмырды. Шамуел бир гәдәр бөјүдүкдән сонра көрәк нә баш верир.

Шамуел кечә јатаркән, бир сәс ону јухудан ојадыр. О ајаға галхыб Елинин јанына гачыр вә дејир: ‘Мәни чағырдын?’

Амма Ели чаваб верир: ‘Мән сәни чағырмадым. Кет јат’. Шамуел дә кедиб јатыр.

Сәс икинчи дәфә ‘Шамуел!’ дејә чағырыр. Шамуел галхыб јенидән Елинин јанына гачыб дејир: ‘Мәни чағырдын? Бәли, ешидирәм’. Ели исә дејир: ‘Мән сәни чағырмадым, оғлум, кет јат’. Шамуел јатағына гајыдыр.

Шамуели чағыран сәс үчүнчү дәфә ешидилир. Шамуел јенә Елинин јанына гачыб дејир: ‘Бәли, бу дәфә ки, мәни сән чағырдын’. Ели инди баша дүшүр ки, Шамуели чағыран Јеһова Аллаһдыр. Буна көрә дә дејир: ‘Кет јериндә узан вә бир дә сәс ешитсән белә де: «Бәли, Јеһова Аллаһ, гулун Сәни динләјир»’.

Јеһова бир дә чағыранда Шамуел Елинин дедији кими едир. Јеһова она дејир ки, Елини вә оғулларыны чәзаландырачаг. Доғрудан да, Хофни вә Пинхас филиштлиләрлә дөјүшдә өлүрләр. Ели буну ешидәндә јıхылыр, бојну сыныр вә өлүр. Көрдүјүн кими, Јеһова Аллаһын сөзләри јеринә јетир.

Шамуел боја-баша чатыр вә Исраилдә сонунчу һаким олур. О гочаланда халг ондан хаһиш едир: ‘Бизә падшаһ сеч, гој үзәримиздә рәһбәрлик етсин’. Шамуел буну етмәк истәмир, чүнки халгын падшаһы әслиндә Јеһовадыр. Амма Јеһова Аллаһ она дејир ки, халгын сөзүнә әмәл етсин. 1 Шамуел 1:1-28; 2:11-36; 3:1-18; 4:16-18;8:4-9.

Исраилин биринчи падшаһындан Бабил әсарәтинәдәк

Шаул Исраилин биринчи падшаһы олур. Амма Јеһова ону рәдд едиб, әвәзинә Давуду падшаһ сечир. Давуд һаггында һәлә чох шеј өјрәнәчәјик. О кәнч оларкән нәһәнк дөјүшчү Голјаты мәғлуб едир. Бир гәдәр сонра чаныны гуртармаг үчүн пахыл падшаһ Шаулдан гачыр. Сонра көзәл Авигаил ону ган төкмәкдән чәкиндирир.

Биз һәмчинин Исраилин үчүнчү падшаһы, Давудун оғлу Сүлејман һаггында да өјрәнәчәјик. Бу үч падшаһын һәр бири Исраилдә 40 ил һөкмранлыг етмишдир. Сүлејманын өлүмүндән сонра Исраил ики падшаһлыға — шимал вә чәнуб падшаһлығына бөлүнүр.

Онгәбиләли шимал падшаһлығы ашшурлулар тәрәфиндән мәһв едиләнәдәк 257 ил һөкм сүрмүшдүр. Бундан 133 ил сонра, икигәбиләли чәнуб падшаһлығы да сүгута уғрајыр. Бу дәфә Исраил халгы Бабилә әсир апарылыр. Беләликлә, ДӨРДҮНЧҮ ҺИССӘ тарихин 510 илини әһатә едәрәк көзүмүзүн өнүндә бир чох һәјәчанлы һадисәләри чанландырыр.

ШАУЛ ИСРАИЛИН БИРИНҸИ ПАДШАҺЫ ОЛУР

БАХ, Шамуел ҹаван оғланын башына јағ төкүр. Кечмишдә падшаһ сечәндә белә едәрдиләр. Бу кәнчин ады Шаулдур. Шамуелә онун башына јағ төкмәји Јеһова тапшырмышды. Бу, ади јағ дејилди, хүсуси хош әтирли јағ иди.

Шаул өзүнү падшаһ олмаға лајиг билмир. О дејир: ‘Мән, Исраилдә ән кичик олан Бинјамин гәбиләсиндәнәм. Сән нечә дејирсән ки, мән падшаһ олачағам?’ Шаул чох садә адамдыр вә өзү һаггында јүксәк фикирдә дејил. Буна көрә дә о, Јеһованын чох хошуна кәлир вә Аллаһ ону падшаһ сечир.

Әслиндә Шаул һеч дә касыб вә ја һөрмәтсиз адам дејил. О, варлы аиләдәндир, өзү дә јарашыглы вә учабој бир кәнҹдир. Исраилдә һамыдан бир гарыш һүндүрдүр. Шаул һәм дә сүр’әтлә гачыр вә чох күчлүдүр. Халг, Јеһованын Шаулу падшаһ сечдијинә севинир вә учадан дејир: ‘Јашасын падшаһ!’

Исраилин дүшмәнләри һәмишәки кими күчлүдүр. Онлар јенә дә Исраилә әзијјәт верирләр. Шаул падшаһ олдугдан тез сонра аммонлулар онлара гаршы дөјүшә чыхыр. Амма Шаул бөјүк гошун топлајыб, аммонлулара галиб кәлир. Халг Шаулун падшаһ олмасына чох шаддыр.

Илләр өтүр вә Исраил Шаулун рәһбәрлији алтында бир чох гәләбәләр газаныр. Шаулун Јонатан адында ҹәсарәтли оғлу вар. Онун да көмәклији илә Исраил халгы бир чох дөјүшләрдә гәләбә чалыр. Филиштлиләр әввәлки кими Исраилин гаты дүшмәнләридир. Бир күн он минләрлә филиштли Исраилә гаршы мүһарибәјә чыхыр.

Шамуел Шаула тапшырыр ки, кәлиб Јеһаваја гурбан кәтирәнәдәк ону көзләсин. Амма Шамуел кечикир. Шаул филиштлиләрин дөјүшә башлајачағындан горхуб, Аллаһа гурбаны өзү

тәгдим едир. Шамуел кәлдикдә Шаулун итаәтсизлик етдијини көрүб дејир: ‘Јеһова Исраилә башга падшаһ сечәчәк’.

Мүәјјән вахтдан сонра Шаул јенә итаәтсизлик көстәрир. Буна көрә Шамуел она дејир: ‘Јеһова үчүн Онун сөзүнә бахмаг бәсләнмиш гојунлары гурбан кәтирмәкдән даһа хошдур. Јеһованын дедијинә әмәл етмәдијин үчүн О сәни падшаһлыгдан рәдд етди’.

Бу һекајәдән јахшы ибрәт дәрси алмаг олар. Биз, Јеһова Аллаһа һәмишә итаәт етмәјин нә гәдәр вачиб олдуғуну көрдүк. Бу һекајә һәмчинин көстәрди ки, Шаул кими јахшы инсан да дәјишиб пис ола биләр. Биз исә пис адам олмаг истәмирик, дүздүр?

1 Шамуел 9-11-чи фәсилләр; 13:5-14; 14:47-52; 15:1-35; 2 Шамуел 1:23.

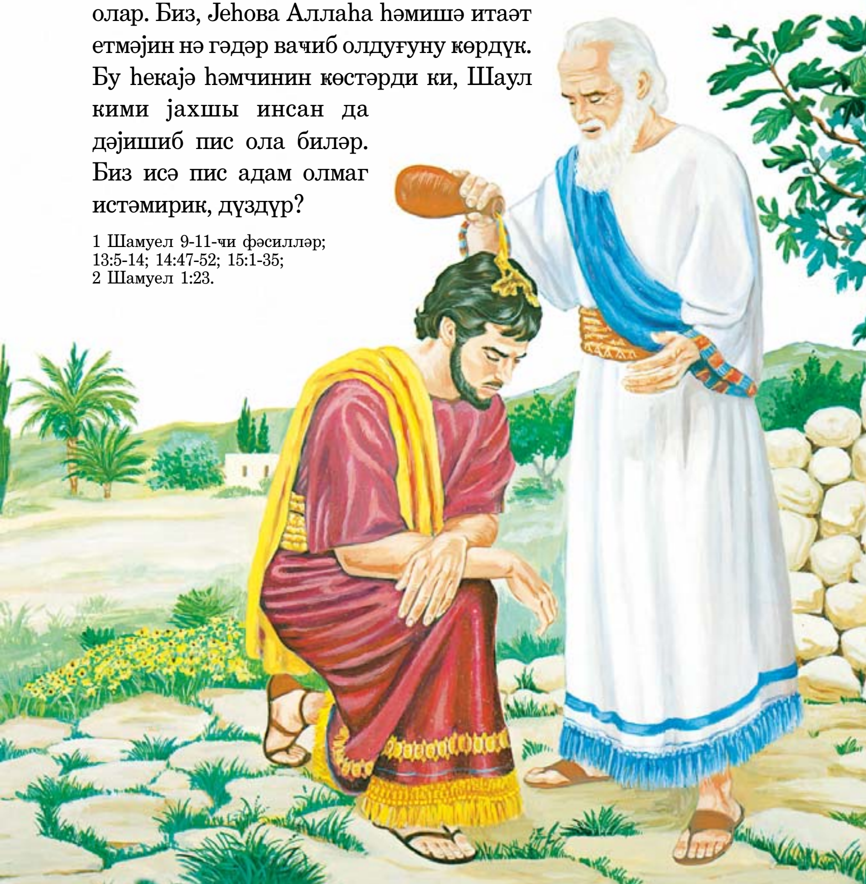

АЛЛАҺ ДАВУДУ СЕЧИР

КӨРҮРСӘН бурада нә олуб? Бу оғлан индичә гузуну ајынын пәнчәсиндән хилас едиб. Ајы кәлиб сүрүдән бир гузу апарыр. Амма оғлан ајынын далынча гачыб гузуну онун пәнчәсиндән алыр. Ајыны исә вуруб өлдүрүр. Һәлә бир дәфә о, асланын да пәнчәсиндән гојуну алмышды. Гочаг оғландыр, елә дејил? Бәс онун ким олдуғуну билирсән?

Бу кәнчин ады Давуддур. О, Бет-Лехем шәһәриндә јашајыр. Давуд Јессејин оғлудур. Бабасы Овед исә Боаз вә Рутун оғлудур. Онлар јадындадыр? Давуд атасынын гојунларына бахыр. О, Шаул падшаһ сечиләндән 10 ил сонра доғулмушду.

Күнләрин бир күнү Јеһова Шамуелә дејир: ‘Хош әтирли јағдан көтүрүб Бет-Лехемә, Јессејин евинә јола дүш. Онун оғулларындан бирини падшаһ сечмишәм’. Шамуел Јессејин бөјүк оғлу Елиавы көрәндә үрәјиндә фикирләшир: ‘Јәгин ки, Јеһованын сечдији адам будур’. Амма Јеһова она дејир: ‘Онун бој-бухунуна вә јарашығына бахма. Ону падшаһ сечмәмишәм’.

Јессеј икинчи оғлу Авинадавы чағырыб Шамуелә көстәрир. Анчаг Шамуел дејир: ‘Јеһова буну да сечмәди’. Сонра Јессеј оғлу Шамманы чағырыр. ‘Јох, Јеһова буну да сечмәди’. Јессеј оғулларындан једдисини Шамуелин јанына кәтирир, Јеһова исә онларын һеч бирини сечмир. ‘Оғулларынын һамысы елә будур?’ дејә Шамуел сорушур.

Јессеј чаваб верир: ‘Јох, һәлә лап кичији дә вар, чөлдә гојун отарыр’. Шамуелин јанына јарашыглы бир оғлан кәтирирләр. Бу һәмин о Давуддур. Јеһова Аллаһ дејир: ‘Сечдијим шәхс будур. Дур, кәтирдијин јағы онун башына төк’. Шамуел Аллаһын дедији кими едир. Давуд хејли кечәндән сонра Исраилин падшаһы олачаг.

1 Шамуел 17:34, 35; 16:1-13.

ДАВУД ВӘ ГОЛЈАТ 58

ФИЛИШТЛИЛӘР јенидән Исраилә һүчум едирләр. Давудун бөјүк гардашларындан үчү Шаулун ордусунда хидмәт едир. Јессеј бир күн оғлу Давуда дејир: ‘Бир аз буғда, бир нечә чөрәк дә көтүрүб гардашларына баш чәкмәјә кет. Көр онларын һал-әһвалы нечәдир’.

Давуд ордукаһа кәлән кими дөјүш мејданына гачыб гардашларыны ахтарыр. Бу вахт о, Голјат адлы филиштли бир дөјүшчүнү көрүр. Бу филиштли гырх күн-гырх кечәдир ки, исраиллиләри лаға гојур. О, һәр күн учадан бағырыр: ‘Араныздан мәнимлә вурушмаг үчүн бир икид сечин. Ишдир о мәнә галиб кәлиб мәни өлдүрсә, биз сизин гулунуз олачағыг. Јох, әкәр мән галиб кәлиб ону өлдүрсәм, онда сиз бизим гулумуз олачагсыныз. Һүнәри олан гаршыма чыхсын!’

Давуд әскәрләрдән сорушур: ‘Филиштлини өлдүрүб Исраили бу биабырчылыгдан гуртаран адам нә алачаг?’

Әскәрләр дејирләр: ‘Шаул сөз вериб ки, елә бир адам тапылса, она чохлу вар-дөвләт вә гызыны верәчәк’.

Голјат нәһәнк олдуғундан исраиллиләрин көзү ондан јаман горхур. Онун боју тәхминән 3 метр иди. Галханыны исә бир әскәр дашыјырды.

Әскәрләрдән бир нечәси кедиб Шаула хәбәр верирләр ки, Давуд Голјатла вурушмаг истәјир. Шаул буну ешидәндә Давуда дејир: ‘Сән бу филиштли илә вуруша билмәзсән. Сән һәлә чох кәнчсән, о исә өмрү боју дөјүшчү олуб’. Давуд чаваб верир: ‘Атамын гојун-

ларыны апаран ајыны, асланы өлдүрмүшәм. Бу филиштли дә онлардан бири кими олачаг. Аллаһым Јеһова мәнә көмәк едәчәк’. Онда Шаул дејир: ‘Јахшы кет, гој Аллаһ сәнә јар олсун!’

Давуд чај гырағына енир вә орадан беш һамар даш сечиб торбасына гојур. Сонра сапандыны әлинә алыб нәһәнк чәнкавәрлә үз-үзә чыхыр. Голјат ону көрәндә көзләринә инанмыр. Она елә кәлир ки, Давуду өлдүрмәк су ичмәк кими асан олачаг.

О дејир: ‘Јаныма кәл, сәнин әтини гушлара вә һејванлара јем едәчәјәм!’ Амма Давуд чаваб верир: ‘Сән мәнә гаршы гылынч, низә вә мизрагла кәлирсән, мән исә Јеһова Аллаһын ады илә сәнин гаршына чыхырам. Бу күн Јеһова сәни мәним әлимә верәчәк, мән дә сәни өлдүрәчәјәм’.

Давуд буну дејән кими Голјата тәрәф гачыр. Торбасындан бир даш чыхарыб сапандына гојур вә вар күчү илә Голјата атыр. Даш дүз Голјатын алнына батыр вә о јерә јыхылыб өлүр. Филиштлиләр чәнкавәрләринин өлдүјүнү көрәндә дөјүш мејданындан гачырлар. Исраиллиләр онларын архасынча дүшүб онлары мәғлуб едир.

1 Шамуел 17:1-54.

ДАВУД ГАЧМАҒА МӘЧБУР ОЛУР

ДАВУД Голјаты өлдүрдүкдән сонра Исраилин орду башчысы Авнер ону Шаулун јанына кәтирир. Шаул Давуду чох бәјәнир. О, Давуду ордусунда сәркәрдә тә'јин едир вә она падшаһ сарајында јашамаға ичазә верир.

Бир мүддәтдән сонра, Исраил ордусу филиштлиләрлә дөјүшдән гајыдаркән гадынлар әскәрләрин гаршысына чыхыб охујурлар: 'Шаул гырды минләри, Давуд исә он минләри'. Шаулун буна пахыллығы тутур, чүнки Давуд кет-кедә Шаулдан даһа чох шөһрәт газаныр. Амма Шаулун оғлу Јонатан пахыл дејил. Әксинә, о, Давудун јахын достудур. Буна көрә дә онлар бир-биринә сөз верирләр ки, бу достлуғу горујачаглар.

Давуд јахшы лира чалыр. Онун чалғысы Шаулун хошуна кәлир. Амма күнләрин бириндә Шаулун пахыллығы ону чох пис һәрәкәтә тәһрик едир. Давуд лира чаларкән Шаул низәсини көтүрүб она тәрәф атыр вә гәзәблә дејир: 'Давуду дивара мыхлајачам!' Амма Давуд әјилир вә низә ондан јан кечир. Бир гәдәр сонра бу һадисә јенидән тәкрарланыр. Инди Давуд баша дүшүр ки, даһа да еһтијатлы олмалыдыр.

Шаулун вә’ди јадындадыр? О сөз вермишди ки, гызыны Голјаты өлдүрән адама әрә верәчәк. Инди исә Давуда дејир: ‘Әкәр 100 нәфәр филиштлини өлдүрсән, гызым Микал илә евләнә биләрсән’. Тәсәввүр едирсән? Шаул үмид едир ки, филиштлиләр Давуду өлдүрәчәкләр. Амма Давуд сағ галыр, Шаул да гызыны она вермәли олур.

Бир күн Шаул оғлу Јонатана вә хидмәтчиләринә Давуду өлдүрмәк истәдијини билдирир. Анчаг Јонатан атасына дејир: ‘Давуда зәрәр вурма. О һеч вахт сәнә пислик етмәјиб. Әксинә, онун етдији һәр шејин сәнә бөјүк көмәји олуб. Голјаты өлдүрәндә дә өз һәјатыны тәһлүкәјә атмышды, ахы буна сән дә севинмишдин!’

Шаул оғлунун сөзүнү динләјиб, Давуда зәрәр вурмајачағына сөз верир. Давуд Шаулун јанына гајыдыр вә әввәлки кими она хидмәт едир. Амма бир күн Давуд лира чаларкән, Шаул низәсини јениндән она атыр. Давуд јериндән сычрајыр, низә исә дивара батыр. Бу артыг үчүнчү дәфәдир ки, тәкрар олунур! Давуд инди баша дүшүр ки, гачыб чаныны гуртармалыдыр.

Һәмин ахшам Давуд өз евинә јолланыр. Шаул ону өлдүрмәк үчүн далынча адам көндәрир. Микал атасынын нијјәтиндән хәбәр тутуб, әринә дејир: ‘Әкәр бу кечә гачыб чаныны гуртармасан, сабаһ сәни мүтләг өлдүрәчәкләр’. Кечә Микал Давуда пәнчәрәдән дүшүб гачмаға көмәк едир. Шаулун әлинә дүшмәмәк үчүн Давуд једди ил мүхтәлиф јерләрдә кизләнмәјә мәчбур олур.

1 Шамуел 17:55-58; 18:1-30; 19:1-18.

АВИГАИЛ ВӘ ДАВУД

БИЛИРСӘН Давуду гаршыламаға чыхан бу гәшәнк гадын кимдир? Онун ады Авигаилдир. О чох ағыллы гадындыр вә Давуду бир пис ишдән сахлаjыр. Амма кәл көрәк бундан әввәл Давудун башына һансы ишләр кәлмишди.

Давуд Шаулдан гачыб мағарада кизләнир. Гардашлары вә дикәр гоһумлары онун jанына кәлирләр. Тәхминән 400 адам она гошулур вә Давуд онларын башчысы олур. Сонра о, Моав

падшаһынын јанына кедиб дејир: ‘Хаһиш едирәм, башыма нә кәләчәјини биләнә гәдәр гој атамла анам сәнин јанында галсын’. Давуд өз адамлары илә тәпәләрдә кизләнмәјә давам едир.

Бу әрәфәдә Давуд Авигаил илә растлашыр. Авигаилин әри Навал чох варлы адамдыр. Онун 3 000 гојуну вә 1 000 кечиси вар. Бунунла белә, Навал чох хәсис адамдыр. Арвады Авигаил исә ағыллы вә көзәл гадындыр. О һәтта бир дәфә аиләсини дә өлүмдән хилас едир. Кәл көрәк бу һадисә нечә олмушду.

Давуд вә онун адамлары Навала хејирхаһлыг едирләр. Онун чобанларына гојунларыны горумагда көмәк едирләр. Бир күн Давудун Навала иши дүшүр вә адамларыны онун јанына көндәрир. Онлар кәләндә Навал адамлары илә гојун гырхырды. Бајрам вахты иди. Навалын евиндә мүхтәлиф чүр дадлы јемәкләр һазырланмышды. Давудун адамлары дејир: ‘Сәнә хејирхаһлыг етмишик. Бир гојунуна да әл дәјмәмишик, әксинә, онлары горумушуг. Хаһиш едирик, бизә бир аз јемәк вер’.

Навал дејир: ‘Чөрәјими сизин кими адамлара вермәрәм’. О чох кобуд данышыр вә Давуду писләјир. Давуд бундан хәбәр тутанда бәрк һирсләниб адамларына дејир: ‘Гылынчларынызы көтүрүн!’ Онлар Навалы вә адамларыны өлдүрмәк үчүн јола дүшүрләр.

Навалын кобудлуғуну көрән гуллугчуларындан бири кәлиб буну Авигаилә хәбәр верир. Авигаил дәрһал бир гәдәр әрзаг көтүрүр, онлары ешшәкләрә јүкләјиб јола чыхыр. Давуду көрәндә ешшәкдән дүшүр вә она баш әјиб дејир: ‘Нә олар, ағам, әрим Навалын сөзләринә фикир вермә. Өзү ахмаг олдуғу кими, һәрәкәтләри дә ахмагдыр. Будур, сәнә пај кәтирмишәм. Хаһиш едирәм, бунлары көтүр вә баш верәнләрә көрә бизи бағышла’.

Давуд чаваб верир: ‘Сән нә ағыллы гадынсан! Сән олмасајдын, Навалы хәсислијинә көрә өлдүрәчәкдим. Евинә сағ-саламат гајыт’. Бир мүддәтдән сонра Навал өлүр. Авигаил да Давудун арвады олур.

1 Шамуел 22:1-4; 25:1-43.

ДАВУД ПАДШАҺ ОЛУР

ШАУЛ јенидән Давуду тутмаға чалышыр. Буна көрә 3 000 нәфәр ән јахшы әскәрини сечиб Давуду ахтармаға јолланыр. Давуд бундан хәбәр тутанда Шаулун вә онун дүшәркәсинин јерини өјрәнмәк үчүн адамларыны көндәрир. Сонра онларын икисиндән сорушур: ‘Шаулун дүшәркәсинә мәнимлә һансыныз кедәчәксиниз?’

Авишај ‘мән кедәчәјәм’ дејә чаваб верир. О, Давудун бачысы Серујанын оғлудур. Шаул вә адамлары јатаркән, Давудла Авишај сакитчә дүшәркәјә кирирләр. Онлар Шаулун башынын јанындакы низәни вә су габыны көтүрүрләр. Һамы бәрк јатдығындан онлары нә көрән, нә дә ешидән олур.

Давудла Авишајы көрүрсән? Онлар дүшәркәдән чыхыб, инди бир дағын башындадырлар. Давуд орадан Исраилин орду башчысыны чағырыр: ‘Авнер, нә үчүн аған падшаһы горумурсан? Бир бах, көр онун низәси илә су габы һарададыр?’

Шаул јухудан ојаныр. О, дәрһал Давудун сәсини танıјыб сорушур: ‘Давуд, бу сәнсән?’ Шәкилдә Шаул илә Авнери көрүрсән?

Давуд ‘бәли, мәнәм, ағам падшаһ’ дејир вә сонра сорушур: ‘Мәни нә үчүн тутмаға чалышырсан? Сәнә нә пислик етмишәм?

Еј падшаһ, будур сәнин низән! Гој адамларындан бири кәлиб ону апарсын'.

Шаул бојнуна алыр: 'Мән сәһв етмишәм. Ағылсыз олмушам'. Бундан сонра Давуд өз јолу илә кедир, Шаул да евинә гајыдыр. Амма Давуд өз-өзүнә фикирләшир: 'Күнләрин бириндә Шаул мәни өлдүрәҹәк. Кәрәк башымы көтүрүб Филишт торпағына гачым'. О белә дә едир. Давуд филиштлиләри инандырыр ки, куја инди онларын тәрәфиндәдир.

Бир гәдәр вахтдан сонра филиштлиләр Исраил халгына гаршы мүһарибәјә чыхырлар. Дөјүшдә Шаул илә Јонатан өлүр. Давуд буна чох кәдәрләнир вә һәзин бир маһны јазыр: 'Еј гардашым Јонатан, сәнин үчүн үрәјим јаныр. Сән мәнә чох әзиз идин!'

Бу һадисәдән сонра Давуд Исраилин Хеврон шәһәринә гајыдыр. Орада Шаулун оғлу Иш-Бошети падшаһ сечмәк истәјәнләрлә Давуду падшаһ етмәк истәјән адамлар арасында бәрк чәкишмәләр кедир. Сонда Давудун адамлары үстүн кәлир вә о, падшаһ олур. Һәмин вахт онун 30 јашы вар иди. Давуд једди ил јарым Хевронда падшаһлыг етмишди. Орада онун Амнон, Авшалом вә Адонија адлы оғуллары олур.

Вахт кечир вә Давуд адамлары илә Јерусәлим адлы көзәл бир шәһәри зәбт едир. Бу дөјүшә Давудун бачысы Серујанын дикәр оғлу Јоав башчылыг едир. Давуд Јоавы мүкафатландырыр: ону ордусунун башчысы едир. Инди Давуд Јерусәлим шәһәриндә падшаһлыг етмәјә башлајыр.

1 Шамуел 26:1-25; 27:1-7; 31:1-6;
2 Шамуел 1:26; 3:1-21; 5:1-10;
1 Салнамәләр 11:1-9.

ДАВУДУН АИЛӘСИНДӘ БӘДБӘХТЛИК БАШ ВЕРИР

ДАВУД Јерусәлимдә падшаһлыг етмәјә башладыгдан сонра, Јеһова онун ордусуна дүшмәнләри үзәриндә бир чох гәләбәләр газандырыр. Јеһова Аллаһ Кән'ан торпағыны исраиллиләрә вермәји вә'д етмишди. Инди онлар Јеһованын көмәји сајәсиндә вә'д едилән торпагларын һамысына саһиб олурлар.

Давуд јахшы рәһбәрдир, Јеһованы да чох севир. Буна көрә дә Јерусәлими зәбт едән кими Јеһованын Әһд сандығыны ораја кәтирир. Сандығы гојмаг үчүн мә'бәд тикмәк истәјир.

Лакин Давуд јаша доланда бөјүк сәһвә јол верир. О, јахшы билир ки, башга инсана мәхсус олан бир шеји көтүрмәк дүзкүн дејил. Амма бир ахшам өз сарајынын дамында кәзишәркән ашағы бојланыб көзәл бир гадын көрүр. Гадынын ады Бат-Шевадыр, онун әри исә Давудун ордусунда хидмәт едән Уријадыр.

Бат-Шева Давудун о гәдәр хошуна кәлир ки, ону сарајына чағыртдырыр. Бу вахт онун әри дөјүшдә иди. Давуд бу гадынла јатыр вә бир гәдәр сонра мә'лум олур ки, о һамиләдир. Давуд бундан чох нараһатдыр вә Урријанын өлдүрүлмәсини истәјир. О, орду башчысы Јоава хәбәр көндәрир ки, Урријаны гызғын дөјүш кедән јерә гојсун. Урија өлдүкдән сонра Давуд Бат-Шева илә евләнир.

Јеһованын буна бәрк гәзәби тутур вә Давудун күнаһларыны ашкара чыхармаг үчүн Өз хидмәтчиси Натаны онун јанына көндәрир. Шәкилдә Натаны Давудла данышан көрүрсән. Давуд етдији ишә чох пешман олдуғундан Јеһова ону өлдүрмүр. Амма ону хәбәрдар едир: 'Бу пис ишләри көрдүјүн үчүн евиндә чохлу бәдбәхтлик баш верәчәк'. Һеч билирсән Давудун башына нә мүсибәтләр кәлир?!

Әввәлчә Бат-Шеванын доғдуғу оғлан ушағы өлүр. Сонра Давудун илк оғлу Амнон һијлә ишләдәрәк бачысы Тамарла тәк галыр вә ону зорлајыр. Давудун дикәр оғлу Авшалом буна о гәдәр һир-

слэнир ки, Амнону өлдүрүр. Даһа сонра Авшалом халгдан бир чохларыны өз тәрәфинә чәкиб өзүнү падшаһ едир. Ахырда Давуд Авшаломла дөјүшдә галиб кәлир вә Авшалом өлүр. Көрдүјүн кими, Давуд чохлу бәдбәхтлијә дүчар олур.

Бу вахт әрзиндә Бат-Шеванын Сүлејман адлы оғлу олур. Давуд гочалыб хәстәләндикдә, оғлу Адонија падшаһ олмаг фикринә дүшүр. Давуд каһин Садога тапшырыр ки, Сүлејманын башына јағ төксүн вә ону падшаһ етсин. Давуд 70 јашында өлүр. О, 40 ил һөкмранлыг етдикдән сонра Сүлејман Исраилин падшаһы олур.

2 Шамуел 11:1-27; 12:1-18; 1 Падшаһлар 1:1-48.

МҮДРИК ПАДШАҺ СҮЛЕЈМАН 63

СҮЛЕЈМАН падшаһ оланда һәлә јенијетмә иди. О, Јеһова-ны севир вә атасы Давудун мәсләһәтләринә әмәл едирди. Јеһова Сүлејмандан чох разыдыр вә бир күн јухуда она дејир: ‘Сүлејман, нә истәрдин сәнә верим?’

Сүлејман ҹаваб верир: ‘Аллаһым Јеһова, мән һәлә чох кәнҹәм, падшаһлыг етмәји дә билмирәм. Халгына дүзкүн рәһбәрлик етмәк үчүн мәнә мүдриклик вер’.

Сүлејманын истәји Јеһованын чох хошуна кәлдији үчүн она дејир: 'Мәндән узун өмүр вә вар-дөвләт дејил, мүдриклик истәдијин үчүн, сәнә индијәдәк һеч кимдә олмајан мүдриклији верәҹәјәм. Үстәлик сәнә истәмәдијин вар-дөвләти вә шөһрәти дә верәҹәјәм'.

Гыса вахтдан сонра Сүлејманын јанына күчлү мүбаһисәси олан ики гадын кәлир. Онлардан бири сөз алыб дејир: 'Бу гадынла мән бир евдә јашајырыг. Мән бир оғлан ушағы доғдум вә ики күн сонра онун да бир оғлу олду. Бир кечә онун оғлу өлдү. Амма мән јатаркән о өзүнүн өлү ушағы илә мәним ушағымы дәјишди. Сәһәр ојаныб өлү ушаға баханда, көрдүм ки, ушаг мәнимки дејил'.

Бу заман о бири гадын дејир: 'Јох! Сағ ушаг мәнимкидир, өлү исә онунку!' Биринчи гадын дејир: 'Хејр! Өлү ушаг сәнинкидир, сағ исә мәнимдир!' Бах гадынлар беләҹә мүбаһисә едирләр. Көрәсән Сүлејман нә едәҹәк?

О, бир гылынҹ кәтиртдириб әмр едир: 'О сағ ушағы ики јерә бөлүн, јарысыны бу гадына, јарысыны да о бири гадына верин!'

'Јох!' дејә әсл ана гышгырыр. 'Амандыр, ушағы өлдүрмәјин, јахшысы будур она верин!' Амма о бири гадын дејир: 'Јох, бөлүн! Гој нә онун олсун, нә дә мәним!'

Нәһајәт, Сүлејман дејир: 'Ушаға әл вурмајын! Ону биринчи гадына верин! Ушағын әсл анасы одур'. Сүлејман нә үчүн белә едир? Чүнки о билир: әсл ана өз баласыны о гәдәр севир ки, сағ галсын дејә ону башгасына да вермәјә һазырдыр. Халг Сүлејманын бу мәсәләни нечә һәлл етдијиндән хәбәр тутанда, белә мүдрик падшаһынын олмасына чох севинир.

Сүлејманын падшаһ олдуғу мүддәтдә Јеһова Исраилә хејир-дуа верир. Торпагда чохлу буғда, арпа, үзүм, әнҹир вә башга мәһсуллар јетишир. Ҹамаатын јахшы кејими вә гәшәнк евләри олур. Һамы боллуг ичиндә јашајыр. 1 Падшаһлар 3:3-28; 4:29-34.

СҮЛЕЈМАН МӘ’БӘД ТИКИР

ДАВУД, өлүмүндән әввәл, Јеһованын мә’бәдини тикмәк үчүн Аллаһдан алдығы көстәришләри оғлу Сүлејмана данышыр. Сүлејман падшаһлығынын дөрдүнчү илиндә мә’бәди тикмәјә башлајыр. Бу тикинти једди ил јарымдан сонра баша чатыр. Мә’бәдин тикинтисиндә он минләрлә адам ишләјир вә мә’бәд үчүн күлли мигдарда гызыл вә күмүш хәрчләнир.

Ибадәт чадырында олдуғу кими, мә’бәддә дә ики әсас отаг вар. Амма бу отаглар ибадәт чадырындакы отаглардан ики дәфә бөјүкдүр. Сүлејман Әһд сандығыны

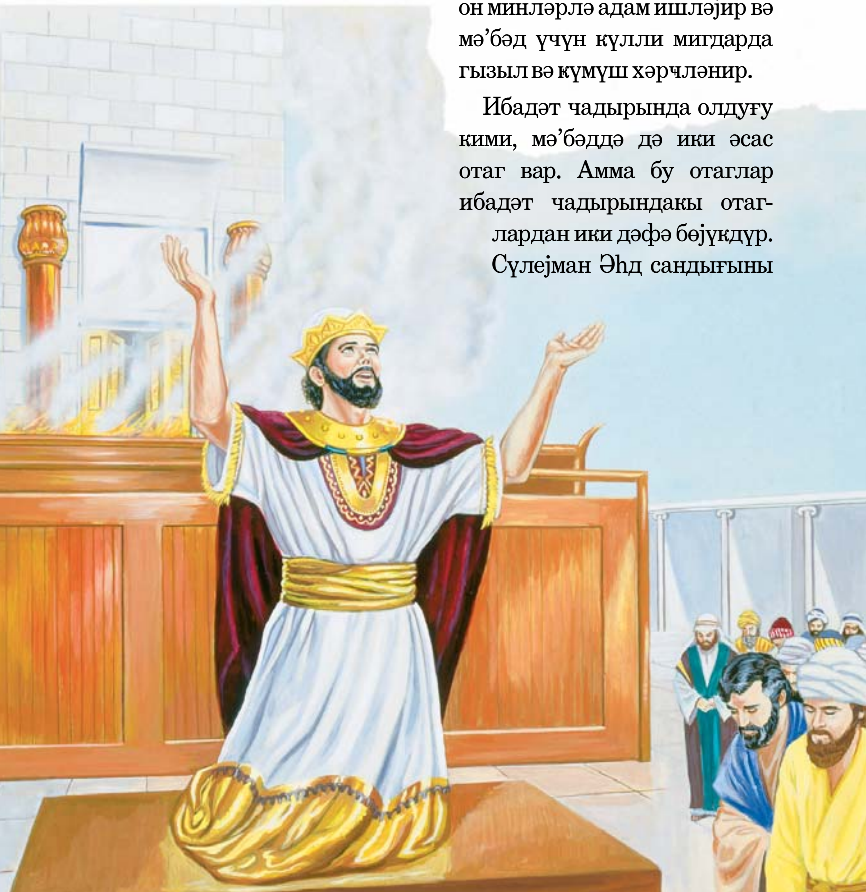

мә’бәдин ичәри отағына, ибадәт чадырында сахланылан башга әшјалары исә о бири отаға гојур.

Мә’бәд тикилиб гуртардыгдан сонра бөјүк бајрам тәшкил едилир. Шәкилдә көрдүјүн кими, Сүлејман мә’бәдин гаршысында диз чөкүб Јеһоваја дуа едир: ‘Сән бүтүн көјләрә сығмадығын һалда мәним тикдијим бу мә’бәдәми сығачагсан?! Амма, еј Аллаһым, халгын бураја үз тутуб дуа едәндә, хаһиш едирәм, ону динлә!’

Сүлејман дуасыны гуртардыгда көјдән од дүшүб гурбан кәсилмиш һејванлары јандырыр. Сонра Јеһова Аллаһын нуру бүтүн мә’бәди долдурур. Бу, Аллаһын дуаны ешитдијинә, Сүлејманын тикдији мә’бәддән вә онун дуасындан разы галдығына ишарә едир. Инди халг ибадәт етмәк үчүн чадыра дејил, мә’бәдә кәлир.

Сүлејман узун мүддәт мүдрикликлә рәһбәрлик едир вә халг хошбәхт јашајыр. Амма сонра о, башга өлкәләрдән олан вә Јеһоваја ибадәт етмәјән бир чох гадынларла евләнир. Көрүрсән, онлардан бири бүтә ситајиш едир? Бу гадынлар Сүлејманы јолдан чыхарырлар, ахырда о да башга аллаһлара ситајиш етмәјә башлајыр. Билирсән бу, Сүлејмана нечә тә’сир едир? О гәддарлашыр вә халгла јахшы рәфтар етмир. Халгын көзәл күнләринә сон гојулур.

Јеһова Аллаһ Сүлејмана бәрк гәзәбләниб дејир: ‘Падшаһлығы сәнин әлиндән алыб башга адама верәчәјәм. Буну сәнин сағлығында дејил, оғлун падшаһ оларкән едәчәјәм. Амма бүтүн падшаһлығы вә халгы оғлунун әлиндән алмајачағам’. Кәл көрәк бу сөзләр нечә јеринә јетир.

1 Салнамәләр 28:9-21; 29:1-9; 1 Падшаһлар 5:1-18; 2 Салнамәләр 6:12-42; 7:1-5; 1 Падшаһлар 11:9-13.

ПАДШАҺЛЫГ БӨЛҮНҮР

БИЛИРСӘН бу адам өз палтарыны нә үчүн чырыр? Белә етмәји она Јеһова тапшырыб. Бу киши Аллаһын пејғәмбәри Ахија-дыр. Бәс сән пејғәмбәрләрин ким олдуғуну билирсән? Аллаһ онлара кәләчәкдә олачаг һадисәләри габагчадан хәбәр верир.

Ахија инди Јаровамла данышыр. Јаровам Сүлејманын тикин-

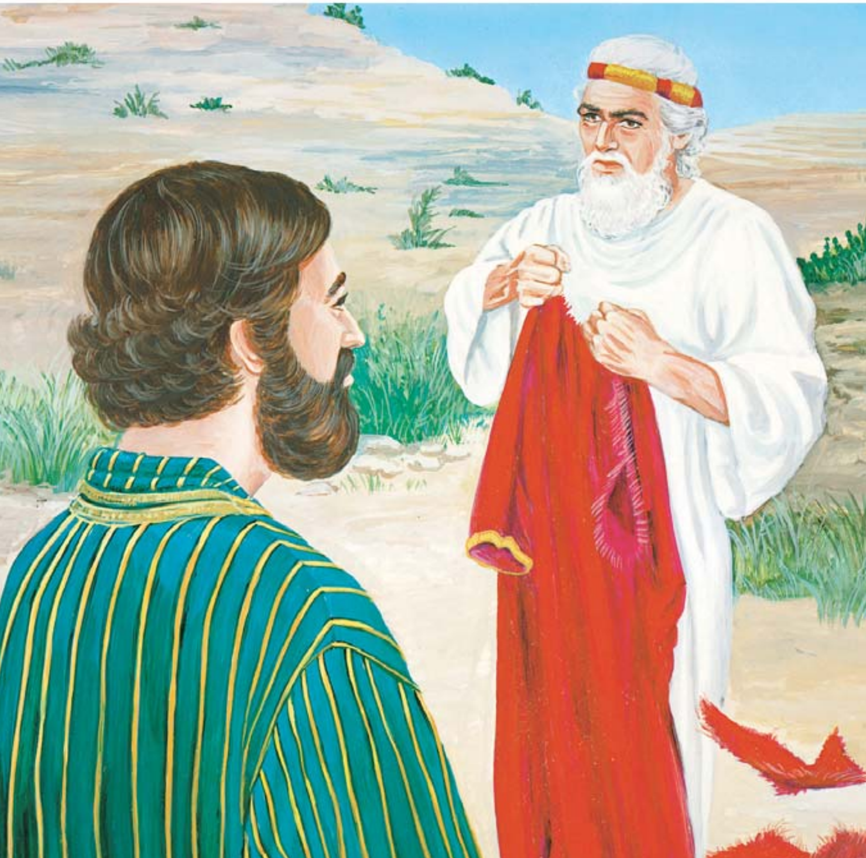

ти ишләринә башчылыг едән адамлардан биридир. Ахија јолда Јаровамла растлашаркән гәрибә бир шеј едир. Әјниндәки тәзә палтарыны чыхарыб 12 јерә бөлүр вә Јаровама belә дејир: ‘Палтарын 10 һиссәсини өзүнә көтүр’. Билирсән Ахија палтарын 10 һиссәсини Јаровама нә үчүн верир?

Ахија изаһ едир: ‘Јеһова Аллаһ падшаһлығы Сүлејманын әлиндән алыб, 10 гәбиләсини сәнә верәҹәк’. Бу о демәкдир ки, Сүлејманын оғлу Рехавам анҹаг ики гәбилә үзәриндә падшаһлыг едәҹәк.

Сүлејман Ахијанын Јаровама дедикләриндән хәбәр тутанда чох һирсләнир. О һәтта Јаровамы өлдүрмәк истәјир. Амма Јаровам Мисирә гачыб ҹаныны гуртарыр. Бир гәдәр вахтдан сонра Сүлејман өлүр. О, 40 ил падшаһлыг етмишди, амма инди тахта оғлу Рехавам отурур. Сүлејманын өлүм хәбәри Мисирә чатанда Јаровам Исраилә гајыдыр.

Рехавам јахшы падшаһ дејил. О, халгла атасы Сүлејмандан да пис давраныр. Јаровам бир нечә һөрмәтли адамла Рехавам падшаһын јанына кәлир вә ондан халгла бир аз јахшы давранмағы хаһиш едир. Рехавам онлары һеч динләмир. О, әввәлкиндән дә бетәр олур. Халг Јаровамы 10 гәбиләнин үзәринә падшаһ сечир, Рехавам исә Бинјамин вә Јәһуда гәбиләләринин падшаһы олур.

Јаровам халгын Јерусәлимә кедиб Јеһованын мә’бәдиндә ибадәт етмәсини истәмир. Бу сәбәбдән, ики гызыл дана дүзәлдир ки, падшаһлыг етдији 10 гәбиләнин ҹамааты онлара ибадәт етсин. Бир аздан бүтүн өлкәни ҹинајәт вә зоракылыг бүрүјүр.

Икигәбиләли падшаһлыға да бәдбәхтлик үз верир. Рехавамын падшаһ олмасындан һеч беш ил кечмир ки, Мисир падшаһы Јерусәлимә гаршы мүһарибәјә чыхыр. О, Јеһованын мә’бәдини талан едиб бир чох гијмәтли әшјалары өзү илә апарыр. Беләликлә, Аллаһын мә’бәди әввәлки ҹаһ-ҹалалыны итирир.

1 Падшаһлар 11:26-43; 12:1-33; 14:21-31.

ПАДШАҺ АРВАДЫ ЗАЛЫМ ИЗЕВЕЛ

ПАДШАҺ Јаровамын өлүмүндән сонра, онгәбиләли Исраил падшаһлығыны идарә едән бүтүн падшаһлар пис олур. Падшаһ Ахав исә онларын һамысындан бешбәтәр иди. Билирсән нәјә көрә? Әсас сәбәб онун залым арвады Изевел иди.

Изевел исраилли дејил. О, Сајда падшаһынын гызыдыр вә јаланчы аллаһ Баала ибадәт едир. Бу аз имиш кими, әри Ахавы вә бир чох исраиллиләри дә Баала ситајиш етмәјә тәһрик едир. Изевел Јеһоваја нифрәт едир вә Онун бир чох пејғәмбәрләрини өлдүртдүрүр. Сағ галан пејғәмбәрләр исә чанларыны гуртармаг үчүн мағараларда кизләнмәјә мәчбур олурлар. Изевел өз мәгсәдинә наил олмаг үчүн адам өлдүрмәјә белә һазырдыр.

Бир күн падшаһ Ахав чох гәмкин иди. Буну көрән Изевел ондан соруშур: ‘Нәјә көрә бу күн белә кәдәрлисән?’

Ахав чаваб верир: ‘Навота көрә. Онун үзүм бағыны алмаг истәдијими дејәндә, гајыдыб мәнә деди: Бағымы һеч кәсә сатмарам’.

Изевел дејир: ‘Сән һеч үрәјини сыхма. О бағы сәнин үчүн өзүм алачағам’.

Изевел Навотун јашадығы шәһәрдәки бир нечә нүфузлу адама мәктуб јазыб әмр едир: ‘Бир-ики јарамаз адам тутун ки, онлар Навотун Аллаһы вә падшаһы лә’нәтләдијини сөјләсинләр. Сонра Навоту шәһәрин кәнарына чыхарыб өләнәдәк дашгалаг един’.

Изевел Навотун өлдүјүнү ешидән кими Ахава дејир: ‘Кет, Навотун үзүм бағыны ал’. Сәнчә, белә дәһшәтли әмәлинә көрә Изевел чәзаланмаға лајиг дејилми?

Бир гәдәр вахт кечдикдән сонра, Јеһова Изевели чәзаландырмаг үчүн Јеһу адлы бир адам көндәрир. Изевел Јеһунун кәлдијини ешидәндә, көзләринә сүрмә чәкир, бәзәниб-дүзәнир. Јеһу кәләндә пәнчәрәдән бојланан Изевели көрүр вә сарајдакы адамлара дејир: ‘Атын ону ашағы!’ Шәкилдә көрдүјүн кими, кишиләр дејиләнә әмәл едиб, ону ашағы атырлар вә Изевел өлүр. Падшаһын залым арвады Изевелин һәјаты беләчә сона чатыр.

1 Падшаһлар 16:29-33; 18:1-4; 21:1-16; 2 Падшаһлар 9:30-37.

ЈЕҺОШАФАТ ЈЕҺОВАЈА КҮВӘНИР

СӘНЧӘ, шәкилдәки бу адамлар кимдир? Онлар нә едирләр? Бу адамлар дөјүшә кедирләр, гаршыда кедәнләр исә маһны охујур. Сән соруша биләрсән: бәс нә үчүн бу кишиләрин әлләриндә дөјүш үчүн гылынч вә низә јохдур? Кәл өјрәнәк.

О вахт икигәбиләли Јәһуда падшаһлығыны Јеһошафат идарә едирди. О, Ахав вә Изевел илә бир вахтда јашајырды. Јадындадыр, Ахав онгәбиләли Исраил падшаһлығынын падшаһы иди. Јеһошафат јахшы падшаһ иди, онун атасы Аса да чох јахшы падшаһ олмушду. Бу сәбәбдән, икигәбиләли чәнуб падшаһлығы узун мүддәт әмин-аманлыг ичиндә јашајырды.

Күнләрин бир күнү халгы тәшвишә салан бир һадисә баш верир. Јеһошафата хәбәр чатыр ки, Моав вә Аммон торпагларындан вә Сеир дағындан бөјүк бир орду онларын үзәринә кәлир. Бир чох исраиллиләр Јеһовадан көмәк диләмәк үчүн Јерусәлимдәки мә’бәдә

кәлирләр. Орада Јеһошафат дуа едир: ‘Еј Аллаһымыз Јеһова, нә едәҹәјимизи билмирик. Бу бөјүк ордунун гаршысында аҹизик. Јеканә үмид јеримиз Сәнсән’.

Јеһова дуаны динләјир вә хидмәтчиләриндән биринә бујурур ки, халга белә десин: ‘Бу дөјүш сизин дејил, Аллаһындыр. Сиз дөјүшмәјәҹәксиниз. Садәҹә бахын, Јеһованын сизи неҹә хилас едәҹәјинә тамаша един’.

Беләликлә, сәһәриси күн Јеһошафат халга дејир: ‘Јеһоваја күвәнин!’ Сонра да әскәрләрин гаршысына, шәкилдә көрдүјүн кишиләри гојур, онлар өндә кедәрәк Јеһоваја һәмд маһнылары охујурлар. Билирсән дөјүш мејданына јахынлашанда нә баш верир? Јеһова Аллаһ елә едир ки, дүшмән әскәрләри бир-бирилә вурушмаға башлајыр. Исраиллиләр кәләндә дүшмән тәрәфдән бир адамын белә сағ галмадығыны көрүрләр.

Сәнҹә, Јеһошафатын Јеһоваја күвәнмәси ағыллы һәрәкәт дејилдими? Биз дә Јеһоваја күвәнсәк, ағыллы давранарыг.

1 Падшаһлар 22:41-53; 2 Салнамәләр 20:1-30.

ДИРИЛМИШ ИКИ ОҒЛАН

ӘКӘР бир ушаг өлүб, сонрадан дирилсәјди, тәсәввүр едирсән, онун анасы һансы һиссләри кечирәрди? Ананын севинчинин һәдди-һүдуду олмазды! Бәс өлән адам дирилә биләр? Нә вахтса белә бир шеј олубму?

Шәкилдәки кишијә, гадына вә балача оғлана бах. Киши Илјас пејғәмбәрдир, о бириләр исә Сарфат шәһәриндән олан дул гадын вә онун оғлудур. Бир дәфә бу ушаг хәстәләнир, һалы кет-кедә писләшир вә сонда өлүр. Илјас гадына дејир: ‘Ушағы мәнә вер’.

Пејғәмбәр ушағы јухары отаға апарыб, чарпајыја узадыр. Сонра дуа едир: ‘Еј Јеһова Аллаһ, гој бу оғлан јенидән јашасын’. Елә бу ан ушаг нәфәс алмаға башлајыр! Илјас ону ашағы отаға кәтириб анасына дејир: ‘Бах, оғлун сағдыр!’ Елә буна көрә дә ана бу гәдәр хошбәхтдир.

Јеһованын дикәр бир пејғәмбәринин ады Елишадыр. О, Илјасын көмәкчисидир. Бир гәдәр вахтдан сонра Јеһова Елишаја да мө’чүзә көстәрмәк гүввәси верир. Күнләрин бириндә Елиша Шунем шәһәринә кедир. Орада бир гадын она хејирхаһлыг көстәрир. Бу хејирхаһлығына көрә Аллаһ һәмин гадына бир оғул верир.

Ушаг бөјүјүр. Бир күн сәһәр о, тарлада ишләјән атасынын јанына кедир вә бирдән ‘вај, башым ағрыјыр!’ дејә гышгырмаға башлајыр. Ушағы евә кәтирдикдән сонра о өлүр. Ана үчүн бу нечә дә бөјүк фачиәдир! Гадын дәрһал дуруб Елишанын јанына кедир.

Елиша кәләндә өлән ушағын узандығы отаға кечир. Сонра Јеһоваја дуа едиб ушағын үстүнә узаныр. Бир аздан ушағын бәдәни исинир вә о једди дәфә асгырыр. Анасы кәлиб ушағыны сағ көрәндә нечә дә севинир!

Индијәдәк чох инсан өлүб. Бу, онларын аиләләринә вә достларына бөјүк кәдәр кәтириб. Биз өлүләри дирилдә билмәрик. Лакин Јеһова Аллаһ буна гадирдир. Онун милјонларла инсанлары һәјата нечә гајтарачағы һаггында нөвбәти фәсилләрдән даһа чох өјрәнәчәјик.

1 Падшаһлар 17:8-24; 2 Падшаһлар 4:8-37.

БАЛАЧА ГЫЗ АҒАСЫНА КӨМӘК ЕДИР

БИЛИРСӘН бу балача гыз нә дејир? О, јанындакы ханыма Јеһованын пејғәмбәри Елиша вә онун мө’чүзәләри һаггында данышыр. Бу ханым исраилли олмадығындан Јеһова Аллаһы танымыр. Кәл көрәк бу гыз ханымын евинә нечә кәлиб.

Ханым суријалыдыр. Әри Нааман исә Суријанын орду башчысыдыр. Суријалылар бу балача исраилли гызы әсир көтүрүбләр вә инди о, Нааманын арвадынын гуллугчусудур.

Нааман чүзам хәстәлијинә тутулуб. Бу чох пис хәстәликдир. Ондан инсанын һәтта әти дә чүрүјүр. Буна көрә дә гыз Нааманын арвадына дејир: ‘Каш ки ағам Исраилә, Јеһованын пејғәмбәринин јанына кедәјди. Пејғәмбәр ону чүзамдан сағалдарды’. Бир аздан ханымын әри бу сөһбәтдән хәбәр тутур.

Нааман бу хәстәликдән тез сағалмаг истәјир вә Исраилә кетмәк гәрарына кәлир. Ораја чатдыгда Елишанын евинә үз тутур. Елиша гуллугчусуну көндәриб Наамана Иордан чајына једди дәфә кирмәји тапшырыр. Нааманын буна чох ачығы тутур: ‘Мәкәр вәтәнимин чајлары Исраилин чајларынын һамысындан даһа јахшы дејилми?!’ Буну дедикдән сонра Нааман ораны тәрк едир.

Амма онун гуллугчулары дејирләр: ‘Ағам, әкәр Елиша сәнә чәтин бир иш тапшырсајды, мәкәр ону етмәздинми? Инди нәјә көрә онун дедији кими, чаја кириб јујунмајасан?’ Нааман гуллугчуларынын сөзүнә гулаг асыб једди дәфә Иордан чајына кирир. Бундан сонра онун бәдәни сағалыб бәркијир.

Нааманын севинчи ашыб-дашыр. О, Елишанын јанына гајыдыб дејир: ‘Инди билдим ки, Исраилин Аллаһы јер үзүндә јеканә һәгиги Аллаһдыр. Хаһиш едирәм, бу һәдијјәләри мәндән гәбул ет’. Елиша чавабында дејир: ‘Јох, көтүрмәрәм’. Елиша билир ки, һәдијјәләри алмаг дүзкүн олмазды, чүнки Нааманы сағалдан Јеһова Аллаһ иди. Елишанын гулу Кеһази исә һәдијјәләри өзүнә көтүрмәк истәјир.

Көр бунун үчүн Кеһази нә едир. Нааман кетдикдән сонра онун далынча гачыб дејир: ‘Елә индичә јанымыза достларымыз кәлиб, Елиша да мәни көндәриб хаһиш едир ки, онлар үчүн пај верәсән’. Әлбәттә, бу јаландыр. Амма Нааман бунун јалан олдуғуну билмир вә һәдијјәләри Кеһазијә верир.

Кеһази евә гајыданда артыг Елиша онун әмәлиндән хәбәр тутмушду. Буну она Јеһова билдирмишди. Елиша дејир: ‘Бу пислији етдијин үчүн Нааманын чүзамы сәнә кәләчәк’. Белә дә олур!

Бүтүн бунлардан биз нә өјрәнә биләрик? Биринчиси, балача гыз кими биз дә Јеһова Аллаһ һаггында данышмалыјыг. Бу, чох инсанлара хејир кәтирә биләр. Икинчиси, гүррәли олмамалыјыг, Аллаһын хидмәтчиләринә гулаг асмалыјыг. Јадындадырса, Нааман да әввәлчә өзүнү гүррәли апарды. Үчүнчүсү исә, Кеһази кими јалан данышмамалыјыг. Көрдүјүн кими, Мүгәддәс Китабы охудугча чох шеј өјрәнирик, елә дејилми? 2 Падшаһлар 5:1-27.

ЈУНУС ВӘ БӨЈҮК БАЛЫГ

СУЈУН алтындакы адама бах. Ону тәһлүкә көзләјир. Балыг бу саат ону удачаг! Билирсән бу адам кимдир? Онун ады Јунусдур. Кәл онун бу вәзијјәтә нечә дүшдүјүнү өјрәнәк.

Јунус Јеһованын пејғәмбәридир. Елиша пејғәмбәрин өлүмүндән аз сонра Јеһова Аллаһ Јунуса дејир: ‘Бөјүк Нинева шәһәринә кет. Оранын чамааты јаман пис ишләр көрүр. Истәјирәм, сән кедиб онлары хәбәрдар едәсән’.

Амма Јунус кетмәк истәмир. О, Ниневадан әкс истигамәтә кедән бир кәмијә минир. Јунусун гачмағы Јеһованын һеч хошуна кәлмир. Буна көрә дә Аллаһ дәниздә бөјүк фыртына галдырыр. Фыртына о гәдәр күчлүдүр ки, кәми аз галыр батсын. Дәнизчиләр бәрк горхуја дүшүр вә көмәк үчүн өз аллаһларына јалварырлар.

Нәһајәт, Јунус онлара дејир: ‘Мән, көјләри вә јери јарадан Јеһова Аллаһа ибадәт едирәм. Амма инди Јеһованын мәнә вердији тапшырығы јеринә јетирмәкдән гачырам’. Дәнизчиләр соруршурлар: ‘Сәнинлә нә едәк ки, бу фыртына дајансын?’

Јунус чаваб верир: ‘Мәни дәнизә атын, дәниз сакитләшәчәк’. Дәнизчиләр буну етмәк истәмирләр, амма фыртына кет-кедә күчләндијиндән онлар мәчбур олуб Јунусу кәмидән атырлар. Фыртына о дәгигә дајаныр, дәниз дә сакитләшир.

Јунусу дәнизин дибиндә бир бөјүк балыг удур. О, үч күн, үч кечә балығын гарнында галыр. Јунус Јеһованын сөзүнә әмәл едиб Ниневаја кетмәдији үчүн инди чох пешмандыр. Билирсән о нә едир?

О, көмәк үчүн Јеһова Аллаһа јалварыр. Аллаһ да балыға әмр едир вә балыг Јунусу ағзындан куруја гајтарыр. Бундан сонра Јунус Ниневаја кедир. Сәнчә, бу һадисә Јеһованын дедији һәр бир шејә әмәл етмәјин нә гәдәр вачиб олдуғуну көстәрмирми?

«Јунус» китабы.

АЛЛАҺ ЧӘННӘТ ВӘ'Д ЕДИР

АЛЛАҺ Јешаја пејғәмбәрә Чәннәти шәкилдә көрдүјүн кими тәсвир етмишди. Јешаја Јунусдан бир гәдәр сонра јашамыш пејғәмбәрдир.

Чәннәт «бағ» вә ја «парк» демәкдир. Бу сөз сәнә бу китабдакы бир һекајәдән таныш олмалыдыр. Сәнчә, бура Јеһованын Адәмлә Һәвваја дүзәлтдији көзәл бağа охшамырмы? Бәс бүтүн јер үзү нә вахтса Чәннәт олачагмы?

Јеһова, халгынын јашајачағы Чәннәти пејғәмбәри Јешајаја belә тәсвир етмишди: 'Орада гурдла гузу бир јердә сүлһ ичиндә јашајачаг, бу-

зов вә шир балалары бирликдә отлајачаг, онлары балача уşаглар отарачаг. Көрпә белә, иланын јувасынын јахынлығында ојнаса она зәрәр дәјмәјәчәк’.

«Белә шеј һеч вахт ола билмәз. Јер үзүндә бәдбәхтликләр һәмишә олуб вә олачаг да», дејә чохлары е’тираз едә биләр. Амма бир анлыға дүшүн: Аллаһ Адәмлә Һәвваја нечә ев вермишди?

Јеһова Аллаһ онлары Чәннәтдә јерләшдирмишди. Амма Аллаһа итаәтсизлик етдикләринә көрә онлар көзәл евләрини итирдиләр вә гочалыб өлдүләр. Аллаһ сөз верир ки, Адәмлә Һәвванын итирдији һәр шеји Ону севән инсанлара гајтарачаг.

Јени Чәннәтдә зијан кәтирән вә мәһв едән һеч бир шеј олмајачаг. Орада там сүлһ һөкм сүрәчәк. Инсанларын һамысы сағлам вә хошбәхт олачаглар. Һәр шеј Аллаһын башланғычда истәдији кими олачаг. Бүтүн бунлары сонракы фәсилләрдән даһа әтрафлы өјрәнәчәјик.

Јешаја 11:6-9; Вәһј 21:3, 4.

АЛЛАҺ ХИЗГИЈА ПАДШАҺА КӨМӘК ЕДИР

БУ КИШИНИН Јеһова Аллаһа нә үчүн дуа етдијини билирсән? Бәс көрәсән бу мәктублары нијә Јеһованын гурбанкаһы гаршысына гојуб? Бу адамын ады Хизгијадыр. О, Исраилин ҹәнубдакы ики гәбиләсинин падшаһыдыр. Инди о, бөјүк чәтинлијә дүшүб. Кәл бунун сәбәбини өјрәнәк.

Ашшур ордусу артыг 10 гәбиләли шимал падшаһлығыны ишғал едиб. Јеһова Аллаһ буна халгын пис әмәлләринә көрә јол вериб. Инди исә бу орду икигәбиләли падшаһлыға гаршы дөјүшә чыхыб.

Хизгија елә индичә Ашшур падшаһындан мәктуб алыб. Шәкилдә көрдүјүн кими, Хизгија һәмин бу мәктублары Аллаһын

гаршысына гојуб. Мәктубда Јеһова Аллаһа истеһза едилир вә Хизгијаја тәслим олмаг тәклиф олунур. Буна көрә Хизгија Аллаһа јалварыр: ‘Еј Јеһова, бизи Ашшур падшаһынын әлиндән гуртар. Онда бүтүн милләтләр јалныз Сәнин Аллаһ олдуғуну биләчәк’. Нечә дүшүнүрсән, Јеһова онун дуасына чаваб верирми?

Хизгија јахшы падшаһдыр. О, 10 гәбиләли Исраил падшаһлығынын падшаһлары вә атасы Ахаз кими пис ишләр етмир, әксинә, Јеһованын бүтүн ганунларыны дәгигликлә јеринә јетирир. Она көрә дә Хизгија дуасыны гуртарандан сонра Јеһова пејғәмбәри Јешајанын васитәсилә она бу сөзләри чатдырыр: ‘Ашшур падшаһы Јерусәлимә кирмәјәчәк. Әскәрләриндән һеч бири шәһәрә јахын кәлмәјәчәк. Онлар шәһәрә бир ох беләатмајачаглар’.

Бу сәһифәдәки шәклә бах. Билирсән бу өлү әскәрләр кимләрдир? Онлар Ашшур ордусунун әскәрләридир. Јеһова бир мәләк көндәрир вә бу мәләк бир кечәнин ичиндә 185 000 дүшмән әскәри өлдүрүр. Беләликлә, Ашшур падшаһы мәғлуб олуб өлкәсинә гајыдыр.

Икигәбиләли падшаһлыг хилас олур вә халг бир мүддәт сүлһ ичиндә јашајыр. Хизгија өләндән сонра онун оғлу Менашше падшаһ олур. Һәм Менашше, һәм дә ондан сонра кәлән оғлу Амон пис падшаһ олурлар. Өлкә јенидән чинајәт вә зоракылыгла долур. Амону өз хидмәтчиләри өлдүрүрләр вә икигәбиләли падшаһлығы онун оғлу Јошија идарә етмәјә башлајыр.

2 Падшаһлар 18:1-36; 19:1-37; 21:1-25.

ИСРАИЛИН СОНУНҸУ ЈАХШЫ ПАДШАҺЫ

ЈОШИЈА Исраилин ики-гәбиләли ҹәнуб падшаһлығынын падшаһы оланда сәккиз јашында иди. Падшаһлыг етмәк үчүн о һәлә ушаг иди. Она көрә дә халгы идарә етмәк үчүн падшаһлығынын илк илләриндә она бөјүкләр көмәк едирдиләр.

Јошија једди ил падшаһлыг едәндән сонра Јеһова Аллаһын дедикләрини јеринә јетирмәјә башлајыр. О, Давуд, Јеһошафат вә Хизгија кими јахшы падшаһлардан нүмунә көтүрүр. Һәлә јенијетмә икән ҹәсарәтли бир аддым атыр.

Нечә вахт иди ки, исраиллиләрин әксәријјәти пис ишләрлә мәшғул олурдулар. Онлар јаланчы аллаһлара ситајиш едир, бүтләрә баш әјирдиләр. Јошија адамлары илә биркә өлкәни јалан ибадәтдән тәмизләмәк гәрарына кәлир. Халгын чоху јаланчы аллаһлара ситајиш етдији үчүн бу иш о гәдәр дә асан дејил. Шәкилдә Јошија вә онун адамларынын бүтләри сындырдыгларыны көрмәк олар.

Јошија бу иши баша вурдугдан сонра Јеһова Аллаһын мә’бәдини тә’мир етмәк үчүн үч адам сечир. Тә’мирин хәрчини өдәмәк үчүн халгдан пул јығылыб бу адамлара верилир. Онлар мә’бәддә иш-

ләјәркән баш каһин Хилгија орадан дәјәрли бир шеј тапыр. Бу һәлә чох әввәлләр Јеһованын Мусаја јаздырдығы ганун китабыдыр. Китаб чохдан иди ки итмишди.

Китабы кәтириб, Јошијаја охујурлар. Јошија гулаг асдыгча, халгын Јеһованын ганунларындан нә гәдәр узаглашдығыны көрүр. Падшаһ буна о гәдәр кәдәрләнир ки, шәкилдә кӧрдүјүн кими палтарыны чырыр. О дејир: ‘Јеһова Аллаһ бизә гәзәбләниб, чүнки аталарымыз бу китабда јазыланлара әмәл етмәјибләр’.

Јошија баш каһин Хилгијаја әмр едир ки, Јеһованын онлара нә едәчәјини өјрәнсин. Хилгија, Хулда адлы пејғәмбәр гадынын јанына кедир. О, Хулданын Јеһова Аллаһдан алдығы хәбәри Јошијаја чатдырыр: ‘Јерусәлим вә бүтүн халг јаланчы аллаһлара сәчдә гылыб торпағы мурдарладығына көрә чәзаланачаг. Амма сән, Јошија, јахшы ишләр етдијин үчүн бу чәза Исраилин башына јалныз сәнин өлүмүндән сонра кәләчәк’.

2 Салнамәләр 34:1-28.

МӘРД АДАМ

КӨРҮРСӘН, чамаат бу чаваны лаға гојур. Һеч билирсән о кимдир? О, Јеһова Аллаһын көркәмли пејғәмбәри Јеремјадыр.

Јошија падшаһ өлкәдәки бүтләри сындырмаға башладыгдан аз сонра, Јеһова Јеремјаны пејғәмбәр тә’јин едир. Јеремјаја исә елә кәлир ки, пејғәмбәр олмаг үчүн о һәлә чох кәнчдир. Амма Јеһова Аллаһ она көмәк едәчәјини билдирир.

Јеремја исраиллилләри пис әмәлләриндән әл чәкмәјә чағырыр: ‘Халгларын ибадәт етдикләри аллаһлар сахтадыр!’ Амма исраиллиләрин чоху бүтләрә ситајиш етмәји һәгиги Аллаһ Јеһоваја ибадәт етмәкдән үстүн тутурлар. Јеремја Јеһованын онлары пис әмәлләринә көрә чәзаландырачағыны сөјләјәндә һамы она күлүр.

Илләр өтүр вә Јошија өлүр. Үч ајдан сонра онун оғлу Јеһојакин падшаһ олур. Јеремја халгы јенә хәбәрдар едир: ‘Әмәлләриниздән әл чәкмәсәниз Јерусәлим мәһв едиләчәк’. Каһинләр гәзәблә: ‘Belә шејләр дедијин үчүн сән өлмәлисән!’ дејиб Јеремјаны тутурлар. Сонра Исраил рәисләринин јанына кәлиб дејирләр: ‘Јеремја шәһәримизә гаршы данышдығы үчүн өлдүрүлмәлидир’.

Сәнчә, инди Јеремја нә едәчәк? О һеч горхмур! Она гаршы чыханлара дејир: ‘Јеһова Аллаһ мәни көндәриб ки, бүтүн бунлары сизә чатдырым. Әкәр тутдуғунуз бу пис јолдан дөнмәсәниз, Јеһова Јерусәлими мәһв едәчәк. Амма бир шеји билин: мәни өлдүрсәниз, күнаһсыз адамын ганыны төкмүш олачагсыныз’.

Рәисләр Јеремјаны өлдүрмүрләр, амма исраиллиләр дә пис әмәлләриндән әл чәкмирләр. Бир мүддәтдән сонра Бабилин падшаһы Навуходоносор Јерусәлимә һүчум едир вә исраиллиләри өзүнә гул едир. Сонра минләрлә адамы Бабилә әсир апарыр. Танымадығын адамларын сәни өз евиндән чыхарыб јад бир өлкәјә апармаларынын нә демәк олдуғуну бир тәсәввүр ет!

Јеремја 1:1-8; 10:1-5; 26:1-16; 2 Падшаһлар 24:1-17.

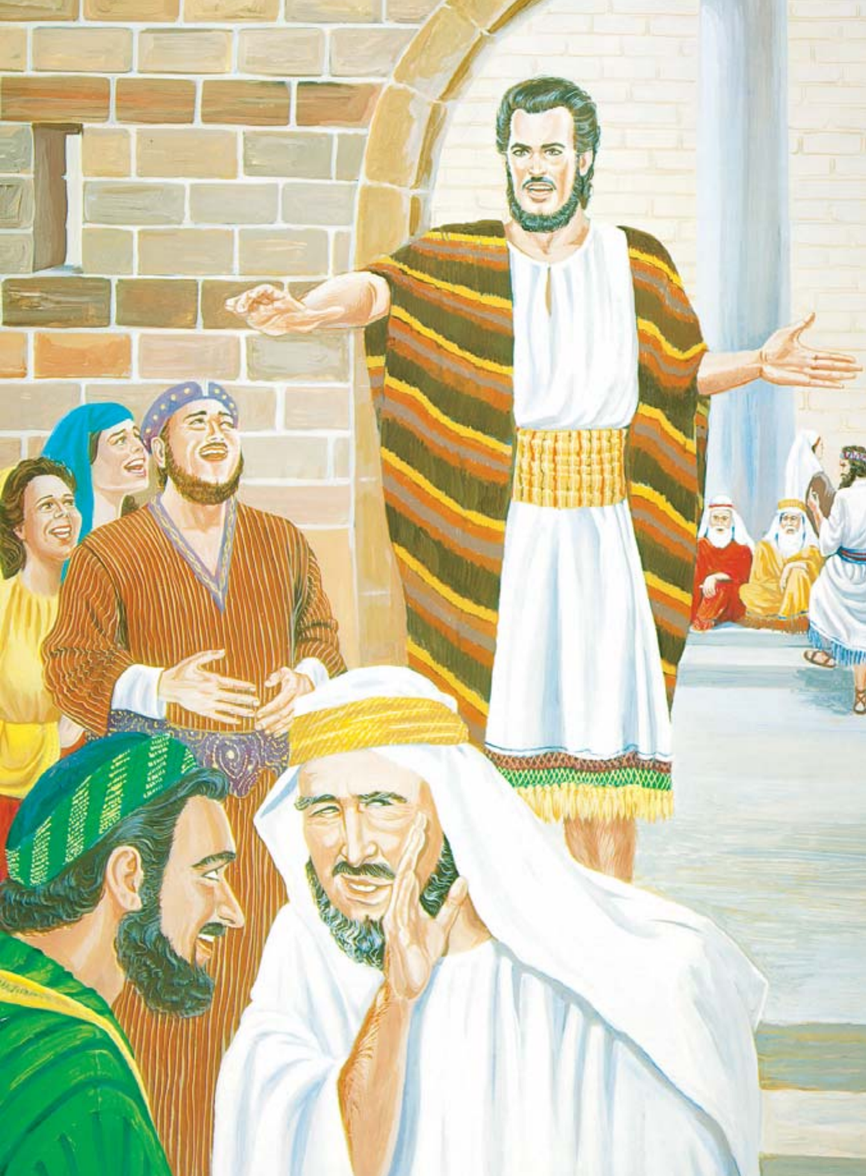

ДӨРД КӘНЧ БАБИЛДӘ

НАВУХОДОНОСОР падшаһ Исраил халгынын ән савадлы адамларыны Бабилә апарыр. Сонра онларын арасындан ән јарашыглы вә ағыллы оғланлары сечир. Онлардан дөрдүнү шәкилдә көрә биләрсән. Биринин ады Даниелдир, о бириләринә исә бабиллиләр Шадрак, Мешак вә Авед-Него адыны верибләр.

Навуходоносор бу кәнчләрин тә'лим алыб сарајда хидмәт етмәләрини истәјир. Үч ил тәһсил алдыгдан сонра падшаһ онлардан ән бачарыглыларыны сечәчәк. Бу кәнчләр чәтин мәсәләләрин һәллиндә она көмәк етмәли идиләр. Падшаһ истәјир ки, онлар тәһсил алдыглары мүддәтдә хәстәләнмәсинләр, күчлү вә сағ-

лам олсунлар. Бу сәбәбдән әмр едир ки, бүтүн кәнчләрә падшаһ сүфрәсиндәки јемәкләрдән вә шәрабдан версинләр.

Кәнч Даниелә бах. Билирсән о, Навуходоносорун гуллугчуларынын рәиси Ашпеназа нә дејир? О, падшаһын сүфрәсиндәки јемәкләрдән јемәк истәмәдијини сөјләјир. Ашпеназын ганы гаралыр. О дејир: ‘Сизин нә јејиб, нә ичәчәјинизи падшаһ тә’јин едир. Әкәр сиз башга кәнчләр кими сағлам көрүнмәсәниз, падшаһ мәни өлдүрә биләр’.

Ашпеназ онларын үзәринә бир көзәтчи гојмушду. Даниел онун јанына кедиб дејир: ‘Хаһиш едирәм, бизи 10 күн әрзиндә сынаға чәк. Бизә јемәјә тәрәвәз, ичмәјә дә су вер. Сонра бизи падшаһын јемәкләриндән јејән башга кәнчләрлә мүгајисә ет. Кимин даһа сағлам көрүнәчәјинә өзүн бахарсан’.

Көзәтчи буна разылашыр. Он күндән сонра Даниел үч досту илә дикәр кәнчләрдән даһа сағлам көрүнүр. Буну көрән көзәтчи онлара падшаһ јемәкләринин әвәзинә тәрәвәз јемәјә ичазә верир.

Үч илдән сонра кәнчләрин һамысыны Навуходоносорун јанына апарырлар. Падшаһ онларла сөһбәт етдикдән сонра Даниел вә үч достунун һамыдан ағыллы олдуғуну көрүр. Навуходоносор онлары сарајда көмәкчи кими сахлајыр. Падшаһ Даниелә, Шадрака, Мешака вә Авед-Негоја нә суал верирдисә вә ја чәтин бир мәсәләнин һәллини сорушурдуса, онлар падшаһын бүтүн каһин вә мүдрик адамларындан он гат үстүн чаваб верирдиләр.

Даниел 1:1-21.

ЈЕРУСӘЛИМ ВИРАН ЕДИЛИР 76

НАВУХОДОНОСОР падшаһын ән савадлы исраиллиләри Бабилә апармасындан артыг 10 ил кечиб. Көр инди нә баш верир! Јерусәлим од-алов ичиндәдир! Сағ галмыш исраиллиләри исә Бабилә әсир апарырлар.

Јадындадырса, Јеһованын пејғәмбәрләри халгы хәбәрдар едирдиләр ки, онлар пис әмәлләриндән әл чәкмәсәләр башларына белә бир һадисә кәләчәк. Амма исраиллиләр пејғәмбәрләрә гулаг асмаг белә истәмирдиләр. Онлар Јеһованы гојуб, јаланчы аллаһлара ситајиш едирдиләр. Бунун үчүн халг чәзаја лајигдир. Аллаһын пејғәмбәри Језекел Исраил халгынын етдији пис ишләри гәләмә алдығы үчүн бу күн бунлары биз дә охуја биләрик.

Језекелин ким олдуғуну билирсән? О, Јерусәлим дағыдылмаздан 10 ил әввәл, Навуходоносор падшаһын Бабилә апардығы кәнчләрдән биридир. Даниели вә үч досту Шадрак, Мешак вә Авед-Негону да елә бу вахт Бабилә апармышдылар.

Језекел Бабилдә олан вахт, Јеһова она Јерусәлим мә’бәдини көстәрир. Әлбәттә, бу мө’чүзәдир. Језекелин һәлә дә Бабилдә олмасына бахмајараг, Јеһова она мә’бәддә баш верән һәр бир шеји, бүтүн пис ишләри көрмәјә имкан верир. Језекелин көрдүјү шејләр дәһшәтлидир!

Јеһова Аллаһ Језекелә дејир: ‘Халгын мә’бәддә етдији ијрәнч әмәлләрә бир бах. Диварда иланлар вә башга һејванларын шәкилләрини көрүрсән? Көр бир исраиллиләр онлара нечә сәчдә гылырлар!’ Језекел бунлары көрүр вә мә’бәддә баш верән һәр шеји гәләмә алыр.

Аллаһ давам едир: ‘Исраил башчыларынын кизлинчә нәләр етдијини көрүрсән?’ Бәли, Језекел буну да көрүр. 70 нәфәр башчынын һамысы јаланчы аллаһлара ситајиш едәрәк дејирләр: ‘Јеһова бизи көрмүр. О, халгыны тәрк едиб’.

Сонра Јеһова Аллаһ Језекелә мә’бәдин шимал дарвазасынын

јанындакы гадынлары көстәрир. Бу гадынлар Таммуз адлы јаланчы аллаһа ибадәт едирләр. Бәс Јеһованын мә'бәдинин кирәчәјиндә дуран 25 киши нечә? Језекел онларын да нә илә мәшғул олдуғуну көрүр. Бу кишиләр үзләрини шәргә тутуб күнәшә ситајиш едирләр!

Јеһова Аллаһ дејир: 'Бу халг Мәнә гәтијјән һөрмәт гојмур. Онлар пис әмәлләрини башга јердә јох, дүз Мәним мә'бәдимдә едирләр!' О сөз верир: 'Халгым Мәним гәзәбимин күчүнү биләчәк. Онлар мәһв едиләндә рәһмим кәлмәјәчәк'.

Језекел бу шејләри көрәндән чәми үч ил сонра исраиллиләр Навуходоносор падшаһа гаршы үсјан галдырырлар. Навуходоносор да онлара гаршы дөјүшә чыхыр. Бир ил јарымдан сонра бабиллиләр Јерусәлимин диварларыны дағыдыб, шәһәри тамамилә јандырырлар. Чамаатын әксәријјәтини өлдүрүр, галанларыны да Бабилә әсир апарырлар.

Бәс Јеһова нә үчүн исраиллиләрин белә вәзијјәтә дүшмәләринә јол верди? Чүнки онлар Јеһоваја гулаг асмыр, Онун ганунларына табе олмурдулар. Исраиллиләрин башына кәләнләр бизә Аллаһын дедији һәр шеји јеринә јетирмәјин нә гәдәр вачиб олдуғуну көстәрир.

Исраил торпағында чох аз адамын галмағына ичазә верилир. Навуходоносор падшаһ Кедалија адлы бир јәһудини Исраилдә галанларын үзәринә башчы тә'јин едир. Амма бир нечә исраилли Кедалијаны өлдүрүр. Халг горхур ки, бу пис ишә көрә бабиллиләр кәлиб онлары мәһв едәчәкләр. Буна көрә Јеремјаны өзләрилә бәрабәр Мисирә гачмаға мәчбур едирләр.

Чамаат Мисирә гачандан сонра Исраил торпағында һеч кәс галмыр. 70 ил әрзиндә орада бир нәфәр белә јашамыр. Торпаг тамамилә бош галыр. Амма Јеһова сөз верир ки, 70 илдән сонра халгыны јенидән вәтәнинә гајтарачаг. Бәс бу вахт Бабилдә Аллаһын халгынын башына нәләр кәлир? Кәл өјрәнәк.

2 Падшаһлар 25:1-26; Јеремја 29:10; Језекел 1:1-3; 8:1-18.

Бабил әсарәтиндән Јерусәлим диварларынын бәрпасынадәк

Бабилдә әсарәтдә оларкән исраиллиләрин иманы дәфәләрлә сынаға чәкилир. Шадрак, Мешак вә Авед-Негону гызмар собанын ичинә атырлар, лакин Аллаһ онлары собадан сағ чыхарыр. Бир гәдәр сонра, Бабил мидијалылар вә фарсларын ишғалы алтында оланда, Даниели ширләр сахланылан гујуја атырлар. Аллаһ ширләрин ағзыны бағлајараг ону да хилас едир.

Фарс падшаһы Кир исраиллиләри азад едир. Бабилә әсир апарылдыгдан дүз 70 ил сонра Аллаһын халгы вәтәнә гајыдыр. Јерусәлимә дөнән исраиллиләр илк нөвбәдә Јеһованын мә’бәдини тикмәјә башлајырлар. Чох кечмәмиш дүшмәнләри бу иши дајандырырлар. Буна көрә дә, онлар мә’бәди Јерусәлимә гајыдандан тәхминән 22 ил сонра тикиб гуртарырлар.

Сонра мә’бәди бәзәмәк үчүн Езранын Јерусәлимә гајытмасы һаггында өјрәнирик. Бу һадисә мә’бәдин бәрпа едилмәсиндән тәхминән 47 ил сонра баш верир. Езрадан 13 ил сонра Неһемја адлы бир исраилли Јерусәлимин дағыдылмыш диварларыны тикмәјә көмәк едир. Беләликлә, БЕШИНЧИ ҺИССӘ тарихин 152 илини әһатә едир.

ОНЛАР ҺЕЈКӘЛӘ БАШ ӘЈМИРЛӘР

БУ КӘНЧЛӘРИ унутмамысан ки? Бәли, онлар Даниелин достларыдыр. Јадындадырса, бу кәнчләр бә’зи јемәкләрдән имтина етмишдиләр. Бабиллиләр онлара Шадрак, Мешак вә Авед-Него адларыны вермишдиләр. Инди онлара бах. Һамы бу јекә һејкәлә баш әјир, онлар исә јох. Нәјә көрә? Кәл бунун сәбәбини арашдыраг.

Јеһованын Өз әли илә јаздығы Он әмр јадындадыр? Бу әмрләрдән биринчиси белә сәсләнир: ‘Мәндән башга өзкә аллаһлара ибадәт етмәмәлисән’. Асан олмаса да, кәнчләр бу әмрә риајәт едирләр.

Бабилин падшаһы Навуходоносор дүзәлтдији һејкәлә сәчдә етмәк үчүн бир чох нүфузлу адам дә’вәт едиб. О бүтүн халга дејир: ‘Зурна, лира вә башга мусиги аләтләринин сәсини ешитдикдә, һамыныз бир нәфәр кими бу гызыл һејкәлә баш әјиб сәчдә гылмалысыныз. Ким баш әјиб сәчдә гылмаса, о саат гызмар собанын ичинә атылачаг’.

Навуходоносор Шадракын, Мешакын вә Авед-Негонун һејкәлә баш әјмәдијини биләндә чох гәзәбләнир. Онлары јанына кәтиртдирир вә һејкәлә баш әјмәк үчүн онлара даһа бир имкан верир. Кәнчләр исә Јеһоваја күвәндикләри үчүн Навуходоносора дејирләр: ‘Хидмәт етдијимиз Аллаһ бизи одлу собадан хилас етмәјә гадирдир. Буну етмәсә дә, сәнин дүзәлтдијин гызыл һејкәлә баш әјән дејилик’.

Буну ешидән Навуходоносор даһа да гәзәбләнир вә әмр едир: ‘О собаны адәтән гыздырдығыныздан једди дәфә артыг гыздырын!’ Сонра исә ордусундакы ән күчлү адамлара әмр едир ки, Шадракын, Мешакын вә Авед-Негонун әл-голуну бағлајыб гызмар собаја атсынлар. Соба о гәдәр истидир ки, аловун дилләри бу күчлү адамлары өлдүрүр. Бәс онларын собаја атдыглары үч кәнчлә нә олур?

Падшаһ собанын ичинә баханда ону горху бүрүјүр. ‘Биз үч нәфәрин әл-голуну бағлајыб бу собаја атмадыгмы?’

‘Доғрудур, еј падшаһ!’ дејә гуллугчулар ҹаваб верирләр.

Падшаһ дејир: ‘Онда нә үчүн мән собанын ичәрисиндә дөрд нәфәрин ҝәздијини ҝөрүрәм? Онларын әл-голу бағлы дејил, алов да онлара тохунмур. Дөрдүнҹүсү исә бир мәләјә бәнзәјир’. Падшаһ собанын ағзына јахынлашыб сәсләјир: ‘Шадрак! Мешак! Авед-Него! Еј Уҹа Аллаһын гуллары, чыхын!’

Ҝәнҹләр собадан чыханда һамы онларын саламат олдуғуну ҝөрүр. Падшаһ дејир: ‘Шадракын, Мешакын вә Авед-Негонун Аллаһына шүкүрләр олсун! О Өз мәләјини ҝөндәрди ки, Аллаһдан башга һеч бир шејин гаршысында сәҹдә гылмадыглары үчүн бу ҝәнҹләри хилас етсин’.

Мәҝәр бу һекајә һәмишә Јеһоваја садиг галмағымыз үчүн ҝөзәл нүмунә дејилми? Чыхыш 20:3; Даниел 3:1-30.

ДИВАРДА ЈАЗЫ

БУРАДА нә баш верир? Бабиллиләр бөјүк бир зијафәт тәшкил едибләр. Бабил падшаһы мин нәфәр нүфузлу адамы сарајына дә’вәт едиб. Онлар Јеһованын Јерусәлимдәки мә’бәдиндән көтүрдүкләри гызыл вә күмүш габлардан шәраб ичирләр. Бирдән һавада бир инсан әли пејда олур вә диварда јазмаға башлајыр. Һамы горхуја дүшүр.

Һазырда Навуходоносорун нәвәси Белшассар падшаһлыг едир. О, бүтүн мүдрик адамларыны һүзуруна чағыртдырыб дејир: ‘Бу јазыны охујуб, мә’насыны мәнә баша салан адама чохлу һәдијјә вериб ону падшаһлығын үчүнчү адамы едәҹәјәм’. Амма падшаһын мүдрик адамларындан һеч бири бу јазыны нә охуја, нә дә мә’насыны изаһ едә билир.

Падшаһын анасы сәс-күјү ешидиб јемәк отағына кәлир вә падшаһа дејир: ‘Хаһиш едирәм, горхма. Падшаһлығында мүгәддәс аллаһлары танығјан бир адам вар. Һәлә бабан Навуходоносор падшаһ

оланда ону бүтүн мүдрикләринин башчысы етмишди. Онун ады Даниелдир. Далынча адам көндәр, кәлиб сәнә бунларын мә’насыны ачсын’.

Даниелин далынча о саат адам көндәрилир. Даниел кәләндә она тәклиф едилән бүтүн һәдијјәләрдән имтина едир. О, Јеһованын Навуходоносору падшаһлыгдан нә үчүн рәдд етдијини Белшассара сөјләјир: ‘Бабан чох гүрурлу олдуғундан Јеһова ону чәзаландырды’.

Даниел сөзүнә давам едир: ‘Амма сән бабанла баш верән һәр шеји билә-билә, јенә дә онун кими гүрурлусан. Сән Јеһованын мә’бәдиндән габлары бураја кәтириб онлардан шәраб ичирсән. Сән дашдан вә ағачдан дүзәлдилмиш аллаһлара сәчдә гылырсан, амма Бөјүк Јараданымыза иззәт вермирсән. Буна көрә дә Аллаһ бу сөзләри јазмаг үчүн бир әл көндәрди’.

‘Диварда бу сөзләр јазылыб: МЕНЕ, МЕНЕ, ТЕГЕЛ вә ПАРСИН’.

‘Онларын мә’насы будур: МЕНЕ — Аллаһ сәнин падшаһлыг мүддәтини һесаблады вә она сон гојду. ТЕГЕЛ — сән тәрәзидә чәкилмисән вә чәкин чох јүнкүл кәлиб. ПАРСИН дә о демәкдир ки, падшаһлығын мидијалылара вә фарслара верилди’.

Даниел һәлә данышмагда икән мидијалыларла фарслар Бабилә һүчума кечирләр. Онлар шәһәри әлә кечириб Белшассары өлдүрүрләр. Дивардакы јазы елә һәмин кечә јеринә јетир! Бундан сонра исраиллиләрлә нә олачаг? Буну бир аздан өјрәнәчәјик, инди исә кәл көрәк Даниелин башына нә кәлир.

Даниел 5:1-31.

ДАНИЕЛ ШИРЛӘР ГУЈУСУНДА 79

ВАЈ, ВАЈ! Даниел чәтин вәзијјәтдәдир! Амма ширләр она дәјмир! Билирсән нијә? Ахы Даниели бу ширләрин јанына ким салыб? Ҝәл өјрәнәк.

Инди Бабилин падшаһы Дарадыр. Даниел јахшы вә мүдрик инсан олдуғуна ҝөрә Даранын ондан чох хошу ҝәлир. Дара ону өз падшаһлығында бөјүк вәзифәјә тә’јин едир. Сарајдакы ә’јанларын буна пахыллығы тутур вә онлар һијлә гururлар.

Бир дәфә ә’јанлар Даранын јанына ҝәлиб дејирләр: ‘Еј падшаһ, биз белә гәрара ҝәлдик ки, сән бир фәрман чыхарасан: 30 ҝүн әрзиндә һеч ким сәндән башга бир аллаһа, јахуд инсана дуа етмәмәлидир. Бу фәрмана әмәл етмәјән адам ширләр олан гујуја атылмалыдыр’. Дара онларын нә үчүн белә бир тәклиф ирәли сүрдүкләрини билмир. Амма бунун јахшы фикир олдуғу илә разылашыр. Артыг бу фәрманы дәјишмәк олмазды.

Даниел бу фәрмандан хәбәр тутан кими, евинә кедиб адәти үзрә дуа едир. Пис адамлар билирләр ки, Даниел Јеһоваја дуа етмәји дајандыран дејил. Бунун үчүн дә ондан јаха гуртармаг планынын баш тутдуғуну көрәндә чох севинирләр.

Дара падшаһ һәмин адамларын чиркин мәгсәдләрини анлајанда чох кәдәрләнир. Амма фәрманы дәјишмәк мүмкүн олмадығы үчүн әмр едир ки, Даниели ширләр гујусуна атсынлар. Падшаһ Даниелә дејир: ‘Үмид едирәм ки, ибадәт етдијин Аллаһ сәни хилас едәчәк’.

Дара о гәдәр никарандыр ки, кечә көзүнә јуху кетмир. Сәһәр ачылмамыш ширләр гујусунун башына кәлир. Ону шәкилдә көрә биләрсән. О учадан дејир: ‘Еј дири Аллаһын гулу Даниел! Гуллуг етдијин Аллаһ сәни ширләрин әлиндән гуртара билдими?’

Даниел чаваб верир: ‘Аллаһ Өз мәләјини көндәриб ширләрин ағзыны бағлады вә онлар мәнә тохунмады’.

Падшаһ чох севинир вә әмр едир ки, Даниели гујудан чыхарсынлар. Сонра исә Даниелдән јаха гуртармаг истәјән адамлары гујуја атдырыр. Ширләр онлара гујунун дибинә дүшмәјә мачал вермир, елә көјдәчә гапыб сүмүкләрини гырырлар.

Дара падшаһлығында јашајан бүтүн халглара јазыр: ‘Әмр едирәм ки, һамы Даниелин Аллаһына еһтирам бәсләсин. О, бөјүк мө’чүзәләр көстәрир. Даниели дә ширләрин пәнчәсиндән гуртарды’.

Даниел 6:1-28.

АЛЛАҺЫН ХАЛГЫ БАБИЛИ ТӘРК ЕДИР

БАБИЛИН мидијалылар вә фарслар тәрәфиндән ишғал едилмәсиндән тәхминән ики ил кечиб. Көр инди нә баш верир! Бәли, исраиллиләр Бабили тәрк едирләр. Бәс онлар нечә азад олдулар? Онлары ким бурахды?

Буну Фарс падшаһы Кир етди. Һәлә Кир доғулмаздан чох-чох әввәл Јеһова Аллаһ пејғәмбәри Јешаја васитәсилә бу сөзләри демишди: ‘Сән Мәним истәдијими јеринә јетирәчәксән. Дарвазалар ачыг галачаг вә шәһәри ишғал едәчәксән’. Белә дә олур. Кир Бабили ишғал едир. Кечә мидијалыларла фарсларын гошуну Бабилин тајбатај ачыг галмыш дарвазаларындан шәһәрә дахил олурлар.

Јешаја пејғәмбәр һәм дә демишди ки, Кир Јерусәлими вә мә’бәди бәрпа етмәк үчүн фәрман чыхарачаг. Доғруданмы Кир белә бир әмр верир? Бәли, Кир исраиллиләрә дејир: ‘Јерусәлимә кедин вә Аллаһыныз Јеһованын мә’бәдини тикин’. Шәкилдән көрүндүјү кими, исраиллиләр өлкәләринә кедирләр.

Анчаг јол узун олдуғундан Бабилдә јашајан исраиллиләрин һамысы вәтәнә кедә билмир. Јолун узунлуғу 800 километрдир, чохлары

исә артыг јаша долмуш вә ја хәстәдирләр. Бә’зиләри исә башга сәбәбләрә көрә кедә билмирләр. Кир кетмәјәнләрә дејир: ‘Јерусәлими вә мә’бәди бәрпа етмәјә кедән халга күмүш, гызыл вә башга гијмәтли әшјалар верин’.

Беләликлә, Јерусәлимә кедән исраиллиләрә чохлу гијмәтли шејләр верилир. Һәмчинин Кир, падшаһ Навуходоносорун вахтилә Јерусәлими ишғал едәркән Јеһованын мә’бәдиндән көтүрдүјү габлары да онлара гајтарыр. Халг өзү илә Исраилә чохлу шеј апарыр.

Тәхминән дөрд ај јол кетдикдән сонра исраиллиләр кәлиб Јерусәлимә вахтында чатырлар. Шәһәрин дағылыб сакинсиз галмасындан дүз 70 ил кечиб. Лакин нөвбәти фәсилдән өјрәнәчәјик ки, исраиллиләр өз вәтәнләринә гајытсалар да, бөјүк чәтинликләрлә гаршылашырлар.

Јешаја 44:28; 45:1-4; Езра 1:1-11.

ХАЛГ АЛЛАҺЫН КӨМӘЈИНӘ ҠҮВӘНИР

БАБИЛДӘН Јерусәлимә тәхминән 50 000 адам гајыдыр. Онлар вәтәнә чатанда Јерусәлимин виранә галдығыны көрүрләр. Орада һеч ким јашамыр. Исраиллиләр һәр шеји јенидән тикмәлидирләр.

Онлар илк нөвбәдә гурбанкаһ тикирләр. Гурбанкаһ һејванлары Јеһоваја гурбан кәтирмәк үчүн хүсуси јердир. Бир нечә ајдан сонра исраиллиләр мә’бәди тикмәјә башлајырлар. Амма јахынлыгда јашајан дүшмәнләр истәмирләр ки, исраиллиләр мә’бәди тиксинләр. Буна көрә тикинтини дајандырмаг үчүн онлары горхутмаг гәрарына кәлирләр. Сонда бу дүшмәнләр фарсларын јени падшаһынын тикинти ишләрини дајандырмаг үчүн бир фәрман чыхармасына наил олурлар.

Илләр өтүр. Артыг исраиллиләрин Бабилдән гајытмасындан 17 ил кечиб. Јеһова Һаггај вә Зәкәријјә пејғәмбәри көндәрир вә онлар халгы мә’бәдин тикинтисинә давам етмәјә чағырырлар. Халг Аллаһын көмәјинә күвәнир вә пејғәмбәрләрин сөзүнә әмәл едир. Фәрманда ичазә верилмәсә дә, онлар тикинти ишләринә јенидән башлајырлар.

Таттенај адлы бир фарс мә’муру кәлиб исраиллиләрдән мә’бәди кимин ичазәси илә тикдикләрини сорушур. Исраиллиләр мә’мура дејирләр: ‘Биз Бабилдә оларкән Кир падшаһ бизә белә сөјләмишди: Јерусәлимә кедин вә Аллаһыныз Јеһованын мә’бәдини тикин’.

Таттенај Бабилә бир мәктуб јазыб, вахтилә Кирин доғруданмы бу сөзләри дедијини сорушур. Бир гәдәр вахтдан сонра фарсларын јени падшаһындан бир мәктуб кәлир. Орада Кирин сөзләри тәсдигләнир. Падшаһ мәктубда јазыр: ‘Гој исраиллиләр өз Аллаһынын мә’бәдини тиксинләр. Сәнә дә әмр едирәм ки, онлара көмәк едәсән’. Тәхминән дөрд илдән сонра мә’бәдин тикинтиси баша чатыр. Исраиллиләр чох севинирләр.

Бу һадисәдән хејли вахт өтүр. Мә’бәдин тикинтисиндән артыг 48 ил кечиб. Јерусәлимин сакинләри јохсуллуг ичиндә јашајырлар. Шәһәр вә мә’бәд пис вәзијјәтдәдир. Бабилдә јашајан исраилли

Езра хәбәр тутур ки, Аллаһын мә'бәдини тә'мир етмәк лазымдыр. Билирсән о нә един?

Езра Фарс падшаһы Артахшастанын јанына кедир. Бу јахшы падшаһ Езраја бир чох гијмәтли һәдијјәләр верир. Езра Бабилдәки исраиллиләрдән хаһиш едир ки, бу һәдијјәләри Јерусәлимә апармагда она көмәк етсинләр. Алты минә јахын адам онунла кетмәјә разы олур. Онлар чохлу гызыл, күмүш вә башга гијмәтли әшјалар апармалыдырлар.

Јолда пис адамлар олдуғу үчүн Езра чох нараһатдыр. Бу адамлар гызылы вә күмүшү әлләриндән алыб онлары да өлдүрә биләрләр. Бунун үчүн, шәкилдә көрдүјүн кими, Езра чамааты бир јерә јығыр. Сонра онлар Јеһоваја дуа едирләр ки, Јерусәлимә кетдикләри бу узун јолда онлары горусун.

Јеһова доғрудан да онлары горујур. Дөрд ај јол кетдикдән сонра чамаат сағ-саламат Јерусәлимә чатыр. Көрүрсән, Јеһова Онун көмәјинә күвәнәнләри горумаға нечә гадирдир?! Езра 2-8-чи фәсилләр.

МОРДОКАЈ ВӘ ЕСТЕР

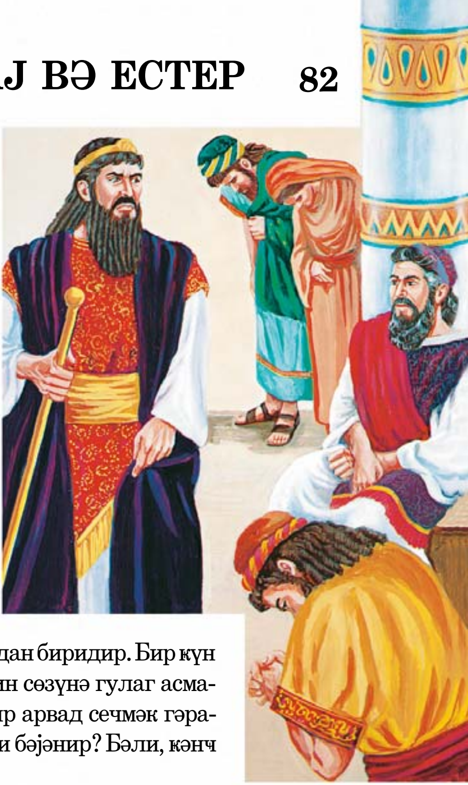

КӘЛ сәнинлә, Езранын Јерусәлимә кетмәсиндән бир нечә ил әввәлә гајыдаг. Мордокај вә Естер Фарс падшаһлығында јашајан ән адлы-санлы исраиллиләрдир. Естер падшаһын арвады, онун әмиси оғлу Мордокај исә падшаһдан сонра икинчи адамдыр. Кәл онларын белә јүксәк мөвгејә нечә галхдыгларыны өјрәнәк.

Естер балача икән валидејнләри өлүр. Буна көрә дә ону Мордокај бөјүдүр. Фарс падшаһы Ахашверошун Шушан шәһәриндә сарајы вар. Мордокај да падшаһ әʼјанларындан биридир. Бир күн падшаһын арвады Вашти әринин сөзүнә гулаг асмадығындан падшаһ өзүнә јени бир арвад сечмәк гәрарына кәлир. Һеч билирсән о кими бәјәнир? Бәли, кәнч вә көзәл Естери.

Шәклә бах. Адамларын баш әјдији бу гүрурлу инсан Һамандыр. О, Фарс падшаһлығынын ән нүфузлу әʼјаныдыр. Отуран исә Мордокајдыр. Һаман истәјир ки, Мордокај да она баш әјсин. Амма Мордокај буну етмәк фикриндә дејил. О һесаб едир ки, белә пис адама баш әјмәк дүзкүн дејил. Һаман буна бәрк һирсләнир вә көр нә едир.

Һаман падшаһа исраиллиләр барәдә јалан данышыр: ‘Онлар пис халгдыр, сәнин ганунларына да әмәл етмирләр. Онларын көкүнү кәсмәк лазымдыр’. Ахашверош арвады Естерин исраилли олдуғун-

дан хәбәрсиздир. Буна көрә Һамана гулаг асыб исраиллиләри бир күндә мәһв етмәк үчүн фәрман верир.

Мордокај бу гануну ешидәндә чох пис олур вә Естерә хәбәр көндәрир: ‘Падшаһла мүтләг данышыб она јалвар ки, бизи өлүмдән гуртарсын’. Амма Фарс падшаһлығында бир ганун вар: падшаһын чағырышы олмадан һеч ким онун һүзуруна кәлә билмәз. Естер исә чағырылмадан падшаһын һүзуруна кәлир. Падшаһ Естери көрәндә өз гызыл әсасыны она тәрәф узадыр. Бу о демәкдир ки, Естер бу һәрәкәтинә көрә өлдүрүлмәјәчәк. Естер падшаһы вә Һаманы бөјүк зијафәтә дә’вәт едир. Падшаһ Естердән нә истәдијини сорушур. О дејир: ‘Әкәр падшаһ Һаманла сабаһ да вердијим зијафәтә кәлсә, истәјими онда дејәчәјәм’.

Зијафәт заманы Естер падшаһа дејир: ‘Халгымы вә мәни өлдүрмәк истәјирләр’. Падшаһ гәзәбләниб сорушур: ‘Буну етмәјә кимин чәсарәти чатар?!’

‘Халгымын дүшмәни бу пис Һамандыр!’ дејә Естер чаваб верир.

Инди падшаһ даһа чох һирсләнир. О, Һаманын өлдүрүлмәсинә әмр верир. Бундан сонра Мордокајы падшаһлыгда икинчи адам тә’јин едир. Мордокај јени бир фәрманын верилмәсинә наил олур. Бу ганун исраиллиләрә, һәмин о тә’јин олунмуш күндә өзләрини мүдафиә етмәјә имкан верир. Мордокај инди чох нүфузлу адам олдуғундан чохлары исраиллиләрә көмәк едир вә онлары дүшмәнләринин әлиндән гуртарыр.

«Естер» китабы.

БАХ нечә гызғын иш кедир! Исраиллиләр Јерусәлимин диварларыны һөрүрләр. Һәлә 152 ил әввәл Навуходоносор падшаһ Јерусәлими виран едәндә, шәһәрин диварларыны дағытмыш, дарвазаларыны исә јандырмышды. Исраиллиләр Бабилдән вәтәнә гајыданда шәһәрин диварларыны бәрпа етмәмишдиләр.

Сәнчә, бүтүн бу илләр әрзиндә халг диварсыз шәһәрдә нечә јашајыб? Әлбәттә, онлар өзләрини тәһлүкәсиз һисс етмәјибләр. Дүшмәнләр асанлыгла кәлиб онлара һүчум едә биләрди. Нәһајәт, Неһемја адлы бир адам кәлиб диварларын бәрпасында халга көмәк едир. Неһемјанын ким олдуғуну билирсәнми?

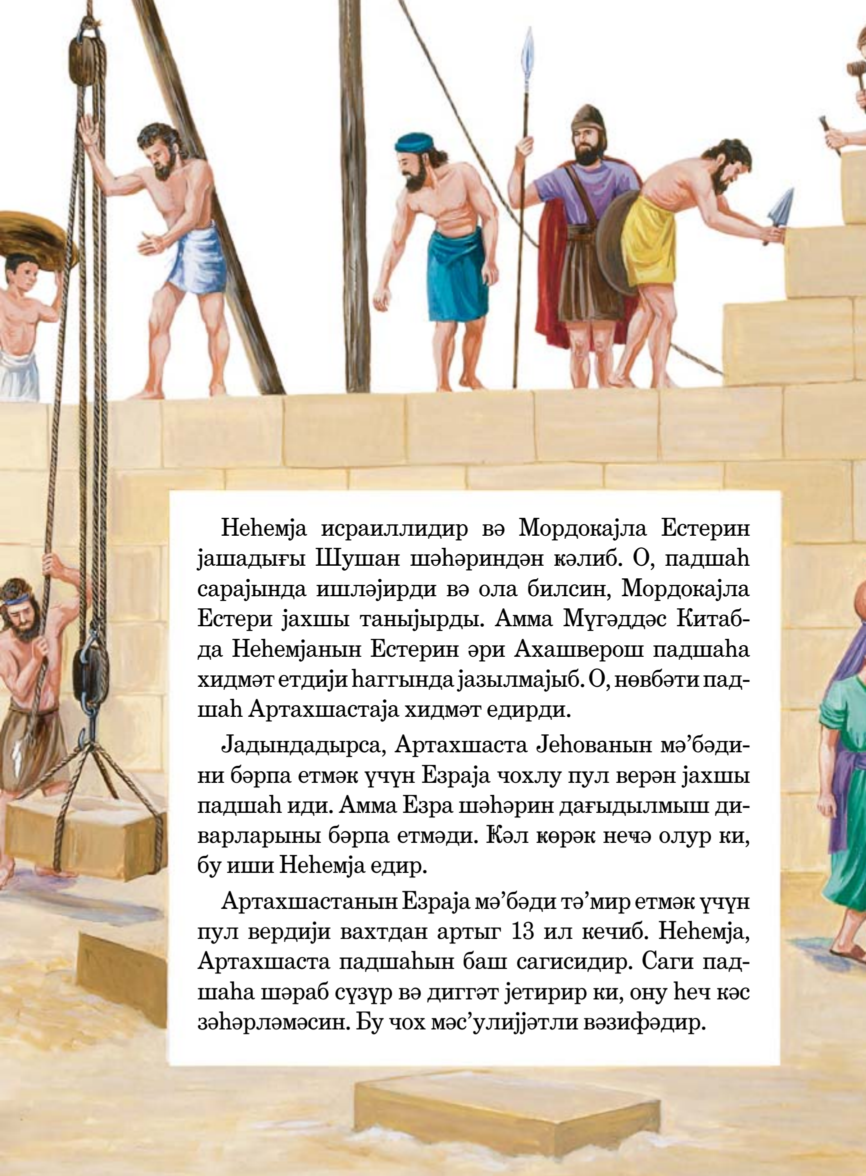

Неһемја исраиллидир вә Мордокајла Естерин јашадығы Шушан шәһәриндән кәлиб. О, падшаһ сарајында ишләјирди вә ола билсин, Мордокајла Естери јахшы танıјырды. Амма Мүгәддәс Китабда Неһемјанын Естерин әри Ахашверош падшаһа хидмәт етдији һаггында јазылмајыб. О, нөвбәти падшаһ Артахшастаја хидмәт едирди.

Јадындадырса, Артахшаста Јеһованын мә'бәдини бәрпа етмәк үчүн Езраја чохлу пул верән јахшы падшаһ иди. Амма Езра шәһәрин дағыдылмыш диварларыны бәрпа етмәди. Кәл көрәк нечә олур ки, бу иши Неһемја едир.

Артахшастанын Езраја мә'бәди тә'мир етмәк үчүн пул вердији вахтдан артыг 13 ил кечиб. Неһемја, Артахшаста падшаһын баш сагисидир. Саги падшаһа шәраб сүзүр вә диггәт јетирир ки, ону һеч кәс зәһәрләмәсин. Бу чох мәс'улијјәтли вәзифәдир.

Бир күн Неһемјанын гардашы Ханани вә Исраилдән бир нечә адам Неһемјаја баш чәкмәјә кәлирләр. Онлар халгын чәтинликләриндән вә Јерусәлим диварларынын һәлә дә тикилмәдијиндән данышырлар. Неһемја буну ешидәндә чох кәдәрләнир вә Јеһова Аллаһа дуа едир.

Бир күн падшаһ Неһемјанын кәдәрли олдуғуну көрүб сорушур: ‘Нијә белә гәмкинсән?’ Неһемја она чаваб верир: ‘Јерусәлим пис вәзијјәтдәдир, диварлары исә һәлә дә тикилмәјиб’. Падшаһ сорушур: ‘Истәдијин нәдир?’

Неһемја чаваб верир: ‘Ичазә вер, Јерусәлимә гајыдыб диварлары бәрпа едим’. Падшаһ Артахшаста чох јахшы адамдыр. О, Неһемјаны Јерусәлимә бурахыр вә она тикинти үчүн лазыми гәдәр ағач верир. Неһемја Јерусәлимә кәлдикдән бир гәдәр сонра нә етмәк истәдијини халга билдирир. Чамаат бу фикри чох бәјәнир вә дејир: ‘Кәлин тикинтијә башлајаг’.

Исраиллиләрин дүшмәнләри Јерусәлимин диварларынын тикилдијини көрәндә дејирләр: ‘Кәлин кедәк онлары өлдүрәк, ишләринә дә сон гојаг’. Неһемја бундан хәбәр тутанда ишләјәнләрә гылынч вә низә вериб дејир: ‘Дүшмәнләрдән горхмајын. Гардашларыныз, ушагларыныз, арвадларыныз вә евләриниз уғрунда вурушун’.

Исраиллиләр чох чәсарәтлидир. Онлар кечә-күндүз силаһларыны һазыр сахлајыб өз ишләринә давам едирләр. Чәми 52 күн әрзиндә диварлары тикиб гуртарырлар. Инди халг шәһәрдә өзүнү тәһлүкәсиз һисс едир. Неһемја илә Езра халга Аллаһын ганунуну өјрәдир вә халг чох фираван јашајыр.

Амма вәзијјәт исраиллиләр Бабилә әсир апарылмаздан әввәлки кими дејил. Халгы Фарс падшаһы идарә етдији үчүн инди онлар падшаһа гуллуг етмәлидирләр. Амма Јеһова сөз вериб ки, јени бир падшаһ көндәрәчәк вә бу падшаһ халга сүлһ кәтирәчәк. Бу падшаһ кимдир? Јер үзүнә сүлһү нечә кәтирәчәк? Јеһова Аллаһын бу һагда јени мә’лумат вермәсинә гәдәр тәхминән 450 ил кечир. О заман дүнјаја гејри-ади тәрздә бир ушаг кәлир. Буну кәлән һекајәдән өјрәнәчәјик.

Неһемја 1-6-чы фәсилләр.

ҺИССӘ 6

Исанын догулмасындан өлүмүнәдәк

Аллаһ, Ҹәбрајыл мәләји Мәрјәм адлы көзәл бир гызын јанына көндәрир. Мәләк гыза дејир ки, онун бир ушағы олачаг вә әбәдијјән Падшаһлыг едәчәк. Ады Иса олан һәмин ушаг төвләдә доғулур. Чобанлар ону көрмәјә кәлирләр. Даһа сонра бир улдуз мүнәҹҹимләри шәргдән көрпәнин галдығы јерә кәтирир. Биз улдузун кимин тәрәфиндән һәрәкәтә кәтирилдији вә Исанын өлүм тәһлүкәсиндән нечә горундуғу һаггында өјрәнәҹәјик.

Сонра биз 12 јашлы Исаны мә’бәддә мүәллимләрлә данышаркән тапырыг. Бундан 18 ил сонра Иса вәфтиз едилиб Аллаһын тапшырдығы ишә — Падшаһлыг һаггында хош хәбәри тәблиғ етмәјә вә инсанлары өјрәтмәјә башлајыр. Иса бу ишдә она көмәк етмәк үчүн 12 киши сечиб, онлары өз һәвариси едир.

Иса бир чох мө’ҹүзәләр дә едир. О, минләрлә адамы бир нечә балыг вә чөрәклә дојдурур, хәстәләри сағалдыр, һәтта өлүләри дирилдир. Ахырда, өмрүнүн сонунҹу күнү Иса илә нә баш вердији вә нечә өлдүрүлдүјү һаггында да охујаҹағыг. Иса үч ил јарым тәблиғ етмишди, бу сәбәбдән дә АЛТЫНҸЫ ҺИССӘ 34 илдән бир гәдәр чох вахты әһатә едир.

МӘЛӘК МӘРЈӘМИН ЈАНЫНА КӘЛИР

БУ ГӘШӘНК гыз Мәрјәмдир. О, Назарет шәһәриндә јашајан исраилли гыздыр. Аллаһ онун чох јахшы инсан олдуғуну билир. Буна көрә дә, онунла данышмаг үчүн Ҹәбрајыл адлы мәләјини көндәрир. Билирсән Ҹәбрајыл Мәрјәмә нә дејир? Кәл өјрәнәк.

‘Салам, еј не’мәтли гыз!’ дејә Ҹәбрајыл она мүраҹиәт едир. ‘Јеһова сәнинләдир!’ Мәрјәм ону илк дәфәдир көрүр. О, мәләјин дедикләрини баша дүшмүр, буна көрә дә чох никарандыр. Амма Ҹәбрајыл дәрһал ону сакитләшдирир.

‘Горхма, Мәрјәм. Јеһова Аллаһ сәндән чох разыдыр. Елә буна көрә дә сәнә көзәл бир һәдијјә верәҹәк. Тезликлә оғлун олаҹаг, адыны да Иса гојаҹагсан’.

Ҹәбрајыл давам едир: ‘Бу ушаг бөјүк олаҹаг вә Һагг-Таала Аллаһын оғлу адланаҹаг. Јеһова Аллаһ ону Давуд кими падшаһ едәҹәк. Амма Иса әбәдијјән падшаһ олаҹаг вә онун падшаһлығынын сону олмајаҹаг!’

‘Ахы бу неҹә ола биләр?’ дејә Мәрјәм сорушур. ‘Мән һәлә әрдә дејиләм. Һеч вахт киши илә јашамамышам. Мәним ушағым неҹә ола биләр?’

Ҹәбрајыл ҹаваб верир: ‘Аллаһын гүввәси үзәринә кәләҹәк, буна көрә дә доғаҹағын ушаг Аллаһын Оғлу адланаҹаг’. О давам едир: ‘Гоһумун Елизавети јадына сал. Һамы дејирди ки, ушаг доғмаг үчүн артыг о чох јашлыдыр. Амма бир аздан онун да оғлу олаҹаг. Көрдүјүн кими, Аллаһ үчүн мүмкүн олмајан шеј јохдур’.

Мәрјәм дејир: ‘Мән Јеһованын гулујам, гој мәнә дедијин кими олсун’. Бундан сонра мәләк ону тәрк едир.

Мәрјәм тәләсик Елизавети көрмәјә кедир. Елизавет Мәрјәмин сәсини ешидән кими гарнындакы ушаг севинҹиндән тәрпәнмәјә башлајыр. Елизавет Аллаһын мүгәддәс руһунун тә’сири илә Мәрјәмә

дејир: ‘Гадынлар арасында нә хошбәхтсән!’ Мәрјәм Елизаветин јанында үч аја јахын галыр. Сонра евинә, Назаретә гајыдыр.

Мәрјәм Јусиф адлы бир кишијә нишанлыдыр. Јусиф Мәрјәмин һамилә олдуғуну биләндә онунла евләнмәк истәмир. Амма Аллаһын мәләји она дејир: ‘Мәрјәмлә евләнмәкдән горхма. Чүнки доғачағы ушаг Аллаһдандыр’. Беләликлә, Јусиф вә Мәрјәм евләниб, Исанын доғулмасыны көзләјирләр. Лука 1:26-56; Матта 1:18-25.

ИСА ТӨВЛӘДӘ ДОҒУЛУР

БИЛИРСӘН бу көрпә кимдир? Бәли, Исадыр. О индичә төвләдә доғулуб. Төвлә һејван сахланылан јердир. Мәрјәм Исаны ахура гојур. Ахур ешшәк вә дикәр һејванлар үчүн јем гојулан јешикдир. Бәс нә үчүн Јусифлә Мәрјәм төвләдәдирләр? Ахы бура ушаг доғмаг јери дејил?

Бу доғрудур. Амма Јусифлә Мәрјәмин бурада олмасынын сәбәби вар. Рома императору гејсәр Август бир фәрман чыхарыр. Орада дејилир ки, адынын сијаһыја алынмасы үчүн һәр кәс анадан олдуғу

шәһәрә кетмәлидир. Јусиф Бет-Лехем шәһәриндә анадан олдуғу үчүн бураја кәлиб. Амма онлар шәһәрә кәләндә галмаға јер тапа билмәдикләриндән һејванларла бир төвләдә галмалы олурлар. Елә һәмин күн Мәрјәм Исаны доғур. Амма көрдүјүн кими, көрпә саламатдыр.

Исаја бахмаға кәлән чобанлары көрүрсән? Онлар кечә чөлдә гојунларыны отарырдылар. Бирдән әтрафда парлаг бир ишыг сачмаға башлады. Бу мәләк иди! Чобанлар јаман горхурлар. Амма мәләк онлара дејир: 'Горхмајын! Сизә хош хәбәр кәтирмишәм. Бу күн Бет-Лехемдә Мәсиһ доғулмушдур. О, инсанлары хилас едәчәк! Сиз ону ахурда, гундаға бүкүлмүш тапачагсыныз'. Гәфләтән чохлу мәләк пејда олуб Аллаһы иззәтләндирмәјә башлајырлар. Чобанлар да тез дуруб Исаны ахтармаға јолланырлар вә көрпәни тапырлар.

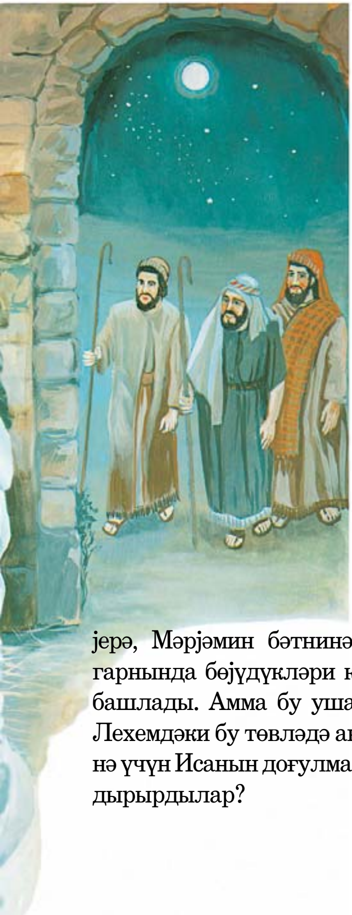

Исанын доғулмасынын нәјә көрә бу гәдәр гејри-ади олдуғуну билирсәнми? Бәс онун *әслиндә* ким олдуғуну нечә, билирсән? Јадындадырса, бу китабын ән биринчи һекајәсиндә сәнә Аллаһын Оғлу һаггында данышмышдыг. Бу Оғул көјү вә јери јаратмагда Јеһова Аллаһа көмәк едирди. Бах, һәмин Оғул Исадыр.

Бәли, Јеһова Оғлунун һәјатыны көјдән јерә, Мәрјәмин бәтнинә көчүрдү. Башга ушаглар аналарынын гарнында бөјүдүкләри кими, Иса да Мәрјәмин гарнында бөјүмәјә башлады. Амма бу ушаг Аллаһын Оғлу иди. Нәһајәт, Иса Бет-Лехемдәки бу төвләдә анадан олур. Инди баша дүшдүн, мәләкләр нә үчүн Исанын доғулмасы хәбәрини инсанлара белә севинчлә чатдырырдылар?

Лука 2:1-20.

УЛДУЗ ЈОЛ КӨСТӘРИР

КИШИНИН ишарә етдији о парлаг улдузу көрүрсән? Улдуз, онлар Јерусәлимдән чыхан кими көјдә пејда олуб. Бу кишиләр шәргдән кәлмиш мүнәҹҹимләрдир, онлар улдузлары өјрәнирләр. Бу мүнәҹҹимләр әминдирләр ки, улдуз онлары вачиб бир инсанын јанына апарачаг.

Бу адамлар әввәлҹә Јерусәлимә кәлирләр. ‘Јәһудиләрин падшаһы олачаг көрпә һарададыр?’ дејә сорушурлар. Исраиллиләри һәмчинин «јәһуди» дә адландырырлар. Мүнәҹҹимләр дејирләр: ‘Көрпәнин улдузуну һәлә шәргдә оланда көрмүшдүк, инди дә кәлмишик ки, она сәҹдә едәк’.

Јерусәлимдәки Һирод падшаһ бундан хәбәр тутанда ганы гаралыр. О истәмир ки, јерини башгасы тутсун. Буна көрә дә баш каһинләри чағырыб сорушур: ‘Вә’д олунмуш падшаһ һарада до-

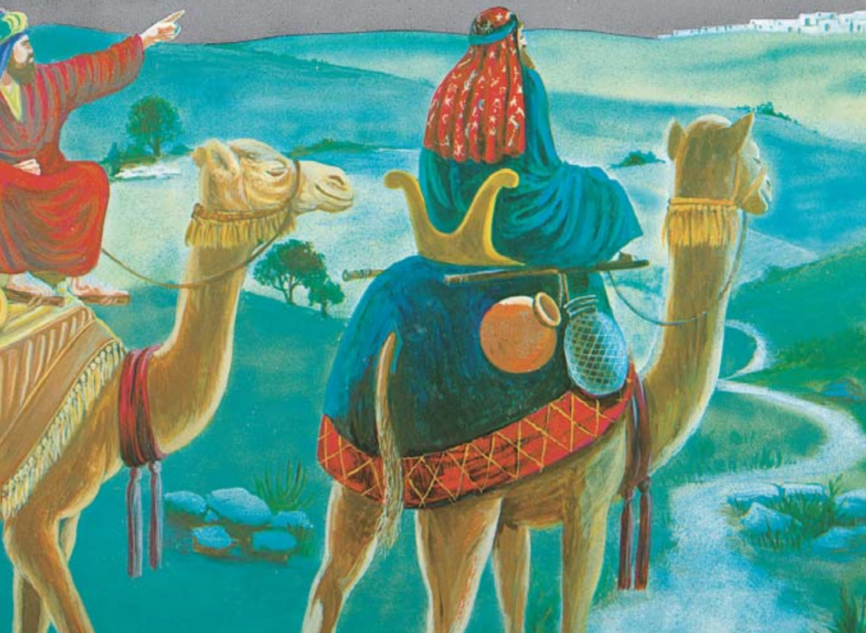

ғулмалыдыр?’ Онлар чаваб верирләр: ‘Мүгәддәс Јазылара әсасән Бет-Лехемдә доғулмалыдыр’.

Һирод шәргдән кәлән мүнәччимләри чағыртдырыб дејир: ‘Кедин, көрпәни ахтарын. Ону тапан кими мәнә дә хәбәр верин ки, кәлиб она сәчдә едим’. Әслиндә исә Һирод ушағы өлдүрмәк истәјир.

Сонра улдуз адамлара јол көстәрәрәк Бет-Лехем тәрәфә һәрәкәт едир вә ушағын јашадығы евин үстүндә дајаныр. Адамлар евә кирәндә, Мәрјәмлә балача Исаны көрүрләр. Онлар кәтирдикләри һәдијјәләри чыхарыб Исаја верирләр. Анчаг Јеһова бу адамлара јухуда Һиродун јанына гајытмамағы әмр едир. Онлар да башга јолла өлкәләринә гајыдырлар.

Һирод мүнәччимләрин евләринә гајытдығыны биләндә бәрк гәзәбләнир. Бу сәбәбдән Бет-Лехемдә доғулмуш ики јаша гәдәр бүтүн оғлан ушагларынын өлдүрүлмәсини әмр едир. Јеһова исә Јусифи јухуда хәбәрдар едир вә о, аиләси илә бирликдә Мисирә гачыр. Бир гәдәр вахтдан сонра Јусиф Һиродун өлүмү һаггында ешидиб Мәрјәм вә Иса илә бәрабәр евинә, Назаретә гајыдыр. Иса бу шәһәрдә боја баша чатыр.

Сәнчә, бу јени улдузу парладан ким иди? Јадындадырса, адамлар улдузу көрәндә әввәлчә Јерусәлимә кедирләр. Шејтан Иблис Аллаһын Оғлуну өлдүрмәк истәјирди вә билирди ки, Јерусәлим падшаһы Һирод да буну етмәјә чалышачаг. Демәли, улдузу парладан Шејтан иди.

Матта 2:1-23; Мика 5:2.

БАЛАЧА ИСА МӘ’БӘДДӘ

БӨЈҮКЛӘРЛӘ сөһбәт едән бу балача оғлана бах. Бу адамлар Аллаһын Јерусәлимдәки мә’бәдиндә мүәллимдирләр. Оғлан исә Исадыр. О бөјүјүб вә артыг 12 јашындадыр.

Мүәллимләр Исанын билијинә тәәччүбләнирләр. О, Аллаһ вә Мүгәддәс Китабда јазыланлар һаггында чох билир. Бәс Јусифлә Мәрјәм нијә бурада јохдурлар? Онлар һаны? Кәл өјрәнәк.

Јусиф һәр ил аиләси илә Јерусәлимдә кечирилән Пасха бајрамына кәлир. Назарет шәһәри Јерусәлимдән узагда јерләшир. О вахт нә машын, нә дә гатар варды. Адамлар һәр јерә пијада кедирди. Јерусәлимә чатмаг үчүн Јусиф аиләси илә үч күн јол кетмәли иди.

Јусиф артыг бөјүк аилә саһибидир. Исанын өзүндән кичик бачы вә гардашлары да вар. Валидејнләри онларын да гејдинә галырлар. Будур, Јусифлә Мәрјәм ушаглары илә бәрабәр Назаретә гајыдырлар. Онлара елә кәлир ки, Иса јолдашлары илә бир јердәдир. Амма ахшам дүшәндә, Исаны нә гоһумларын, нә дә танышларын арасында тапа билирләр. Бу сәбәбдән онлар јенидән Јерусәлимә гајыдыб, Исаны ахтармаға башлајырлар.

Нәһајәт Исаны мә’бәддә мүәллимләрин јанында тапырлар. Иса онлары диггәтлә динләјиб суаллар верир. Һамы онун ағлына һејрандыр. Мәрјәм Исадан сорушур: ‘Оғлум, бизи нијә никаран гојдун? Сәни ахтарыб тапана гәдәр чох нараһат олдуг’.

Иса дејир: ‘Мәни нә үчүн ахтарырдыныз? Мәкәр билмирдиниз ки, мән Атамын евиндә олмалыјам?’

Бәли, Иса Јеһова Аллаһ һаггында билик верилән јердә олмағы хошлајырды. Биз дә буну хошламалыјыг. Иса евә гајыдандан сонра да һәр һәфтә Назаретдә кечирилән ибадәт көрүшләринә кедирди. О һәмишә диггәтли олдуғу үчүн Мүгәддәс Китабы јахшы билирди. Кәл биз дә Иса кими олмаға чалышаг.

Лука 2:41-52; Матта 13:53-56.

ЈӘҺЈА ИСАНЫ ВӘФТИЗ ЕДИР 88

БАШЫНА көјәрчин енән адама бах! Бу, Исадыр. Инди онун отуза јахын јашы вар. Јанындакы исә Јәһјадыр. Биз артыг онун һаггында билирик. Мәрјәм гоһуму Елизавети көрмәјә кедәндә Елизаветин гарнындакы ушағын севинчдән тәрпәндији јадыныздадырмы? Һәмин ушаг Јәһјадыр. Бәс инди Иса вә Јәһја нә едирләр?

Јәһја бир аз әввәл Исаны Иордан чајында вәфтиз етди. Вәфтизи белә едирләр: әввәлчә адамы суја батырыр, сонра исә чыхарырлар. Јәһја халгы вәфтиз етдији үчүн ону Вәфтизчи Јәһја адландырырлар. Бәс нәјә көрә о, Исаны вәфтиз едир?

Буну Исанын өзү ондан хаһиш едир. Јәһја, пис әмәлләринә көрә пешман олдугларыны көстәрмәк истәјән адамлары вәфтиз едир. Мәкәр Иса пис иш көрүб ки, пешман да олсун? Хејр, о, көјдән кәлдији вә Аллаһын Оғлу олдуғу үчүн һеч заман күнаһ ишләтмәјиб. Демәли, Иса башга бир сәбәбә көрә Јәһјанын ону вәфтиз етмәсини истәјир. Кәл бу һагда өјрәнәк.

Иса дүлкәр иди. Дүлкәр ағачдан мүхтәлиф әшјалар, мәсәлән, стол, стул вә отурачаглар дүзәлдир. Мәрјәмин әри Јусиф дүлкәр олдуғу үчүн, Исаја да бу сәнәти өјрәтмишди. Лакин Јеһова Исаны јер үзүнә дүлкәрлик етмәк үчүн көндәрмәмишди. О, Исаја хүсуси иш тапшырмышды вә будур, һәмин иши јеринә јетирмәјин вахты чатыб. Беләликлә, Иса Атасынын истәјини јеринә јетирмәјә кәлдијини көстәрмәк үчүн Јәһјанын јанына вәфтиз олунмаға кәлир. Бу, Аллаһы разы салырмы?

Бәли, чүнки Иса судан чыхан заман көјдән бир сәс кәлир: ‘Бу Мәним оғлумдур, ондан чох разыјам’. О заман санки көјләр ачылыр вә бир көјәрчин Исанын башына енир. Амма бу әсл көјәрчин дејил. О садәчә беләкөрүнүр. Әслиндә бу, Аллаһын мүгәддәс руһудур.

Инди Исаја чох шеј һаггында дүшүнмәк лазымдыр. Буна көрә дә, о, 40 күнлүјә сакит бир јерә чәкилир. Орада Шејтан Исаја јахынлашыр вә ону үч дәфә сынаға чәкир. Шејтан истәјир ки, Иса Аллаһын ганунларыны позсун. Амма Иса буну етмир.

Бундан сонра Иса гајыдыр вә илк давамчыларыны, јә’ни шакирдләрини сечир. Онлардан бә’зиләринин ады беләдир: Андреј, Петер (башга ады Шимон), Филип вә Натанел (башга ады Бар-Талмај). Сонра Иса јени шакирдләри илә Галилеја вилајәтинә кедир. Онлар Галилејада Натанелин доғма кәнди Ганада галырлар. Бурада Иса бөјүк бир тој мәчлисинә кәлир вә илк мө’чүзәсини көстәрир. Билирсән бу һансы мө’чүзәдир? О, сују шәраба чевирир.

Матта 3:13-17; 4:1-11; 13:55; Марк 6:3; Јәһја 1:29-51; 2:1-12.

ИСА МӘ’БӘДИ ТӘМИЗЛӘЈИР

ИСА бурада јаман гәзәбли көрүнүр. Билирсән о нијә гәзәбләниб? Она көрә ки, Аллаһын мә’бәдиндәки бу адамлар

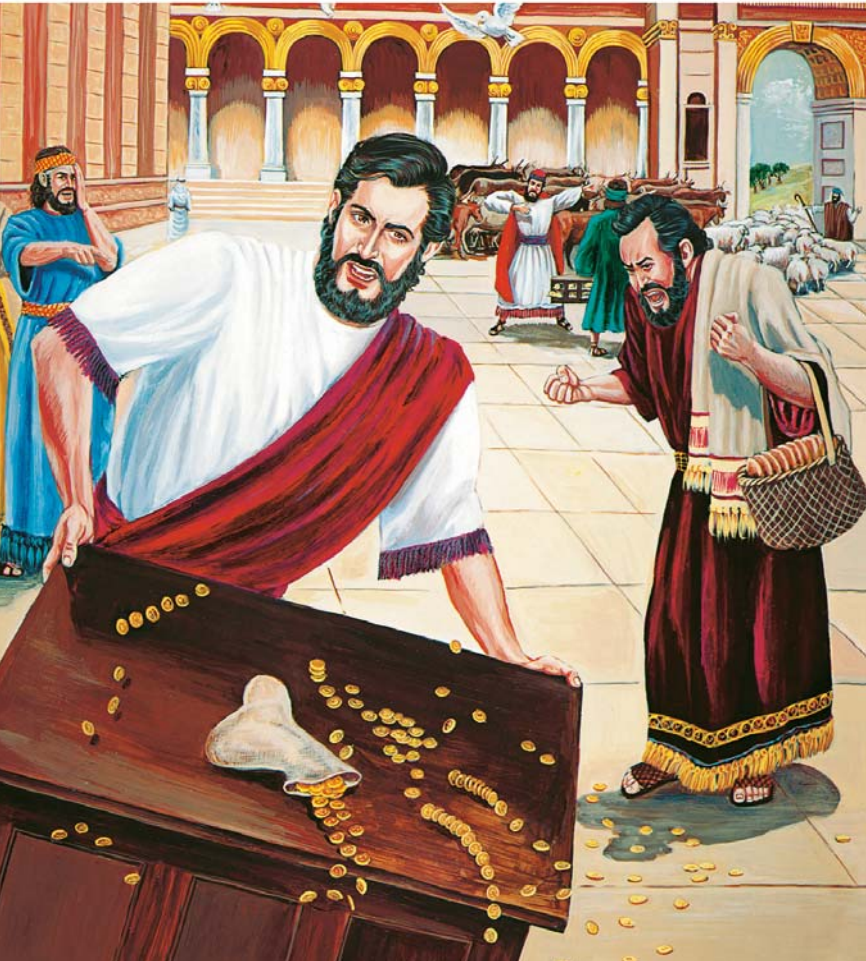

чох ачкөздүрләр. Онлар Аллаһын мә’бәдинә ибадәтә кәләнләри сојуб таламаға чалышырлар.

Мә’бәддәки өкүз, гојун вә көјәрчинләри көрүрсән? Бу адамлар онлары бирбаша мә’бәддә сатырлар. Билирсән нијә? Чүнки исраиллиләр Аллаһа һејван вә гушлардан гурбан кәтирирдиләр.

Аллаһын ганунунда дејилирди ки, исраилли күнаһ етсә, Аллаһа гурбан кәтирмәлидир. Исраиллиләр башга һалларда да гурбан кәтирмәли идиләр. Бәс гурбан кәтирмәк үчүн онлар гушлары вә һејванлары һарадан ала биләрдиләр?

Бә’зи исраиллиләр гуш вә һејван сахлајырдылар вә онлардан гурбан кәтирирдиләр. Лакин чохлары һејван вә гуш сахламырдылар. Дикәрләри исә Јерусәлимдән чох-чох узагда јашадыгларындан, мә’бәдә өз һејванларыны кәтирә билмирдиләр. Буна көрә дә, лазым олан һејван вә гушу елә бурадача алырдылар. Амма сатычылар алычылардан һәддиндән чох пул истәјирдиләр. Онлар чамааты алдадырдылар. Аллаһын мә’бәдиндә үмумијјәтлә алвер етмәк олмазды.

Иса елә буна көрә гәзәбләнир. О, бу адамларын масаларыны чевирир, пулларыны јерә сәпәләјир. Иса һәмчинин ипдән гамчы дүзәлдиб бүтүн һејванлары мә’бәддән говур. Көјәрчин сатанлара исә әмр едир: ‘Бунлары бурадан рәдд един! Атамын евини базара дөндәрмәјин’.

Иса илә бәрабәр мә’бәдә онун бир нечә шакирди дә кәлиб. Онлар Исанын һәрәкәтинә тәәччүбләнирләр. Сонра Мүгәддәс Китабда Аллаһын Оғлу һаггында: ‘Аллаһын евинә олан севкиси ону атәш кими јандырыб-јахачаг’ дејилән ајәни хатырлајырлар.

Иса Јерусәлимдә кечирилән Пасха бајрамы заманы чохлу мө’чүзәләр көстәрир. Бајрамдан сонра о, Јәһудејадан Галилејаја гајыдыр. Јолүстү Самарија вилајәтиндән кечир. Кәл көрәк орада нә баш верир. Јәһја 2:13-25; 4:3, 4.

ГУЈУ БАШЫНДА ГАДЫНЛА СӨҺБӘТ

ИСА Самаријада бир гујунун башында дајаныб бир аз истираһәт едир. Шакирдләри јемәк алмаг үчүн шәһәрә кедибләр. Исанын сөһбәт етдији гадын гујуја су чәкмәјә кәлиб. Иса она дејир: ‘Мәнә ичмәјә су вер’.

Гадын чох тәәччүбләнир. Билирсән нијә? Она көрә ки, Иса јәһуди, гадын исә самаријалыдыр. Јәһудиләрин чоху исә самаријалылары бәјәнмир, һәтта онларла данышмаг белә истәмирләр! Амма Иса бүтүн инсанлары севир. Она көрә дә белә дејир: ‘Әкәр сәндән кимин су истәдијини билсәјдин, өзүн ондан истәјәрдин, о да сәнә һәјат сују верәрди’.

Гадын дејир: ‘Ағам, гују дәриндир, сәнин исә һеч ведрән дә јохдур. Сән бу һәјат сујуну һарадан алачагсан?’

Иса ону баша салыр: ‘Бу гујунун сујундан ичән адам, әввәл-ахыр јенидән сусајыр. Мәним вердијим су исә инсаны әбәди јашадыр’.

Гадын дејир: ‘Ағам, мәнә дә о судан вер ки, мән бир дә сусамајым, бир дә бураја су далынча кәлмәјим!’

Гадын елә билир ки, Иса әсл судан данышыр. Амма әслиндә о, Аллаһ вә Онун Падшаһлығы һаггындакы һәгигәтдән данышыр. Һәгигәт санки һәјат сујудур. О, инсана әбәди һәјат верә биләр.

Иса гадына дејир: ‘Кет, әрини дә көтүр, кәл бура’.

‘Мәним әрим јохдур’, дејә гадын чаваб верир.

Иса дејир: ‘Дүз дејирсән, әрин јохдур. Амма сәнин беш әрин олуб вә инди јашадығын киши әрин дејил’.

Гадын мат-мәәттәл галыр. Исанын дедикләри тамамилә доғрудур! Бәс Иса бүтүн бунлары һарадан билир? О, Аллаһ тәрәфиндән көндәрилән вә’д едилмиш Мәсиһдир вә бу мә’луматы да она Аллаһ вериб. Елә бу вахт Исанын шакирдләри гај-

ыдырлар вә ону самаријалы гадынла сөһбәт едән ҝөрдүкдә чох тәәҹҹүбләнирләр.

Бүтүн бунлардан биз нә өјрәнирик? Иса, милләтиндән асылы олмајараг, һәр бир инсана јахшы ҝөзлә бахырды. Биз ондан нүмунә ҝөтүрмәлијик. Фикирләшмәмәлијик ки, кимсә башга милләтдән олдуғу үчүн писдир. Иса истәјир ки, инсанларын һамысы әбәди һәјата апаран билији өјрәнсинләр. Биз дә инсанлара һәгигәти өјрәтмәлијик.

Јәһја 4:5-43; 17:3.

ИСА ДАҒДА ӨЈРӘДИР 91

БАХ, Иса Галилеја дағындадыр. О бурада инсанлара тә’лим верир. Исаја лап јахын отуранлар онун шакирдләридир. Иса шакирдләриндән он икисини өзүнә һәвари сечиб. Һәвариләр Исанын ән јахын шакирдләридир. Онларын адларыны билирсән?

Шимон Петер вә Андреј доғма гардашдырлар. Дикәр ики гардашын ады Јагуб вә Јәһјадыр. Јагуб вә Шимон адында башга ики һәвари дә вар. Ики һәваринин ады Јәһудадыр. Онлардан бири Јәһуда Искарјотдур, о бири Јәһуданы исә Тадај да чағырырлар. Галан дөрд һәваринин ады Филип, Натанел (башга ады Бар-Талмај), Матта вә Томадыр.

Самаријадан гајыдандан сонра Иса биринчи дәфәдир ки, ‘Көјләрин Падшаһлығы јахындыр’ дејә тәблиғ едир. Билирсән бу һансы Падшаһлыгдыр? Бу, Аллаһын гурдуғу һөкумәтдир. Бу

һөкумәтин падшаһы Исадыр. О, көјдән јери идарә едәчәк вә јер үзүнә сүлһ кәтирәчәк. Аллаһын Падшаһлығы бүтүн јер үзүнү көзәл Чәннәтә чевирәчәк.

Бурада Иса Падшаһлыг һаггында данышыр. О инсанлары өјрәдир: ‘Белә дуа един: Еј, көјдәки Атамыз, адын һөрмәтлә чәкилсин. Гој Падшаһлығын кәлсин. Көјдә олдуғу кими, јердә дә истәјин јеринә јетирилсин’. Чохлары бу дуаны «Рәббин дуасы» вә ја «Атамыз» ады илә таныјыр. Бәс сән бу дуаны билирсән?

Иса, һәмчинин дүзкүн рәфтар барәсиндә дә өјрәдир. О дејир: ‘Башгаларынын сәнинлә нечә давранмасыны истәјирсәнсә, сән дә онларла елә давран’. Мәкәр сәнинлә јахшы рәфтар едәндә хошуна кәлмир? Иса дејир ки, биз дә башгалары илә јахшы рәфтар етмәлијик. Чәннәтдә һамы бу чүр даврананда һәјат нечә дә көзәл олачаг!

Матта 5-7-чи фәсилләр; 10:1-4.

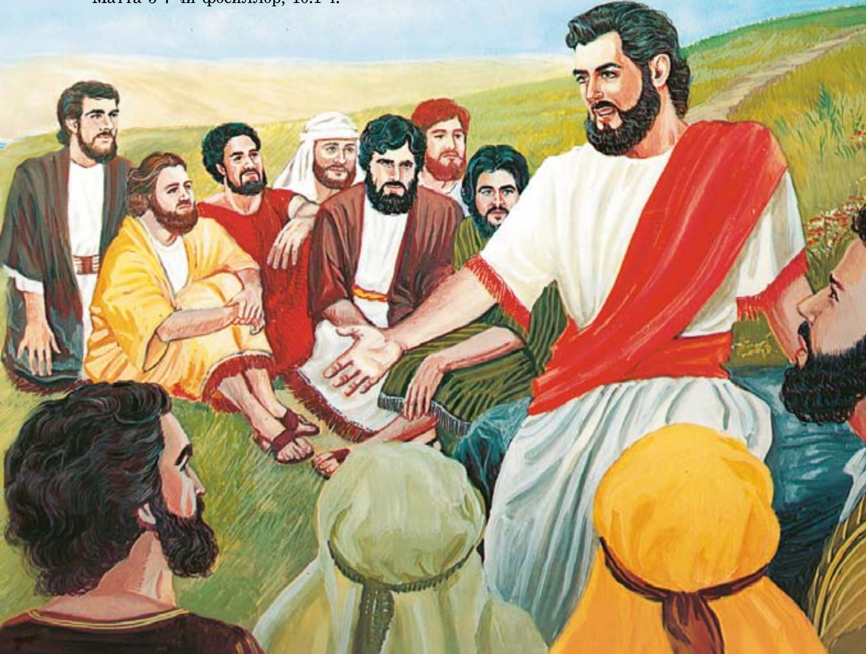

ИСА ӨЛҮЛӘРИ ДИРИЛДИР 92

БУ ГЫЗЫН 12 јашы вар. Иса онун әлиндән тутуб. Гызын анасы илә атасы да јанындадырлар. Һеч билирсән онлар нәјә севинирләр? Кәл өјрәнәк.

Гызын атасынын ады Јаирдир. О чох нүфузлу адамдыр. Бир күн онун гызы хәстәләниб јатаға дүшүр, вәзијјәти кет-кедә писләшир. Јаир илә арвады јаман нараһатдырлар, дејәсән, балача гызлары өләчәк. Бу гыз онларын көзләринин ағы-гарасы јеканә

баласыдыр. Буна көрә дә Јаир Исаны ахтармаға јолланыр. О, Исанын мө’ҹүзәләри һаггында ешидиб.

Јаир Исаны тапыр. Онун әтрафында чохлу адам вар. Јаир онларын арасындан кечир вә Исанын ајагларына дүшәрәк јалвармаға башлајыр: ‘Гызым јаман хәстәдир. Нә олар, кәл ону сағалт’. Иса онунла кетмәјә разы олур.

Онлар јол кедәркән, ҹамаат Исанын әтрафында даһа да сыхлашыр. Иса бирдән ајаг сахлајыр. ‘Мәнә ким тохунду?’ дејә сорушур. Иса, өзүндән гүввә чыхдығыны һисс етдијиндән баша дүшүр ки, она кимсә тохунуб. Бәс ким? Бу, 12 илдир ки, бәрк хәстә олан бир гадындыр. О кәлиб Исанын палтарына тохунур вә сағалыр!

Инди Јаир раһатдыр, чүнки Иса үчүн хәстә сағалтмағын нә гәдәр асан олдуғуну өз көзләри илә көрдү. Амма бу вахт она хәбәр чатдырырлар: ‘Артыг Исаны нараһат етмәјә дәјмәз. Гызыныз өлүб’. Иса буну ешидиб Јаирә дејир: ‘Үмидини үзмә, һәр шеј јахшы олачаг’.

Онлар Јаирин евинә кәләндә ҹамаат бәрк ағлашыр. Иса дејир: ‘Ағламајын. Ушаг өлмәјиб. О садәҹә јатыр’. Амма онлар Исаја күлүб ону лаға гојурлар, чүнки гызын өлдүјүнү билирләр.

Иса гызын ата-анасыны вә һәвариләрдән үчүнү көтүрүб гыз олан отаға кирир. О, ушағын әлиндән тутуб дејир: ‘Ајаға галх!’ Будур, гыз һәјата гајыдыр. О ајаға галхыб јеримәјә башлајыр! Бах елә буна көрә дә онун атасы илә анасынын севинҹи ашыбдашыр.

Иса башга инсанлары да дирилдиб. Мүгәддәс Китабда дејилир ки, онун илк дирилтдији адам Наин шәһәриндә јашајан дул гадынын оғлу олуб. Даһа сонра Иса Мәрјәм вә Марта адлы ики бачынын гардашы Лазары дирилтди. Иса Падшаһ оланда, өлмүш сајсыз-һесабсыз инсанлары дирилдәҹәк. Буна севинмәли дејиликми?

Лука 8:40-56; 7:11-17; Јәһја 11:17-44.

ИСА ЧАМААТЫ ДОЈУРУР

ДӘҺШӘТЛИ бир һадисә баш вериб. Вәфтизчи Јәһјаны өлдүрүбләр. Падшаһын арвады Һиродиасын ондан хошу кәлмирди. О, падшаһы мәчбур едир ки, Јәһјанын башыны кәсдирсин.

Иса бундан хәбәр тутанда чох кәдәрләнир вә тәнһа, сакит бир јерә чәкилир. Амма чамаат онун ардынча кедир. Иса чамааты көрәндә јазығы кәлир вә онлара Аллаһын Падшаһлығы һаггында данышыр. О, һәмчинин орадакы хәстәләри сағалдыр.

Ахшам шакирдләри она јахынлашыб дејирләр: ‘Артыг кечдир, бура да чөллүкдүр. Чамааты көндәр, кедиб өзләринә јахын кәндләрдән јемәк алсынлар’.

Иса чаваб верир: ‘Онларын кетмәсинә еһтијач јохдур. Сиз онлара јемәјә бир шеј верин’. Сонра Филипдән сорушур: ‘Бу гәдәр чамааты једиздирмәк үчүн һарадан јемәк алмаг олар?’

Филип чаваб верир: ‘Һәрәјә һеч олмаса бир аз чатсын дејә чохлу пул лазымдыр!’ Андреј дејир: ‘Бурада бир ушағын беш чөрәји вә ики балығы вар. Амма бу кимә чатар?’

Иса дејир: ‘Чамаата дејин јерә отурсун’. Сонра Иса јемәјә көрә Аллаһа шүкүр едиб, һәмин чөрәкләри бөлүр. Шакирдләр дә чөрәклә балығы чамаата пајлајырлар. Орада 5 000 кишидән әлавә, бир нечә мин гадын вә ушаг да вар. Онлар дојунча јејирләр. Шакирдләр артыг галан јемәкдән 12 сәбәт јығырлар.

Сонра Иса шакирдләрини гајыға миндириб, Галилеја дәнизинин о бири саһилинә јола салыр. Кечә дәниздә бөјүк фыртына гопур. Далғалар гајығы о јана, бу јана атыр. Шакирдләр јаман горхуја дүшүрләр. Бирдән сујун үстү илә киминсә онлара јахынлашдығыны көрүрләр. Онлар горхудан гышгырырлар, чүнки көрдүкләринин нә олдуғуну билмирләр.

‘Мәнәм, горхмаjын!’ деjә Иса онлары сәсләjир. Амма онлар буна һеч ҹүр инана билмирләр. Петер деjир: ‘Ағам, доғрудан да сәнсәнсә, мәнә де, суjун үстү илә јанына кәлим’. Иса деjир: ‘Кәл!’ Петер гајыгдан чыхыр вә суjун үстү илә јериjир! Сонра горхур вә батмаға башлајыр. Иса ону хилас едир.

Бир гәдәр вахтдан сонра, Иса јенидән бир нечә мин адама јемәк верир. Бу сәфәр онлары једди чөрәк вә бир нечә балача балыгла дојунча једирир. Исанын инсанларын гејдинә галмасы нечә дә көзәлдир! Аллаһ ону Падшаһ едәндә биз һеч нәјин дәрдини чәкмәјәҹәјик. Матта 14:1-32; 15:29-38; Јәһја 6:1-21.

ИСА УШАГЛАРЫ СЕВИР

ШӘКЛӘ бах. Көрүрсән, Иса балача оғланы гучаглајыб. Исаја баханда ушагларын она нә гәдәр әзиз олдуғуну көрмәк олар. Иса илә оғланын јанындакы адамлар һәвариләрдир. Иса онлара нә дејир? Кәл өјрәнәк.

Иса һәвариләри илә узаг сәфәрдән тәзәчә гајыдыб. Һәвариләр јол боју араларында мүбаһисә едирдиләр. Иса онлардан сорушур: ‘Јолда нә һагда мүбаһисә едирдиниз?’ Әслиндә Иса онларын нә һагда мүбаһисә етдијини билир. Амма бу суалы верир ки, көрсүн һәвариләр она нә чаваб верәчәкләр.

Һәвариләр чаваб вермирләр, чүнки јол боју араларында кимин ән бөјүк олдуғу барәдә мүбаһисә едибләр. Бә’зи һәвариләр фикирләширләр ки, јолдашларындан даһа вачибдирләр. Көрәсән, Иса шакирдләринә ән бөјүк олмаг истәјинин сәһв олдуғуну нечә баша салачаг?

Иса балача бир оғланы ортаја чағырыб һәвариләринә дејир: ‘Буну јадыныздa јахшы сахлајын: бу ушаг кими олмасаныз, Аллаһын Падшаһлығына кирә билмәјәчәксиниз. Ушаг кими олан, Падшаһлыгда ән бөјүк адам сајылыр’. Билирсән Иса бу сөзләри нә үчүн дејир?

Чүнки балачалар өзләрини башгаларындан вачиб вә бөјүк сајмырлар. Буна көрә дә һәвариләр ушаг кими олмаға чалышмалы, даһа бөјүк вә вачиб олдуглары барәдә јолдашлары илә мүбаһисә етмәмәлидирләр.

Иса ушагларын она чох әзиз олдуғуну бир нечә дәфә көстәриб. Бу һадисәдән бир нечә ај сонра чамаат ушагларыны Исанын јанына кәтирир. Һәвариләр исә ушаглары Исанын јанына бурахмырлар. Амма Иса һәвариләринә дејир: ‘Гојун ушаглар јаныма кәлсинләр. Онлара мане олмајын. Чүнки Аллаһын Падшаһлығы ушаг кими оланларындыр’. Сонра Иса ушаглары гучағына алыб онлара хејир-дуа верир. Исанын балачалары севдијини билмәк бизи севиндирир, елә дејилми? Матта 18:1-4; 19:13-15; Марк 9:33-37; 10:13-16.

ИСА ҺЕКАЈӘЛӘРЛӘ ӨЈРӘДИР 95

БИР ҜҮН Иса бир адама дејир ки, о өз јахынларыны севмәлидир. О адам Исадан сорушур: ‘Мәним јахынларым кимдир ки?’ Иса бу адамын нә фикирләшдијини билир. О елә дүшүнүр ки, јалныз онун милләтиндән вә дининдән оланлар онун јахынларыдыр. Ҝәл ҝөрәк Иса она нә дејир.

Иса чох вахт инсанлары һекајәләрлә өјрәдирди. О инди дә бир һекајә данышыр. Һекајә бир јәһуди вә самаријалы һаггындадыр. Биз артыг өјрәнмишик ки, јәһудиләрин чохунун самаријалылардан хошу ҝәлмир. Һә, ҝәл Исанын һекајәсини охујаг:

Бир ҝүн бир јәһуди дағ јолу илә Јерихо шәһәринә ҝедирди. Јолда ону гулдурлар тутуб пулуну әлиндән алыр, өлүмҹүл һала салана кими дөјүрләр.

Бир аздан бир јәһуди каһини јолдан кечир вә дөјүлмүш кишини ҝөрүр. Билирсән бу каһин нә едир? О, јаралынын јанындан өтүб, јолуна давам едир. Сонра башга бир диндар адам бу јолдан кечир. О левилидир. Бәс һеч олмаса о ајаг сахлајырмы? Јох, о да дөјүлмүш адама көмәк етмәк үчүн дајанмыр. Шәкилдә каһинин вә левилинин орадан узаглашдығыны ҝөрә биләрсән.

Амма бир бах, дөјүлмүш адамын јанындакы кимдир? О самаријалыдыр. Самаријалы јәһудијә көмәк едир. Онун јараларына дәрман бағлајыр. Сонра ону динҹәлиб өзүнә ҝәлә биләҹәји бир јерә апарыр.

Һекајәсини данышыб гуртарандан сонра Иса она суал верән адама дејир: ‘Сәнчә, бу үчүндән һансыны дөјүлмүш адамын јахыны сајмаг олар? Каһини, левилини, јохса самаријалыны?’

О чаваб верир: ‘Самаријалыны. Чүнки о, дөјүлмүш адама гајғы көстәрди’.

Иса дејир: ‘Доғру дејирсән. Кет, сән дә онун кими ол’.

Исанын инсанлары бу чүр өјрәтмәси сәнин хошуна кәлирми? Биз Мүгәддәс Китабдан Исанын дедикләринә гулаг ассаг, чохлу вачиб шеј өјрәнәрик. Лука 10:25-37.

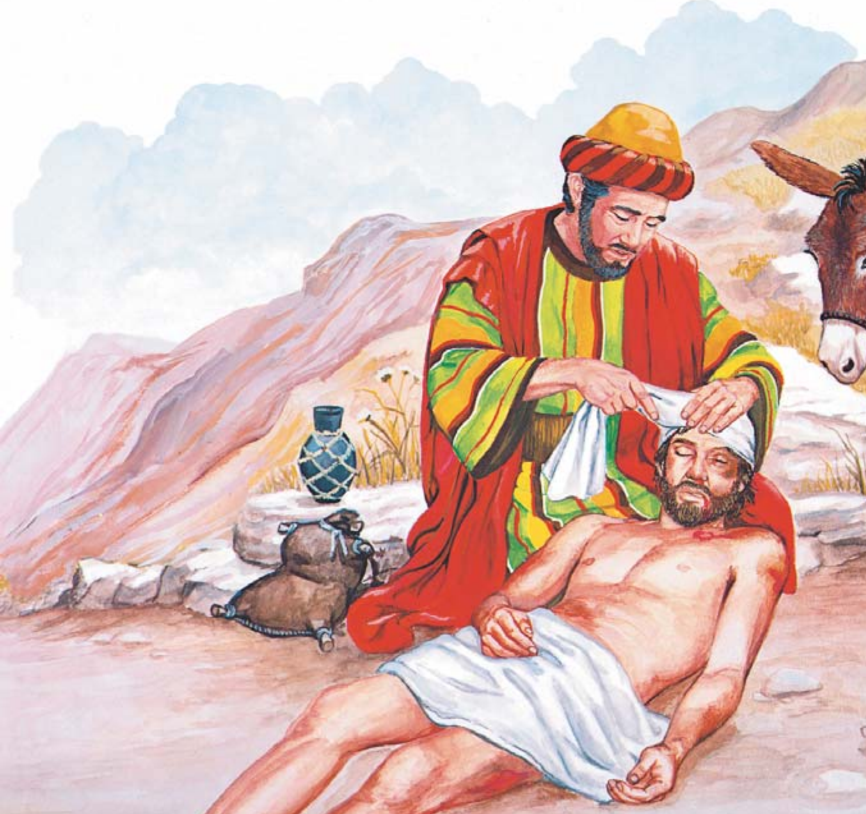

ИСА ХӘСТӘЛӘРИ САҒАЛДЫР 96

ИСА шәһәр вә кәндләри кәздикчә, бүтүн хәстәләри сағалдыр. Бу мөʼчүзәләрдән әтрафдакы кәнд вә гәсәбәләрдә јашајанлар хәбәр тутур. Ҹамаат шикәстләри, корлары, карлары вә башга хәстәлији оланлары Исанын јанына кәтирир. Иса да онларын һамысыны сағалдыр.

Исанын вәфтиз олунмасындан үч илдән артыг вахт кечиб. Иса о вахтдан бәри хәстәләри сағалдыр. О, һәмчинин һәвариләринә бир гәдәр вахтдан сонра Јерусәлимә кедәҹәјини, орада өлдүрүләҹәјини, сонра да дириләҹәјини барәсиндә данышыр.

Бир шәнбә күнү Иса ҹамааты өјрәдирди. Шәнбә јәһудиләрин истираһәт күнүдүр. Шәкилдә көрдүјүн бу гадын бәрк хәстәдир. Онун бели 18 илдир ки, бүкүлүдүр вә дүз дајана билмир. Буна көрә дә Иса әлләрини гадынын үзәринә гојур вә гадын дүз дурур. Гадын сағалыр!

Дин башчылары буна бәрк һирсләнирләр. Онлардан бири ҹамаатын үстүнә гышгырыб дејир: ‘Иш көрмәк үчүн алты күн вар. Сағалмаг истәјирсиз, бу алты күн әрзиндә кәлин, шәнбә күнү јох!’

Иса исә онлара ҹаваб верир: ‘Еј, икиүзлүләр! Шәнбә күнү һәр бириниз ешшәјини көтүрүб су ичирмәјә апарырсыныз. Мәкәр 18 ил хәстә олан бу јазыг гадыны шәнбә күнү сағалтмаг сәһв ишдир?’ Исанын сөзләриндән бу пис адамлар утанырлар.

Бир мүддәтдән сонра Иса һәвариләри илә Јерусәлимә јолланыр. Јерихо шәһәриндән чыхдыглары заман ики кор диләнчи ешидир ки, Иса онларын јанындан өтүб кечир. Онлар гышгырырлар: ‘Иса, бизә көмәк ет!’

Иса корлары јанына чағырыб сорушур: ‘Сиз мәндән нә истәјирсиниз?’ Онлар ҹаваб верирләр: ‘Аға, көзләримизи ач’. Иса онларын көзләринә тохунур вә һәмин ан онларын көзләри ачылыр! Һеч билирсән Иса бу мөʼчүзәләри нәјә көрә едирди? О инсанлары чох севирди вә истәјирди ки, һамы она инансын. Буна көрә дә биз әмин ола биләрик: Иса Падшаһ оланда јер үзүндә һеч ким хәстәләнмәјәҹәк!

Матта 15:30, 31; Лука 13:10-17; Матта 20:29-34.

ИСА ЈЕРУСӘЛИМӘ ПАДШАҺ КИМИ КИРИР

ИКИ кор диләнчинин көзүнү ачандан бир аз сонра, Иса Јерусәлимин јахынлығында јерләшән балача бир кәндә кәлир. О, шакирдләриндән икисинә дејир: ‘Кәндә кирин, орада бир ешшәк тапачагсыныз. Ону ачыб мәнә кәтирин’.

Шакирдләр ешшәји кәтирирләр. Иса ешшәјә миниб, јахынлыгда јерләшән Јерусәлимә кәлир. Шәһәрә јахынлашанда ону гаршыламаға чохлу адам чыхыр. Онларын чоху үст палтарларыны јерә сәрир, башгалары палма ағачларындан кәсдикләри будаглары јерә дүзүрләр. Чамаат гышгырыр: ‘Јеһованын ады илә кәлән падшаһа ешг олсун!’

Гәдимдә Исраилдә белә бир адәт вар иди. Халг јени падшаһы танысын дејә, падшаһ ешшәјин үстүндә Јерусәлимә кирирди. Иса да ејнилә едир. Ону гаршыламаға чыхан адамлар

көстәрирләр ки, онлар Исанын падшаһ олмасыны истәјирләр. Амма Исанын падшаһ олмасыны һамы истәмир. Буну, Иса мә’бәддә оларкән баш верән һадисәдән көрәчәјик.

Мә’бәддә Иса корлары вә шикәстләри сағалдыр. Буну көрән ушаглар Исаны јүксәк сәслә тә’риф едирләр. Амма каһинләрин буна ачығы тутур вә онлар Исаја дејирләр: ‘Ушагларын нә дедијини ешидирсән?’

‘Бәли, ешидирәм’, дејә Иса чаваб верир. ‘Мәкәр Мүгәддәс Китабда көрпәләрин дили илә тә’риф сөзләри дејиләчәјини охумамысыныз?’ Ушаглар Аллаһын сечдији Падшаһы тә’рифләмәјә давам едирләр.

Биз дә о ушаглара охшамаг истәјирик, елә дејилми? Бә’зи адамлар чалышачаг ки, биз Аллаһын Падшаһлығы барәдә данышмајаг. Амма биз һеч нәјә бахмајараг, Исанын кәләчәкдә инсанлар үчүн едәчәји көзәл шејләр барәсиндә башгаларына данышачағыг.

Иса јер үзүндә јашајанда һәлә падшаһ олмағынын вахты дејилди. Бәс о һачан падшаһ олачаг? Исанын шакирдләрини дә бу суал мараггландырырды. Бу һагда кәлән һекајәмиздән өјрәнәчәјик.

Матта 21:1-17; Јәһја 12:12-16.

ЗЕЈТУН ДАҒЫНДА

ИСА инди Зејтун дағындадыр. Јанындакы дөрд адам онун һәвариләри — Андреј вә Петер, Јагуб вә Јәһја гардашларыдыр. Архада көрдүјүн бина Аллаһын Јерусәлимдәки мә'бәдидир.

Исанын ешшәјин белиндә Јерусәлимә кирмәсиндән артыг ики күн кечиб. Инди һәфтәнин икинчи күнүдүр. Иса сәһәр мә'бәдә кәлмишди. Орада каһинләр Исаны тутуб өлдүрмәк истәдиләр. Амма халгдан горхдулар, чүнки халг Исаны севирди.

Иса дин башчыларыны 'иланлар вә илан балалары' адландырды. Сонра деди ки, бүтүн пис ишләринә көрә Аллаһ онлары чәзаландырачаг. Иса мә'бәддән чыхыб Зејтун дағына кәлир вә орада шакирдләри она суаллар верирләр. Һеч билирсән онлар Исадан нә сорушурлар?

Һәвариләри кәләчәкдә баш верәчәк һадисәләр марагландырыр. Онлар билирләр ки, Иса јер үзүндәки бүтүн пислијә сон гојачаг. Амма бунун *нә вахт* олачағыны да билмәк истәјирләр. Бәс, Иса Падшаһлыг етмәјә һачан башлајачаг?

Иса билир ки, Падшаһ оланда давамчылары ону көрә билмәјәчәкләр. Чүнки о көјдә олачаг, онлар исә јердә. Бу сәбәбдән Иса көјдә Падшаһлыг едән вахт јер үзүндә баш верәчәк һадисәләрдән бә'зиләри һаггында һәвариләринә данышмаг истәјир. Көрәк о, һансы һадисәләрдән данышачаг.

Иса дејир ки, јер үзүндә бөјүк мүһарибәләр, чинајәткарлыг олачаг, адамлар хәстәләнәчәк, ач галачаг, һәм дә күчлү зәлзәләләр баш верәчәк. Иса, Аллаһын Падшаһлығы һаггындакы хош хәбәрин бүтүн дүнјада тәблиғ едиләчәјини дә дејир. Бу һадисәләр бизим дөврүмүздә баш верирми? Бәли! Демәли, биз әмин ола биләрик ки, Иса инди көјдә Падшаһлыг едир. Бир аздан о, јер үзүндәки бүтүн пислијә сон гојачаг.

Матта 21:46; 23:1-39; 24:1-14; Марк 13:3-10.

ҮСТ МӘРТӘБӘДӘКИ ОТАГДА

АРТЫГ ики күн кечиб, инди һәфтәнин дөрдүнчү күнүдүр. Иса 12 һәвариси илә Пасха јемәјини јемәк үчүн үст мәртәбәдәки бу бөјүк отаға кәлиб. Отагдан чыхан адам Јәһуда Искарјотдур. О, Исаны тутдурмаг үчүн каһинләрин јанына кедир.

Бундан бир күн әввәл, Јәһуда онлара демишди: ‘Исаны тутмаға көмәк етсәм мәнә нә верәрсиниз?’ Онлар да: ‘Отуз күмүш пул верәрик’ дедиләр. Буна көрә дә Јәһуда Исаны әлә вермәк үчүн һәмин адамлары гаршыламаға кедир. О нечә дә пис иш көрүр.

Пасха јемәји артыг гуртарды. Инди Иса хүсуси бир мәрасимә башлајыр. О, чөрәји һәвариләринә узадараг дејир: ‘Буну јејин, бу сизин үчүн вердијим бәдәними билдирир’. Даһа сонра онлара бир каса шәраб узадараг дејир: ‘Буну ичин, бу сизин үчүн ахыдылан ганымы билдирир’. Мүгәддәс Китаб бу һадисәни ‘Рәббин ахшам јемәји’ вә ја ‘Рәббин сүфрәси’ адландырыр.

Исраиллиләр Пасха јемәјини гәдимдә баш вермиш мүһүм бир һадисәни хатырламаг үчүн јејирдиләр. Мисирдә јашајаркән Аллаһын мәләји онларын евләриндән јан кечиб, мисирлиләрин илк ушагларыны өлдүрмүшдү. Иса да истәјир ки, давамчылары ону хатырласынлар вә өз һәјатыны онларын уғрунда вердијини һеч вахт унутмасынлар. Елә буна көрә дә Иса онлара бу һадисәни һәр ил гејд етмәји тапшырыр.

Бу мәрасим баша чатдыгдан сонра Иса шакирдләринә ҹәсарәтли вә иманда мөһкәм олмағы тапшырыр. Ахырда онлар бирликдә Аллаһа нәғмә охујуб орадан кедирләр. Артыг чох кеҹдир, ола билсин кеҹә јарысыдыр. Кәл көрәк онлар һара кедирләр.

Матта 26:14-30; Лука 22:1-39; Јәһја 13-17-чи фәсилләр; 1 Коринфлиләрә 11:20.

ИСА КЕТСАМАНИ БАҒЫНДА 100

ИСА һәвариләри илә үст мәртәбәдәки отагдан чыхыб Кетсамани бағына кәлир. Онлар бураја әввәл дә кәлибләр. Инди Иса һәвариләринә дејир ки, ојаг дуруб дуа етсинләр. Сонра онлардан бир гәдәр араланыб үзүстә јерә дүшәрәк дуа етмәјә башлајыр.

Бир аздан Иса һәвариләринин јанына гајыдыр. Сәнчә, онлар нә едирләр? Јатырлар! Иса һәвариләринә дүз үч дәфә ојаг галмағы тапшырыр, анчаг һәр дәфә јанларына гајыданда онлары јатан тапыр. Иса сонунчу дәфә кәләндә онлардан сорушур: ‘Белә бир вахтда сиз нечә јата билирсиниз? Дурун, әлә верилмәјимин вахты чатыб’.

Елә бу вахт чохлу адам сәси ешидилир. Сән бир бах! Адамлар әлләриндә гылынч вә дәјәнәк бağа тәрәф кәлирләр. Онлар мәш’әллә јолу ишыгландырырлар. Бу адамлар Исакилә јахынлашанда араларындан бири чыхыб Исаны өпүр. Сән буну шәкилдә көрә биләрсән. Бу адам Јәһуда Искарјотдур. О нәјә көрә Исаны өпүр?

Иса дејир: ‘Јәһуда, мәни өпүшләми сатырсан?’ Бәли, өпүш бир ишарәдир. Бунунла Јәһуданын кәтирдији адамлар Исаны танырлар. Бу ан Исанын дүшмәнләри ону тутмаг үчүн габаға чыхырлар. Анчаг Петер Исаны бурахмаг истәмир. О кәтирдији гылынчы чыхарыб јанындакы адамы вурур. Гылынч о адамын башынын јанындан кечиб сағ гулағыны кәсир. Иса онун гулағына тохуну сағалдыр.

Иса Петерә дејир: ‘Гылынчыны јеринә гој. Јохса елә билирсән, Атамдан минләрлә мәләк көндәриб мәни горумасыны хаһиш едә билмәрәм?’ Бәли, Иса буну едә биләр. Амма о, Аллаһдан бир мәләк белә көндәрмәсини хаһиш етмир. Чүнки тутулмасынын вахтынын чатдығыны билир. Буна көрә дә јол верир ки, дүшмәнләри ону апарсын. Кәл көрәк Иса илә сонра нә баш верир.

Матта 26:36-56; Лука 22:39-53; Јәһја 18:1-12.

ИСАНЫ ӨЛДҮРҮРЛӘР

БИР бу дәһшәтә бах! Исаны өлдүрүрләр. Ону әлләриндән вә ајагларындан дирәјә мисмарлајыблар. Ахы нәјә көрә кимсә Исаја белә бир шеј етмәк истәсин?

Исаја нифрәт едәнләр аз дејил. Һеч билирсән онлар кимдир? Онлардан бири пис мәләк Шејтан Иблисдир. Адәмлә Һәвваны Аллаһын сөзүндән чыхардан бу мәләк иди. Исанын дүшмәнләрини бу дәһшәтли ишә тәһрик едән дә елә Шејтандыр.

Һәлә дирәјә мисмарламаздан әввәл, дүшмәнләри Иса илә һәддиндән артыг пис давранырлар. Јадындадыр, онлар Кетсамани бағына кәлиб Исаны нечә апарырлар? О дүшмәнләр ким иди? Дүздүр, дин башчылары. Кәл көрәк сонра нә олур.

Дин рәһбәрләри Исаны апаранда һәвариләр горхудан ону гојуб гачырлар. Анҹаг һәвари Петерлә Јәһја чох узаға кетмирләр. Онлар бир гәдәр архада кедирләр ки, көрсүнләр Иса илә сонра нә баш верәҹәк.

Каһинләр Исаны әввәлләр баш каһин олмуш гоҹа Һананын јанына апарырлар. Анҹаг орада чох галмырлар вә сонра Исаны һәмин вахт баш каһин олан Гајафанын евинә кәтирирләр. Бураја чохлу дин башчысы јығышыб.

Гајафанын евиндә онлар мәһкәмә гурурлар. Исанын әлејһинә данышан јаланчы шаһидләр тапыб кәтирирләр. Дин башчыларынын һамысы дејир: ‘Исаны өлдүрмәк лазымдыр’. Сонра онлар Исанын үзүнә түпүрүб ону јумруглајырлар.

Бүтүн бу вахт әрзиндә Петер һәјәтдә көзләјир. Кечә чох сојуг олдуғу үчүн адамлар очаг галајыблар. Очағын әтрафында исинәркән бир гуллугчу гыз Петерә бахыб дејир: ‘Бу адам да Иса илә бир јердә иди’.

‘Јох, мән онунла дејилдим’, дејә Петер инкар едир.

Дүз үч дәфә Петерә Иса илә бир јердә олдуғуну дејирләр. Амма Петер буну бојнуна алмыр. Петер үчүнҹү дәфә дә јох дејәндә,

Иса дөнүб она бахыр. Петер јалан сөјләдијинә көрә чох пешман олур, бир тәрәфә чәкилиб һөнкүр-һөнкүр ағлајыр.

Һәфтәнин бешинчи күнү сәһәр тездән каһинләр Исаны көрүшләринин кечирилдији бөјүк зала апарырлар. Ора Синедрион залы адланыр. Бурада онлар Исаја нә едәчәкләрини гәрарлашдырырлар. Сонра ону Јәһудеја вилајәтинин башчысы Понти Пилатын јанына кәтирирләр.

Каһинләр Пилата дејирләр: ‘Бу чох пис адамдыр. Ону өлдүрмәк лазымдыр’. Исаны сорғу-суала чәкәндән сонра Пилат дејир: ‘Мән бу адамда пис һеч нә көрмүрәм’. Сонра Пилат Исаны Һирод Антипанын јанына көндәрир. Һирод Галилеја вилајәтинин башчысы олса да, бу вахт о, Јерусәлимдә иди. О да Исанын пис бир шеј етмәдијини көрүб ону Пилатын јанына гајтарыр.

Пилат Исаны азад етмәк истәјир. Амма Исанын дүшмәнләри онун јеринә Барабба адлы гулдурун азад едилмәсини тәләб едирләр. Пилат Исаны халгын гаршысына чыхаранда артыг күнорта иди. О халга мүрачиәт едиб дејир: ‘Бујурун, бу да сизин падшаһыныз!’ Амма башчы каһинләр гышгырырлар: ‘Апарын ону! Өлдүрүн ону! Өлдүрүн!’ Буна көрә дә Пилат Бараббаны азад едир, Исаны исә өлдүрмәјә апарырлар.

Бешинчи күн күнорта чағы Исаны дирәјә мисмарлајырлар. Онун сағында вә солунда ики чинајәткары да дирәјә мисмарлајырлар, амма онлар шәкилдә көрүнмүрләр. Иса өлмәздән бир гәдәр әввәл бу чинајәткарлардан бири дејир: ‘Падшаһлығына кәләндә мәни јадына саларсан’. Иса она чаваб верир: ‘Сөз верирәм ки, мәнимлә бирликдә Чәннәтдә олачагсан’.

Иса о инсана көзәл бир вә’д верир, елә дејилми? Һеч билирсән о һансы Чәннәтдән данышыр? Јадындадыр, лап башланғычда Аллаһын јаратдығы чәннәт һарада иди? Дүздүр, јер үзүндә. Иса көјдә Падшаһлыг едәндә о адамы дирилдәчәк ки, о да јер үзүндәки Чәннәтдә јашаја билсин. Мәкәр бүтүн бунлара севинмәли дејилик?

Матта 26:57-75; 27:1-50; Лука 22:54-71; 23:1-49; Јәһја 18:12-40; 19:1-30.

Исанын дирилмәсиндән Павелин һәбсинәдәк

Иса үч күндән сонра дирилир. Дирилән күн о өз давамчыларына дүз беш дәфә көрүнүр. Иса 40 күн әрзиндә онлара көрүнмәјә давам едир. Сонра шакирдләринин көзү өнүндә көјә галхыр. Аллаһ он күндән сонра Исанын Јерусәлимә јығышмыш давамчыларынын үзәринә мүгәддәс руһу төкүр.

Бир гәдәр вахтдан сонра Аллаһын дүшмәнләри һәвариләри һәбсханаја салырлар, амма мәләк онлары һәбсханадан азад едир. Бә'зи пис адамлар шакирд Стефаны дашгалаг едиб өлдүрүрләр. Исанын, дүшмәнләриндән бирини сечиб өзүнүн хүсуси хидмәтчиси етдији барәдә дә өјрәнәчәјик. Бу хидмәтчи сонрадан һәвари Павел кими танынып. Исанын өлүмүндән үч ил јарым кечәндән сонра Аллаһ һәвари Петери јәһуди олмајан Корнелиуса вә онун евиндәкиләрә тәблиғ етмәк үчүн көндәрир.

Бу һадисәдән тәхминән 13 ил сонра Павел илк тәблиғ сәјаһәтинә чыхыр. Икинчи сәјаһәти заманы Тимотеј она гошулур. Биз, Аллаһа хидмәт етдикләри заман Павелин вә онун әмәкдашларынын башына кәлән мараглы һадисәләри охујачағыг. Павел Ромада һәбс едилир. Ики илдән сонра ону азадлыға бурахырлар, амма сонра ону јенидән һәбс едирләр вә өлдүрүрләр. ЈЕДДИНЧИ ҺИССӘДӘ 32 иллик тарихи һадисәләрдән данышылыр.

ИСА САҒДЫР

БУ ГАДЫН вә ики кишинин ким олдуғуну һеч билирсән? Гадын, Исанын шакирди Мәҹдәлли Мәрјәмдир. Ағ палтарлы кишиләр исә мәләкләрдир. Мәрјәм Исанын бәдәни гојулмуш балача отағын ичинә бојланыр. Бу хүсуси отаг сәрдабә адланыр. Гәдимдә, өлән

адамы сәрдабәјә гојурдулар. Амма Исанын бәдәни бурада јохдур. Ону ким апарыб? Ҝәл көрәк.

Каһинләр Иса өләндән сонра Пилата дејирләр: ‘Иса һәлә сағ икән демишди ки, өләндән үч күн сонра дириләчәк. Она көрә дә әмр вер ки, сәрдабәни горусунлар. Јохса шакирдләри ону оғурлајыб өлүләрдән дирилдијини сөјләјәрләр!’ Пилат каһинләрә сәрдабәни горумаг үчүн әскәр көндәрмәји тапшырыр.

Исанын өлүмүнүн үчүнҹү күнү сәһәр тездән Јеһованын мәләји бирдән пејда олуб сәрдабәнин габағындакы дашы гырağa чәкир. Буну көрән әскәрләр горхудан донуб галырлар. Онлар сәрдабәнин ичәрисинә баханда Исанын бәдәнинин орада олмадығыны көрүрләр. Бир нечә әскәр шәһәрә кедиб әһвалаты каһинләрә данышыр. Һеч билирсән бу пис каһинләр нә едирләр? Онлар әскәрләрә јалан данышмалары үчүн пул верирләр. Каһинләр онлары өјрәдирләр: ‘Дејин ки, биз јатанда шакирдләри кечә јарысы кәлиб ону оғурладылар’.

Бу вахт Исанын гадын шакирдләри сәрдабәјә кәлирләр. Онлар сәрдабәни бош тапанда һеч билирсән нечә тәәҹҹүбләнирләр?! Мәҹдәлли Мәрјәм тез гачыб һадисәни Петерлә Јәһјаја хәбәр верир. Сәрдабәнин јанында галмыш гадынлар исә гәрибә бир шеј көрүрләр: ағ палтарлы ики мәләк орада пејда олуб онлардан сорушур: ‘Нә үчүн Исаны бурада ахтарырсыныз? О дирилиб. Тез кедин вә онун шакирдләринә хәбәр верин’. Гадынлар хәбәри чатдырмаг үчүн шәһәрә үз тутурлар. Онлар елә гачырлар ки, кәл көрәсән! Јолда онлары бир адам дајандырыр. Билирсән о кимдир? Иса өзү! О да гадынлара дејир: ‘Кедин, шакирдләримә хәбәр верин’.

Гадынлар шакирдләрә Исанын сағ олдуғуну вә ону көрдүкләрини чатдыранда шакирдләр буна инана билмирләр. Петер вә Јәһја буну өз көзләри илә көрмәк үчүн сәрдабәјә тәрәф гачырлар, лакин кәлиб чатанда ону бомбош тапырлар. Петерлә Јәһја орада чох галмырлар. Онларла гајытмыш Мәҹдәлли Мәрјәм сәрдабәнин јанында галыр вә ичәри бојлананда ики мәләји көрүр.

Билирсән Исанын бәдәнинә нә олду? Аллаһ онун бәдәнини јоха чыхартды. Аллаһ Исаны дирилдәндә она әввәлки бәдәнини вермәди. Әксинә, она көјдә јашајан мәләкләрин бәдәнинә бәнзәр јени руһани бәдән верди. Амма Иса шакирдләринә сағ олдуғуну көстәрмәлидир вә буна көрә өзүнә көзлә көрүнән бәдән көтүрүр. Бу һагда бир аз сонра даһа әтрафлы өјрәнәҹәјик. Матта 27:62-66; 28:1-15; Лука 24:1-12; Јәһја 20:1-12.

ИСА БАҒЛЫ ОТАҒА КИРИР

ПЕТЕРЛӘ Јәһја Исанын гојулдуғу сәрдабәдән чыхыб кедирләр. Мәрјәм орада тәк галыр. О ағлајыр. Сонра да әввәлки шәкилдән көрдүјүмүз кими сәрдабәнин ичинә бојланыр. Орада Мәрјәм ики мәләк көрүр. Онлар сорушурлар: ‘Нијә ағлајырсан?’

Мәрјәм чаваб верир: ‘Ағамы апарыблар, мән дә билмирәм һара гојублар’. Сонра Мәрјәм кери дөнүб бир адам көрүр. О, Мәрјәмдән сорушур: ‘Кими ахтарырсан?’

Мәрјәм елә билир ки, бу адам бағбандыр вә ола биләр, Исанын бәдәнини дә елә о көтүрүб. ‘Әкәр ону бурадан апармысанса, нә олар мәнә де, ону һара гојмусан?’, дејә Мәрјәм хаһиш едир. Әслиндә бу адам елә Исанын өзүдүр. Садәчә, Мәрјәм ону јени көркәмдә танымыр. Амма Иса ону ады илә чағыран кими Мәрјәм ону танытјыр. О гачыб шакирдләрә Исаны көрдүјүнү дејир.

Елә һәмин күн ики шакирд Аммаус адланан бир кәндә кедәркән онлара бир нәфәр гошулур. Шакирдләр Исанын өлүмүнә көрә чох кәдәрлидирләр. Амма јол боју о адам онлара Мүгәддәс Китабын бир чох һиссәләрини баша салыр вә шакирдләр өзләрини бир аз јахшы һисс едирләр. Онлар бу адамын Иса олдуғуну јемәк јејән вахт баша дүшүрләр. Һәмин анда Иса јоха чыхыр вә ики шакирд һәр шеји һәвариләрә данышмаг үчүн тез Јерусәлимә гајыдырлар.

Бу ики шакирд јолда оларкән Иса Петерә дә көрүнүр. Башга шакирдләр буну ешидәндә чох севинирләр. Һәмин ики шакирд Јерусәлимә кәлиб Исанын онлара да көрүндүјүнү һәвариләрә хәбәр верирләр. Онлар бу һагда данышаркән гәрибә бир шеј баш верир, билирсән нә?

Бир шәклә бах. Гапы бағлы олса да, Иса дүз отағын ортасында дајаныб. Шакирдләр көр нечә севинирләр! Бу аны онлар һеч вахт унутмајачаглар! Исанын өз шакирдләринә нечә дәфә көрүндүјүнү саја биләрсән? Сәнчә, беш дәфә олар?

Иса шакирдләринә бағлы отагда көрүнәндә һәвари Тома араларында јох иди. Шакирдләр она ‘биз Ағамызы көрдүк!’ дејә хәбәр верирләр. Амма Тома ‘өз көзүмлә көрмәјинчә, инанмарам’ дејир. Бу һадисәдән сәккиз күн кечир. Тома шакирдләрлә бәрабәр отагдадыр. Гапы бағлыдыр. Бирдән Иса дүз отағын ортасында көрүнүр. Бу дәфә Тома инаныр. Јәһја 20:11-29; Лука 24:13-43.

ИСА КӨЈӘ ГАЈЫДЫР

ИСА дириләндән сонра бир нечә дәфә шакирдләринә көрүнүр. Бир дәфә ону 500 шакирди көрүр. Һеч билирсән Иса онларла нә һагда данышыр? Аллаһын Падшаһлығы һаггында. Јеһова Исаны јер үзүнә Падшаһлыг һаггында данышмаг үчүн көндәрмишди. Иса дириләндән сонра да буну едир.

Аллаһын Падшаһлығы һаггында өјрәндикләримиз јадындадыр? Бәли, Падшаһлыг Аллаһын көјдә олан һөкумәтидир. Аллаһ Исаны бу Падшаһлығын Падшаһы тә'јин едиб. Биз билирик ки, Иса ачлары дојурур, хәстәләри сағалдыр, һәтта өлүләри дирилдирди. Бунунла о, кәләчәкдә көзәл Падшаһ олачағыны көстәрмишди.

Бир фикирләш: Иса көјдә мин ил әрзиндә Падшаһлыг едәндә јер үзүндә шәраит нечә олачаг? Дүздүр, бүтүн јер үзү көзәл Чән-

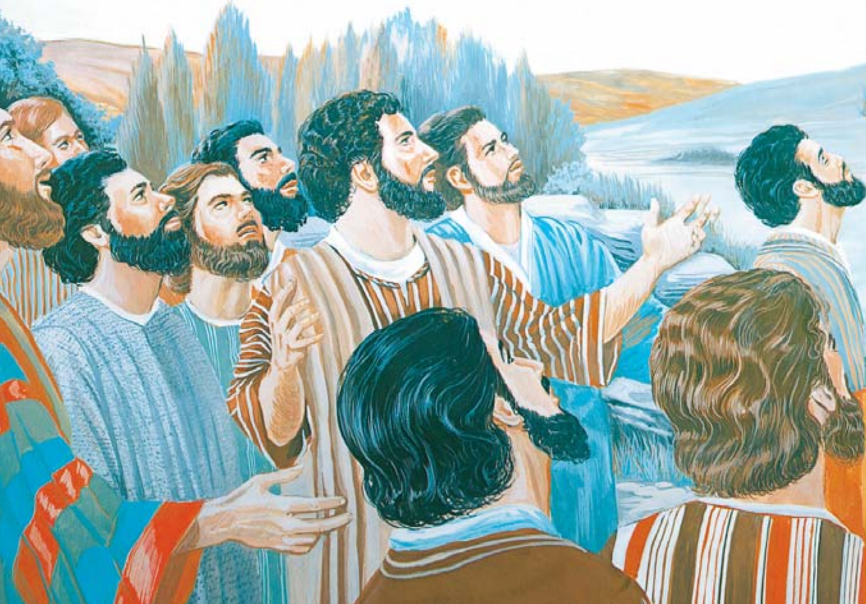

нәтә чевриләчәк. Артыг нә мүһарибә, нә чинаjәт, нә хәстәлик, нә дә өлүм олачаг. Биз билирик, бу мүтләг jеринә jетәчәк. Чүнки Аллаһ jер үзүнү чәннәт етмәк, инсанлары да бу чәннәтдә jашамаг үчүн jаратмышды. Jеһова Аллаһын лап башланғычда Еден бағыны jаратмасынын сәбәби дә елә бу иди. Аллаһын истәjини Иса jеринә jетирәчәк.

Исанын көjә гаjытмасынын вахтыдыр. О, 40 күн әрзиндә шакирдләринә көрүнүб. Артыг онлар Исанын сағ олдуғуна әминдирләр. Амма шакирдләри илә видалашмаздан әввәл Иса деjир: ‘Мүгәддәс руһу алмаjынча Jерусәлимдән кетмәjин’. Мүгәддәс руһ Аллаһын фәал гүввәсидир. О, әсән күләк кимидир вә шакирдләрә Аллаһын истәjини jеринә jетирмәjә көмәк едир. Иса ахырда деjир: ‘Сиз мәним һаггымда дүнjанын ән узаг jерләринә гәдәр тәблиғ едәчәксиниз’.

Иса бу сөзләри деjәндән сонра көрүнмәмиш бир һадисә баш верир. Шәклә бах, о, көjә галхмаға башлаjыр. Сонра Иса булудларын арасында көздән итир вә шакирдләри артыг ону көрмүрләр. Иса көjә кедир вә орадан давамчыларынын үзәриндә рәһбәрлик етмәjә башлаjыр.

1 Коринфлиләр 15:3-8; Вәһj 21:3, 4;
Һәвариләрин ишләри 1:1-11.

ЈЕРУСӘЛИМДӘ КӨЗЛӘЈӘРКӘН

БУ АДАМЛАР Исанын давамчыларыдыр. Онлар Исанын сөзүнә гулаг асыб Јерусәлимдән кетмәдиләр. Бир күн бу шакирдләр бир јерә јығышаркән күчлү күләјин сәсинә охшајан сәс бүтүн еви бүрүјүр. Сонра шакирдләрдән һәр биринин башы үзәриндә алов дилләри көрүнүр. Шәкилдә алов дилләрини көрүрсән? Бүтүн бунлар нә демәкдир?

Бу бир мөʼҹүзәдир! Иса көјдә Атасынын јанындадыр вә өз давамчыларынын үзәринә Аллаһын мүгәддәс руһуну төкүр. Билирсән мүгәддәс руһун көмәјилә онлар нә едирләр? Шакирдләр ҹүрбәҹүр дилләрдә данышмаға башлајыр.

Јерусәлимдә јашајан адамларын чоху бу сәси ешидиб, шакирдләрин јығышдығы евин габағына кәлирләр. Онлардан бәʼзиләри исраиллиләрин Пентикост адланан бајрамында иштирак етмәк үчүн узаг өлкәләрдән кәлән адамлардыр. Бу гонаглар чох тәәҹҹүбләнирләр! Онлар доғма дилләриндә һәвариләрин Аллаһын көзәл ишләри һаггында данышдыгларыны ешидирләр.

‘Ахы бу адамларын һамысы Галилејалыдыр, неҹә олур ки, онлар бизим ана дилимиздә данышырлар?’, дејә онлар сорушурлар.

Петер баш верәнләри халга изаһ етмәк үчүн габаға чыхыр. О, јүксәк сәслә халга Исанын өлдүрүлмәси вә сонра Јеһованын ону дирилтмәси һаггында данышыр. О дејир: ‘Инди Иса көјдә Аллаһын сағында отуруб вә сөз вердији мүгәддәс руһу да үзәримизә төкүб. Буна көрә дә бу мөʼҹүзәләри көрүб ешидирсиниз’.

Петерин бу сөзләриндән сонра бир чохлары Исаја гаршы едилән һагсызлыглара көрә пешман олур. Онлар сорушурлар: ‘Бәс биз нә едәк?’ Петер ҹаваб верир: ‘Сиз һәјат јолунузу дәјишиб вәфтиз олунмалысыныз’. Елә һәмин күн 3 000 адам вәфтиз олунуб Исанын давамчысы олур.

Һәвариләрин ишләри 2:1-47.

ҺӘБСХАНАДАН АЗАД ЕДИЛИРЛӘР

ҺӘБСХАНАНЫН гапысыны ачан мәләјә бах. Бу мәләк Исанын һәвариләрини азад едир. Ҝәл ҝөрәк онлар һәбсханаја нәјә ҝөрә дүшмүшдүләр.

Шакирдләрин үзәринә мүгәддәс руһун төкүлмәсиндән гыса бир вахт кечиб. Бир ҝүн ҝүнорта чағы Петерлә Јәһја Јерусәлимдәки мә’бәдә ҝедирләр. Орада, дүз гапынын ағзында анаданҝәлмә шикәст бир адам отуруб. Диләнмәк үчүн ону һәр ҝүн мә’бәдә ҝәтирирләр. Бу адам Петерлә Јәһјаны ҝөрәндә онлардан пул истәјир. Сәнчә, һәвариләр нә едирләр?

Онлар ајаг сахлајыб бу адама бахырлар. Петер дејир: ‘Пулум јохдур, амма оланымы сәнә верирәм. Исанын ады наминә, ајаға галх вә ҝәз!’ Сонра Петер шикәстин сағ әлиндән тутуб галдырыр, о

да јериндән сычрајыб кәзмәјә башлајыр. Буну көрән чамаат бу мө'чүзәјә һејран галыр.

Петер дејир: 'Биз бу мө'чүзәни Исаны дирилдән Аллаһын күчү илә етдик'. Петерлә Јәһја данышаркән дин башчыларындан бә'зиләри онлара јахынлашырлар. Онлар јаман гәзәбләнибләр, чүнки Петер вә Јәһја Исанын дирилдијини халга данышырлар. Дин башчылары һәвариләри тутуб һәбсханаја салырлар.

Нөвбәти күн дин башчылары бөјүк ичлас кечирирләр. Онлар Петери, Јәһјаны вә сағалмыш адамы бу ичласа кәтириб сорушурлар: 'Сиз бу мө'чүзәни һансы гүввә илә етдиниз?'

Петер дејир ки, онлар бу мө'чүзәни Исаны дирилдән Аллаһын гүввәси илә етдиләр. Дин башчылары нә едәчәкләрини билмирләр, чүнки һәгигәтән мө'чүзә баш вериб. Бу адамлар һәвариләрә Иса һаггында данышмағы гадаған едиб онлары бурахырлар.

Күнләр кечир, һәвариләр Иса һаггында данышмаға вә хәстәләри сағалтмаға давам едирләр. Онларын етдикләри мө'чүзәләрин сәдасы аләмә јајылыр. Јерусәлимин әтрафындакы балача шәһәрләрдән адамлар өз хәстәләрини һәвариләрин јанына сағалтмаға кәтирирләр. Бундан хәбәр тутан дин башчылары пахыллыгдан һәвариләри тутуб јенидән һәбсханаја салдырырлар. Амма һәвариләр орада чох галмырлар.

Бир шәклә бах, кечә јарысы Аллаһын бир мәләји һәбсхананын гапысыны ачыр. Мәләк һәвариләрә дејир: 'Мә'бәдә кедин вә инсанларла данышмаға давам един'. Сәһәриси күн дин башчылары һәвариләрин далынча һәбсханаја адам көндәрирләр. Бу адамлар кәләндә һәвариләр артыг һәбсханада јох иди. Анчаг бир гәдәр вахтдан сонра һәвариләри мә'бәддә чамааты өјрәдән тапырлар. Онлары тутуб Синедрион залына кәтирирләр.

Дин башчылары гәзәблә дејирләр: 'Мәкәр сизә гадаған етмәдик ки, бир дә Иса һаггында өјрәтмәјәсиниз? Амма сиз тә'лиминизи бүтүн Јерусәлимә јајмысыныз'. Һәвариләр онлара чаваб верирләр: 'Биз инсанлардан чох Аллаһа гулаг асмалыјыг'. Һәвариләр 'хош хәбәри' инсанлара данышмаға давам едирләр. Онлар бизә ә'ла нүмунә гојублар, елә дејилми?

Һәвариләрин ишләри 3-5-чи фәсилләр.

СТЕФАНЫ ДАША БАСЫРЛАР 107

ДИЗ ҮСТӘ чөкмүш бу адам Стефандыр. О, Исанын садиг шакирдләриндән биридир. Амма көр онунла нә баш верир! Бу кишиләр ону дашлајырлар. Ахы нәјә көрә онлар Стефана бу гәдәр нифрәт едир, онунла белә гәддарчасына давранырлар? Кәл өјрәнәк.

Стефан Аллаһын көмәји илә мө’чүзәләр едир вә халга һәгигәти өјрәдир. Онун белә көзәл ишләри бу кишиләрин хошуна кәлмир вә онлар Стефанла мүбаһисәјә кириширләр. Аллаһ Стефана чохлу һикмәт вердијиндән о, бу адамларын халга јалан шејләр өјрәтдијинин үстүнү ачыр. Бу кишиләр лап һирсләнирләр. Онлар Стефаны тутурлар вә сонра јаланчы шаһидләр чағырырлар.

Баш каһин Стефандан сорушур: ‘Бу сөзләр доғрудурму?’ Бу суала чаваб олараг, Стефан Мүгәддәс Китаб әсасында көзәл бир нитг сөјләјир. Ахырда о, гәдимдә јашамыш пис адамларын Јеһованын пејғәмбәрләринә нифрәт етдикләрини дә дејир. Сонра әлавә едир: ‘Сиз дә онлар кимисиниз. Сиз, Аллаһын хидмәтчиси Исаны өлдүрдүнүз вә Аллаһын ганунларына әмәл етмирсиниз’.

Бу сөзләр дин башчыларыны өзүндән чыхарыр. Онлар һирсләриндән дишләрини гычајырлар. Бирдән Стефан башыны галдырыб: ‘Бахын! Мән Исаны көјдә Аллаһын сағында дуран көрүрәм’ дејир. Буну ешидән кишиләр гулагларыны тыхајыб, Стефанын үстүнә чумурлар. Ону сүрүјүб шәһәрин кәнарына чыхарырлар.

Бу кишиләр үст палтарларыны чыхарыб, онлары Шаул адлы бир чавана тапшырырлар. Шәкилдә Шаулу көрүрсән? Сонра онлардан бир нечәси Стефана даш атмаға башлајыр. Бир бах, Стефан диз чөкүб Аллаһа дуа едир: ‘Јеһова, гәддарлыгларына көрә онлары чәзаландырма’. О билир ки, бу адамлардан бә’зиләрини дин башчылары јолдан чыхарыблар. Бундан сонра Стефан өлүр.

Сәнә кимсә пислик едәндә, сән дә әвәзини чыхмаг вә ја Аллаһдан онун пајыны вермәсини истәјирсән? Нә Стефан, нә дә Иса белә етмирдиләр, әксинә, онлара пислик едәнләрә јахшылыг едирдиләр. Сән дә онлара охшамаға чалыш, јахшы? Һәвариләрин ишләри 6:8-15; 7:1-60.

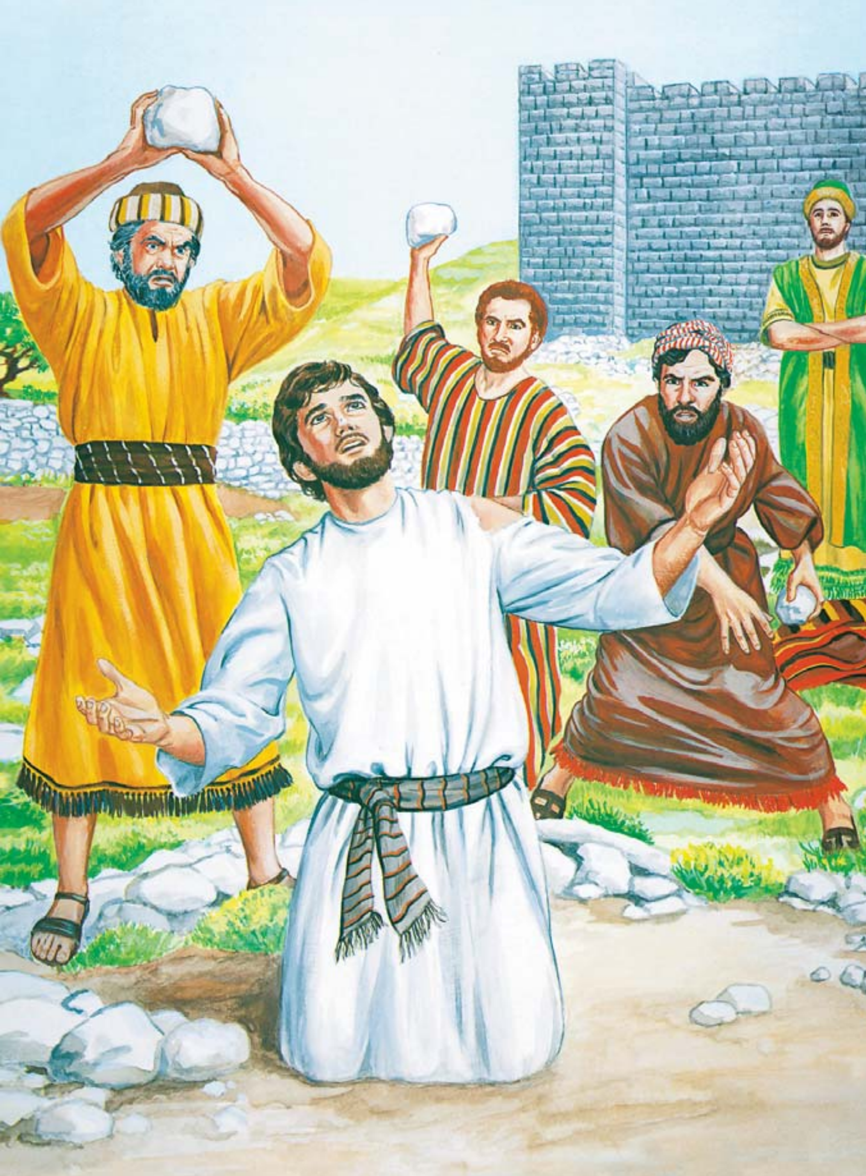

ДӘМӘШГӘ ҜЕДӘН ЈОЛДА

БИЛИРСӘН јердә узанан адам кимдир? Бу Шаулдур. Јадындадыр, Шаул Стефаны дашлајан адамларын палтарларыны горујурду. Ҝөзгамашдыран ишыға бир бах! Ҝөрәсән нә баш верир?

Стефанын өлүмүндән сонра Шаул Исанын давамчыларына пислик етмәјә башлајыр. О, евдән-евә ҝедиб, онлары тутур вә һәбсханаја салыр. Шаҝирдләрин чоху башга шәһәрләрә гачыр вә орада ‘хош хәбәри’ һамыја данышырлар. Амма Шаул Исанын давамчыларыны тапмаг үчүн һәмин шәһәрләрә јолланыр. Инди о, Дәмәшгә ҝедир. Јолда гәрибә бир һадисә баш верир.

Гәфләтән ҝөјдән бир ишыг Шаулун әтрафына шәфәг сачыр. Шәкилдә ҝөрүрсән, Шаул јерә јыхылыб. Сонра бир сәс ону чағырыр: ‘Шаул, Шаул! Сән нә үчүн мәни инчидирсән?’ Шаулун јанында олан адамлар ишығы ҝөрүр вә сәси ешидирләр, амма дејиләнләри баша дүшмүрләр.

‘Сән кимсән, Аға?’, дејә Шаул соруршур.

Сәс чаваб верир: ‘Мән, сәнин инчитдијин Исајам’. Иса нә үчүн белә дејир?

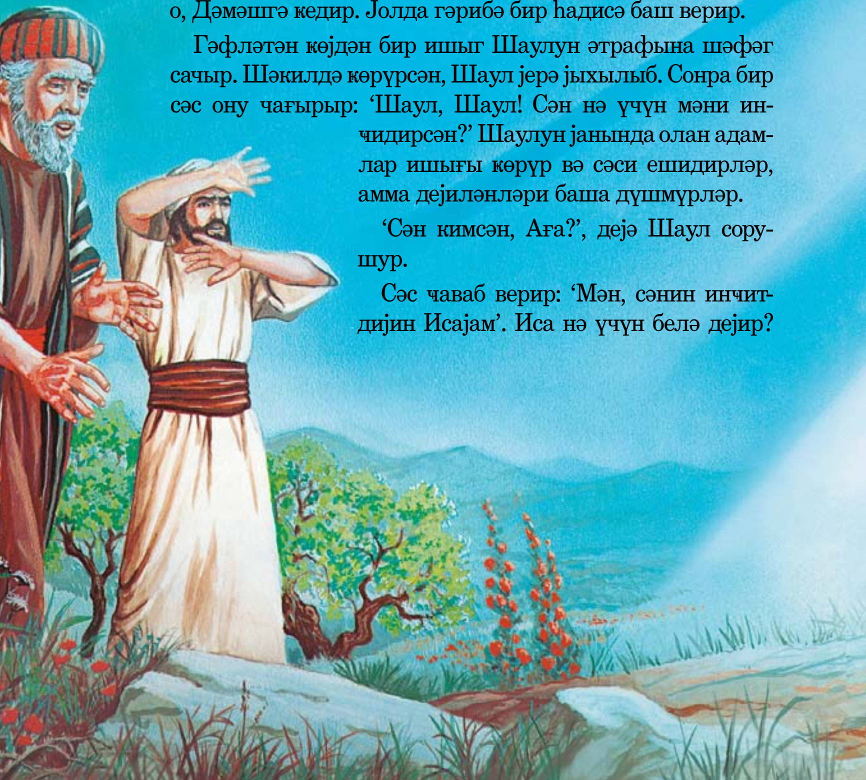

Чүнки Шаул онун шакирдләрини инҹидәндә, елә бил Исанын өзүнү инҹидир.

Инди Шаул сорушур: ‘Аға, бәс мән нә едим?’

Иса она дејир: ‘Галхыб Дәмәшгә кет. Орада сәнә нә етмәк лазым олдуғу дејиләҹәк’. Шаул ајаға галхыб көзләрини ачыр, амма һеч нә көрмүр. О, кор олуб! Јанындакылар ону, әлиндән тутуб Дәмәшгә кәтирирләр.

Инди Иса Дәмәшгдә јашајан Һананја адлы шакирди илә данышыр: ‘Һананја, дур. Доғру Күчә адланан күчәјә кет. Јәһуданын евиндә Шаул адлы бир адам вар. Ону өзүмә хүсуси хидмәтчи сечмишәм’.

Һананја Исаја гулаг асыр. Сонра кедиб Шаулу тапыр вә әлләрини онун үстүнә гојуб дејир: ‘Аға мәни көндәрди ки, сән јенидән көрә биләсән вә мүгәддәс руһла доласан’. Елә о андача пулҹуглара охшајан бир шеј Шаулун көзләриндән төкүлүр вә о јенидән көрүр.

Аллаһ Шаула башга халглара тәблиғ етмәк тапшырығы верир. Даһа сонра Шаул һәвари Павел кими танының. Биз онун һаггында нөвбәти һекајәләрдә даһа чох өјрәнәҹәјик. Амма инди кәл көрәк Аллаһ Петерә һансы тапшырығы верир.

Һәвариләрин ишләри 8:1-4; 9:1-20; 22:6-16; 26:8-20.

ПЕТЕР КОРНЕЛИУСУН ЈАНЫНА КӘЛИР

АЈАГҮСТӘ дајанан һәвари Петердир, јанындакылар да достларыдыр. Бәс нә үчүн бу адам Петерин габағында диз чөкүб? Мәкәр белә етмәк олар? Билирсән бу адам кимдир?

О, Рома ордусунда забитдир. Онун ады Корнелиусдур. Корнелиус Петери танымыр. Амма она дејибләр ки, Петери өз евинә дә’вәт етсин. Кәл бу һадисә һаггында даһа әтрафлы өјрәнәк.

Исанын биринчи давамчылары јәһудиләр олуб. Корнелиус јәһуди олмаса да, Аллаһы севир, Она дуа едир. Корнелиус һәмчинин инсанлара јахшылыг едир. Бир күн бир мәләк она көрүнүб дејир: ‘Аллаһ сәндән чох разыдыр, Корнелиус, О сәнин дуаларына чаваб верәчәк.

Адам көндәр, кедиб Петер адлы бир нәфәри јанына кәтирсин. О инди Јаффа шәһәриндә, дәнизин кәнарында јашајан Шимонун евиндәдир’.

Елә о дәгигә Корнелиус Петери тапмаг үчүн бир нечә адам көндәрир. Нөвбәти күн, бу адамлар Јаффаја кәлирләр. Бу вахт Петер Шимонун евиндә, дамын үстүндә иди. Орада Аллаһ Петерин көзүнүн габағында көјдән енән бөјүк бир сүфрә чанландырыр. Сүфрәнин үстүндә чүрбәчүр һејванлар вар. Аллаһын ганунуна көрә бу һејванлары јемәк олмазды, чүнки онлар мурдар сајылырды. Бунунла белә, бир сәс Петерә дејир: ‘Дур Петер, кәс вә је’.

Петер чаваб верир: ‘Јох! Мәним ағзыма бир дәфә дә олсун натәмиз һејван дәјмәјиб’. Амма сәс Петерә дејир: ‘Аллаһын тәмиз адландырдығы шејә натәмиз демә’. Бу һадисә үч дәфә баш верир. Петер чох тәәччүбләнир, көрәсән бүтүн бунлар нә демәкдир? Елә бу вахт Корнелиусун адамлары евә јахынлашыб Петери сорушурлар.

Петер ашағы дүшүб дејир: ‘Ахтардығыныз адам мәнәм. Сиз бураја нә үчүн кәлмисиниз?’ Адамлар дејирләр ки, Корнелиуса бир мәләк көрүнүб вә Петери өз евинә дә’вәт етмәсини тапшырыб. Буну ешидәндән сонра Петер онларла кетмәјә разы олур. Сәһәриси күн Петер достлары илә Гејсәријәјә, Корнелиуса баш чәкмәјә кедир.

Корнелиус гоһумларыны вә јахын достларыны өз евинә јығыб. Петер кәләндә Корнелиус ону гаршыламаға чыхыр. Шәкилдә көрдүјүн кими, о, Петерин гаршысында диз чөкүр. Амма Петер дејир: ‘Ајаға дур, мән ади бир инсанам’. Бәли, Мүгәддәс Китаб көстәрир ки, инсана баш әјиб, она сәчдә етмәк дүзкүн дејил. Биз јалныз Јеһова Аллаһа сәчдә етмәлијик.

Петер о евдә јығышанлара тәблиғ едир. Сонра дејир: ‘Инди баша дүшүрәм ки, Аллаһ Она хидмәт етмәк истәјән һәр бир адамы гәбул едир’. О данышаркән Аллаһ мүгәддәс руһуну көндәрир вә орадакылар мүхтәлиф дилләрдә данышмаға башлајырлар. Петерин јәһуди достлары буну көрәндә јаман тәәччүбләнирләр, чүнки онлар елә билирдиләр ки, Аллаһ анчаг јәһудиләри севир. Инди онлар баша дүшүрләр ки, Аллаһын көзүндә бүтүн милләтләр вә халглар ејнидир. Биз дә буну јаддан чыхармамалыјыг.

Һәвариләрин ишләри 10:1-48; 11:1-18; Вәһј 19:10.

ПАВЕЛИН ЈЕНИ КӨМӘКЧИСИ ТИМОТЕЈ

ҺӘВАРИ Павелин јанындакы бу кәнч оғлан Тимотејдир. Тимотеј аиләси илә Листра шәһәриндә јашајыр. Онун анасынын ады Евники, нәнәсинин ады исә Лоидадыр.

Бу, Павелин Листра шәһәринә үчүнчү кәлишидир. Тәхминән бир ил әввәл Павел вә Барнаба бураја биринчи тәблиғ сәјаһәти заманы кәлмишдиләр. Бу дәфә исә Павел бу шәһәрә досту Сила илә кәлиб.

Билирсән Павел Тимотејә нә дејир? О сорушур: ‘Сила илә мәнә гошулмаг истәрдинми? Узаг јерләрдә јашајан адамлара тәблиғ етмәк үчүн сән дә бизә көмәк едә биләрсән’.

‘Бәли, мән дә сизинлә кетмәк истәјирәм’, дејә Тимотеј чаваб верир. Бир гәдәр вахтдан сонра Тимотеј аиләси илә сағоллашыб Павел вә Сила илә кедир. Амма онларын һаралара кетдикләрини өјрәнмәздән әввәл, кәл көрәк бу вахта гәдәр Павелин башына нәләр кәлир. Дәмәшг јолунда Исанын Павеллә данышмасындан артыг 17 ил кечиб.

Јадындадыр, Павел Дәмәшгә Исанын шакирдләрини тутмаг үчүн кедирди. Амма инди Павел өзү Исанын шакирдидир! Бир гәдәр вахтдан сонра пис адамлар Павели өлдүрмәк истәјирләр, чүнки о, Иса һаггында данышыр, бу исә онларын хошуна кәлмир. Амма шакирдләр Павелә гачыб чаныны гуртармаға көмәк едирләр. Ону зәнбилә гојуб шәһәрин диварындан ашағы салырлар.

Бу һадисәдән сонра Павел тәблиғ етмәк үчүн Антакјаја кедир. Бу шәһәрдә Исанын шакирдләрини илк дәфә мәсиһчи адлан-

дырырлар. Сонра Павелле Барнаба тәблиғ етмәк үчүн Антакјадан узаг јерләрә кедирләр. Онларын кәлдији шәһәрләрдән бири дә Тимотејин доғма шәһәри Листра олур.

Бир ил кечәндән сонра Павел јенидән Листраја кәлир. Бу артыг онун икинчи тәблиғ сәјаһәтидир. Тимотеј Павел вә Силаја гошуландан сонра көрәсән онлар һаралара јолланырлар? Кәл хәритәјә бахаг вә онларын олдуғу јерләрин адларыны өјрәнәк.

Биринчиси, онлар Листранын јанындакы Конја шәһәринә, орадан исә дикәр Антакјаја кедирләр. Сонра онлар Троас шәһәринә, орадан Филипијә, Салоникә вә Веријаја кедирләр. Бах көр хәритәдә Афинаны тапа билирсән? Павел орада да тәблиғ едир. Сонра онлар ил јарым Коринф шәһәриндә тәблиғ едирләр. Ахырда Ефес шәһәриндә дә олурлар. Сонра кәми илә Гејсәријәјә, орадан да Антакјаја гајыдырлар. Павел бурада галыр.

Беләликлә, Тимотеј 'хош хәбәри' тәблиғ етмәкдә вә јени мәсиһчи јығынчаглары јаратмагда Павелә көмәк едир. Бунун үчүн онлар јүзләрлә километр јол кедирләр. Бөјүјәндә сән дә Тимотеј кими Аллаһа сәдагәтлә хидмәт едәчәксәнми?

Һәвариләрин ишләри 9:19-30; 11:19-26; 13-17-чи фәсилләр; 18:1-22.

ЈУХУЛАЈАН ОҒЛАН

АЈ АМАН! Бурада нә баш вериб? Јердә узанан оғлана нә олуб? Бах! Евдән чөлә јүјүрән адамлардан бири Павелдир. Көрүрсән, Тимотеј дә онун јанындадыр. Оғлан пәнчәрәдән јыхылыб?

Бәли. Кәл көрәк бу һадисә нечә баш вериб. Бура Троас шәһәридир. Павел бу евдә шакирдләрлә сөһбәт едирди. О билирди ки, узун мүддәт онлары көрмәјәчәк, ахы ертәси күн кәми илә јола дүшмәлидир. Буна көрә дә Павелин шакирдләрлә сөһбәти дүз кечә јарысына кими узаныр.

Пәнчәрәдә отуран Ефтик адлы бу оғланы јуху басыр вә о, дүз үчүнчү мәртәбәдән јерә јыхылыр! Инди билдин бу адамлар нә үчүн тәшвишә дүшүбләр? Онлар горхурлар ки, бирдән ушаг өләр. Оғланы јердән галдыранда нә көрсәләр јахшыдыр? О өлүб!

Павел оғланын өлдүјүнү көрәндә онун үстүнә јыхылыб ону гучаглајыр. Сонра јанындакылара дејир: ‘Горхмајын, һәр шеј јахшы олачаг!’ Тәсәввүр едирсән! Павел бир мөʼчүзә едир! О, оғланы дирилдир! Һамы чох севинир.

Онлар јенидән јухары чыхыб јемәк јејирләр. Павел сәһәрә гәдәр онларла сөһбәт едир. Ефтик исә һәмин кечә бир дә јухуламыр! Сонра Павел, Тимотеј вә онларын јол јолдашлары кәмијә минирләр. Билирсән онлар һара јолланырлар?

Павел үчүнчү тәблиғ сәјаһәтини јеничә битириб. Бу сәјаһәтин үч илини о, Ефес шәһәриндә јашамышды. Онун үчүнчү сәјаһәти икинчидән даһа узун иди. Инди исә о, евә гајыдыр.

Троасдан чыхандан сонра кәми бир аз Милет шәһәриндә дајаныр. Ефес Милетдән бир нечә километр аралыда јерләшир. Павел адам көндәриб орадакы јығынчағын ағсаггалларыны Милетә чағырыр. Павел онларла ахырынчы дәфә сөһбәт етмәк истәјир. Бир гәдәр сонра кәми јола дүшүр. Павеллә видалашмалары гардашлары нечә дә кәдәрләндирир!

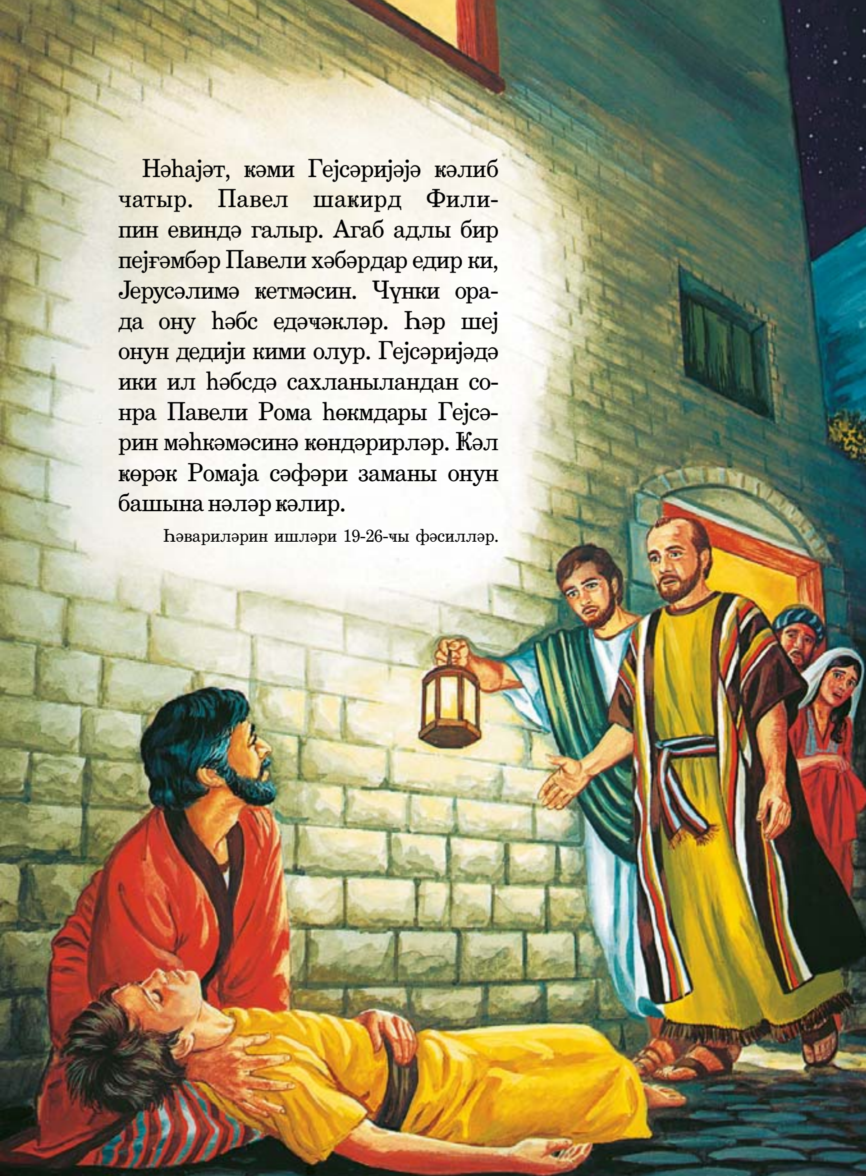

Нәһајәт, кәми Гејсәријәјә кәлиб чатыр. Павел шакирд Филипин евиндә галыр. Агаб адлы бир пејғәмбәр Павели хәбәрдар едир ки, Јерусәлимә кетмәсин. Чүнки орада ону һәбс едәчәкләр. Һәр шеј онун дедији кими олур. Гејсәријәдә ики ил һәбсдә сахланыландан сонра Павели Рома һөкмдары Гејсәрин мәһкәмәсинә көндәрирләр. Кәл көрәк Ромаја сәфәри заманы онун башына нәләр кәлир.

Һәвариләрин ишләри 19-26-чы фәсилләр.

КӘМИ ГӘЗАЈА УҒРАЈЫР

БАХ! Кәми гәзаја уғрајыб! О, гајалара дәјиб парчаланыр! Дәниздәки адамлары көрүрсән? Онлардан бә'зиләри артыг саһилә чатыблар. Павел дә орададыр! Кәл көрәк Павел кәмијә нәјә көрә минмишди вә кәми гәзаја нечә уғрады.

Јадындадыр, Павел ики ил Гејсәријәдә һәбсдә сахланылмышды. Орадан ону вә башга дустаглары кәмијә миндириб Ромаја көндәрирләр. Кәми Крит адасынын јахынлығындан кечәндә дәниздә бөјүк бир фыртына башлајыр. Елә күчлү күләк әсир ки, кәмини идарә етмәк мүмкүн олмур. Күндүзләр күнәш, кечәләр исә

улдузлар көрүнмүр. Бир мүддәт белә давам едир, кәмидәкиләр хилас олмаға үмидләрини бүсбүтүн итирирләр.

Онда Павел ајаға галхыб дејир: 'Һеч бириниз өлмәјәчәксиниз. Јалныз кәми батачаг. Чүнки кечән кечә Аллаһын бир мәләји мәнә көрүнүб деди: Павел, горхма! Сән Рома һөкмдары Гејсәрин јанына кетмәлисән. Аллаһ сәни вә кәмидәкиләрин һамысыны хилас едәчәк'.

Артыг 14 күндүр фыртына давам едир. Кечә јарысы кәмичиләр сујун дајазлашдығыны һисс едирләр. Онлар горхурлар ки, кәми гаранлыгда гајалара чырпылар. Она көрә дә кәмини сахламаг үчүн лөвбәр атырлар. Сәһәриси күн торпаг көрүнүр. Кәмичиләр кәмини саһилә сүрмәји гәрара алырлар.

Саһилә јахын су дајаз олдуғундан кәми јериндә илишиб галыр. Далғаларын күчүндән кәми парчаланмаға башлајыр. Дустаглара нәзарәт едән забит дејир: 'Ким үзә билирсә, биринчи гој онлар суја атылыб саһилә үзсүнләр. Галанларыныз, онларын далынча сиз дә суја атылын вә тахта парчаларындан јапышыб саһилә чыхын'. Кәмидәкиләр суја атылырлар. Беләчә, мәләјин дедији кими, кәмидә олан 276 нәфәрин һамысы сағ-саламат саһилә чыхыр.

Бура Малта адасыдыр. Буранын чамааты чох гајғыкешдир. Онлар хилас оланлара көмәк едирләр. Һава јахшылашанда Павели башга кәмијә миндириб Ромаја јола салырлар.

Һәвариләрин ишләри 27:1-44; 28:1-14.

ПАВЕЛ РОМАДА

ПАВЕЛИН голларында гандалы көрүрсән? Онун јанында нәзарәтчи дајаныб. Павел Рома шәһәриндә дустагдыр вә Гејсәрин онун һаггында гәрар чыхармасыны көзләјир. Дустаг олмасына бахмајараг, Павелин јанына адам бурахырлар.

Ромаја чатандан үч күн сонра Павел адлы-санлы јәһудиләри јанына дә’вәт едир. Онун јанына чохлу ромалы јәһуди кәлир. Павел онлара Иса вә Аллаһын Падшаһлығы һаггында данышыр. О адамлардан бә’зиләри иман кәтириб мәсиһчи олур, дикәрләри исә инанмыр.

Павел она нәзарәт едән әскәрләрә дә Аллаһ һаггында данышыр. Ромада дустаг олдуғу ики ил әрзиндә јанына кәләнләрин һамысына тәблиғ едир. Нәтичәдә, Падшаһлыг һаггында хош хәбәри һәтта Гејсәрин сарајындакылар да ешидир. Онлардан бә’зиләри мәсиһчи олур.

Стол архасында отуруб јазы јазан бу адам кимдир? Ону таныдын? Һә, бу Тимотејдир. О да Падшаһлыг һаггында тәблиғ етдијинә көрә һәбс едилмишди, амма инди азадлыгдадыр. Тимотеј Павелә көмәк етмәк үчүн бура кәлиб. Һеч билирсән о нә јазыр? Инди көрәрик.

Јадындадыр, 110-чу һекајәдә Филипи вә Ефес шәһәрләри һаггында охумушдуг. Павел о шәһәрләрдә мәсиһчи јығынчагларынын јаранмасына көмәк етмишди. Һәбсдә олдуғу вахт Павел орадакы мәсиһчиләрә мәктублар јазыр. Бу мәктублары инди Мүгәддәс Китабда охумаг олар. Онлар «Ефеслиләрә мәктуб» вә «Филипилиләрә мәктуб» адланырлар. Павел Филипидәки достларына демәк истәдији сөзләри Тимотејә јаздырыр.

Филипилиләр Павелә вахтилә чох көмәк едибләр. Бу дәфә һәбсханаја онун үчүн пај көндәрибләр. Мәктубда Павел онлара миннәтдарлығыны билдирир. Һәдијјәни кәтирән адамын ады Епафродитдир. Амма о, Ромада бәрк хәстәләнир вә аз галыр өлсүн. Сонра Епафродит сағалыр вә евә гајытмаға һазылашыр. О, Филипијә кедәндә Павеллә Тимотејин јаздыглары бу мәктубу өзү илә апарыр.

Павел дустаг олдуғу вахт әрзиндә даһа ики мәктуб јазыр. Онлары да Мүгәддәс Китабда тапмаг олар. Онлардан бири Колос шәһәриндәки мәсиһчиләрә јазылыб. Билирсән о мәктубун ады нәдир? «Колослулара мәктуб». Павел о бири мәктубуну исә досту Филимона јазыб. Филимон да Колос шәһәриндә јашајыр. Мәктубда Павел Филимонун гуллугчусу Онисим һаггында јазыр.

Онисим Филимонун јанындан Ромаја гачыб. О нечәсә Павелин дә Ромада олдуғундан хәбәр тутур. Павели көрмәјә кәләндә Павел она да тәблиғ едир. Онисим тезликлә мәсиһчи олур. О, ағасындан гачдығы үчүн инди чох пешмандыр. Билирсән Павел Филимона мәктубунда нә јазыр?

Павел Филимондан Онисими бағышламасыны хаһиш едир: ‘Ону сәнә кери көндәрирәм. Амма инди о јалныз сәнин гуллугчун дејил, о һәм дә чох көзәл бир мәсиһчи гардашдыр’. Онисим Колос шәһәринә гајыданда өзү илә колослулара вә Филимона олан бу ики мәктубу апарыр. Тәсәввүр едирсән, Филимон гуллугчусунун мәсиһчи олдуғуну биләндә нечә севинир?

Павелин филипилиләрә вә Филимона хош хәбәри вар. О, филипилиләрә јазыр: ‘Тимотеји јаныныза көндәрирәм. Өзүм дә бир аздан јаныныза кәләчәјәм’. Филимондан исә онун үчүн бир отаг һазырламасыны хаһиш едир.

Павел азадлыға бурахыланда бир чох шәһәрләрдә јашајан мәсиһчи бачы-гардашларыны көрмәјә кедир. Амма сонра о јенидән Ромада дустаг олур. Павел билир ки, бу дәфә ону өлүм көзләјир. Она көрә дә Тимотејә јазыб тезликлә јанына кәлмәсини хаһиш едир. О јазыр: ‘Мән Аллаһа садиг галдығым үчүн Аллаһ мәни мүкафатландырачаг’. Бундан сонра Павели өлдүрүрләр. Јерусәлим дә, бир нечә ил сонра ромалылар тәрәфиндән јерлә-јексан едилир.

Мүгәддәс Јазыларда башга шејләр һаггында да јазылыб. Јеһова Аллаһ Мүгәддәс Китабын сонунчу китабларыны һәвари Јәһјаја јаздырыб. «Вәһј» китабыны да һәвари Јәһја гәләмә алыб. Бу китабда кәләчәк һаггында данышылыр. Кәл өјрәнәк көрәк кәләчәкдә бизи нә көзләјир.

Һәвариләрин ишләри 28:16-31; Филипилиләрә 1:13; 2:19-30; 4:18-23; Ибраниләрә 13:23; Филимона 1-25; Колослулара 4:7-9; 2 Тимотејә 4:7-9.

Мүгәддәс Китабда јазыланлар јеринә јетир

Мүгәддәс Јазыларда тәкчә кечмишдә баш вермиш һадисәләрдән дејил, кәләчәкдә олачаг һадисәләрдән дә бәһс едилир. Инсанлар кәләчәкдә нәләр олачағыны билмирләр. Буна көрә дә әмин ола биләрик ки, Мүгәддәс Китабда јазыланлары јалныз Аллаһ дејә биләрди. Аллаһын Кәламында кәләчәк һаггында нә јазылыб?

Орада Аллаһын бөјүк мүһарибәси һаггында јазылыб. Бу мүһарибәдә Аллаһ јер үзүнү пис ишләрдән вә пис адамлардан тәмизләјәчәк, Өз хидмәтчиләрини исә горујачаг. Онун сечдији Падшаһ Иса Мәсиһ Аллаһа хидмәт едәнләрин сүлһ вә хошбәхтлијини тә’мин едәчәк. Онлар һеч вахт хәстәләнмәјәчәк вә өлмәјәчәкләр.

Биз Аллаһын јер үзүндә Чәннәт јарадачағына чох шадыг. Амма Чәннәтдә јашамаг истәјириксә, кәрәк нә исә едәк. Сонунчу һекајәдә, Аллаһын Өз хидмәтчиләринә һазырладығы көзәл хејир-дуалары алмаг үчүн нәләр етмәјин вачиб олдуғуну өјрәнәчәјик. СӘККИЗИНЧИ ҺИССӘДӘ Мүгәддәс Китабын кәләчәк һаггында нәләр дедијиндән бәһс едилир.

НӘҺАЈӘТ ПИСЛИЈӘ СОН ГОЈУЛАЧАГ

ШӘКИЛДӘ сән нә көрүрсән? Һә, бунлар ағ атлылардыр. Амма көр онлар һарададырлар! Атлылар көјдә булудларын үстүндәдирләр! Аа, мәкәр көјдә ат олур?

Јох, јох, бунлар әсл ат дејил. Чүнки ат булудларын үстү илә гача билмәз. Анчаг Мүгәддәс Китабда көјдәки атлардан данышылыр. Бәс бу нечә ола биләр?

Әввәлләр мүһарибәләрдә атлардан истифадә едирдиләр. Мүгәддәс Китаб көјдәки атлардан данышанда ону демәк истәјир ки, Аллаһ јердәки инсанларла мүһарибә апарачаг. Билирсән бу мүһарибә нечә адланыр? Һар-Мекидон. Бу мүһарибә јер үзүндәки бүтүн пислијин көкүнү кәсәчәк.

Һар-Мекидон мүһарибәсини Иса апарачаг. Јадындадырса, Јеһова Аллаһ Исаны Өз һөкумәтинин Падшаһы сечмишди. Буна көрә дә Исанын башында тач вар. Онун әлиндәки гылынч көстәрир ки, о, Аллаһын дүшмәнләринин һамысыны өлдүрәчәк. Нә јахшы ки, Аллаһ пис инсанларын һамысыны мәһв едәчәк!

Кәл 10-чу һекајәни ачаг. Орадакы шәкилдә сән нә көрүрсән? Дүздүр, бу бөјүк Дашгындыр. Дашгында пис адамлар өлмүшдүләр. О Дашгыны ким етмишди? Јеһова Аллаһ. Инди исә кәл 15-чи һекајәјә бахаг. Бәс орада нә көрүрсән? Содом вә Һоморра шәһәрләри од-алов ичиндәдир. Буну да Аллаһ етмишди.

Кәл инди 33-чү һекајәни ачаг. Көрүрсән, мисирлиләрин атлары вә дөјүш арабалары илә нә баш верир? Онлары суда ким батырды? Јеһова Аллаһ. О буну Өз халгыны горумаг үчүн етди. Инди исә 36-чы вә 76-чы һекајәләрә бахаг. Орада нә көрүрүк? Пис әмәлләринә көрә Јеһова һәтта Өз халгыны да чәзаландырды.

Пислијә сон гојмаг үчүн Јеһованын көјдәки ордусуну јерә көндәрмәси һеч дә тәәччүблү дејил. Тәсәввүр едирсән бу нә демәкдир? О бири сәһифәни чевир, бирликдә охујаг. Вәһј 16:16; 19:11-16.

ЈЕР ҮЗҮНДӘ ЈЕНИ ЧӘННӘТ

ШӘКИЛДӘКИ һүндүр ағачлара, әлван күлләрә вә уча дағлара бах. Бура нечә дә көзәлдир! Бах, марал оғланын әлиндән нечә јејир! Һәлә чәмәндәки ширләрә, атлара бир бах! Сән белә көзәл јердә јашамаг истәмәздинми?

Аллаһ истәјир ки, сән јер үзүндә олачаг Чәннәтдә әбәди јашајасан. О сәнин хәстәләнмәјини истәмир. Мүгәддәс Китабда јени Чәннәтдә јашајачаг адамлар үчүн Аллаһын вә'ди јазылыб. Көр орада нә дејилир: ‘Аллаһ онларла олачаг. Инсанлар һеч вахт өлмәјәчәк, онларын һеч јери ағрымајачаг, даһа һеч кәс ағламајачаг. Әввәлки шејләр бир даһа олмајачаг’.

Бүтүн бу көзәл ишләрин мүтләг баш вермәси үчүн Иса өзү гајғы көстәрәчәк. Бәс билирсән бу нә вахт олачаг? Иса јер үзүнү пис ишләрдән вә пис адамлардан тәмизләјәндән сонра. Јадындадыр,

биз охумушдуг ки, Иса јердә јашајанда хәстәләри сағалдыр, һәтта өлүләри дә дирилдирди. Иса буну кәләчәкдә Падшаһ оланда бүтүн јер үзүндә нәләр едәчәјини көстәрмәк үчүн едирди.

Бир фикирләш: јер үзүндәки Чәннәтдә һәјат нечә дә көзәл олачаг! Иса сечдији адамларла бирликдә көјдән јери идарә едәчәк. Онлар бүтүн инсанларын гејдинә галачаг вә һамынын хошбәхтлији үчүн чалышачаглар. Кәл көрәк Аллаһын бизә јени Чәннәтдә јашамаға ичазә вермәси үчүн нә етмәлијик.

Вәһј 21:3, 4; 5:9, 10; 14:1-3.

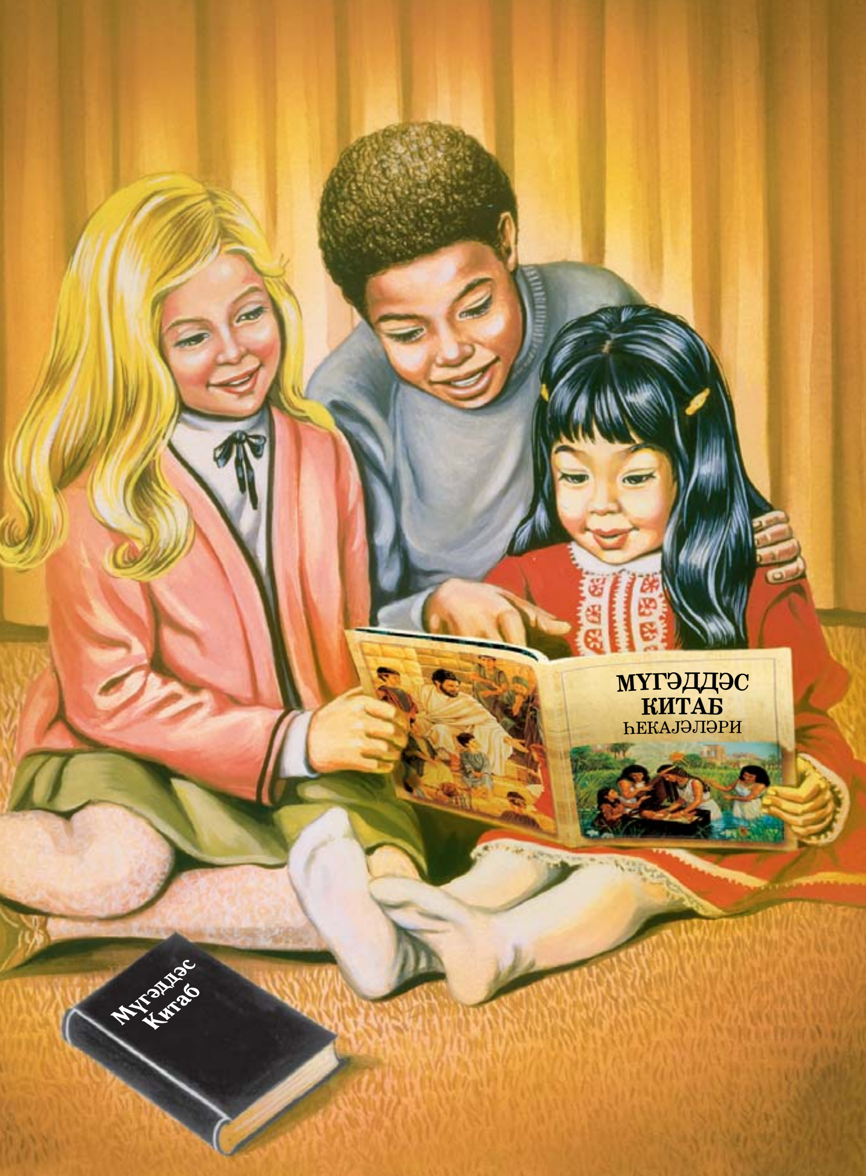
МҮГӘДДӘС
КИТАБ
ҺЕКАЈӘЛӘРИ
Мүгәддәс
Китаб

ӘБӘДИ ЈАШАМАГ ҮЧҮН НӘ ЕТМӘЛИЈИК?

ДЕЈӘ биләрсән бу гыз өз достлары илә һансы китабы охујур? Һә, һә, онлар да «Мүгәддәс Китаб һекајәләри»ни охујурлар. Онлар да сәнин охудуғун һекајәни — «Әбәди јашамаг үчүн нә етмәлијик?» һекајәсини охујурлар.

Билирсән онлар бу һекајәдән нә өјрәнирләр? Онлар өјрәнирләр ки, әбәди јашамаг үчүн Јеһова Аллаһ вә Онун Оғлу Иса һаггында билик алмаг лазымдыр. Мүгәддәс Китабда дејилир: ‘Әбәди јашамаг үчүн тәк һәгиги Аллаһ вә онун јер үзүнә көндәрдији Оғлу Иса Мәсиһ һаггында өјрәнин’.

Биз Јеһова Аллаһ вә онун Оғлу Иса Мәсиһ һаггында һарадан өјрәнә биләрик? «Мүгәддәс Китаб һекајәләри»ни башдан ахыра кими охумаг бу ишдә сәнә көмәк едәр. Бурадан Јеһова Аллаһ вә Иса Мәсиһ һаггында чох шеј өјрәнмисән. Бу китабда һәм дә онларын әввәлки вә кәләчәкдә көрәчәкләри ишләр һаггында јазылыб. Амма елә фикирләшмә ки, бу китабы охумагдан саваjы һеч нә лазым дејил.

Јердә о бири китабы көрүрсән? Бу Мүгәддәс Китабдыр. Охудуғумуз һекајәләр онун әсасында јазылыб. Бөјүкләрдән хаһиш елә, сәнә бу һекајәләрдә кәтирилән ајәләри Мүгәддәс Китабдан охусунлар. Јеһова Аллаһа дүзкүн хидмәт етмәк вә әбәди јашамаг үчүн анчаг Мүгәддәс Китаб бизә лазыми билији верир. Буна көрә дә Мүгәддәс Китабы мүнтәзәм өјрәнмәлијик.

Амма буну да бил ки, Јеһова Аллаһ вә Иса Мәсиһ һаггында өјрәнмәк аздыр. Бизим Јеһова Аллаһ вә Иса Мәсиһ, һәмчинин онларын тә’лимләри һаггында чохлу билијимиз ола биләр. Анчаг бу, әбәди јашајачағымыза зәманәт вермир. Билирсән әбәди јашамаг үчүн башга нә етмәлијик?

Биз өјрәндијимиз шејләри сонра һәјатымызда тәтбиг етмәлијик. Јәһуда Искарјот јадындадыр? О, Исанын 12 һәварисиндән бири иди. Јәһуданын да Јеһова вә Иса һаггында чохлу билији варды. Амма онун ахыры нечә олду? О јаваш-јаваш өзүнү Аллаһдан чох севмәјә

башлады вә Исаны дүшмәнләрә 30 күмүш пула сатды. Буна көрә дә Јәһуда әбәди јашамајачаг.

Бәс 69-чу һекајәдәки Ҝеһази јадындадыр? Ҝеһази она мәхсус олмајан палтара вә пула тамаһ салмышды. Бу шејләри көтүрмәк үчүн јалан данышды. Бунун үчүн Јеһова Аллаһ ону чәзаландырды. Биз дә Аллаһын ганунларына гулаг асмасаг, Аллаһ бизи чәзаландырар.

Јеһованын кечмишдә чохлу сәдагәтли хидмәтчиләри дә олуб. Биз дә онлара охшамаг истәјирик, елә дејилми? Мәсәлән, балача Шамуели көтүрәк. Јадындадыр, 55-чи һекајәдә охумушдуг ки, о, ибадәт чадырында хидмәт етмәјә башлајанда дөрд-беш јашы варды. Бәли, јашындан асылы олмајараг, сән Јеһоваја һәр вахт хидмәт едә биләрсән.

Әлбәттә, биз һамымыз Иса Мәсиһә бәнзәмәк истәјирик. О, ушаг јашларында да мә’бәддә инсанларла көјдәки Атасы һаггында данышырды. Буну 87-чи һекајәдән көрмәк олар. Ҝәл биз дә онун кими олмаға чалышаг. Ҝәл көзәл Аллаһымыз Јеһова вә Онун Оғлу Иса Мәсиһ һаггында имканымыз дахилиндә һамыја данышаг. Әҝәр бунлары едәриксә, онда Аллаһын јер үзүндә јарадачағы Ҹәннәтдә әбәди јашајачағыг. Јәһја 17:3; Мәзмур 145:1-21.

«Мүгәддәс Китаб һекајәләри» нәшринин өјрәнилмәси үчүн суаллар

Һекајә 1

Аллаһ јаратмаға башлајыр

1. Һәр шеји ким јарадыб? Буна аид бир мисал чәкә биләрсәнми?
2. Аллаһ ән әввәл кимләри јаратды?
3. Ән биринчи мәләк башгаларындан нә илә фәргләнирди?
4. Јер үзүнүн әввәлләр нечә олдуғуну тәсвир ет. (Шәклә бах.)
5. Һејванларын вә инсанларын јашамасы үчүн Аллаһ јер үзүндә нә етди?

Әлавә суаллар:

1. *Јеремја 10:12 ајәсини оху.*

Јаратдыгларынын васитәсилә Аллаһын һансы хүсусијјәтләрини көрмәк олар? (Јешаја 40:26; Ром. 11:33).

2. *Колослулара 1:15-17 ајәләрини оху.*

Иса јарадылышда һансы ролу ојнамышдыр вә бу она олан мүнасибәтимизә нечә тә′сир көстәрмәлидир? (Колос. 1:15-17).

3. *Јарадылыш 1:1-10 ајәләрини оху.*

а) Јер нечә јаранды? (Јар. 1:1).
б) Илк јарадылыш күнүндә нә баш верди? (Јар. 1:3-5).
в) Икинчи јарадылыш күнүндә баш верәнләри тәсвир ет (Јар. 1:7, 8).

Һекајә 2

Көзәл бағ

1. Аллаһ Јер күрәсини бизим үчүн нечә һазырлады?
2. Аллаһ һансы һејванлары јаратды? (Шәклә бах.)
3. Нәјә көрә Еден бағы хүсуси бағ иди?
4. Аллаһ Јерин нечә олмасыны истәјирди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 1:11-25 ајәләрини оху.*

а) Үчүнчү јарадылыш күнүндә Аллаһ нәләри јаратды? (Јар. 1:12).
б) Дөрдүнчү јарадылыш күнүндә нәләр баш верди? (Јар. 1:16).

в) Бешинчи вә алтынчы јарадылыш күнләриндә Аллаһ һансы һејванлары јаратды? (Јар. 1:20, 21, 25).

2. *Јарадылыш 2:8, 9 ајәләрини оху.*

Аллаһ бағда башга һансы ики ағачы јетишдирди вә бу ағачлар нәји символизә едирдиләр?

Һекајә 3

Илк киши вә гадын

1. 3-чү һекајәдәки шәкил 2-чи һекајәдәки шәкилдән нә илә фәргләнир?

2. Илк инсаны ким јаратды вә о инсанын ады нә иди?

3. Аллаһ Адәмә һансы иши тапшырды?

4. Аллаһ нә үчүн Адәми дәрин јухуја верди?

5. Адәмлә Һәвва нә гәдәр јашаја биләрдиләр вә Аллаһ онларын һансы ишлә мәшғул олмасыны истәјирди?

Әлавә суаллар:

1. *Јешаја 42:8 (КМ) ајәсини оху.*

Аллаһын ады нәдир? Онун јер үзәриндә тутдуғу мөвгени тәсвир ет. (Јер. 16:21, *КМ*; Дан. 4:17).

2. *Јарадылыш 1:26-31 ајәләрини оху.*

а) Аллаһ алтынчы јарадылыш күнүнүн сонунда кими јаратды вә бу варлыг һејванлардан нә илә фәргләнирди? (Јар. 1:26).

б) Јеһова инсанларын вә һејванларын гидаланмасы үчүн нә верди? (Јар. 1:30).

3. *Јарадылыш 2:7-25 ајәләрини оху.*

а) Адәм һејванлара ад вермәк үчүн нә етмәли иди? (Јар. 2:19).

б) Јарадылыш 2:24 ајәси Јеһованын никаһа, ајры јашамаға вә бошанмаја даир нөгтеји-нәзәрини нечә көстәрир? (Мат. 19:4-6, 9).

Һекајә 4

Онлар евләриндән говулурлар

1. Шәклә бах. Адәм вә Һәвва илә нә баш вериб?

2. Јеһова онлары нијә чәзаландырды?

3. Илан Һәвваја нә деди?

4. Иланы Һәвва илә данышдыран ким иди?

5. Адәмлә Һәвва Чәннәт евләриндән нә үчүн говулдулар?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 2:16, 17 вә 3:1-13, 24 ајәләрини оху.*

а) Иланын Һәввваја вердији суал Јеһованы јанлыш шәкилдә нечә тәгдим едирди? (Јар. 3:1-5; 1 Јәһ. 5:3).

б) Һәвванын нүмунәси бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Филип. 4:8; Јаг. 1:14, 15; 1 Јәһ. 2:16).

в) Адәмлә Һәвва көрдүкләри ишин мәс'улијјәтини дашымагдан нечә бојун гачырдылар? (Јар. 3:12, 13).

г) Еден бағынын шәргиндә дуран керувлар Јеһованын Али Һакимијјәтини нечә дәстәкләјирдиләр? (Јар. 3:24).

2. *Вәһј 12:9 ајәсини оху.*

Шејтан бәшәријјәти Аллаһын рәһбәрлијинә гаршы галдырмаға нә дәрәчәдә наил олду? (1 Јәһ. 5:19).

Һекајә 5

Һәјат чәтинләшир

1. Еден бағындан кәнарда Адәмлә Һәвванын һәјаты нечә иди?

2. Адәм вә Һәвва илә кет-кедә нә баш верирди вә нә үчүн?

3. Нә үчүн Адәмлә Һәвванын ушаглары гочалыб өлмәли идиләр?

4. Әкәр Адәмлә Һәвва Јеһованын сөзүнә гулаг ассајдылар, онларын вә ушагларынын һәјаты нечә оларды?

5. Аллаһын сөзүндән чыхмасы Һәвваја һансы ағрылары кәтирди?

6. Адәмлә Һәвванын илк ики оғлунун ады нә иди?

7. Шәкилдәки о бири ушаглар кимләрдир?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 3:16–23 вә 4:1, 2 ајәләрини оху.*

а) Торпағын лә'нәтләнмәси Адәмин һәјатына нечә тә'сир көстәрди? (Јар. 3:17-19; Ром. 8:20, 22).

б) Мә'насы «јашајанларын һамысынын анасы» олан Һәвва ады илк гадына нә үчүн јарашырды? (Јар. 3:20).

в) Адәмлә Һәвва күнаһ ишләтдикдән сонра да, Јеһова онларла нечә мүлајим давранды? (Јар. 3:7, 21).

2. *Вәһј 21:3, 4 ајәләрини оху*.

‘Әввәлки шејләрдән’ хүсусилә һансына сон гојулмасыны сәбирсизликлә көзләјирсән?

Һекајә 6

Јахшы оғул вә пис оғул

1. Габил вә Һабил нә илә мәшғул олурдулар?

2. Габил вә Һабил Јеһоваја һансы һәдијјәләри кәтирдиләр?

3. Нә үчүн Јеһова Һабилин һәдијјәсиндән разы галды, Габилинкиндән исә разы галмады?

4. Габил нечә инсан иди вә Јеһова она һансы мәсләһәти верди?

5. Гардашы илә чөлдә тәк оланда Габил нә етди?

6. Гардашыны өлдүрәндән сонра Габил илә нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 4:2-26 ајәләрини оху*.

а) Јеһова Габили көзләјән тәһлүкәни нечә тәсвир етди? (Јар. 4:7).

б) Габилин үрәјиндәкиләр нечә ашкар олду? (Јар. 4:9).

в) Јеһова күнаһсыз ганын төкүлмәсинә нечә бахыр? (Јар. 4:10; Јешаја 26:21).

2. *1 Јәһја 3:11, 12 ајәләрини оху*.

а) Габилин мөһкәм гәзәбләнмәсинин сәбәби нә иди вә бу бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Јар. 4:4, 5; Сүл. мәс. 14:30; 28:22).

б) Аилә үзвләримизин һамысы Јеһоваја гаршы чыхса да, нөгсансызлығымызы горумағын мүмкүн олдуғуну Мүгәддәс Китаб нечә көстәрир? (Мәз. 27:10; Мат. 10:21, 22).

3. *Јәһја 11:25 ајәсини оху*.

Салеһлик уғрунда өләнләрлә бағлы Јеһова бизи нәјә әмин едир? (Јәһ. 5:24).

Һекајә 7

Чәсарәтли инсан

1. Ханок башгаларындан нә илә фәргләнирди?

2. Ханокун күнләриндә јашајан инсанлар нәјә көрә пис ишләрлә мәшғул олурдулар?

3. Инсанлар һансы пис ишләри көрүрдүләр? (Шәклә бах.)

4. Ханок нә үчүн чәсарәтли олмалы иди?

5. О вахт инсанлар нә гәдәр јашајырды, бәс Ханок нечә ил јашамышды?

6. Ханокун өлүмүндән сонра нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 5:21-24, 27 ајәләрини оху*.

а) Ханокун Јеһова илә мүнасибәти нечә иди? (Јар. 5:24).

б) Мүгәддәс Китаба әсасән, дүнјада ән чох јашамыш инсан ким олуб вә о нечә јашында өлмүшдүр? (Јар. 5:27).

2. *Јарадылыш 6:5 ајәсини оху*.

Ханокун өлүмүндән сонра јер үзүндә вәзијјәт нә дәрәчәдә писләшди вә буну күнләримизлә нечә мүгајисә етмәк олар? (2 Тим. 3:13).

3. *Ибраниләрә 11:5 ајәсини оху*.

Ханокун һансы хүсусијјәти ‘Аллаһа мәгбул иди’ вә бу, өзү илә һансы хејир-дуалары кәтирди? (Јар. 5:22).

4. *Јәһуда 14, 15 ајәләрини оху*.

Инсанлары Һар-Мекидон мүһарибәсинин јахынлашмасы һаггында хәбәрдар едәркән мәсиһчиләр Ханокун чәсарәтини нечә тәглид едә биләрләр? (2 Тим. 4:2; Ибр. 13:6).

Һекајә 8

Јер үзүндәки нәһәнкләр

1. Аллаһын мәләкләриндән бә’зиләри Шејтана гулаг асандан сонра нә етдиләр?

2. Нәјә көрә бә’зи мәләкләр онлара көјдә тапшырылан иши атыб јерә кәлдиләр?

3. Нә үчүн мәләкләрин јерә кәлиб инсан чилдинә кирмәләри дүзкүн дејилди?

4. Мәләкләрин ушаглары башгаларындан нә илә фәргләнирди?

5. Шәкилдә көрдүјүн кими, нәһәнкләр нә едирдиләр?

6. Ханокдан сонра јер үзүндә јашамыш јахшы инсан ким иди вә Аллаһ нәјә көрә ону севирди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 6:1-8 ајәләрини оху*.

Јарадылыш 6:6 ајәси давранышымызын Јеһованын һиссләринә тә’сир көстәрдијини нечә ачыглајыр? (Мәз. 78:40, 41; Сүл. мәс. 27:11).

2. *Јәһуда 6 ајәсини оху*.

Нуһун күнләриндә ‘өз ләјагәтләрини һифз етмәјән’ мәләкләрин нүмунәси бизә нә өјрәдир? (1 Кор. 3:5-9; 2 Пет. 2:4, 9, 10).

Һекајә 9

Нуһ кәми тикир

1. Нуһун аиләси нечә нәфәрдән ибарәт иди вә онун оғулларынын ады нә иди?

2. Аллаһ Нуһа һансы гејри-ади тапшырығы верди вә нә үчүн?

3. Нуһ әтрафдакы инсанлара кәми һаггында данышанда, онлар нечә мүнасибәт көстәрирдиләр?

4. Аллаһ һејванларла бағлы Нуһа һансы тапшырығы верди?

5. Аллаһ кәминин гапысыны өртдүкдән сонра Нуһ аиләси илә биркә нә етмәли иди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 6:9-22 ајәләрини оху*.

а) Нуһ нәјин сајәсиндә Јеһованын көркәмли хидмәтчиси олду? (Јар. 6:9, 22).

б) Јеһованын зоракылыға мүнасибәти нечәдир вә бу, бизим әјләнчә сечимимизә нечә тә’сир етмәлидир? (Јар. 6:11, 12; Мәз. 11:5).

в) Јеһованын тәшкилаты тәрәфиндән верилән рәһбәрлијә риајәт етмәкдә Нуһдан һансы нүмунәни көтүрә биләрик? (Јар. 6:22; 1 Јәһ. 5:3).

2. *Јарадылыш 7:1-9 ајәләрини оху*.

Јеһованын гејри-камил Нуһу салеһ һесаб етмәси бизи нечә руһландырыр? (Јар. 7:1; Сүл. мәс. 10:16; Јешаја 26:7).

Һекајә 10

Бөјүк Дашгын

1. Јағыш башлајандан сонра нә үчүн кәмијә һеч ким минә билмәди?

2. Јағыш нечә күн вә нечә кечә јағды вә су нә гәдәр галхды?

3. Су јери өртдүкчә кәми илә нә баш верирди?

4. Нәһәнкләр Дашгындан хилас ола билдиләрми? Бәс онларын аталары илә нә баш верди?

5. Беш ајдан сонра кәми илә нә баш верди?

6. Нуһ гарғаны нә үчүн бурахды?

7. Нуһ суларын чәкилдијини һарадан билди?

8. Нуһ аиләси илә кәмидә бир илдән артыг вахт кечирдикдән сонра Аллаһ она нә деди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 7:10-24 ајәләрини оху.*

а) Јер үзүндә һәјат нә дәрәҹәдә мәһв олмушду? (Јар. 7:23).

б) Јағыш јағмаға башлајандан јер үзү гурујанадәк нә гәдәр вахт кечди? (Јарадылыш 7:11; 8:13, 14).

2. *Јарадылыш 8:1-17 ајәләрини оху.*

Јарадылыш 8:17 ајәси Јеһованын Јерлә бағлы илк нијјәтинин дәјишмәдијини нечә көстәрир? (Јар. 1:22).

3. *1 Петер 3:19, 20 ајәләрини оху.*

а) Үсјанкар мәләкләр көјә гајытдыгдан сонра һансы ҹәзаны алдылар? (Јәһуда 6).

б) Нуһ вә онун аиләси илә баш верән һадисә Јеһованын Өз халгыны хилас етмәјә гадир олдуғуну нечә көстәрир вә бу, иманымызы нечә мөһкәмләндирир? (2 Пет. 2:9).

Һекајә 11

Илк көј гуршағы

1. Шәкилдә көстәрилдији кими, Нуһ кәмидән чыхандан сонра нә етди?

2. Аллаһ Дашгындан сонра Нуһа вә аиләсинә нә бујурду?

3. Аллаһ һансы вә'ди верди?

4. Көј гуршағы бизә нәји хатырлатмалыдыр?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 8:18-22 ајәләрини оху.*

а) Бу күн Јеһоваја ‘хош әтри’ нечә тәгдим едә биләрик? (Јар. 8:21; Ибр. 13:15, 16).

б) Јеһова инсанын үрәјинин вәзијјәтинә даир нәји мүшаһидә етди вә бу бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Јар. 8:21; Мат. 15:18, 19).

2. *Јарадылыш 9:9-17 ајәләрини оху.*

а) Јеһова јаратдығы бүтүн ҹанлыларла һансы әһди бағлады? (Јар. 9:10, 11).

б) Көј гуршағы әһди нә вахтадәк гүввәдә галмалыдыр? (Јар. 9:16).

Һекајә 12

Инсанлар бөјүк гүллә тикир

1. Нәмруд ким иди? Бәс Аллаһ ону севирди?
2. Шәкилдәки адамлар нә үчүн кәрпич кәсирләр?
3. Бу тикинти нәјә көрә Јеһоваја хош дејилди?
4. Аллаһ гүлләнин тикинтисини нечә дајандырды?
5. Шәһәри нечә адландырдылар вә бу адын мә’насы нә иди?
6. Аллаһ инсанларын дилини гарышдырандан сонра инсанлар нә етдиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 10:1, 8-10 ајәләрини оху*.
Нәмруд һансы мә’нада ‘Јеһоваја зидд кедән күчлү овчу иди’ *(ЈД)* вә онун нүмунәси бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Сүл. мәс. 3:31).
2. *Јарадылыш 11:1-9 ајәләрини оху*.
Гүллә һансы мәгсәдлә тикилирди вә нәјә көрә јарымчыг галды? (Јар. 11:4; Сүл. мәс. 16:18; Јәһ. 5:44).

Һекајә 13

Аллаһын досту Ибраһим

1. Ур шәһәриндә нечә адамлар јашајырды?
2. Шәкилдә тәсвир олунан инсан кимдир, нә вахт анадан олмушдур вә һарада јашајырды?
3. Аллаһ Ибраһимә нә бујурду?
4. Ибраһим нәјә көрә Аллаһын досту адланырды?
5. Ибраһимлә бәрабәр Уру ким тәрк етди?
6. Ибраһим Кән’ан торпағына дахил оланда Аллаһ она нә деди?
7. Ибраһимин 99 јашы оланда Аллаһ она нә вә’д етди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 11:27-32 ајәләрини оху*.
а) Ибраһимлә Лутун һансы гоһумлуғу вар иди? (Јар. 11:27).
б) Харандан чыхыш Тераһын адына јазылса да, әслиндә тәшәббүсүн Ибраһим тәрәфиндән көстәрилдијини һарадан билирик вә Ибраһим нәјә көрә belә етди? (Јар. 11:31; Һәв. иш. 7:2-4).
2. *Јарадылыш 12:1-7 ајәләрини оху*.
Ибраһим Кән’ан торпағына дахил олдугдан сонра, Јеһова онунла бағладығы әһдә нәји әлавә етди? (Јар. 12:7).

3. *Јарадылыш 17:1-8, 15-17 ајәләрини оху.*

а) Ибрам 99 јашында оларкән Аллаһ онун адыны нә үчүн дәјишди? (Јар. 17:5).

б) Јеһова Сараја һансы хејир-дуалары вә′д етди? (Јар. 17:15, 16).

4. *Јарадылыш 18:9-19 ајәләрини оху.*

а) Јарадылыш 18:19 ајәсинә әсасән, аталар һансы мәс′улијјәти дашыјыр? (Ганун. т. 6:6, 7; Ефес. 6:4).

б) Јеһовадан нәјисә кизләтмәјин мүмкүн олмадығыны Сара илә баш верән һансы һадисә көстәрир? (Јар. 18:12, 15; Мәз. 44:21).

Һекајә 14

Аллаһ Ибраһимин иманыны сынајыр

1. Аллаһ Ибраһимә һансы вә′ди вермишди вә ону нечә јеринә јетирди?

2. Шәкилдә көрдүјүмүз кими, Аллаһ Ибраһимин иманыны нечә сынады?

3. Ибраһим Аллаһын әмринин сәбәбини баша дүшмәсә дә, нә етди?

4. Ибраһим оғлуну өлдүрмәк үчүн бычағы әлинә аланда нә баш верди?

5. Ибраһимин Аллаһа олан иманы нә гәдәр мөһкәм иди?

6. Аллаһ Ибраһимин гурбан кәтирә билмәси үчүн она нә верди вә буну нечә етди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 21:1-7 ајәләрини оху.*

Ибраһим оғлуну нәјә көрә сәккизинчи күн сүннәт етди? (Јар. 17:10-12; 21:4).

2. *Јарадылыш 22:1-18 ајәләрини оху.*

Исһаг атасы Ибраһимә нечә итаәткарлыг көстәрди вә бу сонралар баш вермиш һансы мүһүм һадисәнин тәҹәссүмү иди? (Јар. 22:7-9; 1 Кор. 5:7; Филип. 2:8, 9).

Һекајә 15

Лутун арвады керијә бахыр

1. Ибраһимлә Лут нә үчүн ајрылдылар?

2. Лут нә үчүн Содомда јашамаг гәрарына кәлди?

3. Содомун сакинләри нечә адам идиләр?

4. Ики мәләк Лута һансы хәбәрдарлығы етди?

5. Лутун арвады нә үчүн дуз һејкәлә чеврилди?

6. Лутун арвадынын нүмунәси бизә нәји өјрәдир?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 13:5-13 ајәләрини оху*.

Башгалары илә арамызда јаранмыш проблемләри һәлл етмәкдә Ибраһимдән һансы нүмунәни көтүрә биләрик? (Јар. 13:8, 9; Ром. 12:10; Филип. 2:3, 4).

2. *Јарадылыш 18:20-33 ајәләрини оху*.

Јеһованын Ибраһимлә мүнасибәтиндән Аллаһын вә Исанын кәләчәкдә әдаләтлә мүһакимә едәчәкләрини нечә көрмәк олар? (Јар. 18:25, 26; Мат. 25:31-33).

3. *Јарадылыш 19:1-29 ајәләрини оху*.

а) Мүгәддәс Китабын бу һиссәсиндән Аллаһын һомосексуализмә олан нөгтеји-нәзәрини нечә көрмәк олар? (Јар. 19:5, 13; Лев. 20:13).

б) Аллаһын көстәришләринә һај вермәкдә Ибраһимлә Лут арасында һансы фәрг вар иди вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Јар. 19:15, 16, 19, 20; 22:3).

4. *Лука 17:28-32 ајәләрини оху*.

Лутун арвадынын мадди шејләрә мүнасибәти нечә иди вә онун нүмунәси бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Лука 12:15; 17:31, 32; Мат. 6:19-21, 25).

5. *2 Петер 2:6-8 ајәләрини оху*.

Лут кими, биз дә јашадығымыз аллаһсыз дүнјаја һансы мүнасибәти бәсләмәлијик? (Јез. 9:4; 1 Јәһ. 2:15-17).

Һекајә 16

Исһаг јахшы бир гызла евләнир

1. Шәкилдәкиләр кимдир?

2. Ибраһим оғлуну евләндирмәк үчүн нә етди вә нәјә көрә?

3. Аллаһ Ибраһимин нөкәринин дуасына нечә чаваб верди?

4. Ривгадан Исһага әрә кетмәклә бағлы фикрини сорушанда о нечә чаваб верди?

5. Исһагы јенидән хошбәхт едән нә иди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 24:1-67 ајәләрини оху*.

а) Гујунун јанында Ибраһимин нөкәри илә гаршылашаркән, Ривга

һансы көзәл хүсусијјәтләри тәзаһүр етдирди? (Јар. 24:17-20; Сүл. мәс. 31:17, 31).

б) Исһагын евләнмәси илә әлагәдар Ибраһимин гајғы көстәрмәси мүасир мәсиһчиләрә нә өјрәдир? (Јар. 24:37, 38; 1 Кор. 7:39; 2 Кор. 6:14).

в) Нә үчүн Исһаг кими биз дә дәриндән дүшүнмәјә вахт ајырмалыјыг? (Јар. 24:63; Мәз. 77:12; Филип. 4:8).

Һекајә 17

Бир-биринә бәнзәмәјән әкизләр

1. Есав вә Јагуб ким иди вә бир-бириндән нә илә фәргләнирдиләр?
2. Бабалары Ибраһим өләндә Есавла Јагубун нечә јашы варды?
3. Есав ата-анасыны кәдәрләндирән һансы иши көрдү?
4. Есав нәјә көрә гардашына бәрк гәзәбләнди?
5. Исһаг оғлу Јагуба һансы нәсиһәти верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 25:5-11, 20-34 ајәләрини оху.*

а) Јеһова Ривганын ики оғлу илә бағлы һансы пејғәмбәрлији сөјләмишди? (Јар. 25:23).

б) Есав вә Јагубун илк оғуллуг һаггына һансы фәргли мүнасибәтләри вар иди? (Јар. 25:31-34).

2. *Јарадылыш 26:34, 35; 27:1-46 вә 28: 1-5 ајәләрини оху.*

а) Есавын руһани дәјәрләрә е′тинасызлығы нәдән көрүнүрдү? (Јар. 26:34, 35; 27:46).

б) Исһагын көстәришинә әсасән, Аллаһын хејир-дуасыны алмаг үчүн Јагуб нә етмәли иди? (Јар. 28:1-4).

3. *Ибраниләрә 12:16, 17 ајәләрини оху.*

Есавын нүмунәсиндән көрүндүјү кими, мүгәддәс шејләрә хор баханларын агибәти нечә олачаг?

Һекајә 18

Јагуб Харана кәлир

1. Шәкилдәки гыз кимдир вә Јагуб онун үчүн нә едир?
2. Рәһилә илә евләнмәкдән өтрү Јагуб нәјә һазыр иди?
3. Јагубла Рәһиләнин тој күнүндә Лаван нә етди?
4. Рәһилә илә евләнмәк үчүн Јагуб нәјә разы олду?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 29:1-30 ајәләрини оху.*

а) Лаван Јагубу алдадандан сонра да, Јагуб вичданлы олдуғуну нечә көстәрди вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Јар. 29:26-28; Мат. 5:37).

б) Јагубун нүмунәси һәгиги мәһәббәтлә ашиглик арасындакы фәрги нечә көстәрир? (Јар. 29:18, 20, 30; Нәғмә. н 8:6).

в) Һансы дөрд гадын Јагуба оғуллар доғмушдур? (Јар. 29:23, 24, 28, 29).

Һекајә 19

Јагубун бөјүк аиләси

1. Леанын Јагуба доғдуғу алты оғлан ушағынын ады нә иди?

2. Леанын гуллугчусу Зилпанын ики оғлунун ады нә иди?

3. Рәһиләнин гуллугчусу Билһанын ики оғлунун ады нә иди?

4. Рәһиләнин ики оғлунун ады нә иди вә о, икинчи оғлуну доғанда нә баш верди?

5. Шәкилдә көрдүјүмүз кими, Јагубун нечә оғлу вар вә онлардан ким төрәјиб?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 29:32-35; 30:1-26 вә 35:16-19 ајәләрини оху.*

Јагубун 12 оғлунун адындан көрүндүјү кими, гәдим вахтларда ибраниләр оғулларына ады нечә верирдиләр?

2. *Јарадылыш 37:35 ајәсини оху.*

Мүгәддәс Китабда јалныз Динанын ады чәкилдијинә бахмајараг, Јагубун башга гызлары да олдуғуну һарадан билирик? (Јар. 37:34, 35).

Һекајә 20

Динаја бәдбәхтлик үз верир

1. Нәјә көрә Ибраһим вә Исһаг өвладларынын кән'анлыларла аилә гурмасыны истәмирдиләр?

2. Јагуб гызынын кән'анлы гызларла достлуг етмәсинә разы идими?

3. Шәкилдә Динаја бахан кишинин ады нәдир вә о һансы пис иши көрдү?

4. Динанын гардашлары Шимеон вә Леви баш верән һадисәни ешидәндә нә етдиләр?

5. Јагуб Шимеонла Левинин һәрәкәтләринә нечә мүнасибәт бәсләди?

6. Јагубун аиләсинин башына кәлән бәлалар нәдән башланды?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 34:1-31 ајәләрини оху.*

а) Нәјә көрә демәк олар ки, Дина кән′анлы гызларла јалныз бир дәфә көрүшмәмишди? Изаһ един. (Јар. 34:1 — «Леанын Јагуба доғдуғу гызы Дина о өлкәнин гызларыны көрмәјә чыхды [′чыхырды′, *ЈД*]»).

б) Нәјә көрә бакирәлијини итирмәкдә Дина өзү дә гисмән мәс′улијјәт дашыјырды? (Галат. 6:7).

в) Мүасир кәнчләр Динанын нүмунәсиндән ибрәт алдыгларыны нечә көстәрә биләрләр? (Сүл. мәс. 13:20; 1 Кор. 15:33; 1 Јәһ. 5:19).

Һекајә 21

Гардашлары Јусифи севмирләр

1. Гардашлары нәјә көрә Јусифин пахыллығыны чәкирдиләр вә онлар нә етдиләр?

2. Гардашлары Јусифлә нә етмәк истәдиләр, амма Рувен онлара нә деди?

3. Исмаилли тачирләр јолдан кечәндә гардашлар нә етдиләр?

4. Аталарыны Јусифин өлдүјүнә инандырмаг үчүн гардашлар нә етдиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 37:1-35 ајәләрини оху.*

а) Мәсиһчиләр јығынчагда ишләдилән күнаһлары ағсаггаллара чатдырмагда Јусифдән һансы нүмунәни көтүрә биләрләр? (Јар. 37:2; Лев. 5:1; 1 Кор. 1:11).

б) Гардашлары Јусифи нәјә көрә сатдылар? (Јар. 37:11, 18; Сүл. мәс. 27:4; Јаг. 3:14-16).

в) Јагубун нүмунәсиндән әзиз адамын өлүмү үчүн кәдәрләнмәјин нормал һал олдуғуну нечә көрмәк олар? (Јар. 37:35).

Һекајә 22

Јусифи зиндана салырлар

1. Мисирә кәтириләндә Јусиф нечә јашында иди вә орада онунла нә баш верди?

2. Јусиф нә үчүн зиндана дүшдү?
3. Зинданда Јусифә һансы мәс'улијјәтли иши тапшырдылар?
4. Јусиф фир'онун сагиси вә чөрәкчиси үчүн нә етди?
5. Саги зиндандан азад едилдикдән сонра нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 39:1-23 ајәләрини оху.*

Јусифин күнләриндә зинакарлығы мүһакимә едән Аллаһын јазылы ганунү олмаса да, Јусифи Потифарын арвадындан гачмаға тәшвиг едән нә иди? (Јар. 2:24; 20:3; 39:9).

2. *Јарадылыш 40:1-23 ајәләрини оху.*

а) Сагинин јухусуну вә Јеһованын Јусифә ачдығы һәмин јухунун мә'насыны гысача сөјлә (Јар. 40:9-13).

б) Чөрәкчи һансы јухуну көрдү вә онун мә'насы нә иди? (Јар. 40:16-19).

в) Садиг вә ағыллы гул синфи Јусифин әһвал-руһијјәсини нечә тәглид едир? (Јар. 40:8; Мәз. 36:9; Јәһ. 17:17; Һәв. иш. 17:2, 3).

г) Јарадылыш 40:20 ајәси мәсиһчиләрин ад күнү мәрасимләринә олан мүнасибәтини анламагда нечә көмәк едир? (Ваиз 7:1; Марк 6:21-28).

Һекајә 23

Фир'онун јухулары

1. Бир кечә фир'она нә олду?
2. Јусиф сагинин јадына нә вахт дүшдү?
3. Шәкилдә көрүндүјү кими, фир'он һансы ики јухуну көрүр?
4. Јусиф јухулары нечә јозду?
5. Јусиф Мисирдә һансы вәзифәни тутду?
6. Јусифин гардашлары Мисирә нә үчүн кәлдиләр вә нәјә көрә ону танымадылар?
7. Јусиф нәји хатырлады вә нәји баша дүшдү?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 41:1-57 ајәләрини оху.*

а) Јусиф диггәти Јеһоваја нечә јөнәлтди вә мәсиһчиләр бундан нә өјрәнә биләрләр? (Јар. 41:16, 25, 28; Мат. 5:16; 1 Пет. 2:12).

б) Мисирдәки боллуг илләри вә онларын ардынча кәлән ачлыг илләри, Јеһованын халгынын руһани вәзијјәти илә Христиан дүнјасынын руһани вәзијјәти арасында олан тәзады нечә көстәрир? (Јар. 41:29, 30; Амос 8:11, 12).

2. *Jарадылыш 42:1–8:20 вә 50:20 ajәләрини оху*.

Өлкә адәтләринә әсасән, Jеһованын хидмәтчиләринин, инсанын мөвгејинә көрә она һөрмәт вә еһтирамдан ирәли кәләрәк тә'зим етмәси дүзкүндүрмү? (Jар. 42:6).

Һекајә 24

Јусиф гардашларыны сынаға чәкир

1. Јусиф нә үчүн гардашларыны часус адландырды?
2. Jагуб нәјә көрә кичик оғлу Бинјаминин Мисирә кетмәсинә ичазә верди?
3. Нечә олду ки, Јусифин күмүш касасы Бинјаминин чувалындан чыхды?
4. Бинјаминин азад едилмәси үчүн Jәһуда нә тәклиф етди?
5. Јусифин гардашларынын дәјишдији нәдән көрүндү?

Әлавә суаллар:

1. *Jарадылыш 42:9-38 ajәләрини оху*.

Јусифин Jарадылыш 42:18 ajәсиндә jазылмыш сөзләри бу күн Jеһованын тәшкилатындакы мәс'ул шәхсләрә нәји хатырлатмалыдыр? (Неһ. 5:15; 2 Кор. 7:1, 2).

2. *Jарадылыш 43:1-34 ajәләрини оху*.

а) Рувен илк оғул олса да, нәјә көрә гардашларынын адындан Jәһуда данышды? (Jар. 43:3, 8, 9; 44:14, 18; 1 Салн. 5:2).

б) Јусиф гардашларыны нечә јохлады вә нә үчүн? (Jар. 43:33, 34).

3. *Jарадылыш 44:1-34 ajәләрини оху*.

а) Јусиф кимлијини гардашларындан кизләтмәјә чалышараг, өзүнү нечә адам кими гәләмә верди? (Jар. 44:5, 15; Лев. 19:26).

б) Јусифин гардашлары артыг она нифрәт етмәдикләрини нечә сүбут етдиләр? (Jар. 44:13, 33, 34).

Һекајә 25

Jагубун аиләси Мисирә көчүр

1. Јусиф ким олдуғуну гардашларына дејәндә нә баш верди?
2. Јусиф гардашларына меһрибанчасына нәји изаһ етди?
3. Фир'он Јусифин гардашлары һаггында ешидәндә нә деди?
4. Мисирдә Jагубун аиләси нечә нәфәрдән ибарәт иди?
5. Jагубун аиләси нечә адланырды вә нәјә көрә?

Әлавә суаллар:

1. *Јарадылыш 45:1-28 ајәләрини оху.*

Башгалары Јеһованын хидмәтчиләринә зәрәр вурмаг истәјәндә, Аллаһын буну хидмәтчиләринин хејринә дөндәрә билмәсини Јусифин нүмунәсиндән нечә көрмәк олар? (Јар. 45:5-8; Јешаја 8:10; Филип. 1:12-14).

2. *Јарадылыш 46:1-27 ајәләрини оху.*

Јеһова Мисирә јола дүшән Јагубу нәјә әмин етди? (Јар. 46:1-4).

Һекајә 26

Әјјуб Аллаһа садиг галыр

1. Әјјуб ким иди?

2. Шејтан нә етмәк истәди вә буна наил ола билдими?

3. Јеһова Шејтана нә етмәјә ичазә верди вә нәјә көрә?

4. Әјјубун арвады нә үчүн она 'Аллаһа лә'нәт ет вә өл' деди? (Шәклә бах.)

5. Икинчи шәкилдән көрүндүјү кими, Јеһова Әјјуба һансы хејир-дуалары верди вә нә үчүн?

6. Биз дә Әјјуб кими Јеһоваја садиг галсаг, һансы хејир-дуалары аларыг?

Әлавә суаллар:

1. *Әјјуб 1:1-22 ајәләрини оху.*

Мәсиһчиләр Әјјубдан һансы нүмунәни көтүрә биләрләр? (Әјј. 1:1; Филип. 2:15; 2 Пет. 3:14).

2. *Әјјуб 2:1-13 ајәләрини оху.*

Әјјубла арвадынын Шејтанын тә'гибләринә мүнасибәти нәдә фәргләнирди? (Әјј. 2:9, 10; Сүл. мәс. 19:3; Мик. 7:7; Мал. 3:14).

3. *Әјјуб 42:10-17 ајәләрини оху.*

а) Садиг һәјат сүрдүкләринә көрә Әјјуб вә Исанын алдыглары мүкафатын арасында һансы охшарлыг вар? (Әјј. 42:12; Филип. 2:9-11).

б) Аллаһа нөгсансызлығыны горујуб сахладығына көрә Әјјубун алдығы хејир-дуалар бизи нечә руһландырыр? (Әјј. 42:10, 12; Ибр. 6:10; Јаг. 1:2-4, 12; 5:11).

Һекајә 27

Мисирдә пис падшаһ һөкмранлыг едир

1. Шәкилдә әлиндә гамчы олан киши кимдир вә кими дөјүр?

2. Јусифин өлүмүндән сонра исраиллиләрлә нә баш верди?

3. Мисирлиләр нә үчүн исраиллиләрдән горхмаға башладылар?

4. Фир'он, доғуш заманы исраилли аналара көмәк едән гадынлара һансы әмри верди?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 1:6-22 ајәләрини оху.*

а) Јеһова Ибраһимә вердији вә'ди нечә јеринә јетирмәјә башлады? (Чых. 1:7; Јар. 12:2; Һәв. иш. 7:17).

б) Ибрани мамачалары һәјатын мүгәддәслијинә һөрмәтлә јанашдыгларыны нечә көстәрдиләр? (Чых. 1:17; Јар. 9:6).

в) Јеһова бу сәдагәтли мамачалары нечә мүкафатландырды? (Чых. 1:20, 21; Сүл. мәс. 19:17).

г) Ибраһимин вә'д едилмиш Зүрријјәти илә бағлы Јеһованын нијјәтинин јеринә јетмәсинә Шејтан нечә мүгавимәт көстәрмәјә чалышды? (Чых. 1:22; Мат. 2:16).

Һекајә 28

Көрпә Муса сағ галыр

1. Шәкилдәки көрпә кимдир вә кимин бармағындан тутуб?

2. Анасы Мусаны өлүмдән хилас етмәк үчүн нә етди?

3. Шәкилдәки балача гыз кимдир вә о нә етди?

4. Фир'онун гызы көрпәни тапанда Мәрјәм она нә деди?

5. Шаһзадә Мусанын анасына нә деди?

Әлавә суал:

1. *Чыхыш 2:1-10 ајәләрини оху.*

Муса балача оланда анасынын она тә'лим вә тәрбијә вермәк үчүн һансы имканы варды вә мүасир мәсиһчиләр бундан һансы нүмунәни ала биләрләр? (Чых. 2:9, 10; Ганун. т. 6:6-9; Сүл. мәс. 22:6; Ефес. 6:4; 2 Тим. 3:15).

Һекајә 29

Муса Мисирдән гачыр

1. Муса һарада бөјүмүшдү вә валидејнләри һаггында нә билирди?
2. Муса 40 јашында оланда нә етди?
3. Муса далашан исраиллијә нә деди вә һәмин адам нечә чаваб верди?
4. Муса нәјә көрә Мисирдән гачды?
5. Муса һара гачды вә орада кимләрлә таныш олду?
6. Муса Мисирдән гачандан сонра 40 ил әрзиндә нә илә мәшғул олду?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 2:11-25 ајәләрини оху*.

Мисирин бүтүн мүдриклијинә јијәләнмәсинә бахмајараг, Муса Јеһоваја вә өз халгына олан сәдагәтини нечә көстәрди? (Чых. 2:11, 12; Ибр. 11:24).

2. *Һәвариләрин ишләри 7:22-29 ајәләрини оху*.

Муса исраиллиләри Мисир әсарәтиндән өз күчүнә азад етмәк үчүн һансы чәһди көстәрди вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Һәв. иш. 7:23-25; 1 Пет. 5:6, 10).

Һекајә 30

Јанан кол

1. Шәкилдәки дағ нечә адланыр?
2. Муса гојунларыны отараркән көрдүјү гејри-ади мәнзәрәни тәсвир ет.
3. Јанан колдан кәлән сәс нә деди вә данышан ким иди?
4. Аллаһ халгыны Мисирдән чыхармаг үчүн Мусаны көндәрмәк истәдијини дејәндә Муса буна нечә чаваб верди?
5. Халг Мусадан кимин тәрәфиндән көндәрилдијини сорушсајды, Муса нечә чаваб вермәли иди?
6. Муса Аллаһ тәрәфиндән көндәрилдијини нечә сүбут едә биләрди?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 3:1-22 ајәләрини оху*.

Мусанын нүмунәси, теократик тапшырыглары јеринә јетирмәк үчүн өзүмүзү јарарсыз һесаб етсәк белә, Јеһованын бизә дәстәк олачағына бизи нечә әмин едир? (Чых. 3:11, 13; 2 Кор. 3:5, 6).

2. *Чыхыш 4:1-20 ајәләрини оху.*

а) Мидјан торпағында јашадығы 40 ил әрзиндә Мусанын дүшүнчә тәрзи нечә дәјишмишди вә онун нүмунәсиндән јығынчагда мәс'улијјәтләрә наил олмаг истәјән гардашлар нә өјрәнә биләрләр? (Чых. 2:11, 12; 4:10, 13; Мик. 6:8; 1 Тим. 3:1, 6, 10).

б) Јеһова бизи тәшкилатынын васитәсилә мәзәммәт етсә дә, Мусанын нүмунәси бизи нәјә әмин едир? (Чых. 4:12-14; Мәз. 103:14; Ибр. 12:4-11).

Һекајә 31

Муса вә Һарун фир'онун һүзурунда

1. Муса илә Һарунун көстәрдији мө'чүзәләр исраиллиләрә нечә тә'сир етди?

2. Муса вә Һарун фир'она нә дедиләр, фир'он онлара нечә чаваб верди?

3. Шәкилдә көрдүјүмүз кими, Һарун әсаны јерә атанда нә баш верир?

4. Јеһова Өз күчүнү фир'она нечә көстәрди вә фир'он өзүнү нечә апарды?

5. Онунчу бәладан сонра нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 4:27-31 вә 5:1-23 ајәләрини оху.*

Фир'он 'Јеһованы танымырам' дејәркән нәји нәзәрдә тутурду? (Чых. 5:2, *КМ*; 1 Шам. 2:12, 13а; Ром. 1:21).

2. *Чыхыш 6:1-13, 26-30 ајәләрини оху.*

а) Јеһова һансы мә'нада Өзүнү Ибраһимә, Исһага вә Јагуба танытмамышды? (Чых. 3:13, 14; 6:3; Јар. 22:14, *КМ*).

б) Муса верилмиш тапшырығы јеринә јетирмәкдә өзүнү јарарсыз һисс етсә дә, Јеһованын көзүндә бу белә дејилди. Бунун үзәриндә дәриндән дүшүнмәклә биз нә өјрәнирик? (Чых. 6:12, 30; Лука 21:13-15).

3. *Чыхыш 7:1-13 ајәләрини оху.*

а) Муса вә Һарун Јеһованын һөкмләрини фир'она чәсарәтлә чатдырмагла бизә һансы нүмунәни гојмушлар? (Чых. 7:2, 3, 6; Һәв. иш. 4:29-31).

б) Јеһова Мисир аллаһларындан чох-чох гүдрәтли олдуғуну нечә көстәрди? (Чых. 7:12; 1 Салн. 29:12).

Һекајә 32

Он бәла

1. Шәкилләрдән истифадә едәрәк Јеһованын Мисирә көндәрдији илк үч бәланы тәсвир ет.
2. Илк үч бәла илә галан једди бәла арасында һансы фәрг варды?
3. Дөрдүнҹү, бешинҹи вә алтынҹы бәлалары тәсвир ет.
4. Једдинҹи, сәккизинҹи вә доггузунҹу балалар һаггында даныш.
5. Јеһова онунҹу бәладан әввәл исраиллиләрә нә деди?
6. Онунҹу бәла заманы вә ондан сонра нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 7:19-8:23 ајәләрини оху.*

а) Мисир сеһрбазлары Јеһованын илк ики ҹәзасыны ејнилә тәкрар едә билсәләр дә, үчүнҹү ҹәзадан сонра нәји е’тираф етмәли олдулар? (Чых. 8:18, 19; Мат. 12:24-28).

б) Дөрдүнҹү ҹәза Јеһованын Өз халгыны мүдафиә етмәјә гадир олдуғуну неҹә нүмајиш етдирди вә бу, баш верәҹәк ‘бөјүк мәшәггәти’ көзләјән мәсиһчиләрдә һансы һиссләри ојадыр? (Чых. 8:22, 23; Вәһј 7:13, 14; 2 Салн. 16:9).

2. *Чыхыш 8:24; 9:3, 6, 10, 11, 14, 16, 23-25 вә 10:13-15, 21-23 ајәләрини оху.*

а) Фир’он вә сеһрбазлар һансы ики групу тәмсил едир вә бу ики груп бу күн нәјә гадир дејил? (Чых. 8:10, 18, 19; 9:14).

б) Чыхыш 9:16 ајәсинә әсасән, Јеһова Шејтанын индијәдәк мөвҹуд олмасына нәјә көрә јол верир? (Ром. 9:21, 22).

3. *Чыхыш 12:21-32 ајәләрини оху.*

Пасха гурбанынын сајәсиндә бир чохлары неҹә хилас ола билдиләр вә о нәјә ишарә едирди? (Чых. 12:21-23; Јәһ. 1:29; Ром. 5:18, 19, 21; 1 Кор. 5:7).

Һекајә 33

Исраиллиләр Гырмызы дәнизи кечир

1. Гадын вә ушаглардан савајы, Мисири неҹә нәфәр исраилли киши тәрк етди вә онларла бәрабәр өлкәдән даһа кимләр чыхды?
2. Фир’он Исраил халгыны бурахдыгдан сонра һансы һиссләри кечирди вә нә етди?
3. Јеһова Өз халгыны мисирлиләрин һүҹумундан неҹә хилас етди?

4. Муса әсаны Гырмызы дәнизә узатдыгда нә баш верди вә исраиллиләр нә етдиләр?
5. Мисирлиләр исраиллиләрин ардынча дәнизә чуманда нә олду?
6. Исраиллиләр хилас олдуглары үчүн севиндикләрини вә Јеһоваја миннәтдар олдугларыны нечә көстәрдиләр?

Әлавә суаллар:
1. *Чыхыш 12:33-36 ајәләрини оху.*
Јеһова халгынын Мисирдә кечирдији көләлик илләринин һаггыны алмасы үчүн нечә гајғы көстәрди? (Чых. 3:21, 22; 12:35, 36).
2. *Чыхыш 14:1-31 ајәләрини оху.*
Мусанын Чыхыш 14:13, 14 ајәләриндәки сөзләри, Јеһованын хидмәтчиләрини гаршыда көзләнилән Һар-Мекидон дөјүшүнә нечә һазырлајыр? (2 Салн. 20:17; Мәз. 91:8).
3. *Чыхыш 15:1-8, 20, 21 ајәләрини оху.*
а) Нәјә көрә Јеһованын хидмәтчиләри Она һәмд маһнылары охумалыдырлар? (Чых. 15:1, 2; Мәз. 105:2, 3; Вәһј 15:3, 4).
б) Гырмызы дәнизин јанында Јеһоваја һәмд маһнысы охујан Мәрјәм вә башга гадынлар мәсиһчи гадынлара һансы нүмунәни верирләр? (Чых. 15:20, 21; Мәз. 68:11).

Һекајә 34

Аллаһ халгына көјдән јемәк верир

1. Шәкилдәки адамлар јердән нә јығыр вә јығдыглары шеј нечә адланыр?
2. Маннанын јығылмасы илә бағлы Муса халга һансы көстәриши верди?
3. Халг алтынчы күн нә етмәли иди вә нәјә көрә?
4. Једдинчи күнә галан манна илә бағлы Јеһова һансы мө’чүзәни етди?
5. Јеһова халгыны нечә ил манна илә тә’мин етди?

Әлавә суаллар:
1. *Чыхыш 16:1-36 вә Сајлар 11:7-9 ајәләрини оху.*
а) Чыхыш 16:8 ајәси Мәсиһчи јығынчағында теократик тә’јинатлара һөрмәтлә јанашмағын нә гәдәр вачиб олдуғуну нечә көстәрир? (Ибр. 13:17).
б) Јеһова Ондан асылы олдугларыны сәһрадакы исраиллиләрә һәр күн нечә хатырладырды? (Чых. 16:14-16, 35; Ганун. т. 8:2, 3).

в) Иса маннаја һансы символик мә’наны вермишди вә биз ‘көјдән енән чөрәкдән’ нечә фајдалана биләрик? (Јәһ. 6:31-35, 40).

2. *Јешуа 5:10-12 ајәләрини оху.*

Исраил халгы нечә ил манна једи, бу онлары нечә сынаға чәкди вә биз бу һадисәдән һансы нәтичәни чыхара биләрик? (Чых. 16:35; Сај. 11:4-6; 1 Кор. 10:10, 11).

Һекајә 35

Јеһова халгына ганунлар верир

1. Мисири тәрк етдикдән тәхминән ики ај сонра исраиллиләр һарада дүшәркә салдылар?

2. Јеһова исраиллиләрдән нә көзләјирди вә онлар нечә һај вердиләр?

3. Јеһова нәјә көрә Мусаја ики даш лөвһә верди?

4. Он әмрдән башга Јеһова исраиллиләрә даһа һансы ганунлары верди?

5. Иса Мәсиһ һансы ики ганунун ән бөјүк олдуғуну демишди?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 19:1-25; 20:1-21; 24:12-18 вә 31:18 ајәләрини оху.*

Чыхыш 19:8 ајәси мәсиһчи кими һәср олунмағын өзүнә нә дахил етдијини нечә көстәрир? (Мат. 16:24; 1 Пет. 4:1-3).

2. *Ганунун тәкрары 6:4-6; Левилиләр 19:18 вә Матта 22:36-40 ајәләрини оху.*

Мәсиһчиләр Аллаһы вә гоншуларыны севдикләрини нечә көстәрирләр? (Марк 6:34; Һәв. иш. 4:20; Ром. 15:2).

Һекајә 36

Гызыл дана

1. Шәкилдә көрдүјүн адамлар нә едирләр вә нәјә көрә?

2. Јеһова нәјә көрә гәзәбләнди вә Муса чамаатын һәрәкәтини көрәндә нә етди?

3. Муса бә’зи кишиләрә нәји әмр етди?

4. Бу һадисәдән һансы ибрәт дәрсини көтүрә биләрик?

Әлавә суаллар:

1. *Чыхыш 32:1-35 ајәләрини оху.*

а) Бу һадисә јалан динлә һәгиги ибадәти гарышдырмаг чәһдинә Јеһованын мүнасибәтини нечә көстәрир? (Чых. 32:4-6, 10; 1 Кор. 10:7, 11).

б) Мәсиһчиләр маһны вә рәгс сечиминдә нәјә көрә еһтијатлы олмалыдырлар? (Чых. 32:18, 19; Ефес. 5:15, 16; 1 Јәһ. 2:15-17).
в) Леви гәбиләси салеһлијин тәрәфиндә дурмагла бизә һансы көзәл нүмунәни верди? (Чых. 32:25-28; Мәз. 18:25).

Һекајә 37

Ибадәт чадыры

1. Шәкилдәки нәдир вә ондан нә мәгсәдлә истифадә едирдиләр?
2. Нә үчүн Јеһова Мусаја асанлыгла сөкүлүб јығылан чадыр тикмәји әмр етди?
3. Чадырын ахырында јерләшән балача отагдакы сандыг нәдир вә онун ичиндә нә варды?
4. Јеһова кими баш каһин сечди вә бу баш каһин нә етмәли иди?
5. Чадырын бөјүк отағындакы үч әшјанын адыны чәкә биләрсән?
6. Чадырын һәјәтиндә һансы ики әшја варды вә онлардан нә мәгсәдлә истифадә едирдиләр?

Әлавә суаллар:
1. *Чыхыш 25:8-40; 26:1-37; 27:1-8 вә 28:1 ајәләрини оху.*
«Шәһадәт сандығынын» үстүндәки керувлар нәји тәмсил едирди? (Чых. 25:20, 22; Сај. 7:89; 2 Пад. 19:15).
2. *Чыхыш 30:1-10, 17-21; 34:1, 2 вә Ибраниләрә 9:1-5 ајәләрини оху.*
а) Јеһова нәјә көрә чадырда хидмәт едән каһинләрин физики чәһәтдән тәмиз олмаларына хүсуси әһәмијјәт верирди вә бундан һансы нәтичәни чыхармалыјыг? (Чых. 30:18-21; 40:30, 31; Ибр. 10:22).
б) Һәвари Павел Ибраниләрә мәктубунда артыг ибадәт чадырынын вә ганун әһдинин гүввәдә олмадығыны нечә көстәрди? (Ибр. 9:1, 9; 10:1).

Һекајә 38

Он ики кәшфијјатчы

1. Шәкилдәки үзүм салхымы һагда нә дејә биләрсән вә ону һарадан кәтирибләр?
2. Муса 12 кәшфијјатчыны Кән’ан торпағына нәјә көрә көндәрди?
3. Кәшфијјатчылардан он нәфәри Мусаја һансы хәбәри кәтирди?
4. Кәшфијјатчылардан икиси Јеһоваја е’тибар етдикләрини нечә көстәрди вә онларын ады нә иди?
5. Јеһова нәјә көрә гәзәбләнди вә Мусаја нә деди?

Әлавә суаллар:

1. *Сајлар 13:1-33 ајәләрини оху.*

а) Торпағы нәзәрдән кечирмәк үчүн кимләр сечилмишди вә онлар һансы көзәл имканы итирдиләр? (Сај. 13:2, 3, 18-20).

б) Јешуа илә Калевин әһвал-руһијјәси нәјә көрә дикәр кәшфијјатчыларынкындан фәргләнирди вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Сај. 13:28-30; Мат. 17:20; 2 Кор. 5:7).

2. *Сајлар 14:1-38 ајәләрини оху.*

а) Биз нәјә көрә Јеһованын јер үзүндәки нүмајәндәләринә гаршы дејинмәмәлијик? (Сај. 14:2, 3, 27; Мат. 25:40, 45; 1 Кор. 10:10).

б) Сајлар 14:24 ајәси Јеһованын һәр бир хидмәтчиси илә шәхсән марагландығыны нечә көстәрир? (1 Пад. 19:18; Сүл. мәс. 15:3).

Һекајә 39

Һарунун әсасы чичәк ачыр

1. Кимләр Муса вә Һарунун башчылығына гаршы чыхды вә онлар Мусаја нә дедиләр?
2. Муса Гораһа вә онун 250 нәфәр тәрәфдарына нә деди?
3. Муса халга нә деди вә сөзүнү гуртармамыш нә баш верди?
4. Гораһ вә онун 250 тәрәфдары илә нә баш верди?
5. Һарунун оғлу Елеазар өлән адамларын бухурданларындан нә дүзәлтди вә нә үчүн?
6. Һарунун әсасы нәјә көрә чичәк ачды? (Шәклә бах.)

Әлавә суаллар:

1. *Сајлар 16:1-49 ајәләрини оху.*

а) Гораһ вә тәрәфдарлары нә етдиләр вә нәјә көрә онларын бу һәрәкәтини Јеһоваја гаршы үсјан адландырмаг олар? (Сај. 16:9, 10, 18; Лев. 10:1, 2; Сүл. мәс. 11:2).

б) Гораһ вә 250 нәфәр «ичма рәһбәрләри» һансы јанлыш әһвал-руһијјәни инкишаф етдирмишдиләр? (Сај. 16:1-3; Сүл. мәс. 15:33; Јешаја 49:7).

2. *Сајлар 17:1-11 вә 26:10 ајәләрини оху.*

а) Һарунун әсасынын чичәкләнмәси нәјә ишарә иди вә нәјә көрә Јеһова әсанын әһд сандығынын өнүндә сахланылмасына көстәриш верди? (Сај. 17:5, 8, 10; Ибр. 9:4).

б) Һарунун әсасынын чичәкләнмәсиндән һансы ибрәт дәрсини ала биләрик? (Сај. 17:10; Һәв. иш. 20:28; Филип. 2:14; Ибр. 13:17).

Һекајә 40

Муса әсаны гаја вурур

1. Јеһова сәһрада исраиллиләрин гејдинә нечә галырды?
2. Исраиллиләр Гадешдә оланда нәдән шикајәтләндиләр?
3. Јеһова ҹамааты вә онларын һејванларыны су илә нечә тә'мин етди?
4. Шәкилдә өзүнә ишарә едән адам кимдир вә нәјә көрә елә едир?
5. Јеһова нә үчүн Муса илә Һаруна гәзәбләнди вә онлары нечә ҹәзаландырды?
6. Һор дағында нә баш верди вә Исраилин баш каһини ким олду?

Әлавә суаллар:

1. *Сајлар 20:1-13, 22-29 вә Ганунун тәкрары 29:5 ајәләрини оху.*

а) Јеһованын сәһрада исраиллиләрин гејдинә галмасындан биз нә өјрәнирик? (Ганун. т. 29:5; Мат. 6:31; Ибр. 13:5; Јаг. 1:17).

б) Нәдән көрүнүр ки, Муса вә Һарун Исраил халгы гаршысында Јеһованы иззәтләндирмәди вә Аллаһ буна нечә мүнасибәт көстәрди? (Сај. 20:12; 1 Кор. 10:12; Вәһј 4:11).

в) Муса Јеһованын мәзәммәтинә нечә реаксија көстәрди вә биз бундан нә өјрәнирик? (Сај. 12:3; 20:12, 27, 28; Ганун. т. 32:4; Ибр. 12:7-11).

Һекајә 41

Тунҹ илан

1. Дирәкдәки нәдир вә нә үчүн Јеһова Мусаја ону дирәјә доламағы әмр едиб?
2. Халг Аллаһын етдији бүтүн јахшылыглара көрә миннәтдар олмадығыны нечә көстәрди?
3. Јеһова исраиллиләри ҹәзаландырмаг үчүн зәһәрли иланлар көндәрәндә халг Мусадан нә хаһиш етди?
4. Јеһова Мусаја нә үчүн тунҹ илан дүзәлтмәји әмр етди?
5. Бу һекајәдән биз нә өјрәнирик?

Әлавә суаллар:

1. *Сајлар 21:4-9 ајәләрини оху*.

а) Јеһованын вердији шејләрдән исраиллиләрин наразы галмалары бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Сај. 21:5, 6; Ром. 2:4).

б) Бир нечә әср сонра исраиллиләр тунч иландан һансы мәгсәдлә истифадә етмәјә башладылар вә буна көрә Хизгија падшаһ нә етди? (Саj. 21:9; 2 Пад. 18:1-4).

2. *Јәһја 3:14, 15 ајәләрини оху.*

Дирәкдәки тунч илан Иса Мәсиһин дирәјә мыхланмасыны нечә тәмсил едир? (Галат. 3:13; 1 Пет. 2:24).

Һекајә 42

Данышан ешшәк

1. Балаг ким иди вә нәјә көрә Биламын далынча адам көндәрди?
2. Нәјә көрә Биламын ешшәји јерә узанды?
3. Ешшәк Билама нә деди?
4. Бәс мәләк Билама нә деди?
5. Билам Исраил халгыны ләʼнәтләмәјә чалышса да, нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Сајлар 21:21-35 ајәләрини оху.*

Исраиллиләр нәјин сајәсиндә еморлуларын падшаһы Сихонун вә Башан падшаһы Огун үзәриндә гәләбә чалдылар? (Саj. 21:21, 23, 33, 34).

2. *Сајлар 22:1-40 ајәләрини оху.*

Билам Исраили ләʼнәтләмәкдә һансы мәгсәди күдүрдү вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Саj. 22:16, 17; Сүл. мәс. 6:16, 18; 2 Пет. 2:15; Јәһуда 11).

3. *Сајлар 23:1-30 ајәләрини оху.*

Билам Јеһованын хидмәтчиси кими данышса да, сөзүнүн әмәли илә дүз кәлмәдијини нечә көстәрди? (Саj. 23:3, 11-14; 1 Шам. 15:22).

4. *Сајлар 24:1-25 ајәләрини оху.*

Бу һадисә Јеһованын вәʼдләринин мүтләг јеринә јетәчәјинә иманымызы нечә мөһкәмләндирир? (Саj. 24:10; Јешаја 54:17).

Һекајә 43

Јешуа башчы олур

1. Шәкилдә Мусанын јанында дуран ики киши кимдир?
2. Јеһова Јешуаја нә деди?
3. Муса Нево дағына нә үчүн чыхды вә Јеһова она нә деди?

4. Муса нечә јашында өлдү?

5. Халг нәјә көрә кәдәрли иди, амма севинмәјә дә һансы сәбәби варды?

Әлавә суаллар:

1. *Сајлар 27:12-23 ајәләрини оху.*

Јеһова Јешуаја һансы мәс'ул вәзифәни һәвалә етди вә Јеһованын бу күн халгына көстәрдији гајғыны нечә көрмәк олар? (Саj. 27:15-19; Һәв. иш. 20:28; Ибр. 13:7).

2. *Ганунун тәкрары 3:23-29 ајәләрини оху.*

Јеһова нәјә көрә Муса илә Һарунун вә'д едилмиш торпаға кирмәләринә ичазә вермәди вә биз бундан нә өјрәнирик? (Ганун. т. 3:25-27; Саj. 20:12, 13).

3. *Ганунун тәкрары 31:1-8, 14-23 ајәләрини оху.*

Мусанын Исраил халгына дедији сон сөзләри, Јеһованын мәзәммәтини һәлимликлә гәбул етдијини нечә көстәрир? (Ганун. т. 31:6-8, 23).

4. *Ганунун тәкрары 32:45-52 ајәләрини оху.*

Аллаһын Кәламы һәјатымыза нечә тә'сир етмәлидир? (Ганун. т. 32:47; Лев. 18:5; Ибр. 4:12).

5. *Ганунун тәкрары 34:1-12 ајәләрини оху.*

Муса Јеһованы һеч вахт өз көзләри илә көрмәсә дә, Ганунун тәкрары 34:10 ајәсинә әсасән, онун Јеһова илә мүнасибәтләри һаггында нә демәк олар? (Чых. 33:11, 20; Саj. 12:8).

Һекајә 44

Рахав кәшфијјатчылары кизләдир

1. Рахав һарада јашајырды?

2. Шәкилдә көрдүјүн ики киши кимдир вә нәјә көрә Јерихоја кәлибләр?

3. Јерихо падшаһынын адамлары Рахава нә әмр етдиләр вә Рахав чавабында нә деди?

4. Рахав ики кәшфијјатчыја нечә көмәк етди вә онлардан нәји хаһиш етди?

5. Кәшфијјатчылар Рахава нә сөз вердиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Јешуа 2:1-24 ајәләрини оху.*

Исраиллиләр Јерихону алмаға чыханда Јеһованын Чыхыш 23:27 ајәсиндә јазылмыш вә'ди нечә јеринә јетди? (Јешуа 2:9-11).

2. *Ибраниләрә 11:31 ајәсини оху.*

Рахавын нүмунәси иманын вачиблијини нечә вурғулајыр? (Ром. 1:17; Ибр. 10:39; Јаг. 2:25).

Һекајә 45

Халг Иордан чајындан кечир

1. Исраиллиләрин Иордан чајыны кечмәләри үчүн Јеһова һансы мө'чүзәни көстәрди?

2. Иордан чајыны кечмәк үчүн исраиллиләрдән нә үчүн иман тәләб олунурду?

3. Нәјә көрә Јеһова Јешуаја чајын дибиндән 12 бөјүк даш көтүрмәји әмр етди?

4. Каһинләр Иордан чајындан чыхан кими нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јешуа 3:1-17 ајәләрини оху.*

а) Бу һадисәдән көрүндүјү кими, Јеһованын көмәјини вә хејир-дуасыны алмаг үчүн биз нә етмәлијик? (Јешуа 3:13, 15; Сүл. мәс. 3:5; Јаг. 2:22, 26).

б) Исраиллиләр Вә'д едилмиш торпаға дахил олмаг үчүн Иордан чајыны кечдикләри фәсилдә чај һансы вәзијјәтдә олурду вә бу кечид Јеһованын адыны нечә иззәтләндирди? (Јешуа 3:15; 4:18; Мәз. 66:5-7).

2. *Јешуа 4:1-18 ајәләрини оху.*

Иорданын дибиндән көтүрүлүб Гилгалда гојулмуш 12 даш һансы мәгсәдә хидмәт едирди? (Јешуа 4:4-7, 19-24).

Һекајә 46

Јерихо шәһәринин диварлары

1. Јеһованын әмринә әсасән дөјүшчүләр вә каһинләр алты күн әрзиндә нә етмәли идиләр?

2. Дөјүшчүләр једдинчи күн нә етдиләр?

3. Шәкилдә көрдүјүн кими, Јерихонун диварларына нә олур?

4. Нәјә көрә пәнчәрәдән гырмызы ип асылыб?

5. Јешуанын дөјүшчүләри шәһәрә вә онун сакинләринә нә етмәли идиләр? Бәс гызыл, күмүш, тунч вә дәмири нечә?

6. Ики кәшфијјатчы нә етмәли иди?

Әлавә суаллар:

1. *Јешуа 6:1-25 ајәләрини оху.*

а) Исраиллиләрин једдинчи күн Јерихо шәһәринин әтрафында доланмалары илә бу ахыр күнләрдә Јеһованын Шаһидләринин тәблиғ фәалијјәтләри арасында һансы охшарлыг вар? (Јешуа 6:15, 16; Јешаја 60:22; Мат. 24:14; 1 Кор. 9:16).

б) Јешуа 6:26 ајәсиндәки пејғәмбәрлик тәхминән 500 илдән сонра нечә јеринә јетди вә бу, Јеһованын вә'дләри һаггында бизә нә өјрәдир? (1 Пад. 16:34; Јешаја 55:11).

Һекајә 47

Исраилдә оғру вар

1. Јериходан көтүрдүјү әшјалары басдыран адам вә она көмәк едәнләр кимдир? (Шәклә бах.)
2. Нә үчүн Аканын вә онун аиләсинин һәрәкәти бу гәдәр чидди иди?
3. Јешуа исраиллиләрин Ај шәһәриндә мәғлуб олмаларынын сәбәбини сорушанда Јеһова она нә чаваб верди?
4. Аканла аиләсини Јешуанын јанына кәтирәндән сонра онлара нә олду?
5. Аканын алдығы чәзадан биз һансы ибрәт дәрсини көтүрә биләрик?

Әлавә суаллар:

1. *Јешуа 7:1-26 ајәләрини оху.*

а) Јешуанын дуасындан онун Јараданла һансы мүнасибәтдә олдуғуну нечә көрмәк олар? (Јешуа 7:7-9; Мәз. 119:145; 1 Јәһ. 5:14).

б) Аканын нүмунәсиндән нәји көрүрүк вә бу, бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Јешуа 7:11, 14, 15; Сүл. мәс. 15:3; 1 Тим. 5:24; Ибр. 4:13).

2. *Јешуа 8:1-29 ајәләрини оху.*

Һәр биримиз мәсиһчи јығынчағы гаршысында һансы мәс'улијјәти дашыјырыг? (Јешуа 7:13; Лев. 5:1; Сүл. мәс. 28:13).

Һекајә 48

Ағыллы кивеонлулар

1. Кивеон әһалиси јахынлыгдакы шәһәрләрдә јашајан кән'анлылардан нә илә фәргләнирди?
2. Шәкилдә тәсвир едилдији кими, кивеонлулар нә едир вә нәјә көрә?

3. Јешуа вә Исраилин дикәр рәһбәрләри кивеонлулара нә сөз вердиләр вә үч күндән сонра онлара нә мә'лум олду?

4. Башга шәһәрләрин падшаһлары кивеонлуларын Исраил илә сүлһ бағладығыны ешидәндә нә етдиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Јешуа 9:1-27 ајәләрини оху.*

а) Јеһова исраиллиләрә 'өлкәнин бүтүн әһалисини һәлак етмәји' әмр етсә дә, кивеонлулары сағ гојмагла Өзүнүн һансы хүсусијјәтләрини тәзаһүр етдирди? (Јешуа 9:22, 24; Мат. 9:13; Һәв. иш. 10:34, 35; 2 Пет. 3:9).

б) Јешуа кивеонлулара вердији вә'дә әмәл етмәклә букүнкү мәсиһчиләрә һансы көзәл нүмунәни верир? (Јешуа 9:18, 19; Мат. 5:37; Ефес. 4:25).

2. *Јешуа 10:1-5 ајәләрини оху.*

Бөјүк издиһам һансы мә'нада кивеонлулара бәнзәјир вә буна көрә дә онлар нә һәдәфинә чеврилирләр? (Јешуа 10:4; Зәк. 8:23; Мат. 25:35-40; Вәһј 12:17).

Һекајә 49

Күнәш дајаныр

1. Шәклә бах. Јешуа нә дејир вә нәјә көрә?

2. Јеһова Јешуаја вә онун дөјүшчүләринә нечә көмәк етди?

3. Јешуа нечә падшаһа галиб кәлди вә бунун үчүн нә гәдәр вахт лазым иди?

4. Јешуа нәјә көрә Кән'ан торпағыны бөлүшдүрдү?

5. Јешуа нечә јашында өлдү вә бундан сонра исраиллиләрлә нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јешуа 10:6-15 ајәләрини оху.*

Јеһованын исраиллиләр үчүн күнәши вә ајы сахладығыны билмәк бизи нәјә әмин едир? (Јешуа 10:8, 10, 12, 13; Мәз. 18:3; Сүл. мәс. 18:10).

2. *Јешуа 12:7-24 ајәләрини оху.*

Кән'ан торпағынын 31 падшаһы үзәриндә кимин сајәсиндә гәләбә чалыныр вә нәјә көрә бу бизим үчүн бөјүк әһәмијјәт кәсб едир? (Јешуа 12:7; 24:11-13; Ганун. т. 31:8; Лука 21:9, 25-28).

3. *Јешуа 14:1-5 ајәләрини оху.*

Торпаг Исраил гәбиләләри арасында нечә бөлүнмүшдү вә бу, Чәннәтдә мирас алыначаг торпагларла бағлы нәјә ишарә едир? (Јешуа 14:2; Јешаја 65:21; Јез. 47:21-23; 1 Кор. 14:33).

4. *Һакимләр 2:8-13 ајәләрини оху.*

Јешуа кими, бу күн дөнүклүјә гаршы кимләр дурур? (Һак. 2:8, 10, 11; Мат. 24:45-47; 2 Салон. 2:3-6; Тит. 1:7-9; Вәһј 1:1; 2:1, 2).

Һекајә 50

Ики чәсур гадын

1. Һакимләр ким иди? Онлардан бә'зиләринин адыны чәкә биләрсәнми?

2. Девораја һансы шәрәфли иш тапшырылмышды вә о нә едирди?

3. Падшаһ Јавин вә онун орду башчысы Сисра Исраили һәдәләјәркән Девора Јеһовадан алдығы һансы хәбәри һаким Барага чатдырды? Онун сөзләринә әсасән, Јеһова Сисраны кимин әлинә верәчәкди?

4. Јаел чәсур гадын олдуғуну нечә көстәрди?

5. Падшаһ Јавинин өлүмүндән сонра исраиллиләр нечә јашајырлар?

Әлавә суаллар:

1. *Һакимләр 2:14-22 ајәләрини оху.*

Исраиллиләр Јеһованын гәзәбинә нәјә көрә дүчар олдулар вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Һак. 2:20; Сүл. мәс. 3:1, 2; Јез. 18:21-23).

2. *Һакимләр 4:1-24 ајәләрини оху.*

Мәсиһчи гадынлар Девора илә Јаелин иман вә чәсарәт нүмунәсиндән нә өјрәнә биләрләр? (Һак. 4:4, 8, 9, 14, 21, 22; Сүл. мәс. 31:30; 1 Кор. 16:13).

3. *Һакимләр 5:1-31 ајәләрини оху.*

Нәјә көрә Барагла Девoранын гәләбә нәғмәсини гаршыдан кәлән Һар-Мекидон мүһарибәсинә аид дуа кими нәзәрдән кечирмәк олар? (Һак. 5:3, 31; 1 Салн. 16:8-10; Вәһј 7:9, 10; 16:16; 19:19-21).

Һекајә 51

Рут вә Наоми

1. Нәјә көрә Наоми Моав торпағына көчүр?

2. Рут вә Орпа ким иди?

3. Наоми кәлинләриндән кери гајытмағы хаһиш едәндә онлар нечә чаваб вердиләр?

4. Боаз ким иди вә Рут илә Наомијә нечә көмәк етди?

5. Боаз илә Рут оғулларынын адыны нә гојдулар вә нәјә көрә биз онун адыны јадда сахламалыјыг?

Әлавә суаллар:

1. *Рут 1:1-17 ајәләрини оху*.

а) Рут сәдагәтини вә мәһәббәтини һансы көзәл сөзләрлә ифадә етди? (Рут 1:16, 17).

б) Рутун әһвал-руһијјәси илә 'башга гојунларын' бу күн јер үзүндә јашајан мәсһ едилмишләрә мүнасибәти арасында һансы охшарлыг вар? (Јәһја 10:16; Зәк. 8:23).

2. *Рут 2:1-23 ајәләрини оху*.

Рут букүнкү кәнч гадынлара һансы көзәл нүмунәни верир? (Рут 2:17, 18; Сүл. мәс. 23:22; 31:15).

3. *Рут 3:5-13 ајәләрини оху*.

а) Боаз Рутун кәнч киши илә дејил, мәһз онунла аилә гурмасына һазыр олдуғуну нечә гијмәтләндирди?

б) Рутун нүмунәсиндән сәдагәтли мәһәббәт һаггында нә өјрәнирик? (Рут 3:10; 1 Кор. 13:4, 5).

4. *Рут 4:7-17 ајәләрини оху*.

Мәсиһчи кишиләр Боазын нүмунәсиндән нә өјрәнә биләрләр? (Рут 4:9, 10; 1 Тим. 3:1, 12, 13; 5:8).

Һекајә 52

Кидеон вә 300 дөјүшчүсү

1. Исраиллиләр нечә вә нәјә көрә чәтинлијә дүшүрләр?

2. Јеһова нә үчүн Кидеона ордусунда чох адам олдуғуну деди?

3. Кидеон чәсарәтсиз дөјүшчүләри евә көндәрдикдән сонра онунла нечә нәфәр галды?

4. Јеһова Кидеонун ордусунун сајыны 300 нәфәр дөјүшчүјә гәдәр нечә ендирир? (Шәклә бах.)

5. Кидеон 300 нәфәрлик кичик ордуну нечә јерә бөлдү вә Исраил бу дөјүшдә нечә гәләбә газанды?

Әлавә суаллар:

1. *Һакимләр 6:36-40 ајәләрини оху.*

а) Кидеон Јеһованын ирадәсини өјрәнмәк үчүн нә етмишди?

б) Биз Јеһова Аллаһын ирадәсини нечә өјрәнә биләрик? (Сүл. мәс. 2:3-6; Мат. 7:7-11; 2 Тим. 3:16, 17).

2. *Һакимләр 7:1-25 ајәләрини оху.*

а) Сајыглығы әлдән вермәјән 300 нәфәрдән вә диггәтсизлик көстәрән дикәр дөјүшчүләрдән нә өјрәнә биләрик? (Һак. 7:3, 6; Ром. 13:11, 12; Ефес. 5:15-17).

б) 300 дөјүшчүнүн Кидеона бахыб ону тәглид етдикләри кими, биз дә Бөјүк Кидеон олан Иса Мәсиһә бахыб ону нечә тәглид едирик? (Һак. 7:17; Мат. 11:29, 30; 28:19, 20; 1 Пет. 2:21).

в) Һакимләр 7:21 ајәси Јеһованын тәшкилатында алдығымыз тә′јинатлардан разы галмагда бизә нечә көмәк ола биләр? (1 Кор. 4:2; 12:14-18; Јаг. 4:10).

3. *Һакимләр 8:1-3 ајәләрини оху.*

Һәмиманлылар арасында фикир ајрылығы јаранан заман Кидеонун ефрајимлиләрлә мүбаһисәни һәлл етмәсиндән нә өјрәнә биләрик? (Сүл. мәс. 15:1; Мат. 5:23, 24; Лука 9:48).

Һекајә 53

Ифтаһын вә′ди

1. Ифтаһ ким иди вә һансы дөврдә јашајырды?

2. Ифтаһ Јеһоваја һансы вә′ди вермишди?

3. Аммонлулар үзәриндә гәләбә чалыб евә гајыдан Ифтаһ нә үчүн чох кәдәрләнди?

4. Атасынын вә′дини өјрәнәндә Ифтаһын гызы нә деди?

5. Нәјә көрә халг Ифтаһын гызыны севирди?

Әлавә суаллар:

1. *Һакимләр 10:6-18 ајәләрини оху.*

Исраиллиләрин Јеһоваја сәдагәтсизлији бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (Һак. 10:6, 15, 16; Ром. 15:4; Вәһј 2:10).

2. *Һакимләр 11:1-11, 29-40 ајәләрини оху*.

а) Һарадан билирик ки, Ифтаһын гызыны «јандырма гурбаны» кими тәгдим етмәси ону гурбан кими одда јандырдығыны билдирмир? (Һак. 11:31; Лев. 16:24; Ганун. т. 18:10, 12).

б) Ифтаһ һансы мә′нада гызыны гурбан кими тәгдим етди?

в) Ифтаһын Јеһоваја вердији вә′дә мүнасибәтиндән биз нә өјрәнә биләрик? (Һак. 11:35, 39; Ваиз 5:4, 5; Мат. 16:24).

г) Ифтаһын гызы таммүддәтли хидмәтә чан атан кәнч мәсиһчиләрә һансы көзәл нүмунәни верир? (Һак. 11:36; Мат. 6:33; Филип. 3:8).

Һекајә 54

Ән күчлү адам

1. Јер үзүндә јашамыш ән күчлү адамын ады нә иди вә она күчү ким верирди?

2. Шәкилдә көрдүјүн кими, бир дәфә Шимшон ири бир аслана нә етди?

3. Шәклә бах. Шимшон Делилаја һансы сиррини ачыр вә филиштлиләр ону нечә тутурлар?

4. Шимшон бир күндә һәм өзүнү, һәм дә 3 000 дүшмән филиштлини нечә өлдүрдү?

Әлавә суаллар:

1. *Һакимләр 13:1-14 ајәләрини оху*.

Маноаһла арвады ушагларын тәрбијәсиндә валидејнләрә һансы көзәл нүмунәни верир? (Һак. 13:8; Мәз. 127:3; Ефес. 6:4).

2. *Һакимлләр 14:5-9 вә 15:9-16 ајәләрини оху*.

а) Шимшонун асланы өлдүрмәси, голларыны бағладыглары јени ипләри гырмасы, 1 000 нәфәри ешшәјин чәнә сүмүјү илә өлдүрмәси Јеһованын мүгәддәс руһунун тә′сири һаггында нәји ачыглајыр?

б) Мүгәддәс руһ бизә нечә көмәк едир? (Һак. 14:6; 15:14; Зәк. 4:6; Һәв. иш. 4:31).

3. *Һакимләр 16:18-31 ајәләрини оху*.

Пис дост Шимшона нечә тә′сир етди вә биз бундан һансы нәтичәни чыхара биләрик? (Һак. 16:18, 19; 1 Кор. 15:33).

Һекајә 55

Аллаһа хидмәт едән балача оғлан

1. Шәкилдәки балача оғланын ады нәдир вә јанындакылар кимдир?
2. Бир күн Ханна ибадәт чадырында нә һагда дуа едирди вә Јеһова онун дуасына нечә чаваб верди?
3. Шамуели Јеһованын чадырында хидмәт етмәјә кәтирәндә онун нечә јашы варды вә һәр ил анасы онун үчүн нә едирди?
4. Елинин оғулларынын ады нә иди вә онлар нечә адам идиләр?
5. Јеһова Шамуели нечә чағырды вә она һансы хәбәри верди?
6. Шамуел бөјүјәндә ким олду вә гочаланда нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 1:1-28 ајәләрини оху*.

а) Елгана һәгиги ибадәтдә рәһбәрлији үзәринә көтүрмәклә аилә башчыларына һансы көзәл нүмунәни верир? (1 Шам. 1:3, 21; Мат. 6:33; Филип. 1:10).

б) Мүрәккәб проблемләрин өһдәсиндән кәлмәкдә Ханнадан нә өјрәнә биләрик? (1 Шам. 1:10, 11; Мәз. 55:22; Ром. 12:12).

2. *1 Шамуел 2:11-36 ајәләрини оху*.

Нәдән көрүнүр ки, Ели оғулларыны Јеһовадан ‘үстүн тутурду’ вә бу һадисә бизи нәдән чәкиндирмәлидир? (1 Шам. 2:22-24, 27, 29; Ганун. т. 21:18-21; Мат. 10:36, 37).

3. *1 Шамуел 4:16-18 ајәләрини оху*.

Дөјүш мејданындан һансы дөрд бәд хәбәр кәлир вә Ели илә нә баш верир?

4. *1 Шамуел 8:4-9 ајәләрини оху*.

Исраиллиләр Јеһованын һиссләринә нечә тохундулар вә онлардан фәргли олараг биз Онун Падшаһлығыны сәдагәтлә нечә дәстәкләјә биләрик? (1 Шам. 8:5, 7; Јәһ. 17:16; Јаг. 4:4).

Һекајә 56

Шаул Исраилин биринчи падшаһы олур

1. Шәклә бах. Шамуел нә едир вә нәјә көрә?
2. Шаул нечә адам иди вә нә үчүн Јеһованын хошуна кәлирди?
3. Шаулун оғлунун ады нә иди вә о нәләр етмишди?

4. Шаул нәјә көрә Шамуели көзләмәјиб гурбаны өзү тәгдим етди?
5. Биз Шаул һаггындакы һекајәдән нә өјрәндик?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 9:15-21 вә 10:17-27 ајәләрини оху*.

Бә′зи адамлар Шаул һаггында һөрмәтсиз данышсалар да, Шаулун тәвазөкарлығы ону дүшүнүлмәмиш һәрәкәтләрдән нечә горуду? (1 Шам. 9:21; 10:21, 22, 27; Сүл. мәс. 17:27).

2. *1 Шамуел 13:5-14 ајәләрини оху*.

Шаул Гилгалда һансы күнаһы етди? (1 Шам. 10:8; 13:8, 9, 13).

3. *1 Шамуел 15:1-35 ајәләрини оху*.

а) Шаул Амалег падшаһы Агагла бағлы һансы чидди күнаһа јол верди? (1 Шам. 15:2, 3, 8, 9, 22).

б) Шаул өз һәрәкәтинә нечә һагг газандырмаға чалышды вә тәгсири нечә башгаларынын бојнуна атды? (1 Шам. 15:24).

в) Бизә мәсләһәт вериләркән өзүмүзү нәдән көзләмәлијик? (1 Шам. 15:19-21; Мәз. 141:5; Сүл. мәс. 9:8, 9; 11:2).

Һекајә 57

Аллаһ Давуду сечир

1. Шәкилдә көрдүјүн оғланын ады нәдир вә онун горхмаз олдуғуну һарадан билирик?
2. Давуд һарада јашајырды вә онун атасы илә бабасынын ады нә иди?
3. Јеһова нәјә көрә Шамуелә Бет-Лехемә, Јессејин евинә кетмәји бујурду?
4. Јессеј Шамуелә једди оғлуну көстәрәндә нә олур?
5. Шамуел Давуду көрәндә Јеһова она нә деди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 17:34, 35 ајәләрини оху*.

Бу һадисәләр Давудун чәсарәтли олдуғуну вә Јеһоваја бел бағладығыны нечә көстәрир? (1 Шам. 17:37).

2. *1 Шамуел 16:1-14 ајәләрини оху*.

а) 1 Шамуел 16:7 ајәси үзкөрәнлик етмәмәкдә вә инсанлар һаггында харичи көрүнүшләринә әсасланараг тәләсик нәтичә чыхармамагда бизә нечә көмәк едир? (Һәв. иш. 10:34, 35; 1 Тим. 2:4).

б) Јеһова инсанын үзәриндән Өз мүгәддәс руһуну көтүрәндә, јаранан бошлуғун пис руһла, јә′ни дахилдән кәлән пислијә мејллә долдуғуну

Шаулун нүмунәси нечә көстәрир? (1 Шам. 16:14; Мат. 12:43-45; Галат. 5:16).

Һекајә 58

Давуд вә Голјат

1. Голјат Исраил ордусуна нечә мејдан охујурду?

2. Голјатын боју нә гәдәр иди вә Шаул ону өлдүрән адамы нечә мүкафатландырачагды?

3. Шаул Давуда кәнч олдуғу үчүн Голјатла вуруша билмәјәчәјини дејәндә Давуд нечә чаваб верди?

4. Голјата вердији чавабында Давуд Јеһоваја күвәндијини нечә көстәрди?

5. Шәкилдә көрдүјүн кими, Давуд Голјаты нә илә өлдүрдү вә бундан сонра филиштлиләрлә нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 17:1-54 ајәләрини оху*.

а) Давудун гочаглығынын сирри нәдә иди вә биз онун чәсарәтини нечә тәглид едә биләрик? (1 Шам. 17:37, 45; Ефес. 6:10, 11).

б) Мәсиһчиләр ојун вә әјләнчә заманы нә үчүн өзләрини Голјата хас рәгабәт руһундан горумалыдырлар? (1 Шам. 17:8; Галат. 5:26; 1 Тим. 4:8).

в) Давудун сөзләриндән онун Аллаһын көмәјинә күвәндијини нечә көрмәк олар? (1 Шам. 17:45-47; 2 Салн. 20:15).

г) Бу һекајә дөјүшүн садәчә ики ордунун арасында дејил, әслиндә јаланчы аллаһларла һәгиги Аллаһ Јеһова арасында апарылдығыны нечә көстәрир? (1 Шам. 17:43, 46, 47).

д) Мәсһ едилмиш галыг Јеһоваја күвәнмәкдә Давуддан нечә нүмунә көтүрүр? (1 Шам. 17:37; Јер. 1:17-19; Вәһј 12:17).

Һекајә 59

Давуд гачмаға мәчбур олур

1. Шаулун Давуда нә үчүн пахыллығы тутду вә Јонатан атасындан нә илә фәргләнирди?

2. Бир күн Давуд лира чаларкән нә баш верди?

3. Гызы Микалы Давуда әрә вермәздән әввәл Шаул Давуда нә деди вә онун мәгсәди нә иди?

4. Давуд лира чаларкән һансы һадисә үчүнчү дәфә тәкрарланыр? (Шәклә бах.)

5. Микал Давуду нечә хилас етди вә Давуд једди ил нә етмәјә мәчбур олду?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 18:1-30 ајәләрини оху*.

а) Јонатанын Давуда олан мөһкәм мәһәббәти ‘башга гојунларла’ «кичик сүрү» арасындакы гаршылыглы мәһәббәти нечә тәмсил едир? (1 Шам. 18:1; Јәһ. 10:16; Лука 12:32; Зәк. 8:23).

б) Јонатан Шаулун вариси олса да, 1 Шамуел 18:4 ајәси онун Аллаһын сечилмиш падшаһына олан там итаәткарлығыны нечә көстәрир?

в) Шаулун нүмунәси пахыллығын чидди күнаһа кәтириб чыхарачағыны нечә көстәрир вә биз бундан һансы нәтичәни чыхара биләрик? (1 Шам. 18:7-9, 25; Јаг. 3:14-16).

2. *1 Шамуел 19:1-17 ајәләрин оху*.

Шаулла данышаркән Јонатан һәјатыны нечә тәһлүкә алтына гојду? (1 Шам. 19:1, 4-6; Сүл. мәс. 16:14).

Һекајә 60

Авигаил вә Давуд

1. Шәкилдә Давуду гаршыламаға кәлән гадын кимдир вә о нечә инсандыр?

2. Навал ким иди?

3. Давуд адамларыны Навалын јанына нә үчүн көндәрди?

4. Навал Давудун адамларына нә деди вә Давуд буна чаваб олараг нә етмәк истәди?

5. Авигаил ағыллы гадын олдуғуну нечә көстәрди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 22:1-4 ајәләрини оху*.

Давудун аиләси мәсиһчиләрин бир-бирләринә дәстәк олмасында һансы көзәл нүмунәни верир? (Сүл. мәс. 17:17; 1 Салон. 5:14).

2. *1 Шамуел 25:1-43 ајәләрини оху*.

а) Навалын пис адам олдуғу нәдән билинир? (1 Шам. 25:2-5, 10, 14, 21, 25).

б) Мәсиһчи гадынлар Авигаилин нүмунәсиндән нә өјрәнә биләрләр? (1 Шам. 25:32, 33; Сүл. мәс. 31:26; Ефес. 5:24).

в) Авигаил Давуду һансы ики пис ишдән сахлады? (1 Шам. 25:31, 33; Ром. 12:19; Ефес. 4:26).

г) Давудун Авигаилин сөзләринә олан мүнасибәти мүасир кишиләрин гадынлара Јеһованын көзү илә бахмаларына нечә көмәк едир? (Һәв. иш. 21:8, 9; Ром. 2:11; 1 Пет. 3:7).

Һекајә 61

Давуд падшаһ олур

1. Шаул дүшәркәдә јатаркән Давудла Авишај нә етдиләр?
2. Давуд Шаулдан нә сорушду?
3. Давуд Шаулдан ајрылдыгдан сонра һара јолланды?
4. Давудун кәдәринә вә һәзин бир маһны јазмасына нә сәбәб олду?
5. Хевронда падшаһ оланда Давудун нечә јашы варды вә орада доғулан оғулларынын ады нә иди?
6. Давуд сонралар һарада падшаһлыг етди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Шамуел 26:1-25 ајәләрини оху.*

а) Давудун 1 Шамуел 26:11 ајәсиндәки сөзләри онун теократик гајда-ганунлара олан мүнасибәтини нечә көстәрир? (Мәз. 37:7; Ром. 13:2).

б) Биз севки долу хејирхаһлыг көстәриб әвәзиндә нанкорлугла гаршылашаркән, Давудун 1 Шамуел 26:23 ајәсиндәки сөзләри бизә дүзкүн дүшүнчә тәрзини горумагда нечә көмәк едир? (1 Пад. 8:32; Мәз. 18:20).

2. *2 Шамуел 1:26 ајәләрини оху.*

Давудла Јонатан кими, мәсиһчиләр бир-бирләринә ‘чошғун мәһәббәти’ нечә инкишаф етдирә биләрләр? (1 Пет. 4:8; Колос. 3:14; 1 Јәһ. 4:12).

3. *2 Шамуел 5:1-10 ајәләрини оху.*

а) Давуд нечә ил падшаһ олду вә онун падшаһлыг илләрини нечә дөврә бөлмәк олар? (2 Шам. 5:4, 5).

б) Давудун јүксәлишини нә илә изаһ етмәк олар вә биз нә үчүн буну јадда сахламалыјыг? (2 Шам. 5:10; 1 Шам.16:13; 1 Кор. 1:31; Филип. 4:13).

Һекајә 62

Давудун аиләсиндә бәдбәхтлик баш верир

1. Јеһованын көмәјилә Кән'ан торпағына ахырда ким саһиб олду?
2. Давуд бир ахшам сарајынын дамында кәзишәркән нә баш верди?
3. Јеһова нә үчүн Давуда бәрк гәзәбләнди?
4. Давудун күнаһларыны ашкара чыхармаг үчүн Јеһова онун јанына кими көндәрди вә һәмин адамын сөзләринә көрә Давудун башына нәләр кәлмәли иди? (Шәклә бах.)
5. Давуд һансы бәдбәхтликләрә дүчар олду?
6. Давуддан сонра Исраилин падшаһы ким олду?

Әлавә суаллар:

1. *2 Шамуел 11:1-27 ајәләринин оху*.

а) Јеһоваја хидмәтлә даим мәшғул олмаг бизи нечә мүдафиә едир?

б) Давудун күнаһ етмәсинә нә сәбәб олур вә Јеһованын мүасир хидмәтчиләри бундан нечә ибрәт көтүрә биләрләр? (2 Шам. 11:2; Мат. 5:27-29; 1 Кор. 10:12; Јаг. 1:14, 15).

2. *2 Шамуел 12:1-18 ајәләрини оху*.

а) Натанын Давуда мәсләһәт вермә тәрзиндән ағсаггаллар вә валидејнләр нә өјрәнә биләрләр? (2 Шам. 12:1-4; Сүл. мәс. 12:18; Мат. 13:34).

б) Јеһова нә үчүн Давуда мәрһәмәт көстәрди? (2 Шам. 12:13; Мәз. 32:5; 2 Кор. 7:9, 10).

Һекајә 63

Мүдрик падшаһ Сүлејман

1. Јеһова Сүлејмандан нә сорушду вә Сүлејман нечә чаваб верди?
2. Сүлејманын истәјиндән разы галдығы үчүн Јеһова она нә вә'д етди?
3. Ики гадын һансы чәтин мәсәлә илә Сүлејманын јанына кәлдиләр?
4. Шәкилдән көрдүјүн кими, Сүлејман бу мәсәләни нечә һәлл етди?
5. Сүлејманын падшаһлыг илләри нечә кечирди вә буна сәбәб нә иди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Падшаһлар 3:3-28 ајәләрини оху*.

а) Аллаһын тәшкилатында мәс'улијјәт дашыјан кишиләр Сүлејманын 1 Падшаһлар 3:7 ајәсиндә јазылмыш сәмими сөзләриндән нә өјрәнә биләрләр? (Мәз. 119:105; Сүл. мәс. 3:5, 6).

б) Аллаһа мәгбул шејләр һаггында дуа етмәкдә Сүлејманын хаһиши бизә һансы нүмунәни верир? (1 Пад. 3:9, 11; Сүл. мәс. 30:8, 9; 1 Јәһ. 5:14).

в) Сүлејманын ики гадынын мүбаһисәсини һәлл етмәси, Бөјүк Сүлејман олан Иса Мәсиһин кәләчәк рәһбәрлији һаггында бизи нәјә әмин едир? (1 Пад. 3:28; Јешаја 9:6, 7; 11:2-4).

2. *1 Падшаһлар 4:29-34 ајәләрини оху*.

а) Јеһова Сүлејманын итаәткар үрәк һаггындакы хаһишини нечә јеринә јетирди? (1 Пад. 4:29).

б) Сүлејманын мүдриклијини ешитмәк үчүн инсанларын көстәрдикләри сә'ји нәзәрә алараг, Аллаһын Кәламыны өјрәнмәјә мүнасибәтимиз нечә олмалыдыр? (1 Пад. 4:29, 34; Јәһ. 17:3; 2 Тим. 3:16).

Һекајә 64

Сүлејман мә'бәд тикир

1. Сүлејман Јеһованын мә'бәдини нә гәдәр вахта тикди вә нәјә көрә буна чохлу пул хәрҹләнмишди?

2. Мә'бәдин нечә әсас отағы варды вә орада нә сахланылырды?

3. Мә'бәд тикилиб баша чатдыгда Сүлејман дуасында Јеһоваја нә деди?

4. Јеһова Сүлејманын дуасындан разы галдығыны нечә көстәрди?

5. Арвадлары Сүлејманы нәјә тәһрик етдиләр вә бу, Сүлејмана нечә тә'сир етди?

6. Јеһова Сүлејмана нә үчүн гәзәбләнди вә она нә деди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Салнамәләр 28:9, 10 ајәләрини оху*.

Давудун 1 Салнамәләр 28:9, 10 ајәләриндәки сөзләринә әсасән, күндәлик һәјатымызда нәјә чан атмалыјыг? (Мәз. 19:14; Филип. 4:8, 9).

2. *2 Салнамәләр 6:12-21, 32-42 ајәләрини оху*.

а) Күлл-Ихтијар Аллаһын инсан әли илә тикилән һеч бир бинаја сығмадығыны Сүлејман нечә көстәрди? (2 Салн. 6:18; Һәв. иш. 17:24, 25).

б) Сүлејманын 2 Салнамәләр 6:32, 33 ајәләриндәки сөзләри бизә Јеһова һаггында нәји ачыглајыр? (Һәв. иш. 10:34, 35; 1 Шам. 16:7).

3. *2 Салнамәләр 7:1-5 ајәләрини оху*.

Исраил оғуллары Јеһованын иззәтини көрдүкдә Она һәмд етмәјә тәшвиг олундуглары кими, биз дә Јеһованын Өз халгына вердији хејир-дуалар үзәриндә дүшүнәркән нәјә тәшвиг олунмалыјыг? (2 Салн. 7:3; Мәз. 22:22; 34:1; 96:2).

4. *1 Падшаһлар 11:9-13 ајәләрини оху.*
Сүлејманын һәјаты сонадәк садиг галмағын вачиблијини нечә вурғулајыр? (1 Пад. 11:4, 9; Мат. 10:22; Вәһј 2:10).

Һекајә 65

Падшаһлыг бөлүнүр

1. Шәкилдә көрдүјүн кишиләрин ады нәдир вә онлар кимдир?
2. Ахија әјниндәки палтарла нә етди вә бу нә демәк иди?
3. Сүлејман Јаровама нә етмәк истәјирди?
4. Халг нә үчүн Јаровамы он гәбиләнин падшаһы етди?
5. Јаровам нә үчүн ики гызыл дана дүзәлтди вә бундан аз сонра өлкәдә нә баш верди?
6. Икигәбиләли падшаһлыгла вә Јеһованын Јерусәлимдәки мә′бәди илә нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Падшаһлар 11:26-43 ајәләрини оху.*
Јеровам нечә адам иди вә Аллаһын ганунларына риајәт етсәјди Јеһова она нә верәчәкди? (1 Пад. 11:28, 38).
2. *1 Падшаһлар 12:1-33 ајәләрини оху.*
а) Раховамын өз һакимијјәтиндән суи–истифадә етмәси валидејнләрә вә ағсаггаллара нә өјрәдир? (1 Пад. 12:13; Ваиз 7:7; 1 Пет. 5:2, 3).
б) Мүасир кәнчләр һәјатларында вачиб гәрарлар гәбул едәркән е′тибарлы рәһбәрлик үчүн кимләрә мүрачиәт етмәлидирләр? (1 Пад. 12:6, 7; Сүл. мәс. 1:8, 9; 2 Тим. 3:16, 17; Ибр. 13:7).
в) Јаровамы гызыл данаја ситајиш етмәк үчүн ики ибадәт јери тикмәјә нә тәһрик етмишди вә бу, онун Јеһоваја тамамилә иманы олмадығыны нечә көстәрир? (1 Пад. 11:37; 12:26-28).
г) Онгәбиләли падшаһлығы һәгиги ибадәтә гаршы үсјана ким галдырыр? (1 Пад. 12:32, 33).

Һекајә 66

Падшаһ арвады залым Изевел

1. Изевел ким иди?
2. Падшаһ Ахав нә үчүн гәмкин иди?
3. Навотун үзүм бағыны әри Ахава алмаг үчүн Изевел нә етди?

4. Изевели чәзаландырмаг үчүн Јеһова кими көндәрди?

5. Шәкилдән көрдүјүн кими, Јеһу Изевелин сарајына кәлиб нә етди?

Әлавә суаллар:

1. *1 Падшаһлар 16:29-33 вә 18:3, 4 ајәләрини оху.*

Падшаһ Ахавын рәһбәрлик етдији илләрдә Исраилин вәзијјәти нечә иди? (1 Пад. 16:33).

2. *1 Падшаһлар 21:1-16 ајәләрини оху.*

а) Навот чәсарәтли олдуғуну вә Јеһоваја сәдагәтини нечә көстәрди? (1 Пад. 21:1-3; Лев. 25:23-28).

б) Ахавдан фәргли олараг, мәсиһчи мә'јуслуғун өһдәсиндән нечә кәлә биләр? (1 Пад. 21:4; Ром. 5:3-5).

3. *2 Падшаһлар 9:30-37 ајәләрини оху.*

Јеһованын ирадәсини јеринә јетирмәкдә сә'ј көстәрән Јеһудан нә өјрәнмәк олар? (2 Пад. 9:4-10; 2 Кор. 9:1, 2; 2 Тим. 4:2).

Һекајә 67

Јеһошафат Јеһоваја күвәнир

1. Јеһошафат ким иди вә һансы дөврдә јашамышды?

2. Исраиллиләр нәдән горхду вә чохлары нә етди?

3. Јеһова Јеһошафатын дуасына нечә чаваб верди?

4. Дөјүшдән әввәл Јеһова нә етди?

5. Биз Јеһошафатдан нә өјрәнә биләрик?

Әлавә суаллар:

1. *2 Салнамәләр 20:1-30 ајәләрини оху.*

а) Аллаһын садиг хидмәтчиләри тәһлүкәли вәзијјәтә дүшәндә Јеһошафатдан һансы нүмунәни көтүрә биләрләр? (2 Салн. 20:12; Мәз. 25:15; 62:1).

б) Јеһова Аллаһ Өз халгына һәмишә сөзләрини мүәјјән васитә илә чатдырыб, бәс бу күн буну һансы васитә илә едир? (2 Салн. 20:14, 15; Мат. 24:45-47; Јәһ. 15:15).

ч) 'Күлл-Ихтијар Аллаһын бөјүк күнү' башлајанда, бизим вәзијјәтимиз һансы мә'нада Јеһошафатын вәзијјәтинә бәнзәјәчәк? (2 Салн. 20:15, 17; 32:8; Вәһј 16:14, 16).

д) Левилиләри тәглид едәрәк, пионер вә миссионерләр үмумдүнја тәблиғ ишинин инкишафында һансы бөјүк иши көрүрләр? (2 Салн. 20:19, 21; Ром. 10:13-15; 2 Тим. 4:2).

Дирилмиш ики оғлан

1. Шәкилдә көрдүјүн адамлар кимдир вә балача оғлана нә олур?
2. Илјас нә һагда дуа етди вә сонра нә баш верди?
3. Илјасын көмәкчисинин ады нә иди?
4. Шунемдә јашајан гадын Елишаны нәјә көрә евинә чағырды?
5. Елиша нә етди вә өлмүш ушагла нә олду?
6. Јеһова Илјас вә Елишанын васитәсилә һансы ҝүҹә малик олдуғуну көстәрмишдир?

Әлавә суаллар:

1. *1 Падшаһлар 17:8-24 ајәләрини оху*.

а) Илјасын итаәткарлығы вә иманы нечә сынанды? (1 Пад. 17:9; 19:1-4, 10).

б) Сарфатлы дул гадынын мөһкәм иман саһиби олдуғуну һарадан билирик? (1 Пад. 17:12-16; Лука 4:25, 26).

в) Сарфатлы дул гадынын нүмунәси Исанын Матта 10:41, 42 ајәләриндәки сөзләринин доғрулуғуну нечә тәсдиг едир? (1 Пад. 17:10-12, 17, 23, 24).

2. *2 Падшаһлар 4:8-37 ајәләрини оху*.

а) Шунемли гадындан гонагпәрвәрлијә даир нә өјрәнирик? (2 Пад. 4:8; Лука 6:38; Ром. 12:13; 1 Јәһ. 3:17).

б) Аллаһын хидмәтчиләринә нечә хејирхаһлыг көстәрә биләрик? (Һәв. иш. 20:35; 28:1, 2; Галат. 6:9, 10; Ибр. 6:10).

Һекајә 69

Балача гыз ағасына көмәк едир

1. Шәкилдәки балача гыз ханыма нә дејир?
2. Шәкилдәки ханым кимдир вә бу гыз ханымын евиндә нә едир?
3. Елиша гуллугчусунун васитәсилә Наамана нә етмәји тапшырды вә нә үчүн Нааманын ачығы тутду?
4. Нааман гуллугчуларынын сөзүнә гулаг асанда нә баш верди?
5. Нәјә көрә Елиша Нааманын һәдијјәсини гәбул етмәди, амма Ҝеһази нә етди?
6. Ҝеһазинин башына нә иш ҝәлди вә биз бундан нә өјрәнә биләрик?

Әлавә суаллар:

1. *2 Падшаһлар 5:1-27 ајәләрини оху*.

а) Балача исраилли гызын нүмунәси мүасир кәнчләри нәјә тәшвиг етмәлидир? (2 Пад. 5:3; Мәз. 8:2; 148:12, 13).

б) Бизә Мүгәддәс Китаба әсасланан мәсләһәт вериләркән Нааманын нүмунәсини јадда сахламаг нәјә көрә јахшы оларды? (2 Пад. 5:15; Ибр. 12:5, 6; Јаг. 4:6).

в) Елиша илә Кеһазинин нүмунәсини мүгајисә етмәклә нә өјрәнмәк олар? (2 Пад. 5:9, 10, 14-16, 20; Мат. 10:8; Һәв. иш. 5:1-5; 2 Кор. 2:17).

Һекајә 70

Јунус вә бөјүк балыг

1. Јунус ким иди вә Јеһова она һансы тапшырығы вермишди?

2. Јеһованын дедији јерә кетмәк истәмәдији үчүн Јунус нә етди?

3. Јунусун сөзүнә көрә фыртынанын сакитләшмәси үчүн нә етмәк лазым иди?

4. Шәкилдә көрдүјүн кими, сујун алтында Јунусла нә баш верир?

5. Јунус бөјүк балығын гарнында нечә күн галды вә орада нә едирди?

6. Балығын гарнындан чыхандан сонра Јунус һара јолланды вә бу һадисә бизә нә өјрәдир?

Әлавә суаллар:

1. *Јунус 1:1-17 ајәләрини оху*.

Јунус ниневалылара тәблиғ етмәк тә'јинатына нечә јанашырды? (Јун. 1:2, 3; Сүл. мәс. 3:7; Ваиз 8:12).

2. *Јунус 2:1, 2, 10 ајәләрини оху*.

Јунусун һекајәси Јеһованын дуаларымызы чавабсыз гојмајачағына бизи нечә әмин едир? (Мәз. 22:24; 34:6; 1 Јәһ. 5:14).

3. *Јунус 3:1-10 ајәләрини оху*.

а) Јунусун биринчи дәфә тапшырығы јеринә јетирмәкдән бојун гачырмасына бахмајараг, Јеһованын ондан истифадә етмәси бизи нечә руһландыра биләр? (Мәз. 103:14; 1 Пет. 5:10).

б) Јунусун ниневалылара мүнасибәти нечә көстәрир ки, биз саһәмиздә јашајан инсанлар һаггында габагчадан пис дүшүнмәмәлијик? (Јун. 3:6-9; Ваиз 11:6; Һәв. иш. 13:48).

Һекајә 71

Аллаһ Чәннәт вә'д едир

1. Јешаја ким иди, нә вахт јашамышды вә Јеһова она нә көстәрмишди?
2. «Чәннәт» сөзүнүн мә'насы нәдир вә бу сәнә нәји хатырладыр?
3. Јеһова Јешајаја јени Чәннәтә аид нәләри јазмағы бујурмушду?
4. Адәмлә Һәвва нәјә көрә көзәл евләрини итирдиләр?
5. Јеһова Ону севәнләрә нә вә'д едир?

Әлавә суаллар:

1. *Јешаја 11:6-9 ајәләрини оху.*

а) Аллаһын Кәламы јени дүнјада инсанларла һејванлар арасындакы сүлһү нечә тәсвир едир? (Мәз. 148:10, 13; Јешаја 65:25; Јез. 34:25).

б) Јешајанын сөзләри Јеһованын халгы арасында бу күн руһани мә'нада нечә јеринә јетир? (Ром. 12:2; Ефес. 4:23, 24).

в) Инди вә кәләчәкдә инсанларын шәхсијјәтиндә баш верән дәјишикликләрә көрә шәрәфә ким лајигдир? (Јешаја 48:17, 18; Галат. 5:22, 23; Филип. 4:7).

2. *Вәһј 21:3, 4 ајәләрини оху.*

а) Мүгәддәс Јазылар Аллаһын мәскәнинин инсанларла олмасынын мәчази мә'на дашымасыны нечә көстәрир? (Лев. 26:11, 12; 2 Салн. 6:18; Јешаја 66:1; Вәһј 21:2, 3, 22-24).

б) Һансы көз јашлары вә ағрылар кечиб кедәчәк? (Лука 8:49-52; Ром. 8:21, 22; Вәһј 21:4).

Һекајә 72

Аллаһ Хизгија падшаһа көмәк едир

1. Шәкилдә көрдүјүн киши кимдир вә нә үчүн бөјүк чәтинлијә дүшүб?
2. Хизгија Аллаһын гаршысына һансы мәктублары гојуб вә нә һагда дуа едир?
3. Хизгија нечә падшаһ иди вә Јеһова Јешаја пејғәмбәр васитәсилә она һансы хәбәри чатдырды?
4. Јеһованын мәләји Ашшур әскәрләринә нә етди? (Шәклә бах.)
5. Икигәбиләли падшаһлыг бир мүддәт сүлһ ичиндә јашаса да, Хизгија өләндән сонра нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *2 Падшаһлар 18:1-36 ајәләрини оху.*

а) Ашшурун баш вәзири исраиллиләрин иманыны зәифләтмәјә нечә чалышырды? (2 Пад. 18:19, 21; Чых. 5:2; Мәз. 64:3).

б) Јеһованын Шаһидләри, Хизгијадан нүмунә көтүрәрәк, онлары тә'гиб едәнләрлә нечә давранырлар? (2 Пад. 18:36; Мәз. 39:1; Сүл. мәс. 26:4; 2 Тим. 2:24).

2. *2 Падшаһлар 19:1-37 ајәләрини оху.*

а) Јеһованын халгы чәтинликләрлә гаршылашанда Хизгијадан нә өјрәнә биләр? (2 Пад. 19:1, 2; Сүл. мәс. 3:5, 6; Ибр. 10:24, 25; Јаг. 5:14, 15).

б) Санхерив падшаһ һансы үчгат мәғлубијјәтә уғрајыр вә пејғәмбәрлијә әсасән о кими тәмсил едир? (2 Пад. 19:32, 35, 37; Вәһј 20:2, 3).

3. *2 Падшаһлар 21:1-6, 16 ајәләрини оху.*

Нәјә көрә демәк олар ки, Менашше Јерусәлимдә падшаһлыг едәнләрдән ән бетәри иди? (2 Салн. 33:4-6, 9).

Һекајә 73

Исраилин сонунчу јахшы падшаһы

1. Падшаһ оланда Јошијанын нечә јашы варды вә једди илдән сонра нә етди?
2. Биринчи шәкилдә Јошија нә едир?
3. Мә'бәддә тә'мир иши кедәркән баш каһин орадан нә тапды?
4. Јошија нәјә көрә палтарыны чырды?
5. Пејғәмбәр Хулда Јеһованын һансы хәбәрини Јошијаја чатдырды?

Әлавә суаллар:

1. *2 Салнамәләр 34:1-28 ајәләрини оху.*

а) Јошија ушаглығы чәтин оланлара нечә нүмунә ола биләр? (2 Салн. 33:21-25; 34:1, 2; Мәз. 27:10).

б) Һәгиги ибадәти мөһкәмләндирмәк үчүн Јошија падшаһлығынын 8-чи, 12-чи вә 18-чи илләриндә һансы вачиб аддымлары атмышды? (2 Салн. 34:3, 8).

в) Ибадәт јерләрини лазыми гајдада сахламаға даир падшаһ Јошија вә баш каһин Хилгијадан нә өјрәнә биләрик? (2 Салн. 34:9-13; Сүл. мәс. 11:14; 1 Кор. 10:31).

Һекајә 74

Мәрд адам

1. Шәкилдә көрдүјүн чаван оғлан кимдир?

2. Јеремја пејғәмбәр олмасы барәдә нә дүшүнүрдү, бәс Јеһова Аллаһ она нә деди?

3. Јеремја халга дөнә-дөнә һансы хәбәрдарлығы едирди?

4. Каһинләр Јеремјаны сусдурмаға нечә чалышырдылар, амма о, горхмадығыны нечә көстәрирди?

5. Исраиллиләр тутдуглары пис јолдан дөнмәдикдә нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јеремја 1:1-8 ајәләрини оху*.

а) Јеремјанын нүмунәсиндән көрүндүјү кими, инсаны Јеһованын хидмәтчиси олмаға јарарлы едән нәдир? (2 Кор. 3:5, 6).

б) Јеремјанын нүмунәси кәнч мәсиһчиләри нәјә тәшвиг едир? (Ваиз 12:1; 1 Тим. 4:12).

2. *Јеремја 10:1-5 ајәләрини оху*.

Бүтләрә бел бағламағын мә'насыз олдуғуну Јеремја әјани сурәтдә нечә көстәрди? (Јер. 10:5; Јешаја 46:7; Һаб. 2:19).

3. *Јеремја 26:1-16 ајәләрини оху*.

а) Бу күн мәсһ едилмиш галыг, хәбәрдарлыг мүждәсини јајаркән Јеһованын Јеремјаја «бир сөз дә әскилтмә» көстәришинә нечә риајәт едир? (Јер. 26:2; Ганун. т. 4:2; Һәв. иш. 20:27).

б) Јеһованын хәбәрдарлығыны халглара бәјан етмәкдә нәјә көрә Јеремја мәсиһчиләр үчүн көзәл нүмунәдир? (Јер. 26:8, 12, 14, 15; 2 Тим. 4:1-5).

4. *2 Падшаһлар 24:1-17 ајәләрини оху*.

Јәһуданын Јеһоваја сәдагәтсизлији һансы кәдәрли нәтичәләрә сәбәб олду? (2 Пад. 24:2-4, 14).

Һекајә 75

Дөрд кәнч Бабилдә

1. Шәкилдә көрдүјүн дөрд кәнч кимдир вә онлар нәјә көрә Бабилдәдирләр?

2. Навуходоносорун бу кәнчләрлә бағлы мәгсәди нә иди вә о, гуллугчуларына һансы тапшырығы вермишди?

3. Даниел өзү илә достлары үчүн јемәјә вә ичмәјә нә истәди?
4. Он күн тәрәвәз једикдән сонра Даниел вә үч досту башга кәнчләрлә мүгајисәдә нечә көрүнүрдүләр?
5. Даниел үч досту илә падшаһ сарајына нечә дүшдүләр вә онлар һансы мә′нада каһин вә мүдрик адамларын һамысындан јахшы идиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Даниел 1:1-21 ајәләрини оху.*

а) Нәфсимизә һаким олмаг вә зәифликләрин өһдәсиндән кәлмәк үчүн нә чүр сә′ј тәләб олунур? (Дан. 1:8; Јар. 39:7, 10; Галат. 6:9).

б) Мүасир кәнчләр бир чохларынын ‘көзәл јемәк’ адландырдыглары шејләрдән дадмаг тәзјигинә нечә мә′руз гала биләрләр? (Дан. 1:8, *КМ*; Сүл. мәс. 20:1; 2 Кор. 6:17–7:1).

в) Мүгәддәс Китабда јазылмыш бу дөрд ибрани кәнч һаггындакы һекајә бизә дүнјәви тәһсиллә бағлы нәји анламаға көмәк едир? (Дан. 1:20; Јешаја 54:13; 1 Кор. 3:18-20).

Һекајә 76

Јерусәлим виран едилир

1. Јерусәлим вә исраиллиләрлә нә баш верир? (Шәклә бах.)
2. Језекел ким иди вә Јеһова она һансы дәһшәтли шејләри көстәрди?
3. Исраиллиләр Јеһоваја һөрмәт бәсләмәдикләри үчүн О нә едәчәјинә сөз верди?
4. Исраиллиләр Навуходоносор падшаһа гаршы үсјан галдырдыгдан сонра нә баш верди?
5. Јеһова нә үчүн исраиллиләрин белә бир бәлаја дүчар олмасына јол верди?
6. Исраил торпағында нә үчүн бир инсан белә галмады вә бу нә гәдәр давам етмишди?

Әлавә суаллар:

1. *2 Падшаһлар 25:1-26 ајәләрини оху.*

а) Сидгија ким иди, башына һансы һадисә кәлди вә бунунла Мүгәддәс Китаб пејғәмбәрлији нечә јеринә јетди? (2 Пад. 25:5-7; Јез. 12:13-15).

б) Исраилин сәдагәтсизлијинә көрә Јеһова кими күнаһкар сајырды? (2 Пад. 25:9, 11, 12, 18, 19; 2 Салн. 36:14, 17).

2. *Језекел 8:1-18 ајәләрини оху.*

Христиан дүнјасы күнәшә ситајиш едән дөнүк исраиллиләри нечә тәглид едир? (Јез. 8:16; Јешаја 5:20, 21; Јәһ. 3:19-21; 2 Тим. 4:3).

Һекајә 77

Онлар һејкәлә баш әјмирләр

1. Бабилин падшаһы Навуходоносор халга һансы әмри верди?

2. Даниелин үч досту нәјә көрә гызыл һејкәлә баш әјмәдиләр?

3. Навуходоносор һејкәлә баш әјмәк үчүн үч ибранијә даһа бир имкан верәндә, онлар Јеһоваја күвәндикләрини нечә көстәрдиләр?

4. Навуходоносор өз адамларына Шадрак, Мешак вә Авед-Него илә нә етмәји әмр етди?

5. Навуходоносор собаја бахдыгда нә көрдү?

6. Падшаһ нә үчүн Шадракын, Мешакын вә Авед-Негонун Аллаһыны иззәтләндирди вә биз онлардан нә өјрәнә биләрик?

Әлавә суаллар:

1. *Даниел 3:1-30 ајәләрини оху.*

а) Нөгсансызлығымыз сынаға чәкиләркән үч ибрани кәнчин әһвал-руһијјәсини нечә тәглид едә биләрик? (Дан. 3:17, 18; Мат. 10:28; Ром. 14:7, 8).

б) Јеһова Аллаһ Навуходоносора һансы дәрси верди? (Дан. 3:28, 29; 4:34, 35).

Һекајә 78

Диварда јазы

1. Бөјүк зијафәтдә гонаглар Јеһованын Јерусәлимдәки мә’бәдиндән кәтирилән габлардан ичәркән нә баш верди?

2. Белшассар мүдрикләринә нә деди вә онлар нәји едә билмәдиләр?

3. Падшаһын анасы она нә мәсләһәт көрдү?

4. Даниелин падшаһа сөјләдикләринә әсасән, диварда јазан әли Аллаһ нә мәгсәдлә көндәрмишди?

5. Диварда јазылмыш сөзләрин мә’насыны Даниел нечә изаһ етди?

6. Даниел данышаркән нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Даниел 5:1-31 ајәләрини оху*.

а) Аллаһ горхусу илә дивардакы јазыны көрән заман Белшассарын кечирдији горху һиссини мүгајисә ет. (Дан. 5:6, 7; Мәз. 19:9; Ром. 8:35-39).

б) Белшассар вә онун гонаглары гаршысында данышаркән, Даниел чәсарәтли олдуғуну нечә көстәрди? (Дан. 5:17, 18, 22, 26-28; Һәв. иш. 4:29).

в) «Даниел» китабынын бешинчи фәслиндә Јеһованын Али Һөкмран олдуғу нечә вурғуланыр? (Дан. 4:17, 25; 5:21).

Һекајә 79

Даниел ширләр гујусунда

1. Дара ким иди вә Даниелә нечә мүнасибәт көстәрирди?
2. Пахыл адамлар Дараны нәјә тәһрик етдиләр?
3. Даниел јени фәрман һаггында хәбәр тутдугда нә етди?
4. Даранын нараһатчылығына вә јухусузлуғуна сәбәб нә иди вә сәһәр ачылмамыш нә етди?
5. Даниел Дараја нечә чаваб верди?
6. Даниели өлдүрмәјә чалышан адамлара нә олду вә Дара падшаһлығында јашајан халгларын һамысына нә јазды?

Әлавә суаллар:

1. *Даниел 6:1-28 ајәләрини оху*.

а) Нәјә көрә Даниелә гаршы гурулан суи-гәсд, Јеһованын Шаһидләринин фәалијјәтини дајандырмаг истәјәнләрин чәһдләрини хатырладыр? (Дан. 6:7; Мәз. 94:20; Јешаја 10:1, 2; Ром. 8:31).

б) ‘Үзәрләриндә олан һакимләрә’ табе олмагда Аллаһын мүасир хидмәтчиләри Даниелдән нә өјрәнә биләрләр? (Дан. 6:5, 10; Ром. 13:1; Һәв. иш. 5:29).

в) Јеһоваја «даим» гуллуг етмәкдә Даниели нечә тәглид едә биләрик? (Дан. 6:16, 20; Филип. 3:16; Вәһј 7:15).

Һекајә 80

Аллаһын халгы Бабили тәрк едир

1. Шәкилдә көрдүјүн кими, исраиллиләр нә едирләр?
2. Јеһованын Јешаја васитәсилә сөјләдији пејғәмбәрлији Кир нечә јеринә јетирди?

3. Кир Јерусәлимә гајыда билмәјән исраиллиләрә нә деди?
4. Јерусәлимә гајыдан халга Кир нә верди?
5. Исраиллиләр Јерусәлимә нә гәдәр вахта чатдылар?
6. Өлкә нә гәдәр вахт әрзиндә тамамилә сакинсиз галмышды?

Әлавә суаллар:

1. *Јешаја 44:28 вә 45:1-4 ајәләрини оху*.

а) Кир һаггында дејилән пејғәмбәрлијин мүтләг јеринә јетәчәјини Јеһова нечә вурғулады? (Јешаја 55:10, 11; Ром. 4:17).

б) Јешајанын Кир һаггындакы пејғәмбәрлији Јеһова Аллаһын кәләчәји габагчадан хәбәр вермәјә гадир олдуғуна даир нәји көстәрир? (Јешаја 42:9; 45:21; 46:10, 11; 2 Пет. 1:20).

2. *Езра 1:1-11 ајәләрини оху*.

Јерусәлимә гајыда билмәјәнләрдән нүмунә көтүрәрәк, биз таммүддәтли хидмәтә башлајанлара нечә көмәк едә биләрик? (Езра 1:4, 6; Ром. 12:13; Колос. 4:12).

Һекајә 81

Халг Аллаһын көмәјинә күвәнир

1. Бабилдән Јерусәлимә нечә нәфәр адам кәлмишди вә онлар шәһәри нә вәзијјәтдә көрдүләр?
2. Исраиллиләр шәһәрә гајыдандан сонра нәји тикмәјә башладылар вә онларын дүшмәнләри нә етдиләр?
3. Һаггај илә Зәкәријјә ким иди вә онлар халга нә дејирдиләр?
4. Таттенај нә үчүн Бабилә мәктуб көндәрди вә һансы чавабы алды?
5. Езра Аллаһын мә'бәдинин тә'мирә еһтијачы олдуғуну биләндә нә етди?
6. Шәклә бах. Езра нә һагда дуа едир, онун дуасына Аллаһ нечә чаваб верди вә биз бундан нә өјрәнирик?

Әлавә суаллар:

1. *Езра 3:1-13 ајәләрини оху*.

Аллаһын халгынын јығынчағы олмајан әразидә јашамалы олсаг, һансы иши давам етдирмәлијик? (Езра 3:3, 6; Һәв. иш. 17:16, 17; Ибр. 13:15).

2. *Езра 4:1-7 ајәләрини оху*.

Зеруббабил башга динләрлә ортаг олмамагла бағлы Јеһованын халгына һансы нүмунәни верир? (Чых. 34:12; 1 Кор. 15:33; 2 Кор. 6:14-17).

3. *Езра 5:1-5, 17 вә 6:1-22 ајәләрини оху.*

а) Дүшмәнләр мә′бәдин тикинтисини нә үчүн дајандыра билмәдиләр? (Езра 5:5; Јешаја 54:17).

б) Әлејһдарларла үз-үзә кәләркән јәһуди ағсаггалларын нүмунәси мәсиһчи ағсаггаллары Јеһованын рәһбәрлијини ахтармаға нечә тәшвиг едир? (Езра 6:14; Мәз. 32:8; Ром. 8:31; Јаг. 1:5).

4. *Езра 8:21-23, 28-36 ајәләрини оху.*

Һәр һансы ишә башламаздан әввәл Езранын һансы чәһәтини тәглид едә биләрик? (Езра 8:23; Мәз. 127:1; Сүл. мәс. 10:22; Јаг.4:13-15).

Һекајә 82

Мордокај вә Естер

1. Мордокај вә Естер ким иди?

2. Ахашверош падшаһ нә үчүн јени арвад сечди вә кими бәјәнди?

3. Һаман ким иди вә нәјә көрә һирсләнирди?

4. Падшаһ бир күн һансы фәрманы чыхарды вә Естер Мордокајдан хәбәр алдыгдан сонра нә етди?

5. Һаманын агибәти нечә олду? Мордокајла нә баш верди?

6. Исраиллиләр дүшмәнләринин әлиндән нечә гуртулдулар?

Әлавә суаллар:

1. *Естер 2:12-18 ајәләрини оху.*

Естер ‘һәлим вә сакит руһун′ дәјәрини нечә көстәрди? (Ест. 2:15; 1 Пет. 3:1-5).

2. *Естер 4:1-17 ајәләрини оху.*

Естерә һәгиги ибадәти мүдафиә етмәк имканы верилдији кими, бу күн бизим дә Јеһоваја садиглик вә сәдагәтимизи тәзаһүр етдирмәк үчүн һансы имканларымыз вар? (Ест. 4:13, 14; Мат. 5:14-16; 24:14).

3. *Естер 7:1-6 ајәләрини оху.*

Естер кими, Аллаһын халгындан бир чохлары да тә′гибләр заманы һәјатларыны тәһлүкә алтына нечә гојмушлар? (Ест. 7:4; Мат. 10:16-22; 1 Пет. 2:12).

Һекајә 83

Јерусәлимин диварлары

1. Јерусәлим шәһәри диварсыз оланда исраиллиләр өзләрини нечә һисс едирдиләр?

2. Неһемја ким иди?

3. Неһемја сарајда нә ишлә мәшғул иди вә бу иш нә үчүн мәс’улијјәтли иди?

4. Һансы хәбәр Неһемјаны кәдәрләндирди вә о нә етди?

5. Артахшаста падшаһ Неһемјаја нечә хејирхаһлыг көстәрди?

6. Дүшмәнләр тикинти ишини дајандыра бимәсинләр дејә, Неһемја нә етди?

Әлавә суаллар:

1. *Неһемја 1:4-6 вә 2:1-20 ајәләрини оху*.

Неһемја Јеһованын рәһбәрлијини нечә ахтарырды? (Неһ. 2:4, 5; Ром. 12:12; 1 Пет. 4:7).

2. *Неһемја 3:3-5 ајәләрини оху*.

Ағсаггалларла хидмәти көмәкчиләр Тегоанын сакинләри илә ‘әсилзадәләринин’ арасындакы фәргли давранышдан нә өјрәнә биләрләр? (Неһ. 3:5, 27; 2 Салон. 3:7-10; 1 Пет. 5:5).

3. *Неһемја 4:1-23 ајәләрини оху*.

а) Шиддәтли мүгавимәтә бахмајараг, исраиллиләри тикинтини давам етдирмәјә тәшвиг едән нә иди? (Неһ. 4:6, 8, 9; Мәз. 50:15; Јешаја 65:13, 14).

б) Исраиллиләрин нүмунәси бизи һансы саһәләрдә руһландырыр?

4. *Неһемја 6:15 ајәсини оху*.

Јерусәлим диварларынын тәхминән ики аја тикилмәси иманын күчү һаггында нәји көстәрир? (Мәз. 56:3, 4; Мат. 17:20; 19:26).

Һекајә 84

Мәләк Мәрјәмин јанына кәлир

1. Шәкилдәки гыз кимдир?

2. Чәбрајыл Мәрјәмә нә деди?

3. Чәбрајыл Мәрјәмә әрдә олмадығына бахмајараг, ушағы олачағыны нечә баша салды?

4. Мәрјәм гоһуму Елизабети көрмәјә кәләндә нә олду?

5. Јусиф Мәрјәмин ушағынын олачағы барәдә хәбәр тутанда нә дүшүндү, амма фикриндән нәјә көрә дөндү?

Әлавә суаллар:

1. *Лука 1:26-56 ајәләрини оху*.

а) Аллаһын Оғлунун һәјаты руһани аләмдән Мәрјәмин бәтнинә көчүрүләндә, Лука 1:35 ајәсинә әсасән, Мәрјәмин гејри-камил јумурта-

һүчејрәсинин тә'сири һаггында нә демәк олар? (Һаг. 2:11-13; Јәһ. 6:69; Ибр. 7:26; 10:5).

б) Иса һәлә доғулмаздан әввәл она нечә шәрәф көстәрилмишди? (Лука 1:41-43).

в) Хидмәтдә хүсуси тә'јинат аланлара Мәрјәм нә үчүн көзәл өрнәкдир? (Лука 1:38, 46-49; 17:10; Сүл. мәс. 11:2).

2. *Матта 1:18-25 ајәләрини оху*.

Исаја Иммануел ады верилмәдијинә бахмајараг, онун јер үзүндә ојнадығы рол нә үчүн бу адын мә'насына там ујғун кәлирди? (Мат. 1:22, 23; Јәһ. 14:8-10; Ибр. 1:1-3).

Һекајә 85

Иса төвләдә доғулур

1. Шәкилдәки көрпә кимдир вә Мәрјәм ону һара гојур?

2. Иса нә үчүн һејванларын сахланылдығы төвләдә доғулмушду?

3. Төвләјә кәлән кишиләр ким иди вә мәләк онлара нә демишди? (Шәклә бах.)

4. Иса нә үчүн гејри-ади ушаг иди?

5. Исаны нәјә көрә Аллаһын Оғлу адландырырлар?

Әлавә суаллар:

1. *Лука 2:1-20 ајәләрини оху*.

а) Гејсәр Август Исанын доғулмасы илә әлагәдар пејғәмбәрлији нечә ичра етди? (Лука 2:1-4; Мик. 5:2).

б) Һәр бир инсан 'Аллаһын разы олдуғу адамлар' сијаһысына нечә дүшә биләр? (Лука 2:14, *И–93*; Мат. 16:24; Јәһ. 17:3; Һәв. иш. 3:19; Ибр. 11:6).

в) Јәһудалы тәвазөкар чобанлар Хиласкарын доғулмасына бу гәдәр севинирдиләрсә, онда Аллаһын хидмәтчиләринин бу күн севинмәјә һансы даһа бөјүк сәбәби вар? (Лука 2:10, 11; Ефес. 3:8, 9; Вәһј 11:15; 14:6).

Һекајә 86

Улдуз јол көстәрир

1. Шәкилдә көрдүјүн адамлар кимдир вә нә үчүн онлардан бири парлаг улдуза ишарә едир?

2. Һирод падшаһын ганы нәјә көрә гаралды вә о нә етди?

3. Парлаг улдуз адамлары һара апарды вә нәјә көрә онлар өлкәләринә башга јолла гајытмалы олдулар?

4. Һирод һансы әмри верди? Онун мәгсәди нә иди?

5. Јеһова Јусифә нә бујурду?

6. Улдузу парладан ким иди вә онун мәгсәди нә иди?

Әлавә суал:

1. *Матта 2:1-23 ајәләрини оху*.

Мүнәҹҹимләр Исаны көрмәјә кәләндә онун нечә јашы варды вә һарада јашајырды? (Мат. 2:1, 11, 16).

Һекајә 87

Балача Иса мә’бәддә

1. Шәкилдә Исанын нечә јашы вар вә о һарададыр?

2. Јусиф һәр ил аиләси илә бирликдә нә едирди?

3. Бүтүн күнү јол кедән Јусифлә Мәрјәм нәјә көрә Јерусәлимә гајытмалы олдулар?

4. Јусифлә Мәрјәм Исаны һарада тапдылар вә орадакы адамлар нәјә көрә һејрәт ичиндә идиләр?

5. Иса анасы Мәрјәмә нә деди?

6. Аллаһ һаггында билик әлдә етмәкдә Исаја нечә бәнзәјә биләрик?

Әлавә суаллар:

1. *Лука 2:41-52 ајәләрини оху*.

а) Ганунa көрә һәр ил кечирилән бајрамлара анҹаг кишиләрин кәлмәји тәләб олунса да, Јусифлә Мәрјәм валидејнләрә һансы көзәл нүмунәни верирләр? (Лука 2:41; Ганун. т. 16:16; 31:12; Сүл. мәс. 22:6).

б) Иса валидејнләринә итаәткар олмагда ушаглара һансы көзәл нүмунәни верир? (Лука 2:51; Ганун. т. 5:16; Сүл. мәс. 23:22; Колос. 3:20).

2. *Матта 13:53-56 ајәләрини оху*.

Мүгәддәс Китабда Исанын һансы дөрд доғма гардашынын ады чәкилир вә онлардан икиси сонрадан мәсиһчи јығынчағында һансы ролу ојнамышлар? (Мат. 13:55; Һәв. иш. 12:17; 15:6, 13; 21:18; Галат. 1:19; Јаг. 1:1; Јәһуда 1).

Һекајә 88

Јәһја Исаны вәфтиз едир

1. Шәкилдә көрдүјүн ики киши кимдир?
2. Вәфтизи нечә едирләр?
3. Јәһја нечә адамлары вәфтиз едирди?
4. Иса нәјә көрә Јәһјанын ону вәфтиз етмәсини истәди?
5. Аллаһ Исанын вәфтиз олунмасындан разы галдығыны нечә көстәрди?
6. Иса тәнһа бир јердә 40 күн галандан сонра нә баш верди?
7. Исанын илк давамчыларындан, јә'ни шакирдләриндән кимин адыны чәкә биләрсән вә Исанын көстәрдији биринчи мө'чүзә нә олмушду?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 3:13-17 ајәләрини оху.*

Иса вәфтиз олунмасы илә шакирдләринә һансы нүмунәни гојду? (Мәз. 40:7, 8; Мат. 28:19, 20; Лука 3:21, 22).

2. *Матта 4:1-11 ајәләрини оху.*

Исанын Мүгәддәс Јазылардан мәһарәтлә истифадә етмәси бизи Мүгәддәс Китабы мүнтәзәм өјрәнмәјә нечә тәшвиг едир? (Мат. 4:5-7; 2 Пет. 3:17, 18; 1 Јәһ. 4:1).

3. *Јәһја 1:29-51 ајәләрини оху.*

Вәфтизчи Јәһја шакирдләринин диггәтини кимә јөнәлдирди вә биз ону нечә тәглид едә биләрик? (Јәһ. 1:29, 35, 36; 3:30; Мат. 23:10).

4. *Јәһја 2:1-12 ајәләрини оху.*

Исанын биринчи мө'чүзәси Јеһованын Өз хидмәтчиләриндән јахшы шејләри әсиркәмәдијини нечә көстәрир? (Јәһ. 2:9, 10; Мәз. 84:11; Јаг. 1:17).

Һекајә 89

Иса мә'бәди тәмизләјир

1. Мә'бәддә нәјә көрә һејван сатырдылар?
2. Иса нә үчүн һирсләнмишди?
3. Шәкилдә көрдүјүн кими, Иса нә едир вә көјәрчин сатан кишиләрә нә әмр едир?

4. Исанын бу һәрәкәтини көрәндә шакирдләрин јадына нә дүшдү?
5. Галилејаја гајыдан башы, Иса һансы вилајәтдән кечди?

Әлавә суал:

1. *Јәһја 2:13-25 ајәләрини оху*.

Исанын мә′бәддәки пул дәјишәнләрә гаршы гәзәбләндијини нәзәрә алараг, Падшаһлыг Залында коммерсија ишләринин апарылмасына биз нечә мүнасибәт бәсләмәлијик? (Јәһ. 2:15, 16; 1 Кор. 10:24, 31-33).

Һекајә 90

Гују башында гадынла сөһбәт

1. Иса Самаријадакы гујунун јанында нәјә көрә дајанмышды вә орадакы гадына нә дејирди?
2. Гадын нәјә тәәччүбләнди, Иса она нә деди вә нә үчүн?
3. Гадын Исанын һансы су һаггында данышдығыны дүшүнүрдү, амма Иса әслиндә нәји нәзәрдә тутурду?
4. Гадын Исанын онун барәсиндә билдијинә нә үчүн мәәттәл галды вә Исаја бунлар һарадан мә′лум иди?
5. Охудуғумуз һекајәдән биз нә өјрәнирик?

Әлавә суаллар:

1. *Јәһја 4:5-43 ајәләрини оху*.

а) Исадан нүмунә көтүрәрәк, биздән милли вә ја сосиал бахымдан фәргләнән инсанлара һансы мүнасибәти бәсләмәлијик? (Јәһ. 4:9; 1 Кор. 9:22; 1 Тим. 2:3, 4; Тит. 2:11).

б) Исанын давамчысы олан инсан һансы руһани фајданы алыр? (Јәһ. 4:14; Јешаја 58:11; 2 Кор. 4:16).

в) Өјрәндикләрини һамыјла бөјүк һәвәслә бөлүшән самаријалы гадын кими, биз дә өјрәндијимиз һәгигәтләри гијмәтләндирдијимизи нечә көстәрә биләрик? (Јәһ. 4:7, 28; Мат. 6:33; Лука 10:40-42).

Һекајә 91

Иса дағда өјрәдир

1. Шәкилдән көрүндүјү кими, Иса һарада өјрәдир вә она јахын отуранлар кимләрдир?
2. Он ики һәваринин адыны садалаја биләрсән?

3. Иса һансы Падшаһлыг һаггында тәблиғ едирди?

4. Иса нә һагда дуа етмәји өјрәдирди?

5. Иса дүзкүн рәфтар барәсиндә нә дејирди?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 5:1-12 ајәләрини оху*.

Руһани тәләбатларымызы дәрк етдијимизи нечә көстәрә биләрик? (Мат. 5:3 — «Руһани тәләбатларыны дәрк едәнләр хошбәхтдирләр», (*ЈД*); Ром. 10:13-15; 1 Тим. 4:13, 15, 16).

2. *Матта 5:21-26 ајәләрини оху*.

Матта 5:23, 24 ајәләри гардашларымыза олан мүнасибәтин Јеһова Аллаһла мүнасибәтимизә тә′сир етдијини нечә вурғулајыр? (Мат. 6:14, 15; Мәз. 133:1; Колос. 3:13; 1 Јәһ. 4:20).

3. *Матта 6:1-8 ајәләрини оху*.

Мәсиһчи өзүндән разылығын һансы формаларындан узаг дурмалыдыр? (Лука 18:11, 12; 1 Кор. 4:6, 7; 2 Кор. 9:7).

4. *Матта 6:25-34 ајәләрини оху*.

Мадди тәләбатларымызы Јеһованын өһдәсинә бурахмаға даир Иса нә өјрәдирди? (Чых. 16:4; Мәз. 37:25; Филип. 4:6).

5. *Матта 7:1-11 ајәләрини оху*.

Матта 7:5 ајәсиндәки ајдын нүмунәдән биз нә өјрәнирик? (Сүл. мәс. 26:12; Ром. 2:1; 14:10; Јаг. 4:11, 12).

Һекајә 92

Иса өлүләри дирилдир

1. Шәкилдәки гызын атасы кимдир вә нәјә көрә о, арвады илә чох нараһат олмушду?

2. Јаир Исаны тапанда нә етди?

3. Иса Јаирин евинә кедәркән нә баш верди вә Јаир јолда икән һансы хәбәри алды?

4. Јаирин евиндәки адамлар нәјә көрә Исаја күлдүләр?

5. Иса ушағын ата-анасыны вә үч һәварини гыз олан отаға апардыгдан сонра нә етди?

6. Иса башга кимләри дирилдиб вә бу нәји көстәрир?

Әлавә суаллар:

1. *Лука 8:40-56 ајәләрини оху.*

Иса, ганахмасы олан гадынын вәзијјәтини баша дүшдүјүнү вә она шәфгәтлә јанашдығыны нечә көстәрди вә мәсиһчи ағсаггаллары бундан нә өјрәнә биләрләр? (Лука 8:43, 44, 47, 48; Лев. 15:25-27; Мат. 9:12, 13; Колос. 3:12-14).

2. *Лука 7:11-17 ајәләрини оху.*

Әзизләри вәфат етмиш адамлар Исанын наинли дул гадына дедији сөзләрдән нечә тәсәлли тапа биләрләр? (Лука 7:13; 2 Кор. 1:3, 4; Ибр. 4:15).

3. *Јәһја 11:17-44 ајәләрини оху.*

Иса әзиз инсанын өлүмүнә көрә дәрин кәдәр һисси кечирмәјин нормал олдуғуну нечә көстәрди? (Јәһ. 11:33-36, 38; 2 Шам. 18:33; 19:1-4).

Һекајә 93

Иса чамааты доjурур

1. Вәфтизчи Јәһја илә һансы дәһшәтли һадисә баш верди вә бу, Исаја нечә тә'сир етди?

2. Ардынча кәлән чамааты Иса нечә дојдурду вә нә гәдәр јемәк артыг галды?

3. Кечә шакирдләр нијә горхуја дүшдүләр вә Петерлә нә баш верди?

4. Иса икинчи дәфә минләрлә адамы нечә дојурду?

5. Аллаһ Исаны јер үзүнүн Падшаһы едәндә һәјат нә үчүн көзәл олачаг?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 14:1-32 ајәләрини оху.*

а) Матта 14:23-32 ајәләри Петерин хасијјәти барәсиндә нәји ачыглајыр?

б) Мүгәддәс Јазылар Петерин јеткинләшәрәк гејри-иради һәрәкәтләринин өһдәсиндән кәлдијини нечә көстәрир? (Мат. 14:27-30; Јәһ. 18:10; 21:7; Һәв. иш. 2:14, 37-40; 1 Пет. 5:6, 10).

2. *Матта 15:29-38 ајәләрини оху.*

Иса Атасынын көндәрдији рузинин гәдрини билдијини нечә көстәрди? (Мат. 15:37; Јәһ. 6:12; Колос. 3:15).

3. *Јәһја 6:1-21 ајәләрини оху*.

Мәсиһчиләр Исанын һөкумәтлә бағлы вердији нүмунәдән нә өјрәнә биләрләр? (Јәһ. 6:15; Мат. 22:21; Ром. 12:2; 13:1-4).

Һекајә 94

Иса ушаглары севир

1. Һәвариләр јолда нә һагда мүбаһисә едирдиләр?
2. Иса ушағы нә үчүн һәвариләрин арасына чағырды?
3. Һәвариләр һансы мә′нада ушаг кими олмаға чалышмалы идиләр?
4. Иса ушаглары севдијини башга вахт нечә көстәрмишди?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 18:1-4 ајәләрини оху*.

Иса өјрәдәркән нә үчүн әјани мисаллардан истифадә едирди? (Мат. 13:34, 36; Марк 4:33, 34).

2. *Матта 19:13-15 ајәләрини оху*.

Падшаһлығын хејир-дуаларыны дадмаг истәјириксә, ушагларын һансы кејфијјәтләрини тәглид етмәлијик? (Мәз. 25:9; 138:6; 1 Кор. 14:20).

3. *Марк 9:33-37 ајәләрини оху*.

Јүксәк мөвгејә чан атмаг барәсиндә Иса шакирдләринә һансы дәрси верди? (Марк 9:35; Мат. 20:25, 26; Галат. 6:3; Филип. 2:5-8).

4. *Марк 10:13-16 ајәләрини оху*.

Иса инсанлара нә дәрәчәдә јахын иди вә мәсиһчи ағсаггаллары онун нүмунәсиндән нә өјрәнә биләрләр? (Марк 6:30-34; Филип. 2:1-4; 1 Тим. 4:12).

Һекајә 95

Иса һекајәләрлә өјрәдир

1. Бир адам Исадан нә сорушду вә нә үчүн?
2. Иса өјрәтмәк үчүн һәрдән нәдән истифадә едирди вә биз јәһудиләрлә самаријалылар һаггында нә билирик?
3. Исанын данышдығы һекајәдә Јерихоја кедән јәһудинин башына нә кәлир?
4. Јәһуди каһини вә левили, јаралынын јанындан кечәндә нә едирләр?

5. Дөјүлмүш јәһудијә ким көмәк едир?

6. Иса һекајәни данышыб гуртарандан сонра нә сорушду вә һәмин адам она нечә чаваб верди?

Әлавә суаллар:

1. *Лука 10:25-37 ајәләрини оху.*

а) Иса суала бирбаша чаваб вермәк әвәзинә, Гануну јахшы билән адамы дүшүнмәјә нечә вадар етди? (Лука 10:26; Мат. 16:13-16).

б) Иса динләјичиләриндә әввәлчәдән јаранмыш јанлыш фикирләри арадан көтүрмәк үчүн әјани мисаллардан нечә истифадә едирди? (Лука 10:36, 37; 18:9-14; Тит. 1:9).

Һекајә 96

Иса хәстәләри сағалдыр

1. Иса шәһәр вә кәндләри кәзәркән нә едирди?

2. Вәфтизиндән үч ил кечәндән сонра Иса һәвариләринә нә сөјләди?

3. Шәкилдәки адамлар кимдир вә Иса гадына нә едир?

4. Исанын дин башчыларына дедији сөзләр онлары нә үчүн утандырды?

5. Иса һәвариләри илә Јерихо шәһәринин јахынлығында оланда ики кор диләнчијә нә етди?

6. Иса нә үчүн мөʼчүзәләр көстәрирди?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 15:30, 31 ајәләрини оху.*

Иса Јеһованын мөһтәшәм күчүнү нечә әкс етдирирди вә бу, вәʼд едилмиш јени дүнјада олачаг һадисәләри анламаға нечә көмәк едир? (Мәз. 37:29; Јешаја 33:24).

2. *Лука 13:10-17 ајәләрини оху.*

Исанын мөһтәшәм мөʼчүзәләриндән бәʼзиләрини шәнбә күнү етмәси Миниллик Һакимијјәти дөврүндә бәшәријјәтә раһатлыг кәтирәчәјини нечә көстәрир? (Лука 13:10-13; Мәз. 46:9; Мат. 12:8; Колос. 2:16, 17; Вәһј 21:1-4).

3. *Матта 20:29-34 ајәләрини оху.*

Бу парча Исанын инсанлара көмәк етмәк үчүн вахтына һејфи кәлмәдијини нечә көстәрир вә биз бундан нә өјрәнирик? (Ганун. т. 15:7; Јаг. 2:15, 16; 1 Јәһ. 3:17).

Һекаjә 97

Иса Јерусәлимә падшаһ кими кирир

1. Иса Јерусәлимин јахынлығында јерләшән балача кәндә кәләндә шакирдләринә нә деди?

2. Шәкилдән көрүндүјү кими, Иса Јерусәлимә јахынлашанда адамлар нә едир?

3. Исанын корлары вә шикәстләри сағалтдығыны көрән ушаглар нә етдиләр?

4. Иса ачыглы каһинләрә нә деди?

5. Биз Исаны тә'риф едән ушаглара нечә охшаја биләрик?

6. Шакирдләри һансы суал марагландырырды?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 21:1-17 ајәләрини оху*.

а) Исанын Јерусәлимә падшаһ кими кирмәси илә зәфәр чалмыш ромалы сәркәрдәләри мүгајисә един (Мат. 21:4, 5; Зәк. 9:9; Филип. 2:5-8; Колос. 2:15).

б) Ушаглар, Иса мә'бәдә дахил оланда 118-чи мәзмурун сөзләрини охујан исраилли оғланлардан нә өјрәнә биләрләр? (Мат. 21:9, 15; Мәз. 118:25, 26; 2 Тим. 3:15; 2 Пет. 3:18).

2. *Јәһја 12:12-16 ајәләрини оху*.

Исаны саламламаға чыхан халгын әлиндә тутдуғу палма будаглары нәјин символудур? (Јәһ. 12:13; Филип. 2:10; Вәһј 7:9, 10).

Һекаjә 98

Зејтун дағында

1. Шәкилдәки адамлардан һансы Исадыр вә онун јанындакылар кимдир?

2. Иса мә'бәддә оларкән каһинләр она нә етмәк истәдиләр вә Иса онлара нә деди?

3. Һәвариләр Исадан нә сорушдулар?

4. Иса көјдә Падшаһ оланда јердә баш верәчәк бә'зи һадисәләри һәвариләрә нәјә көрә данышды?

5. Исанын сөзләринә көрә, пис шејләрә сон гојулмаздан әввәл јер үзүндә нәләр баш верәчәк?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 23:1-39 ајәләрини оху.*

а) Мүгәддәс Китаб јүксәк вәзифә тутан инсанлара титуллары илә мүрачиәт етмәји гадаған етмәсә дә, Матта 23:8-11 ајәләри јығынчагда мәсиһчини учалтмаг мәгсәдилә титуллардан истифадә едилмәси һаггында нә дејир? (Һәв. иш. 26:25; Ром. 13:7; 1 Пет. 2:13, 14).

б) Адамларын мәсиһчи олмасына манечилик төрәтмәк үчүн фәрисејләр нә едирдиләр вә бу күн дини рәһбәрләр һансы охшар үсуллара әл атырлар? (Мат. 23:13; Лука 11:52; Јәһ. 9:22; 12:42; 1 Салон. 2:16).

2. *Матта 24:1-14 ајәләрини оху.*

а) Матта 24:13 ајәсиндә дөзүмлүлүјүн вачиблији нечә вурғуланыр?

б) Матта 24:13 ајәсиндәки ‘ахыр’ сөзү һансы мә’наны дашыјыр? (Мат. 16:27; Ром. 14:10-12; 2 Кор. 5:10).

3. *Марк 13:3-10 ајәләрини оху.*

Марк 13:10 ајәсиндәки һансы сөз хош хәбәрин тәблиғинин сон дәрәчә мүһүм олдуғуну көстәрир вә бу сөзләр бизә нечә тә’сир етмәлидир? (Ром. 13:11, 12; 1 Кор. 7:29-31; 2 Тим. 4:2).

Һекајә 99

Үст мәртәбәдәки отагда

1. Иса 12 һәвариси илә бөјүк отагда нә үчүн јығышмышды?
2. Отагдан чыхан адам кимдир вә о һара кедир?
3. Пасха јемәји гуртарандан сонра Иса һансы хүсуси мәрасимә башлады?
4. Пасха исраиллиләрә һансы һадисәни хатырладырды вә бу хүсуси мәрасим Исанын давамчыларына нәји хатырладыр?
5. Рәббин ахшам јемәји гуртарандан сонра, Иса давамчыларына нә деди вә онлар нә етдиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 26:14-30 ајәләрини оху.*

а) Јәһуданын Исаны гәсдән әлә вермәји Матта 26:15 ајәсиндән нечә көрүнүр?

б) Исанын ахыдылмыш ганы һансы ики мәгсәдә хидмәт едир? (Мат. 26:27, 28; Јер. 31:31-33; Ефес. 1:7, 8; Ибр. 9:19, 20).

2. *Лука 22:1-39 ајәләрини оху*.

Шејтан һансы мә'нада Јәһудаја 'кирмишди'? (Лука 22:3; Јәһ. 13:2; Һәв. иш. 1:24, 25).

3. *Јәһја 13:1-20 ајәләрини оху*.

а) Јәһја 13:2 ајәсинә әсасән, Јәһуданы тутдуғу ишә көрә күнаһландырмаг олармы вә Аллаһын хидмәтчиләри бундан өзләринә һансы дәрси көтүрә биләрләр? (Јар. 4:7; 2 Кор. 2:11; Галат. 6:1; Јаг. 1:13, 14).

б) Иса шакирдләринә һансы унудулмаз нүмунәни верди? (Јәһ. 13:15; Мат. 23:11; 1 Пет. 2:21).

4. *Јәһја 17:1-26 ајәләрини оху*.

Иса шакирдләринин һансы мә'нада «бир» олмасы һаггында дуа едирди? (Јәһ. 17:11, 21-23; Ром. 13:8; 14:19; Колос. 3:14).

Һекајә 100

Иса Кетсамани бағында

1. Иса һәвариләри илә үст мәртәбәдәки отагдан чыхыб һара кетди вә онлара нә тапшырды?

2. Һәвариләрин јанына гајыданда Иса нә көрдү вә бу нечә дәфә тәкрарланды?

3. Бағa кимләр кәлир вә Јәһуда Искарјот нә едир? (Шәклә бах.)

4. Јәһуда нәјә көрә Исаны өпдү вә Петер нә етди?

5. Иса Петерә нә деди вә нә үчүн Аллаһдан бир мәләк белә көндәрмәсини хаһиш етмәди?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 26:36-56 ајәләрини оху*.

а) Исанын шакирдләринә мәсләһәт вермә тәрзи мәсиһчи ағсаггаллар үчүн нечә көзәл нүмунәдир? (Мат. 20:25-28; 26:40, 41; Галат. 5:17; Ефес. 4:29, 31, 32).

б) Иса инсанлара гаршы силаһ галдырмаға нечә јанашырды? (Мат. 26:52; Лука 6:27, 28; Јәһ. 18:36).

2. *Лука 22:39-53 ајәләрини оху*.

Кетсамани бағында мәләјин Исаны мөһкәмләндирмәси онун иманынын зәифләдијиними көстәрир? Изаһ един (Лука 22:41-43; Јешаја 49:8; Мат. 4:10, 11; Ибр. 5:7).

3. *Јәһја 18:1-12 ајәләрини оху.*

Иса өз шакирдләрини дүшмәнләриндән нечә мүдафиә етди вә биз онун нүмунәсиндән нә өјрәнә биләрик? (Јәһ. 10:11, 12; 18:1, 6-9; Ибр. 13:6; Јаг. 2:25).

Һекајә 101

Исаны өлдүрүрләр

1. Исанын өлдүрүлмәсинә көрә илк нөвбәдә ким күнаһкардыр?
2. Дин башчылары Исаны апаранда һәвариләр нә етдиләр?
3. Баш каһин Гајафанын евиндә нә баш верди?
4. Петер нәјә көрә бир тәрәфә чәкилиб һөнкүр-һөнкүр ағлады?
5. Исаны Пилатын јанына јенидән кәтирәндә башчы каһинләр гышгырараг нә дедиләр?
6. Бешинчи күн күнорта чағы Иса илә нә баш верди вә о, јанында дирәкдә асылмыш чинајәткара нә вә′д етди?
7. Исанын данышдығы Чәннәт һарада олачаг?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 26:57-75 ајәләрини оху.*

Јәһуди али мәһкәмәсинин үзвләри үрәкләринин пис олдуғуну нечә бүрузә вердиләр? (Мат. 26:59, 67, 68).

2. *Матта 27:1-50 ајәләрини оху.*

Јәһуданын вичдан әзабы чәкмәдијини нәдән билмәк олар? (Мат. 27:3, 4; Марк 3:29; 14:21; 2 Кор. 7:10, 11).

3. *Лука 22:54-71 ајәләрини оху.*

Иса тутулан кечә Петерин ону инкар етмәсиндән биз нә өјрәнирик? (Лука 22:60-62; Мат. 26:31-35; 1 Кор. 10:12).

4. *Лука 23:1-49 ајәләрини оху.*

Иса она гаршы едилән һагсызлыглара нечә реаксија верирди вә биз бундан нә өјрәнә биләрик? (Лука 23:33, 34; Ром. 12:17-19; 1 Пет. 2:23).

5. *Јәһја 18:12-40 ајәләрини оху.*

Петерин бир анлыға инсан гаршысында горхуја дүшүб, сонрадан исә көркәмли бир һәвари олмасы нәји сүбут едир? (Јәһ. 18:25-27; 1 Кор. 4:2; 1 Пет. 3:14, 15; 5:8, 9).

6. *Јәһја 19:1-30 ајәләрини оху.*

а) Иса мадди шејләрә таразлы шәкилдә нечә јанашырды? (Јәһ. 2:1, 2, 9, 10; 19:23, 24; Мат. 6:31, 32; 8:20).

б) Исанын өлүмгабағы сөзләри онун Јеһованын Али Һөкмранлығыны сонадәк дәстәклədијинә мөһтәшәм шәкилдә нечә шәһадәтлик едир? (Јәһ. 16:33; 19:30; 2 Пет. 3:14; 1 Јәһ. 5:4).

Һекајә 102

Иса сағдыр

1. Шәкилдәки гадын вә ики киши кимдир, онлар һарададырлар?
2. Пилат каһинләрә сәрдабәни горумаг үчүн әскәр көндәрмәләрини нәјә көрә тапшырды?
3. Исанын өлүмүнүн үчүнчү күнү сәһәр тездән мәләк нә етди вә каһинләр һансы иши көрдүләр?
4. Бә′зи гадынлар Исанын гојулдуғу сәрдабәјә кәләндә нәјә көрә јаман тәәччүбләндиләр?
5. Петерлә Јәһја нәјә көрә сәрдабәјә гачдылар вә орада нә көрдүләр?
6. Исанын бәдәни илә нә баш вермишди, анчаг дирилдијини шакирдләринә көстәрмәк үчүн Иса нә етди?

Әлавә суаллар:

1. *Матта 27:62-66 вә 28:1-15 ајәләрини оху.*

Иса дирилдикдән сонра башчы каһинләр, фәрисејләр вә ағсаггаллар мүгәддәс руһа гаршы нечә күнаһ ишләтдиләр? (Мат. 12:24, 31, 32; 28:11-15).

2. *Лука 24:1-12 ајәләрини оху.*

Исанын дирилмәси һадисәсиндән Јеһованын гадынлара е′тибарлы шаһид кими бахмасы нечә көрүнүр? (Лука 24:4, 9, 10; Мат. 28:1-7).

3. *Јәһја 20:1-12 ајәләрини оху.*

Мүгәддәс Китаб пејғәмбәрликләринин нечә һәјата кечәчәјини там анламајанда Јәһја 20:8, 9 ајәләри сәбирли олмағын вачиблијини нечә көстәрир? (Сүл. мәс. 4:18; Мат. 17:22, 23; Лука 24:5-8; Јәһ. 16:12).

Һекајә 103

Иса бағлы отаға кирир

1. Мәрјәм бағбана охшатдығы адама нә деди вә онун Иса олдуғуну нәдән билди?
2. Аммаус кәндинә кедән шакирдләрлә јолда нә баш верди?

3. Ики шакирд һәвариләрә Исаны көрдүкләрини данышанда һансы гәрибә һадисә баш верди?

4. Иса давамчыларына нечә дәфә көрүндү?

5. Тома шакирдләрин Исаны көрдүкләрини ешидәндә нә деди, сәккиз күн сонра нә баш верди?

Әлавә суаллар:

1. *Јәһја 20:11-29 ајәләрини оху*.

Јәһја 20:23 ајәсиндә инсана күнаһлары бағышламаг сәлаһијјәтинин верилдијими нәзәрдә тутулур? Изаһ един (Мәз. 49:2, 7; Јешаја 55:7; 1 Тим. 2:5, 6; 1 Јәһ. 2:1, 2).

2. *Лука 24:13-43 ајәләрини оху*.

Мүгәддәс Китаб һәгигәтләрини гәбул етмәси үчүн үрәјимизи нечә һазырлаја биләрик? (Лука 24:32, 33; Езра 7:10, *КМ*; Мат. 5:3, *ЈД*; Һәв. иш. 16:14; Ибр. 5:11-14).

Һекајә 104

Иса көјә гајыдыр

1. Дирилмиш Исаны бир дәфә нечә нәфәр көрдү вә Иса онларла нә һагда данышды?

2. Аллаһын Падшаһлығы нәдир вә Иса мин ил әрзиндә Падшаһлыг едәндә јер үзүндә шәраит нечә олачаг?

3. Иса шакирдләринә нечә күн әрзиндә көрүндү вә сонра нә олду?

4. Шакирдләрилә видалашмаздан әввәл Иса онлара нә тапшырды?

5. Шәкилдә нә көрүрсән вә Иса көздән нечә итир?

Әлавә суаллар:

1. *1 Коринфлиләрә 15:3-8 ајәләрини оху*.

Һәвари Павел нәјә көрә Исанын дирилмәси барәсиндә әминликлә данышырды вә бу күн мәсиһчиләр дә нә һагда әминликлә даныша биләрләр? (1 Кор. 15:4, 7, 8; Јешаја 2:2, 3; Мат. 24:14; 2 Тим. 3:1-5).

2. *Һәвариләрин ишләри 1:1-11 ајәләрини оху*.

Һәвариләрин ишләри 1:8 ајәсиндә пејғәмбәрлик едилдији кими, тәблиғ иши һансы вүс'әти алыб? (Һәв. иш. 6:7; 9:31; 11:19-21; Колос. 1:23).

Һекајә 105

Јерусәлимдә көзләјәркән

1. Шәкилдән көрүндүјү кими, Јерусәлимдә галан шакирдләрлә нә баш верир?

2. Јерусәлимә кәлән гонаглар нәјә тәәччүбләндиләр?

3. Петер чамаата нәји баша салды?

4. Чамаат Петерә гулаг асандан сонра һансы һиссләри кечирди вә Петер онлара нә етмәләрини сөјләди?

5. Ерамызын 33-чү илинин Пентикост күнүндә нечә нәфәр вәфтиз едилди?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 2:1-47 ајәләрини оху*.

а) Петерин Һәвариләрин ишләри 2:23, 36 ајәләриндәки сөзләриндән Исанын өлүмүнә көрә бүтүн јәһуди халгынын мәс’улијјәт дашыдығыны нечә көрмәк олар? (1 Салон. 2:14, 15).

б) Петер Мүгәддәс Јазылар әсасында мүлаһизә јүрүтмәклә бағлы бизә һансы дәјәрли нүмунәни гојмушдур? (Һәв. иш. 2:16, 17, 29, 31, 36, 39; Колос. 4:6).

в) Петер Исанын она вә’д етдији ‘көјләр Падшаһлығынын ачарларындан’ биринчисини нечә истифадә етди? (Һәв. иш. 2:14, 22-24, 37, 38; Мат. 16:19, *И–93*).

Һекајә 106

Һәбсханадан азад едилирләр

1. Бир күн күнорта чағы Петерлә Јәһја мә’бәддә оларкән нә баш верди?

2. Петер шикәстә нә деди вә она пулдан да гијмәтли олан нәји верди?

3. Дин башчылары нә үчүн гәзәбләнмишдиләр вә Петерлә Јәһјаја нә етдиләр?

4. Петер дин башчыларына нә деди вә онлар һәвариләрә нәји гадаған етдиләр?

5. Дин башчылары нәјә көрә һәвариләрә пахыллыг едирдиләр вә һәвариләри икинчи дәфә һәбсханаја саланда нә баш верди?

6. Һәвариләри Синедрион залына кәтирәндә онлар һансы чавабы вердиләр?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 3:1-10 ајәләрини оху*.

Бу күн бизә мө′чүзә етмәк гүввәси верилмәсә дә, Петерин Һәвариләрин ишләри 3:6 ајәсиндәки сөзләри Падшаһлыг хәбәринин дәјәрини гијмәтләндирмәјә бизә нечә көмәк едир? (Јәһ. 17:3; 2 Кор. 5:18-20; Филип. 3:8).

2. *Һәвариләрин ишләри 4:1-31 ајәләрини оху*.

Хидмәтдә мүгавимәтләрлә үзләшәркән биринчи әсрдә јашамыш мәсиһчи бачы-гардашларымыза нечә бәнзәјә биләрик? (Һәв. иш. 4:29, 31; Ефес. 6:18-20; 1 Салон. 2:2).

3. *Һәвариләрин ишләри 5:17-42 ајәләрини оху*.

Кечмишдә вә бу күн Јеһованын Шаһиди олмајанлардан бә′зиләри тәблиғ ишинә гәрәзсиз тәрздә јанашдыгларыны нечә көстәрибләр? (Һәв. иш. 5:34-39).

Һекајә 107

Стефаны даша басырлар

1. Стефан ким иди вә Аллаһын көмәји илә нәләр едирди?
2. Стефанын һансы сөзләри дин башчыларыны һирсләндирди?
3. Кишиләр Стефаны шәһәрин кәнарына чыхарандан сонра она нә етдиләр?
4. Шәкилдә палтарлары горујан чаван адам кимдир?
5. Өлмәздән әввәл Стефан Јеһовадан дуада нә хаһиш етди?
6. Бизә кимсә пислик едәндә, Стефан кими, биз дә нә етмәмәлијик?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 6:8-15 ајәләрини оху*.

Јеһованын Шаһидләринин тәблиғ хидмәтини дајандырмаг үчүн дин рәһбәрләри һансы һијләләрә әл атыблар? (Һәв. иш. 6:9, 11, 13).

2. *Һәвариләрин ишләри 7:1-60 ајәләрини оху*.

а) Стефана Синедрионун гаршысында хош хәбәри мәһарәтлә мүдафиә етмәјә нә көмәк етмишди вә биз онун нүмунәсиндән нә өјрәнә биләрик? (Һәв. иш. 7:51-53; Ром. 15:4; 2 Тим. 3:14-17; 1 Пет. 3:15).

б) Тәблиғ ишимизә мүгавимәт көстәрән инсанлара гаршы һансы мүнасибәти инкишаф етдирмәлијик? (Һәв. иш. 7:58-60; Мат. 5:44; Лука 23:33, 34).

Һекаjә 108

Дәмәшгә кедән јолда

1. Стефанын өлүмүндән сонра Шаул нә етди?
2. Шаул Дәмәшгә кедәркән јолда һансы гәрибә һадисә баш верди?
3. Иса Шаула нә деди?
4. Иса Һананјаја нә тапшырды вә Шаулун көзләри нечә ачылды?
5. Шаул сонрадан һансы адла танынды вә Аллаһ ону һансы иш үчүн истифадә етмишди?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 8:1-4 ајәләрини оху*.

Јеничә формалашмыш мәсиһчи јығынчағынын гаршылашдығы күчлү тә′гибләр мәсиһчи иманынын јајылмасына нечә көмәк етди вә бизим зәманәмиздә буна бәнзәр һансы һадисәләр баш вериб? (Һәв. иш. 8:4; Јешаја 54:17).

2. *Һәвариләрин ишләри 9:1-20 ајәләрини оху*.

Исанын Шаула верәчәји тапшырыг һансы үч һиссәдән ибарәт иди? (Һәв. иш. 9:15; 13:5; 26:1; 27:24; Ром. 11:13).

3. *Һәвариләрин ишләри 22:6-16 ајәләрини оху*.

Биз Һананјаја нечә бәнзәјә биләрик вә бу нә үчүн вачибдир? (Һәв. иш. 22:12; 1 Тим. 3:7; 1 Пет. 1:14-16; 2:12).

4. *Һәвариләрин ишләри 26:8-20 ајәләрини оху*.

Шаулун мәсиһчи һәгигәтини гәбул етмәси һәјат јолдашлары иманда олмајан бачы-гардашлары нечә руһландыра биләр? (Һәв. иш. 26:11; 1 Тим. 1:14-16; 2 Тим. 4:2; 1 Пет. 3:1-3).

Һекаjә 109

Петер Корнелиусун јанына кәлир

1. Шәкилдәки диз чөкән адам кимдир?
2. Мәләк Корнелиуса нә деди?
3. Петер Јаффада Шимонун евинин дамында оланда, Аллаһ она нә көстәрди?
4. Петер нәјә көрә Корнелиусу өзүнә сәчдә етмәјә гојмады?
5. Петерин јанында олан јәһуди шакирдләр нәјә көрә тәәччүбләндиләр?

6. Петерин Корнелиуса баш чәкмәсиндән һансы вачиб дәрси өјрәнирик?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 10:1-48 ајәләрини оху.*

Петерин Һәвариләрин ишләри 10:42 ајәсиндәки сөзләри Падшаһлыг һаггында хош хәбәрин тәблиғи илә бағлы нәји көстәрир? (Мат. 28:19; Марк 13:10; Һәв. иш. 1:8).

2. *Һәвариләрин ишләри 11:1-18 ајәләрини оху.*

Петер Јеһованын дикәр халглара гаршы нијјәтини анлајанда нечә мүнасибәт көстәрди вә биз ону нечә тәглид едә биләрик? (Һәв. иш. 11:17, 18; 2 Кор. 10:5; Ефес. 5:17).

Һекајә 110

Павелин јени көмәкчиси Тимотеј

1. Шәкилдәки кәнч оғлан кимдир, о һарада јашајырды вә онун анасы илә нәнәсинин ады нә иди?
2. Павел Тимотејдән, узагларда јашајан адамлара онунла вә Сила илә бирликдә тәблиғ етмәк истәмәсини сорушанда о нә чаваб верди?
3. Исанын шакирдләрини илк дәфә һарада мәсиһчи адландырмышдылар?
4. Павел, Сила вә Тимотеј Листрадан сонра һансы шәһәрләрә кетдиләр?
5. Тимотеј Павелә нечә көмәк едирди вә ушаглар өзләринә һансы суалы вермәлидирләр?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 9:19-30 ајәләрини оху.*

Хош хәбәри јајаркән тә’гибләрлә гаршылашан һәвари Павел еһтијатла нечә һәрәкәт етди? (Һәв. иш. 9:22-25, 29, 30; Мат. 10:16).

2. *Һәвариләрин ишләри 11:19-26 ајәләрини оху.*

Һәвариләрин ишләри 11:19-21, 26 ајәләриндәки һадисә Јеһованын руһунун тәблиғ ишинә рәһбәрлик етмәсини нечә көстәрир?

3. *Һәвариләрин ишләри 13:13-16, 42-52 ајәләрини оху.*

Һәвариләрин ишләри 13:51, 52 ајәләриндән нечә көрүнүр ки, шакирдләр тә’гибләрин онлары руһдан салмасына јол вермәдиләр? (Мат. 10:14; Һәв. иш. 18:6; 1 Пет. 4:14).

4. *Һәвариләрин ишләри 14:1-6, 19-28 ајәләрини оху*.

‘Онлары Рәббә тапшырдылар’ ифадәси јениләрә көмәк едәркән һәддиндән артыг нараһат олмамағымыза нечә көмәк едә биләр? (Һәв. иш. 14:21-23; 20:32; Јәһ. 6:44).

5. *Һәвариләрин ишләри 16:1-5 ајәләрини оху*.

Тимотејин сүннәт едилмәјә разылыг вермәси ‘һәр шеји Мүждә үчүн етмәјин’ вачиблијини нечә көстәрир? (Һәв. иш. 16:3; 1 Кор. 9:23, *И–93*; 1 Салон. 2:8).

6. *Һәвариләрин ишләри 18:1-11, 18-22 ајәләрини оху*.

Һәвариләрин ишләри 18:9, 10 ајәләри Исанын тәблиғ ишинә шәхсән рәһбәрлик етмәсилә бағлы бизә нәји өјрәдир вә бу күн биз нәјә әмин ола биләрик? (Мат. 28:20).

Һекајә 111

Јухулајан оғлан

1. Јердә узанмыш оғлан кимдир вә онунла нә баш вериб?

2. Павел оғланын өлдүјүнү көрәндә нә етди?

3. Павел, Тимотеј вә онларла сәјаһәт едәнләр һара јолландылар вә кәми Милет шәһәриндә дајананда Павел нә етди?

4. Агаб пејғәмбәр Павели нә һагда хәбәрдар етди вә онун сөзләри нечә јеринә јетди?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 20:7-38 ајәләрини оху*.

а) Павелин Һәвариләрин ишләри 20:26, 27 ајәләриндәки сөзләринә әсасән биз дә ‘бүтүн инсанларын ганындан’ нечә ‘тәмиз’ ола биләрик? (Јез. 33:8; Һәв. иш. 18:6, 7).

б) Тә’лим верәркән ағсаггаллар нә үчүн ‘е’тимада лајиг кәлама чидди риајәт етмәлидирләр?’ (Һәв. иш. 20:17, 29, 30; Тит. 1:7-9; 2 Тим. 1:13).

2. *Һәвариләрин ишләри 26:24-32 ајәләрини оху*.

Исадан алдығы тәблиғ тапшырығыны јеринә јетирмәк үчүн Павел Рома вәтәндашы олмасындан нечә истифадә етди? (Һәв. иш. 9:15; 16:37, 38; 25:11, 12; 26:32; Лука 21:12, 13).

Һекајә 112

Кәми гәзаја уғрајыр

1. Павелин олдуғу кәми Крит адасынын јанындан кечәндә нә баш верди?

2. Павел кәмидәкиләрә нә деди?

3. Кәми нечә парчаланды?

4. Дустаглара нәзарәт едән забит кәмидәкиләрә нә деди вә нечә нәфәр адам саһилә сағ-саламат чатды?

5. Онларын чыхдыглары аданын ады нә иди вә һава јахшылашанда Павел нә етди?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 27:1-44 ајәләрини оху*.

Павелин Ромаја дәниз сәјаһәти һадисәси Мүгәддәс Китабын дәгиглијинә әминлијимизи нечә мөһкәләндирир? (Һәв. иш. 27:16-19, 27-32; Лука 1:3; 2 Тим. 3:16, 17).

2. *Һәвариләрин ишләри 28:1-14 ајәләрини оху*.

Малтанын бүтпәрәст сакинләри һәвари Павелә вә јанындакылара ‘гејри-ади инсанпәрвәрлик’ көстәрдиләрсә, мәсиһчиләр нә етмәлидирләр вә нечә? (Һәв. иш. 28:1, 2; Ибр. 13:1, 2; 1 Пет. 4:9).

Һекајә 113

Павел Ромада

1. Павел Ромада дустаг олдуғу мүддәтдә кимләрә тәблиғ едирди?

2. Шәкилдә столун архасында отуран адам кимдир вә о, Павел үчүн нә едир?

3. Епафродит ким иди вә Филипијә гајыданда өзү илә нә апарды?

4. Павел јахын досту Филимона нә үчүн мәктуб јазды?

5. Павел азадлыға бурахыланда нә етди, амма бир гәдәр вахтдан сонра онунла нә баш верди?

6. Мүгәддәс Јазыларын ахырынчы китабларыны ким јазыб вә «Вәһј» китабында сөһбәт нәдән кедир?

Әлавә суаллар:

1. *Һәвариләрин ишләри 28:16-31 вә Филипилиләрә 1:13 ајәләрини оху*.

Ромада һәбс едилдији мүддәтдә Павел вахтындан нечә истифадә

едирди вә онун сарсылмаз иманы мәсиһчи јығынчагларына һансы тә'сири көстәрмишди? (Һәв. иш. 28:23, 30; Филип. 1:14).

2. *Филипилиләрә 2:19-30 ајәләрини оху.*

Павелин һансы сөзләриндән Тимотеји вә Епафродити јүксәк гијмәтләндирдији көрүнүр вә биз дә онун нүмунәсини нечә тәглид едә биләрик? (Филип. 2:20, 22, 25, 29, 30; 1 Кор. 16:18; 1 Салон. 5:12, 13).

3. *Филимона 1-25 ајәләрини оху.*

а) Павел нәјин әсасында Филимону 'мүнасиб' рәфтара тәшвиг едирди вә бу нүмунә мүасир ағсаггаллар үчүн нечә рәһбәрлик ола биләр? (Филим. 9; 2 Кор. 8:8; Галат. 5:13).

б) Филимона 13, 14 ајәләриндәки сөзләр Павелин јығынчагда оланларын вичданына һөрмәт етдијини нечә көстәрир? (1 Кор. 8:7, 13; 10:31-33).

4. *2 Тимотеjә 4:7-9 ајәләрини оху.*

Һәвари Павел кими, биз дә сонадәк садиг галачағымыз тәгдирдә Јеһованын бизи мүкафатландырачағына нечә әмин ола биләрик? (Мат. 24:13; Ибр. 6:10).

Һекајә 114

Нәһајәт пислијә сон гојулачаг

1. Нәјә көрә Мүгәддәс Китабда көјдә атларын олдуғундан данышылыр?

2. Аллаһын јердәки пис адамларла апарачағы мүһарибә нечә адланыр вә бу мүһарибәнин мәгсәди нәдир?

3. Шәкилдә тәсвир олундуғу кими, мүһарибәни апаран кимдир, онун башында нә үчүн тач вар вә о, әлиндә нәјә көрә гылынч тутуб?

4. 10, 15 вә 33-чү һекајәләрә баханда, Аллаһын пис адамлары мәһв едәчәјинә нә үчүн тәәччүбләнмәмәлијик?

5. Аллаһа ибадәт етдикләрини демәләринә бахмајараг, пис адамларын мәһв едиләчәји 36 вә 76-чы һекајәләрдән нечә көрүнүр?

Әлавә суаллар:

1. *Вәһј 19:11-16 ајәләрини оху.*

а) Мүгәддәс Јазылардан ағ атлынын Мәсиһ Иса олдуғу нечә көрүнүр? (Вәһј 1:5; 3:14; 19:11; Јешаја 11:4).

б) Исанын үст палтарынын гана батмасы онун гәләбәсинин там вә гәти олмасыны нечә көстәрир? (Вәһј 14:18-20; 19:13; Јешаја 63:1-6).

в) Исанын ардынча кедән ағ атлы орду, күман ки, кимләрдән ибарәтдир? (Вәһј 12:7; 19:14; Мат. 25:31, 32).

Һекајә 115

Јер үзүндә јени Ҹәннәт

1. Мүгәддәс Китабда дејилдији кими, јер үзүндәки Ҹәннәтдә шәраит нечә олачаг?
2. Ҹәннәтдә јашајачаг инсанлара Мүгәддәс Китаб һансы вә'ди верир?
3. Иса јердә көзәл шәраити нә вахт јарадачаг?
4. Иса јердә јашајанда, кәләҹәкдә Падшаһ кими нәләр едәҹәјини нечә көстәрмишди?
5. Иса вә онунла көјдән идарә едәнләр нә едәҹәкләр?

Әлавә суаллар:

1. *Вәһј 5:9, 10 ајәләрини оху.*

Миниллик Падшаһлыг әрзиндә көјдә идарә едәнләрин ҹанығанан вә мәрһәмәтли падшаһ вә каһин олачағына биз нә үчүн әмин ола биләрик? (Ефес. 4:20-24; 1 Пет. 1:7; 3:8; 5:6-10).

2. *Вәһј 14:1-3 ајәләрини оху.*

144 000 мәсһ едилмишләрин алынларында Аллаһын вә Гузунун адынын јазылмасы нә демәкдир? (1 Кор. 3:23; 2 Тим. 2:19; Вәһј 3:12).

Һекајә 116

Әбәди јашамаг үчүн нә етмәлијик?

1. Әбәди јашамаг үчүн кимләр һаггында өјрәнмәлијик?
2. Шәкилдәки ушаглар кими, биз дә Јеһова Аллаһ вә Иса Мәсиһ һаггында нечә өјрәнә биләрик?
3. Шәкилдә сән башга һансы китабы көрүрсән вә нәјә көрә ону мүнтәзәм охумаг лазымдыр?
4. Јеһова илә Иса һаггында өјрәнмәкдән башга, әбәди јашамаг үчүн даһа нә лазымдыр?
5. 69-чу һекајәдән нә өјрәнирик?
6. 55-чи һекајәдә охудуғумуз балача Шамуелин јахшы нүмунәси нәји көстәрир?

7. Биз Иса Мәсиһә һансы мә'нада охшаја биләрик вә буну едәнләри кәләчәкдә нә көзләјир?

Әлавә суаллар:

1. *Јәһја 17:3 ајәсини оху*.

Мүгәддәс Китабдан нечә көрүнүр ки, Јеһова Аллаһ вә Иса Мәсиһ һаггында билик алмаг, јалныз гуру фактлары әзбәрләмәк демәк дејил? (Мат. 7:21; Јаг. 2:18-20; 1 Јәһ. 2:17).

2. *Мәзмур 145:1-21 ајәләрини оху*.

а) Јеһоваја һәмд етмәјә һансы чохлу сәбәбимиз вар?
(Мәз. 145:8-11; Вәһј 4:11).

б) Јеһова һансы мә'нада 'һамыја хејирхаһлыг едир' вә бу нәјә көрә бизи Аллаһа даһа да јахынлашдырмалыдыр? (Мәз. 145:9; Мат. 5:43-45).

в) Јеһованы үрәкдән севириксә, биз нә едәчәјик? (Мәз. 119:171, 172, 175; 145:11, 12, 21).

Әлавә мәлумат алмаг истәјирсиниз?

www.jw.org сајты васитәсилә Јеһованын Шаһидләри илә әлагә гура биләрсиниз.